

Fornleifaskráning innan þjóðgarðsins á Þingvöllum vegna deiliskipulags

Margrét Hallmundsdóttir

Gunnar Grímsson

Kristín Sylvía Ragnarsdóttir

Atli Rúnarsson

NV nr. 05-23

Febrúar 2023

 NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA		Dagsetning: 06.02.2023
Skýrsla nr: NV nr. 05-23	Verknúmer: 372	Dreifing: ☐ Opin ☒ Lokuð til: ☐ Háð leyfi verkkaupa
Heiti skýrslu: Fornleifaskráning innan þjóðgarðsins á Þingvöllum		Blaðsíður: Upplag: 5
Höfundur: Gunnar Grímsson Margrét Hrönn Hallmundsdóttir Kristín Sýlvía Ragnarsdóttir Atli Rúnarsson		Fjöldi korta: Gerð skýrslu/verkstig:
Verkefnisstjóri: Margrét Hrönn Hallmundsdóttir		Unnið fyrir: Þjóðgarðurinn á Þingvöllum
Útdráttur Í skýrslunni er greint frá samantekt og skráningu fornleifa innan þjóðgarðsins á Þingvöllum.		
Lykilorð íslensk: Fornleifaskráning, Þingvellir		Lykilorð ensk: Archaeological Survey, Thingvellir
Undirskrift verkefnastjóra: Margrét Hrönn Hallmundsdóttir		Yfirfarið af:

EFNISYFIRLIT

1. INNGANGUR.....	1
2. AÐFERÐAFRÆÐI	1
2.1 Forsaga rannsóknar.....	2
2.2 TILGANGUR FORNLEIFASKRÁNINGAR.....	3
2.3 SKRÁNING FORNLEIFA.....	5
3. FRAMKVÆMDARSVÆÐIÐ.....	5
4. SAGA ÞINGVALLA.....	5
5. ÞINGVELLIR OG ÞINGHELGIN.....	8
5.1 FORNLEIFASKRÁNING ÞINGVALLA OG ÞINGHELGARINNAR.....	10
6. HESTAGJÁ.....	145
6.1 FORNLEIFASKRÁNING HESTAGJÁ.....	146
7. EFRI-VELLIR.....	149
7.1 FORNLEIFASKRÁNING EFRI-VALLA.....	150
8. STEKKJARGJÁ OG SNÓKAGJÁ	158
8.1 FORNLEIFASKRÁNING STEKKJARGJÁR OG SNÓKAGJÁ.....	159
9. AUSTAN ÞINGHELGARINNAR.....	167
9.1 FORNLEIFASKRÁNING AUSTAN ÞINGHELGARINNAR.....	168
10. VESTAN ÞINGHELGARINNAR.....	189
10.1 FORNLEIFASKRÁNING VESTAN ÞINGHELGARINNAR.....	190
11. HERMINJAR Á HAKINU.....	216
11.1 FORNLEIFASKRÁNING HERMINJA Á HAKINU	217
12. SEL VIÐ ÖXARÁ.....	226
12.1 FORNLEIFASKRÁNING SELS VIÐ ÖXARÁ	227

13.	NIDURSTÖÐUR	230
14.	UMRÆÐUR.....	231
15.	HEIMILDASKRÁ.....	239
16.	KORT	241
17.	PUNKTASKRÁ.....	252

1. INNGANGUR

Að beiðni Einars Ásgeirs Sæmundssonar, þjóðgarðsvarðar á Þingvöllum gerði fornleifadeild Náttúrustofu Vestfjarða fornleifaskráningu í tengslum við gerð deiliskipulags í þjóðgarðinum á Þingvöllum.

Í skýrslunni er greint frá samantekt og skráningu fornleifa innan þjóðgarðsins á Þingvöllum. Þessi vinna á sér langan aðdraganda en fornleifaskráning hefur staðið yfir með hléum í þjóðgarðinum frá árinu 2011 undir stjórn Margrétar Hallmundsdóttur, fornleifafræðings hjá Náttúrustofu Vestfjarða.

2. AÐFERÐAFRÆÐI

Aðferðafræði rannsóknarinnar byggir fyrst og fremst á fornleifaskráningu á vettvangi en þar að auki var farið yfir helstu heimildir um jarðirnar, s.s. örnefnaskrár, túnakort, jarðabækur og annað sem getur gefið vísbendingar um fornminjar.

Vinnan fór að mestu leyti fram í QGIS-landupplýsingakerfinu. Útbúin var ein miðlæg geopackage-skrá þar sem öll skráning er geymd ásamt öllum texta. Skráin inniheldur eina punktaskrá, eina línuskrá og eina flákaskrá. Skrárnar eru allar svokallaðar „multipart“-skrár sem þýðir að hvert minjanúmer getur samanstaðið af mörgum aðskildum punktum/línum/flákum. Uppsetning skráanna samræmist skráningarstöðlum Minjastofnunar frá 2013. Einnig var bætt við aukaflokkum líkt og hnitskekkju, eldri minjanúmer (Matthías Þórðarson og Sigurður Guðmundsson), þörf á frekari rannsóknnum til að meta eðli minjanna, dagsetningu seinustu breytinga, hæð yfir sjávarmáli o.s.frv.

Farin var ein vettvangsferð þann 19. nóvember 2021 og um 0.3 km² svæði yfir Stekkjargjá og austan Öxarár myndmælt, þegar skráðar minjar austan Nikulásargjár kannaðar og nokkrum vörðum bætt við skráningu.

Átt var við lögun nær allra þegar skráðra minja, sérstaklega í þinghelginni. Útlit minjanna tekur nú mið af uppmælingum Margrétar Hallmundsdóttur, Guðmundar Ólafssonar og

einnig af hæðamisfellum á hæðalíkani frá 2019. Lengd, breidd, veggþykkt og veggghæð var í flestum tilfellum mæld í landupplýsingakerfum en ekki á vettvangi. Niðurstöður samræmast oftast mælingum á vettvangi þar sem þær eru til staðar. Eldri hnitum á minjum var þá skipt út fyrir sjálfkrafa útreiknuð hnit, til að auka nákvæmni og eyða hættu á innsláttarvillum. Hnit eru mörkuð í miðju hverra fornleifa fyrir sig.

Illgreinanlegar og/eða óræðar minjar hafa verið bútaðar í nokkra hluta sem taka mið af misfellum á hæðalíkani en viðhalda upprunalegri túlkun skrásetjara. Þetta er gert til að sýna betur lögun þeirra í landslaginu. Þar sem skrásetjari hefur merkt hugsanlegar minjar, eða greinir frá óvissu um lögun og eðli minjanna, kemur fram textinn „Þörf er á frekari rannsóknum til að meta nákvæmlega umfang og eðli þessara minja.“

Uppdrættir Guðmundar Ólafssonar, Matthíasar Þórðarsonar, Sigurðar Guðmundssonar, kort herforingjaráðsins frá 1908, túnakort frá 1920 og loftljósmyndir frá 1937 voru hnitsett í ISN93 og sett inn í QGIS. Myndvinnsla fór fram í öðrum forritum.

2.1 Forsaga rannsókna

Þessi vinna er hluti af og byggir að stóru leyti á fornleifaskráningu Margrétar Hallmundsdóttur, sérstaklega á þingminjum innan þinghelginnar. Einnig byggir vinnan á uppdráttum Guðmundar Ólafssonar í þinghelginni og Stekkjargjá (1986) ásamt skráningu frá Heklu Þöll Stefánsdóttur, sem skráði og hnitsetti fjölda minja víðsvegar í þjóðgarðinum sumarið 2012. Guðrún Jóna Þráinsdóttir fornleifafræðingur starfaði við skráningu sumarið 2010 með styrk frá Nýsköpunarsjóði námsmanna. Einnig hefur Gunnar Grímsson fornleifafræðingur starfað að skráningu fornleifa í þjóðgarðinum og hefur hann líka haft yfirumsjón með drónamyndatökum af minjum undanfarin ár en sú vinna bætti miklu við af minjum sem eru illgreinanlegar á yfirborði.

Einnig eru nýttar upplýsingar frá Sigurði málara Guðmundssyni (1878), Sigurði Vigfússyni fornfræðingi (1880) sem gerði fornleifaskráningu að beiðni Jóns Sigurðssonar forseta en Jón lagði áherslu á við Sigurð að skrá þingminjar sem og búsetuminjar á þingvöllum. Upplýsingar frá Matthíasi Þórðarsyni Þjóðminjaverði (1945) settar inn þar sem á við, t.d. eldri númerakerfi og heimildir um minjar sem sjást ekki á yfirborði í dag. Gögn frá Einari Á.E. Sæmundsen þjóðgarðsverði, sem tengjast radarstöð á Hakinu frá seinni heimsstyrjöldinni, eru einnig sett inn.

Aðrar gagnalindir sem nýttust í þessari vinnu eru örnefnalýsingar Ásgeirs Jónassonar frá Hrauntúni (1939) og Péturs J. Jóhannssonar frá Skógarkoti (e.d.), rannsóknir Fornleifastofnunar Íslands ses í Þinghelginni, kort danska herforingjaráðsins frá 1908, túnakort frá 1920 og loftljósmyndir af Þinghelginni frá 1937.

Mynd 1. Tilgátuteikning notuð í margmiðlun sem byggð er á fornleifaskráningu. Mynd: Gagarán. Rétthafi myndar. Þjóðgarðurinn á Þingvöllum.

2.2 TILGANGUR FORNLEIFASKRÁNINGAR

Í lögum um menningarminjar nr. 80 29. júní 2012 segir að lögin eigi að tryggja eftir föngum verndun menningarsögulegra minja í eigin umhverfi og að íslenskum menningararfi verði skilað óspilltum til komandi kynslóða. Eins eiga lögin að auðvelda aðgang að minjunum, kynna þær þjóðinni og greiða fyrir rannsóknum. Þá er fornleifaskráning bundin skipulagsgerð skv. lögnum, en í 16. gr. segir:

Skylt er að fornleifaskráning fari fram áður en gengið er frá svæðisskipulagi, aðalskipulagi eða deiliskipulagi eða endurskoðun þess og skal sá sem ber ábyrgð á skipulagsgerð í samræmi við skipulagslög standa straum af kostnaði við skráninguna.

Í 3. grein laganna eru fornleifar skilgreindar sem:

Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverker eru á og eru 100 ára og eldri, svo sem:

búsetulandslag, skrúðgarðar og kirkjugarðar, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi leifum mannvirkja og öskuhauga, húsaleifar hvers kyns, svo sem leifar kirkna, bæn húsa, klaustra, þingstaða og búða, leifar af verbúðum, naustum og verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum, vinnustaðir þar sem aflað var fanga,

svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mógröfum, kolagröfum og rauðablæstri, tún- og akurgerði, leifar rétta, áveitumannvirki og aðrar ræktunarminjar, svo og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita, vegir og götur, leifar af stíflum, leifar af brúm og öðrum samgöngumannvirkjum, vöð, varir, leifar hafnarmannvirkja og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra, virki og skansar og leifar af öðrum varnarmannvirkjum, þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð, áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum og minningarmörk í kirkjugörðum, haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið, skipsflök eða hlutar þeirra.

Fornminjar njóta friðunar nema annað sé ákveðið af Minjastofnun Íslands.

Í 21. grein laga um menningarminjar segir:

fornleifum, sbr. 3. mgr. 3. gr., jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands.

Þetta á við um allar fornleifar, óháð sérstakri friðlýsingu. Friðhelgi fornleifa er ekki háð því að þær séu þekktar eða hafi verið skráðar. Sú skylda hvílir á sveitarfélögum eða framkvæmdaaðilum að gera Minjavernd ríkisins viðvart ef fyrirsjáanlegt er að minjar spillist vegna hvers konar framkvæmda eða breyttrar landnotkunar (sjá 12.gr.).

Ef fornminjar sem áður voru ókunnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskönnun umsvifalaust svo skera megi úr um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands (24 gr.).

Eitt af markmiðum fornleifaskráningar er að koma í veg fyrir að minjar verði fyrir skemmdum af gáleysi eða nauðsynjalausu. Fornleifaskráning nýtist við minjavörslu þegar ákveða á verndun á einstökum minjastöðum. Eins kemur hún að miklum notum vegna fyrirhugaðra framkvæmda. Þá er hægt að taka tillit til minjanna við skipulagsgerð og nýta þær í rannsókna eða kynningarskyni. Með fornleifaskráningu má einnig stórlega minnka

líkur á að fornleifar komi óvænt í ljós við framkvæmdir sem gæti leitt til tafa á viðkomandi verki.

2.3 SKRÁNING FORNLEIFA

Verkefnanúmeri er úthlutað af Minjastofnun Íslands og svæðið hefur verið merkt inn á vefsíðu Minjastofnunar og skýrsla skráð þar sem og minjar sem mældar voru upp. Verkefnið fékk númerið 2880 og þar á eftir eru hlaupandanúmer rannsóknarinnar, dæmi: 2880-001.

3. FRAMKVÆMDARSVÆÐIÐ

Deiliskipulagssvæðinu er skipt í átta minjasvæði og eru kaflar þessarar skýrslu hafðir eftir þeim. Heimildaskrá og tafla með öllum minjum er að finna aftast í skjalinu.

4. SAGA ÞINGVALLA

Elsta heimild um Þingvelli er í Íslendingabók en þar var sagt að land Þóris kroppinskeggja í Bláskógum hafi orðið sektarfé og verið lagt til alþingishalds um 930.¹ Ekki var nánari lýsing á þingstaðnum en fram kom að þegar Íslendingabók var skrifuð á 12. öld hafi verið almenningur í skógum til eldsneytis fyrir þingmenn og hestaganga á heiðum um þingtímann. Í Haukdælþætti var minnst á Þórð skeggja í Bláskógum og líklega er þar verið að tala um Þórir kroppinskeggja. Þar voru síðan reknar nokkrar örnefnaskýringar, þar á meðal Öxará sem á að draga nafn sitt af því að Þórir og Ketilbjörn Ketilsson, ættfaðir Haukdæla, hafi misst öxi niður um vök á ánni. Þar var einnig sagt að Öxará hafi verið „veitt í Almannagjá og fellur nú eftir Þingvelli.“²

Engar heimildir eru um búskap á Þingvöllum fyrr en á seinni hluta 12. aldar þá bjó þar Brandur Þórisson. Um og eftir 1200 bjó þar Guðmundur Gríss Ámundason, hann og Magnús sonur hans voru höfðingjar um Kjalarnesþing og áttu alsherjargoðorðið. Um 1220 var minnst á Guðlaug Eyjólfsson frá Þingvöllum og virðist vera að þessir menn, allir af stórum ættum, hafi búið á Þingvöllum á innan við 40 ára tímabili. Eftir Guðlaug er ekki minnst á bónda á Þingvöllum fyrr en í lök 14. aldar. Þá var máldagi Þingvallakirkju ritaður

¹ Íslendingabók og Landnáma, 1942, bls. 8-9

² Örnólfur Thorsson ritstj., 1988, bls. 190

Í máldagabók Vilchins biskups sem byrjað var á 1397. Þar kom fram að kirkjan átti þá ekki aðra landareign en 6 hundruð í Brúsastaðajörð en var vel stæð af kvikfé og sæmilega að gripum, þó ekki meir en meðalkirkja.³ Í máldagasafni Gísla Jónssonar biskups frá því um 1570 var kirkjan á sögð eiga allt heimaland og Skjaldbreið, Heiðarbæ, Kárastaði, Stíflisdal og Neðri Brú í Grímsnesi⁴ en hún eignaðist Neðri Brú eftir árið 1474.⁵

Líklega hefur Þingvallabær ávallt staðið þar sem íbúðarhúsið er. Á gömlum myndum sést að bærinn hefur snúið stöfnum í suður og að þeir voru í línu við suðurhlið kirkjugarðsins, núverandi hús nær því talsvert sunnar en gamli bærinn. Ekki er vitað hvort þar hafi verið stundaður búskapur þegar Alþingi var stofnað eða hvort hann hafi hafist 2 öldum seinna. Ekki er hægt að útloka að búið hafi verið á Þingvöllum frá upphafi landnáms og jafnvel að byggð hafi hafist snemma á einhverjum eyðibýlanna sem eru í Þingvallalandi en til þess þyrfti að rannsaka bæjarhólinn á Þingvöllum og bæjarhóla eyðibýlanna.⁶

Í Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, sem gerð var fyrir svæðið um 1708, var sagt að Þingvellir væru kirkjustaður og að jarðadýrleikinn væri óviss. Þá var ábúandinn staðarhaldarinn Sr. Jón Halldórsson og landskuldin var engin. Kvikfénaðurinn voru 7 kýr heima, 84 ær, 37 gamlir sauðir, 17 þrívetra, 21 tvívetra, 61 veturgamalt gelt og gimrar, 51 lömb, 2 hestar, 2 folar þrívetra, 2 tvívetra, 1 veturgamall, 7 hross, 2 unghryssi og 5 fyl. Staðurinn átti afrétt á Skjaldbreiðarhrauni, en hún hafði ekki verið nýtt í yfir 40 ár þegar jarðabókin var skrifuð, en presturinn lét nýta afrétt á Ármannsfelli, Kvíndisfelli og Gagnheiði. Fjallhagar voru sagðir svo gott sem óþrjótandi. Útigangur á veturna var sagður hinn allra besti og að engum kvikfénaði væri ætlað fóður nema kúm og nautum. Skóg átti staðurinn bæði mikinn og góðan, en hann var til skemmda höggvinn og eyddur. Þeir sem keyptu skóginn áttu að gefa fimm álnir fyrir hvern kolahest og eins fyrir raftvið svo mikinn sem lagður var á einn hest. Sagt var að 5 tunnur kola gengu á einn hest. Silungsveiði í Þingvallavatni var góð og mikil, og svo líka nokkur í Öxará. Þingvellir áttu selstöðu í sínu landi, en þar var slæmt að komast í vatn í þurkkaveðri er brunnurinn þornaði upp. Heyskapur utan túns var hinn örðugasti vegna fjarlægðar og vonds vegar

³ Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 4. bindi, 1947-1950, bls. 93-94

⁴ Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 6. bindi, 1947-1950, bls. 663

⁵ Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 15. bindi, 1947-1950, bls. 644-645

⁶ Adolf Friðriksson & Orri Vésteinnsson, 1998, bls. 9-10

vestan af Kjósarheiði og torfrista og stunga var hin lakasta. Hætta var stórkostleg fyrir bæði menn og gripi, þá helst á veturna þegar snjóbrýr láu yfir gjánum. Tún og hagar staðarins lágu undir stórfelldum skaða og átroðningi um Alþingistímann, og heyskapur sem hafði verið nýttur til forna í gjánum í kringum staðinn varð með engu móti nýttur.⁷

Elsta heimild um kirkju á Þingvöllum var Hungurvaka sem var rituð á fyrsta áratug 13. aldar. Þar kom fram að árið 1118 hafi kirkjan sem Haraldur harðráði (1047-1066) fokið.⁸ Í Ólafs sögu helga, sem rituð var af Styrmi ábóta um 1220, var sagt að Ólafur hafi látið gera kirkju á Þingvöllum sem var helguð honum.⁹ Í Ólafs sögu Snorra Sturlusonar var sagt að Ólafur konungur hafi sent kirkjuvið til Íslands og að kirkjan hafi verið byggð á Þingvöllum þar sem Alþingi var. Hann á að hafa sent með klukku mikla sem enn var á Þingvöllum þegar sagan var rituð.¹⁰ Nokkrar kirkjur hafa staðið á Þingvöllum í aldanna rás en kirkjan sem nú stendur þar var reist árið 1859 af sr. Símon Beck.¹¹

Þinghald hófst á Þingvöllum um 930 og fór Alþingi með æðsta löggjafar- og dómvald á Íslandi frá stofnun þess til 1262-64, eða þar til Íslendingar gengu Noregskonungi á hönd með Gamla sáttmála, og þá varð Lögrétta megin stofnun Alþingis sem varð dómstóll með takmörkuðu löggjafarvaldi. Árið 1662 var samþykkt á Kópavogspingi að viðurkenna einveldi Danakonungs, við það fór vald Alþingis minnkandi allt til síðasta þings á Þingvöllum árið 1798.¹²

---

⁷ Árni Magnússon & Páll Vídalín, 1913-1917, bls. 365-366

⁸ Biskupasögur, 1853, bls. 30

⁹ Flateyjarbók, 1868, bls. 247

¹⁰ Snorri Sturluson; ritstjórn Bergljót S. Kristjánsdóttir et.al., 1991, bls. 325

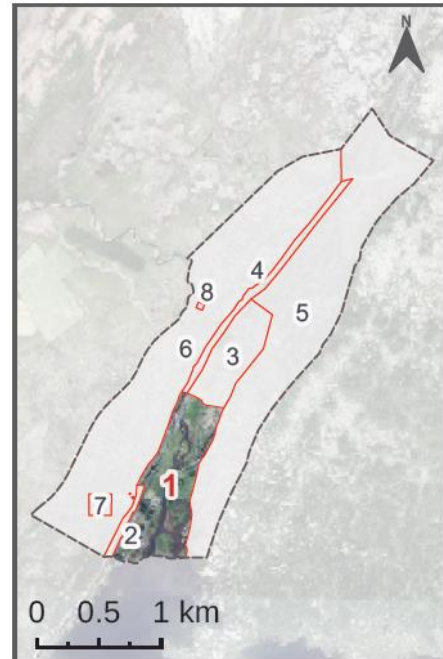
¹¹ Adolf Friðriksson & Orri Vésteinsson, 1998, bls. 15-16

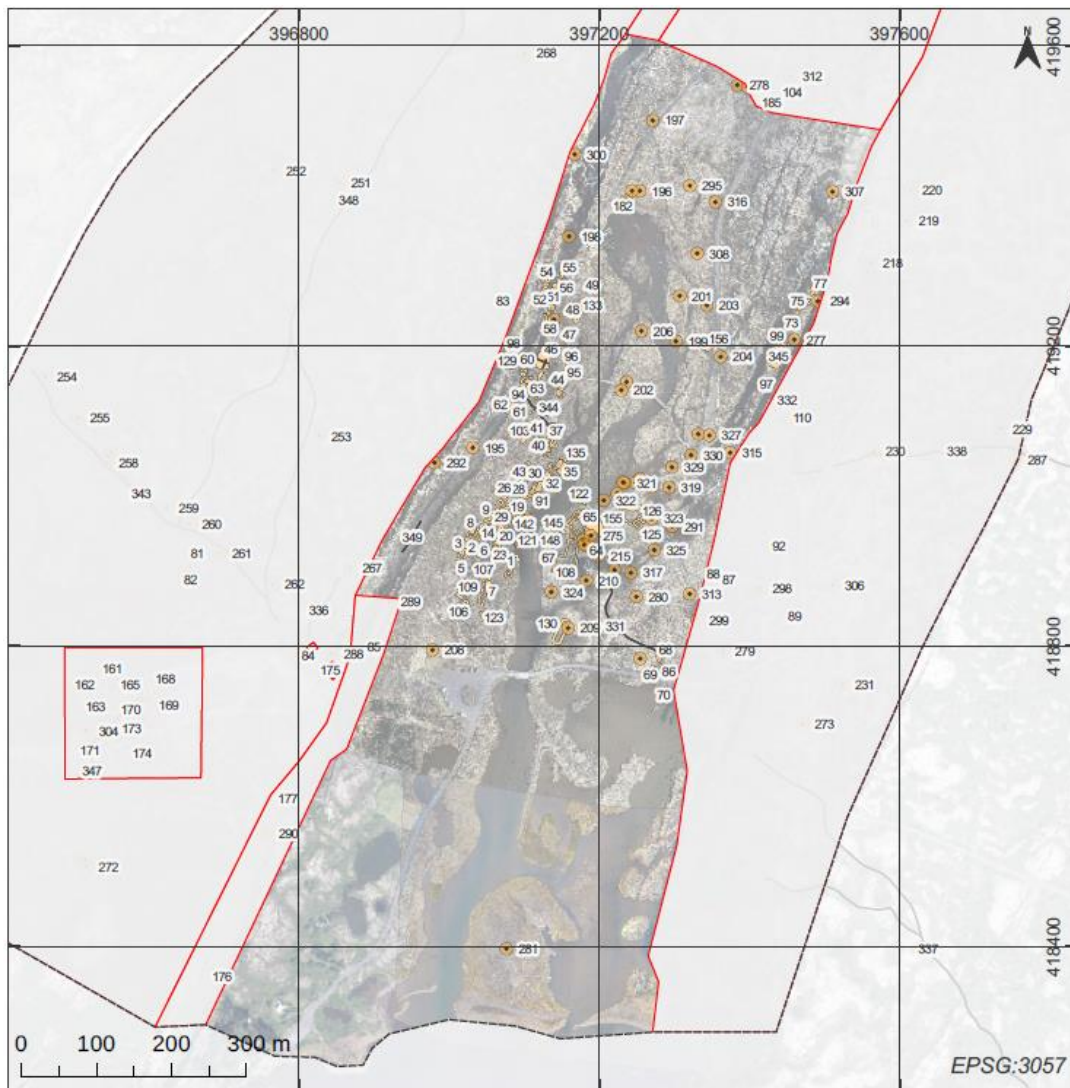
¹² Þingvellir, 2023

5. ÞINGVELLIR OG ÞINGHELGIN

Mörk þinghelginnar eru og hafa e.t.v. aldrei verið nákvæmlega skilgreind. Líklegast hefur hún þó markast af Almannagjá í vestri og svo Vallagjá, Nikulásargjá, Seiglu-, Tún- og Fjósagjám í austri. Norðurmörk þinghelginnar eru almennt talin vera við Kastala (tvo hraunhóla) í norðri og við Þingvallavatn í suðri. Ekki er vitað hversu langt suður þingstaðurinn náði en allar sjáanlegar minjar, sem hér eru skráðar, eru staðsettar norðan bílastæðisins þar Hótel Valhöll var áður. Flestar minjar innan þessa svæðis tengjast þinghaldi og búskapi á Þingvallabæ.

5.1 FORNLEIFASKRÁNING ÞINGVALLA OG ÞINGHELGARINNAR

Númer: 2880-001

Sérheiti: Njálsbúð

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 39708 N: 418904

Ástand: Greinanlegar fornleifar

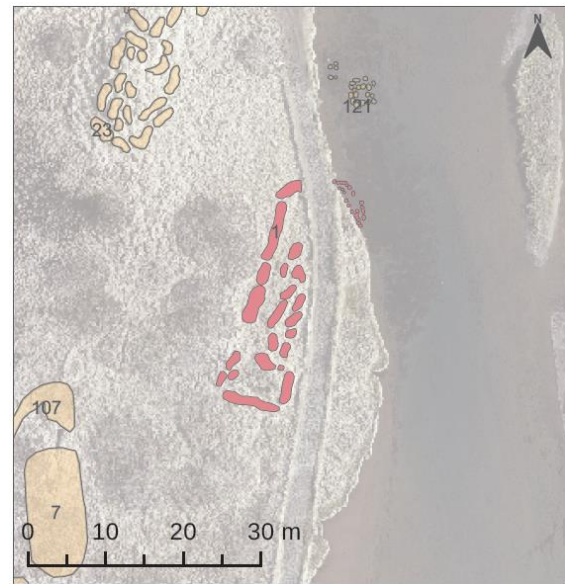
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Mikil hætta, vegna rofs

Hættuorsök:

Staðhættir:

Mynd 2. Njálsbúð [2880-001] merkt inn á kort.

Búðin snýr hér um bil N-S og stendur við

vesturbakka Öxarár, vestan Þingvallakirkjugarðs. Árið 1880 gerði Sigurður Vigfússon rannsóknir á nokkrum búðum á Þingvöllum verður þetta að teljast ein af fyrstu fornleifarannsóknum á Þingvöllum Hann lýsir uppgrefti sínum á svokallaðri Njálsbúð eftirfarandi:

„Eftir miðjan dag lét ég fara yfir ána og byrja að grafa í búðina móts við Þingvallabæ, svo kallaða „Njálsbúð“. Eftir því sem hún lítur út, hefir hún öll fornleg einkenni, þar sem engin nýrri hleðsla sést innan í eða ofan á henni. Þar sem gafflhlaðið virtist vera, lét ég grafa, og einnig þar er ég hugði hlið vegginn vera; kennimerki voru þar öll óglögg, þar eð grjótið er dreift útum alt bæði utan búðar og innan, svo að lítt auðið er að aðgreina með vissu, hvar hin verulega hleðsla hefir verið; þó hygg eg mega fullyrða, að helzt megí ráða í hleðsluna í gafflhöðum eða endum búðarinnar, enn hitt má þó telja víst, að á rúst þessari í heild sinni sé þó forn mannaverk. Hafi það verið gafflhöðin, er eg hugði tákna þau, þá hefir lengd búðarinnar verið milli 70 og 80 feta. Annars eru allar búðir hér á þingvelli meira eða minna aflagaðar ýmist af verkum seinni alda manna eða af völdum náttúrunnar, nema sú, er eg fyrst lét grafa. Eins og þessar búðir koma nú fyrir sjónir, er lítt unnt að átta sig á, hvar ráða skal að til að leita hinna elstu undirstaðna, til að finna hina fornu lögun þeirra. *Laugardaginn 5.júní* lét ég halda áfram greftinum á Njálsbúð, og hafði einn mann að verki; þá komu undirstöður búðarinnar betur í ljós, einkanlega á suður gaffli hennar; þá komu í ljós þær undirstöður, er fullyrða má að vera muni hinar fornu. Veggirnir báðir (hliðveggirnir), sýnast einnig allgreinilegir, þótt steinarnir sé mjög úr lagi gengnir og hleðslan nokkuð aflöguð, samt er stefnaveggjanna allglögg og bein. Norðgafflhlaðið rannsakaði ég mjög nákvæmlega, og er það víst, að hið upprunalega gafflhlað er fundið, og hefir það sömu aðaleinkenni og suðagafflhlaðið, enn þess skal geta, að annað gafflhlað sýnist hlaðið litlu innar, og hygg ég svo gafflhlað þetta sýnist allgreinilegt og grjótið í því ofar í jörðu enn í hinu. Ég hefi haft nokkuð aðra aðferð við gróftinn á þessari búð, enn við búðina í Þingvallartúni, nefnilega við hliðveggi tóttarinnar, því að ég hefi þar látið taka allan jarðveg ofan af allri þykkt veggjanna, eftir því sem næst verður komist ummáli þeirra og þykkt, því að hin aðferðin hefði að álitu mínu átt hér miðr við, þar eð grjótið liggur hér miklu óreglulegar, og myndar ekki eins ákveðnahleðslu sem í hinni búðinni, enda þótt það sé fullljóst, að þetta sé hinir upprunalegu veggir. Við gafflhlaðið hefi ég þar á móti farið sem næst hinni fyrri aðferðinni, grafið ræsi að utan og innanverðu við hleðsluna, enn látið miðbikið standa óhaggað. Úr yztu hleðsluúr norðgafflhlaðinu hafa auðsjáanlega verið teknir steinar, líklega til að byggja upp hið

innra gaflhlað; enn þó stendur eftir ljós vottrum hleðslu í hinu forna upprunalega gaflhlaði. Dyr eru á eystrahlíðvegg, þeim er snýr að ánni, nær nyrðra enda. Lengd búðarannarinnar 86 fet, og breidd hennar að meðaltali 26 fet, nefnilega 25 fet mjóst og 27 fet breiðast. *Mánudaginn 7. júní* hafði eg einn mann að ljúka gjörr viðgröftinn á Njálsbúð, og var honum lokið kl. 6. e. m. f¹³

Árið 1922 gerði þáverandi þjóðminjavörður rannsókn á búðum á Þingvöllum þar sem hann hefur að leiðarljósi rannsóknir og kort Sigurðar Vigfússonar og Björns Gunnlaussonar af þingstaðnum

Frammi á árbakkanum, kippkorn fyrir sunnan ranann, sem 30. og 31. búðartótt standa á, er sú ferhyrnda grjótdreif, sem nefnist „Njál-s-búð“ Er hjer nú engin upphækkun og engir veggir, en grjótið sýnir hvar veggirnir hafa verið. Þeir virðast hafa verið ca. 1,50 m. að þykkt og lengdin er nú um 25,50 m, en br. 8,50m. að utanmáli. Er hjer dálítið nef út í ána, sem myndar bug á henni.

S. V. rannsakaði þessa búð, sem áður var sagt, 4. - 5. júní 1880, og er skýrsla hans um þá rannsókn, og lýsing á búðinni einsog hún var áður en hann fór að grafa í hana, á bla 13—14 í Árb. 1880—81. Segir hann hana þar 86 fet að lengd (= 27 m.) og 26 (25—27) feta breiða (ca. 7,85—8,50 m.), en dyr vera á eystra hliðvegg, nær nyrðra enda. — Búðarleifar þessar eru markaðar á uppdrætti þeirra S. G. og B. G. og ritað „Njál-s-bú“, við, en á uppdrætti herforingjaráðsins er hún ekki. S. G. hefir þózt geta greint einhverja skiptingu á þessu mannvirki langsum og aðra búð, ó glógga, vestanvið þessa, sbr. uppdráttinn aftanvið Alþst.; telur að hjer hafi jafnframt verið Gunnarsbúð og Holtamannabúð (sbr. skrána, 10., og bls. 9 í ritgerðinni (1. búð, — og þó eru taldar 3 búðir áundan!). — Engar af þessum búðum eru neins staðar nefndar í Njál-s. eða öðrum fornritum og allsendis óvíst, jafnvel ólíklegt, að Njáll hafi haft sjerstaka búð; eins sennilegt, að hann hafi verið í Rangæingabúð, og ekkert ólíklegra eftir Njál-s., að Rangæingabúð hafi verið hjer en að hún hafi verið þar sem búðaskipunin eldri segir að búð Marðar gígju hafi verið, sbr. 33. buð. Vestur undan suðurendanum á þessari búð markar S.

Könnunarskurður 2002

Árið 2002 var gerður könnunarskurður í Njál-s-búð af Fornleifastofnun Íslands. Var skurðurinn grafin í suðurvegg búðarinnar. Þar komu í ljós illa farnar hleðslur og mikið af grjóti úr lagi gegnið. Telja rannsakendur að vatnsagi úr Öxará og myndun mýrar á svæðinu orðið til þess að frost og bleyta hafi skemmt rústina. Engar frekari niðurstöður komu fram í þessari rannsókn en slæmt ástand búðarinnar. Engir gripir fundust utan fáeinna dýrabeina.¹⁴

Minjalýsing:

Í dag er búðin ílöng og allt að 27 metrar á lengd og 8 metrar á breidd, nema til enda þar sem annað rými er þar mældist búðin 10 metra breið. Annar langveggur er nokkuð greinilegur og hinn er sokkinn og nokkuð hruninn. Fyrir enda er eins og önnur búð eða hólf liggja þvert yfir búðina. Líklega er um annað rými að ræða. Breidd veggja er einn metri

¹³ Sigurður Vigfússon 1881:13-14 *Árbók hins Íslenska fornleifafélags 1880-1881*

¹⁴ Þinghald til forna. Framvinduskýrsla 2002. Adolf Friðriksson [ritstj] Fornleifastofnun Íslands. FS183-03252

og hæð þeirra um 20 cm. Nokkuð er af grjóti í miðri rústinni og gæti það hafa verið eftir fornleifauppgröft Sigurðar Vigfússonar árið 1880.

Búðin hefur verið opin út að ánni og stærð hennar gæti bent til að hún er frá fyrra búðaskeiði. Hluti hennar liggur undir gönguleið. Þá er norðausturhorn Njálsbúðar ofan í Öxará og hefur verið þar síðan a.m.k. árið 1937. Búðaveggurinn er greinilegur ofan í vatninu.

Númer: 2880-002

Hlutverk: Búð

Tegund: Rúst, niðurgröftur

Hnit ISN93: A: 418942 **N:** 397024

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

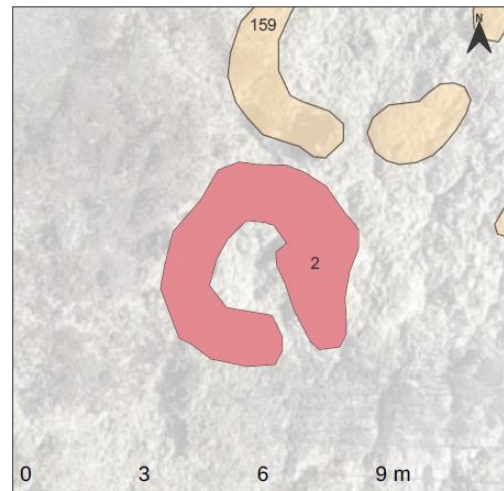
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir:

Mynd 3. Búð [2880-002] merkt inn á kort

Búðin liggur upp við gjárhallinn um 175 m norðan

Valhallarbílastæðis, um 10 m norðan búðar Nikulásar Magnússonar. Aðeins 5 metra frá búð [2880-034] er önnur mun ógreinilegri.

Minjalýsing:

Ógreinileg, ferhyrnd tóft sem er um 5x5 m að stærð og opin til suðausturs að ánni. Hæð veggja er 20-30 cm.

Númer: 2880-003

Sérheiti: Búð Nikulásar Magnússonar

Eldra númer: MÞ (34)

Hlutverk: Búð

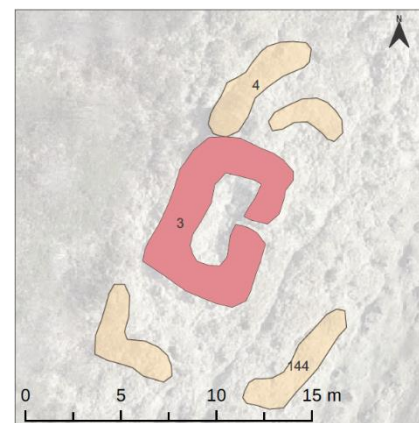
Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397017 **N:** 418926

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Mynd 4. Búð Nikulásar Magnússonar [2880-003] merkt inn á kort

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir:

Í Árbók hin Íslenska fornleifafélags lýsir Matthías Þórðarson búðinni.

NO:34. Syðsta undir hallinum, 23,60 m. beint suð-vestur af 33 tótt, er uppi við hann, áþekkt 33. tótt, og snýr eins. Dyr eru á suðvestur-hliðvegg, um 7 norð-austur gáfii. Veggirnir eru all glöggir og ekki fornlegir; 1. að utan 8,20 m., en breidd 4,70 m., enað innan er 1. 4,80 m. og br. 2. m. Ekki er það neitt efamál, hver átt hefir þessa búð. „Nicolasar Magnussonar sýslumanns i Rangarþinge Bud stendur þar fyrir sunnan (þ. e fyrir sunnan 33. búð) upp under Hallenum*, segir búðaskipunin frá 1735, og er henni þar með lokið. Nikulás var sýslumaður í Rangárvallasýslu, fyrst hálfri, frá 1727, og síðan allri, frá 1730, til þess er hann druknaði hjer á Þingvöllum í gjá þeirri, sem nú er við hann kennd, austanvið Spöngina (Lögborg) var það nóttina milli 23. og 24. júlí 1742, meðan hann dvaldi á alþingi. Eru greinilegar frásagnir um þann atburð í ýmsum ritum. Nikulás var kominn i beinan karllegg af Guðbrandi Hóla biskupi Þorlákssyni og var faðir Þorleifs landsþingsskrifara, sem átti 15 búð, eins og sagt var hjer að framan, bls. 35. Eftirmenn Nikulásar í embættinu voru Þorsteinn Magnússon, þremningur við Nikulás og einnig kominn í beinan karllegg af Guðbrandi biskupi, og síðan tengdasonur Þorsteins, Jón Jónsson á Móeiðarhvoli, faðir þeirra systra, Eagnheiðar, móður Þorsteins Helgasonar í Reykholti, og Valgerðar byskupafrúar, Hannesar Finnssonar og Steingríms Jónssonar; er því margt stórmenni af Jóni sýslumanni komið, en sjálfur var hann af Einarsnessætt í beinan karllegg. — Ekki er ólíklegt að þeir Þorsteinn og Jón kunni að hafa tjaldað búð þessa eftir Nikulás, en ekkert verður fullyrt um það. Búðartótt þessi er mörkuð á alla uppdraettina. S. G. ætlar að hjer hafi verið Rangæingabúð, svo sem sagt var í greininni hér á undan um 33. búð, sem þar var sögð líklegri en þessi til að hafa 15

Búðin er önnur í röðinni frá Valhallartúni norðan megin við göngustíg

Minjalýsing:

Búðin er greinileg og frá seinna búðaskeiði. Utan mál hennar eru 9 metrar á lengd og 7 metrar á breidd. Veggir eru um 1 metri á hæð. Búðin er opin út að ánni til SA. Annað hól er fast við búðina og örugglega verið notað í tengslum við hana.

Númer: 2880-004

Hlutverk: Óþekkt

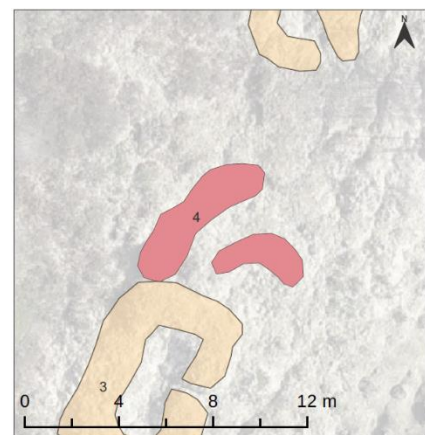
Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 397020 N: 418933

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

¹⁵ Matthías Þórðarson 1922:54-55 Árbók hins Íslenska fornleifafélags

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Mynd 5. Hleðsla [2880-004] merkt inn á kort

Staðhættir: Við norðurenda búðar Nikulásar Magnússonar (2880-003)

Minjalýsing: Um er að ræða ógreinileg brot af minjum sem gætu hafa verið hluti búðar eða annarrar byggingar. Stærð er um 6x4m.

Númer: 2880-005

Hlutverk: Búð

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397012.4 N: 418911.5

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

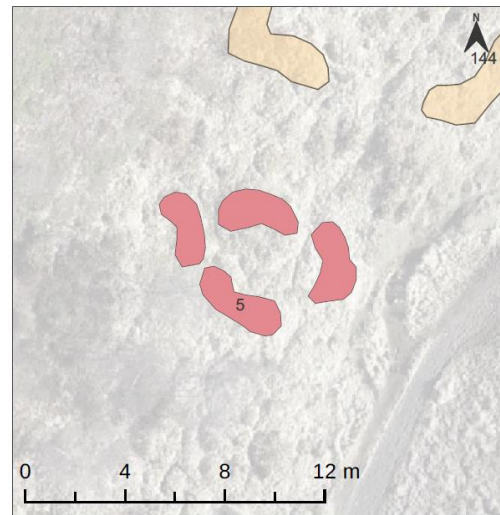
Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Trjárækt

Staðhættir: Við gjárhallinn, tæpum 10m sunnan búðar Nikulásar Magnússonar [2880-003]

Minjalýsing: Leifar einhverskonar hleðslu, líklega af búð sem sést aðeins að hluta til. Það sem sést er um 8x8 metrar að stærð og um 20cm á hæð.

Mynd 6. Þúst [2880-005] merkt inn á kort

Númer: 2880-006

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397041.7 N: 418922.7

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

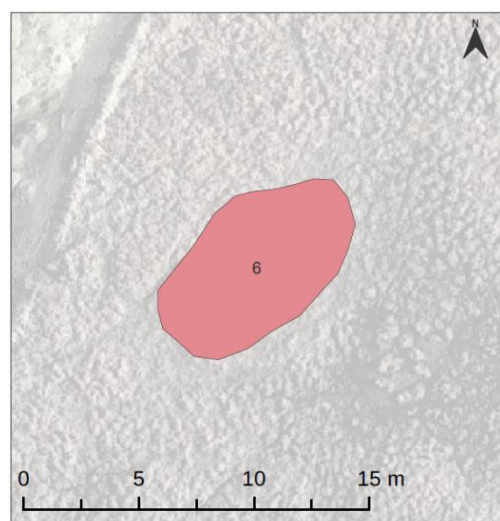
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Nyrst í mýri vestan Öxarár, um 25m austan Nikulásarbúðar [2880-003].

Mynd 7. Þúst [2880-006] merkt inn á kort

Minjalýsing: Ógreinileg upphækkun í mýrinni norðan Valhallar, sem nær mest um 20cm hæð. Þar fannst svörun í jarðsjárrannsókn árið 1993, sem túlkuð var sem sokkin þingbúð. Í skýrslu Línuhönnunar hf. segir: „Þarna er hólmi í mýrinni með öðru gróðurfari, og var mælt yfir hann. Þar virðist greinileg búð vera undir, sem staðfest var af grjótdreif á 0.2-1.0m dýpi í Y=311-220. Búðin stendur djúpum rótum og virðist ná niður úr mýrinni, niður á 1.5m dýpi. Engu er líkara en hún hafi verið hækkuð jafnóðum og landið seig, þar til eigendur hennar gáfust upp á vatnseignum umhverfis búðina.“¹⁶

Númer: 2880-007

Hlutverk: Búð

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397052.9 N: 418877.7

Ástand: Ekki sést til fornleifa

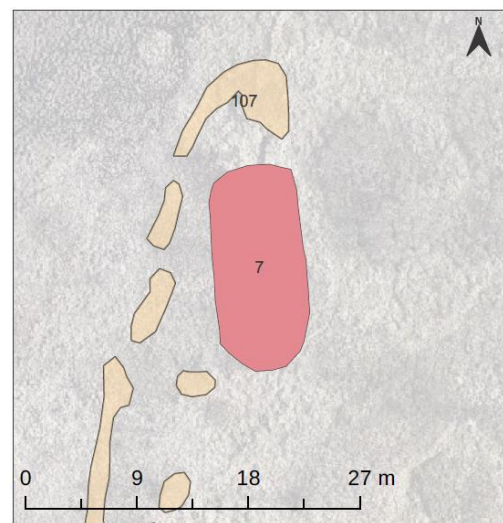
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Í mýrinni um 20m suðvestan Njálsbúðar [2880-001].

Mynd 8. Þúst [2880-007] merkt inn á kort

Minjalýsing: Sigurður Guðmundsson teiknar þrjár búðir á þessum slóðum á búðauppdrætti sínum 1861 og eignar þeim Grími Svertingssyni, Markúsi Skeggjasyni og Skapta Þórhallssyni. Matthías Þórðarson Þjóðminjavörður merkir X á þessum stað á uppdrætti sínum 1929 til marks um ógreinilegar minjar.

Í fjarkönnunarskýrslu Línuhönnunar hf. frá 1993 er sagt: „Nálægt miðju sniðinu á kaflanum Y187-198 má e.t.v. greina búðarúst, sem fær stuðning af grjótdreif, sem liggur þar grunnt. Þessi búð, ef þetta er búð, virðist ekki standa djúpum rótum.“ Línur þessara minja voru teiknaðar á kort eftir niðurstöðum fjarkönnunar 1992. Fjarsjármæling árið 2002 sýndu samskonar niðurstöður og í kjölfarið var staðfest með könnunarskurði að

¹⁶ Þingvellir: jarðsjármælingar norðaustan Valhallar. Línuhönnun HF. Júní 1993

þarna eru veggjaleifar. Líklegt er að fjöldi búða hafi sokkið í vatnseig með tímanum vegna landsigs og vatnsaflsframkvæmda í Soginu á 20. öld.¹⁷

Númer: 2880-008

Sérheiti: Búð Bjarna Halldórssonar

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397031.7 N: 418954.6

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

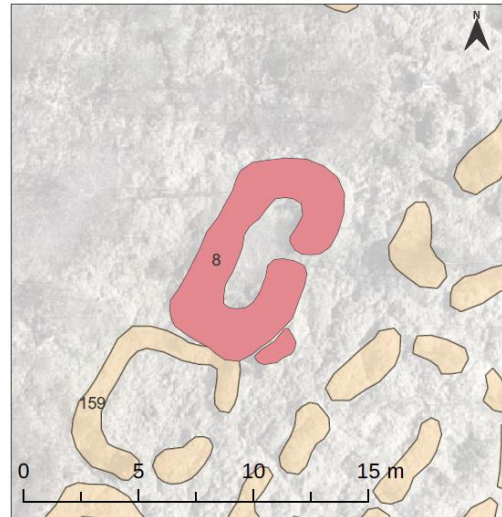
Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Undir gjárhallinum, skammt ofan mýrarinnar vestan Öxarár.

Minjalýsing: Búðin er kennd við Bjarna Halldórsson, sýslumann í Húnavatnssýslu 1729-1773. Í búðaskrá séra Jóns Steingrímssonar er búð Marðar gígju (~905) sögð hafa verið hér áður. Búðin snýr NA-SV og er með inngang á austurhliðvegg. Hún er um 8.5x4.5m að utanmáli og veggthæð er allt að 80cm. Veggþykkt er um 1.5m.¹⁸

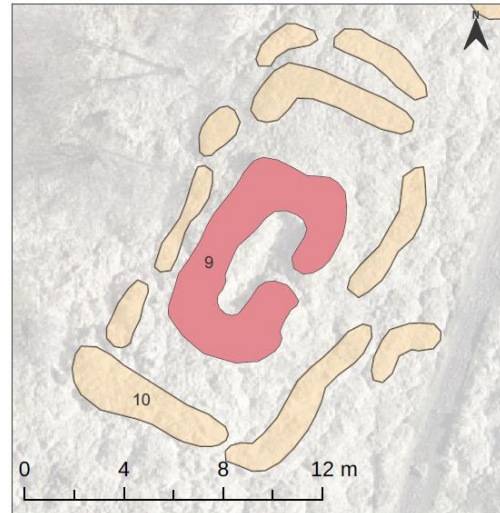
Mynd 9. Búð Bjarna Halldórssonar [2880-008] merkt inn á kort

¹⁷ Sigurður Guðmundsson 1878; Matthías Þórðarson 1945; Þingvellir jarðsjármælingar norðaustan Valhallar. Línuhönnun HF. Júní 1993; Adolf Friðriksson, Garðar Guðmundsson og Howell M. Roberts 2002:36.

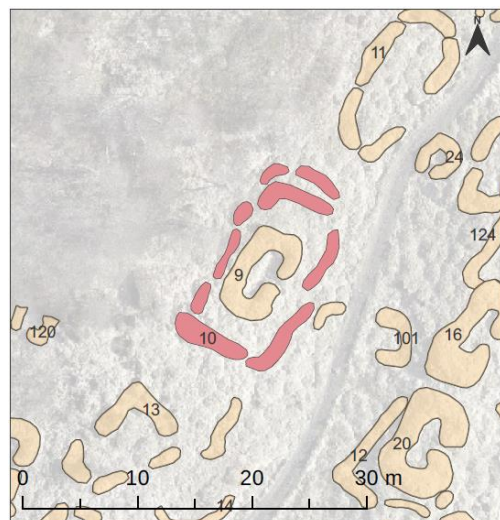
¹⁸ Matthías Þórðarson 1945:251-252

Númer: 2880-009**Sérheiti:** Búð Jens Madtsonar Spendrups**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397054.6 N: 418971.7**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Undir gjárhallinum vestan Öxarár, um 175m sunnan Hamraskarðs.

Minjalýsing: Búðin er kennd við Jens Madtson Spendrup, sýslumann í Skagafjarðarsýslu 1718-1735. Búðin er mjög greinileg og snýr NA-SV, með inngang á austurhliðvegg. Stærð hennar er um 8.5x5m og eru veggir tæplega einn metri á hæð þar sem þeir eru hæstir. Búðin er frá einna búðaskeiði en virðist reist á grunni eldri og stærri búðar eða búða.¹⁹ Þetta hefur verið staðfest með borkjarnarannsókn árið 2019.

Mynd 10. Búð Jens Madtsonar Spendrups [2880-009] merkt inn á kort

Númer: 2880-010**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397055.1 N: 418972.0**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Upp við gjárhallinn undir búð Jens Madtsonar Spendrups (2880-009).

Mynd 11. Búð [2880-010] merkt inn á kort.

¹⁹ Matthías Þórðarson 1945: 250-251

Minjalýsing: Leifar stórrar, fornlegrar búðar sem virðist tilheyra eldra búðaskeiði. Svo stórar eru búðaleifarnar að önnur yngri þingbúð (búð Jens Spendrups) kemst mestöll fyrir innan þeirra. Athygli vekur að langveggirnir virðast bogadregnir líkt og á skálum. Í búðaskránni frá 1700 er búð Ásgríms Elliða-Grímssonar (~955) sögð vera á þessum slóðum þótt ekkert verði fullyrt um það hér.

Lengd að utanmáli er um 18m en gæti verið lengri eða allt að 21m. Breidd er um 9m, sem er mjög stórt og sambærilegt stærri skálabyggingum. Hæð veggja er um 15-20xm þar sem þeir eru greinilegir.

Greinilegt svart gólflag fannst í þessari byggingu við borkjarnarannsókn sumarið 2019, sem staðfestir tilvist þessa forna mannvirkis.

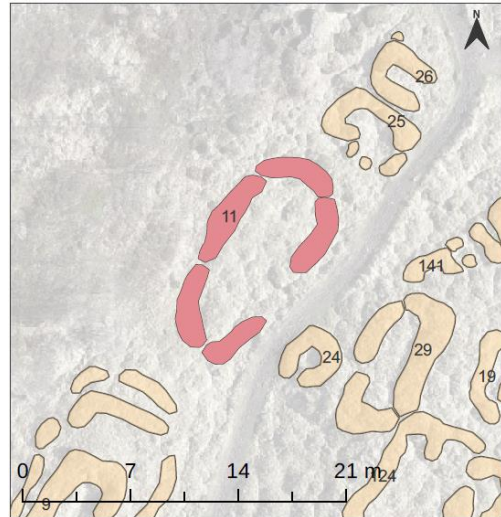
Númer: 2880-011**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397066.5 N: 418988.9**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Búðin er á þýfðu svæði undir gjárhallinum, um 15m norðaustan búðar Jens Spendrups [2880-009].

Minjalýsing: Engar greinilegar búðir sjást með berum augum á vettvangi en við skoðun á myndmælingargögnum flygildis og loftmyndum frá 1937 má greina daufar útlínur mannvirkis.

Staðfest var með borkjarnarannsókn sumarið 2019 að um er að ræða þingbúð með svörtu gólflagi, miðað við útlit er líklegt að búðin sé frá seinna búðaskeiði.

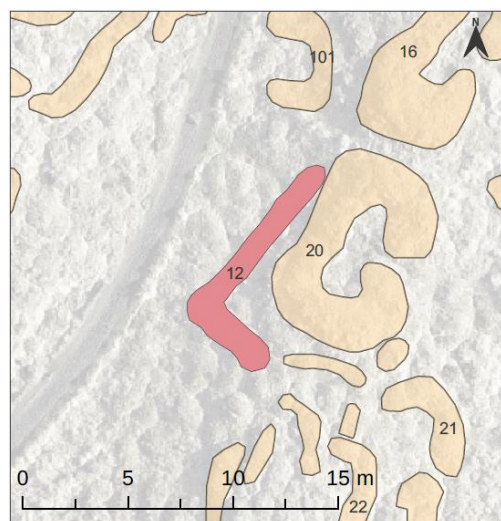
Leiða má að líkum að þessi búð snúi u.þ.b. NA-SV og er um 14x7m að utanmáli. Greina má bogadregnar línur á meintum langveggi rústarinnar og virðist sem að dyr hafi vísað til austurs. Veggir eru svo lági að þeir greinast vart á yfirborði.

Mynd 12. Búð [2880-011] merkt inn á kort

Númer: 2880-012**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397063.9 N: 418955.7**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Í búðabyrpingu vestan Öxarár, vestur undir búð Guðmundur Sigurðssonar (2880-020).

Mynd 13. Búð (2880-012) merkt inn á kort

Minjalýsing: Greina má hluta af vesturhlið langveggjar og suðurgafli af búð, sem gengur undir búð Guðmundar Sigurðssonar frá 18. öld og er því greinilega eldri. Langveggurinn er um 10m á lengd og gaflinn um 5.5m. Hleðslur ná allt að 30cm hæð.

Númer: 2880-013

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397042.7 N: 418957.5

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

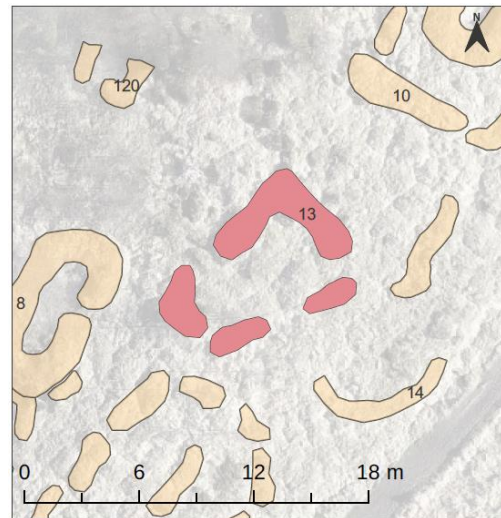
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Við gjárhallinn um 5m austan búðar Bjarna Halldórssonar (2880-008).

Mynd 14. Búð (2880-013) merkt inn á kort

Minjalýsing: Afar ógreinilegar leifar þingbúðar sem sjást aðeins með myndmælingargögnum flygildis. Hún snýr u.þ.b. NA-SV og er um 10x6m að utanmáli. Inngangur hefur verið á austurhliðvegg. Veggghæð er allt að 20cm þar sem hægt er að greina vegg. Fleiri minjaleifar sjást austan búðarinnar og ljóst er að hér eru leifar nokkurra mannvirkjarústa.

Númer: 2880-014

Hlutverk: Búð

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397050.2 N: 418954.0

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

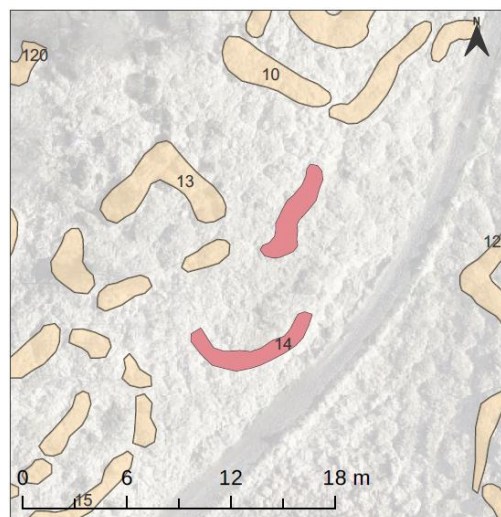
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Staðhættir: Við gjárhallinn, rétt vestan göngu-leiðar. Fast austan við búð (2880-013).

Mynd 15. Búð (2880-014) merkt inn á kort

Minjalýsing: Óljósar mannvirkjaleifar sem sjást á myndmælingagögnum flygildis. Líklega hefur hér verið eldri búð eða búðir. Hægt er að greina langvegg, sem er um 9m að lengd

og norðan við hann er mögulegur gafl, sem er um 5.5m að lengd. Hæð hleðslna er allt að 20cm.

Númer: 2880-015

Hlutverk: Búð

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397037.4 N: 418945.7

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

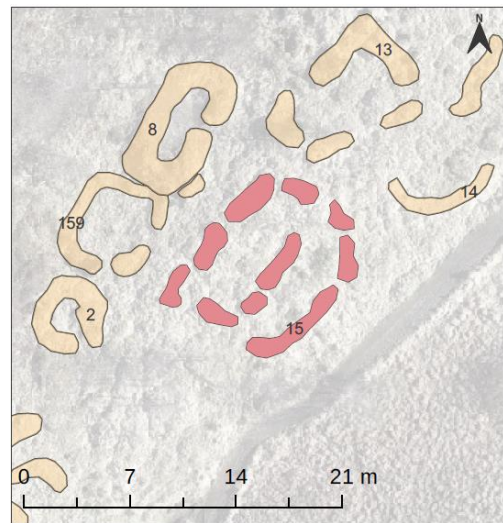
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Undir gjárhallinum skammt norðan mýrinnar.

Mynd 16. Búð (2880-015) merkt inn á kort

Minjalýsing: Guðmundur Ólafsson teiknar hér þúfnaklasa, sem eru „e.t.v. einhverjar mannvistarleifar“. Þústirnar eru afar ógreinilegar á yfirborði en koma betur fram á myndmælingargögnum flygildis. Þessi meinta búð er um 11m á lengd að utanmáli en breiddin er óræðari: greina má tvo mögulega austurhliðveggi og væri breiddin á þeim innri um 5m en þeim ytri um 8m.

Númer: 2880-016

Sérheiti: Amtmannsbúð eldri

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397073.1 N: 418966.2

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

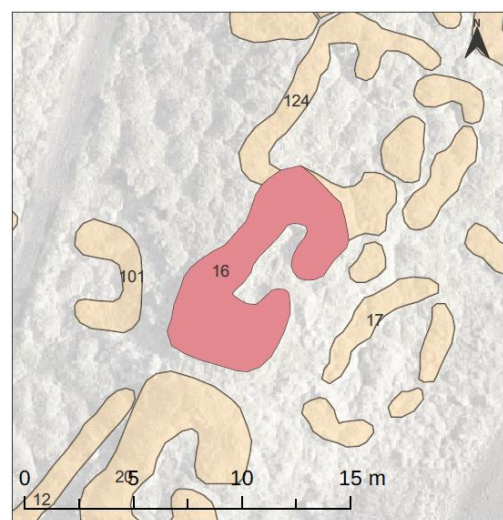
Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Í búðaþyrpingu vestan Öxarár.

Minjalýsing: Búð þessi er merkt amtmannsbúð í

búðaskránni 1691 og er sögð tjölduð af Christian Müller amtmanni og eftirmönnum hans,

Mynd 17. Amtmannsbúð eldri (2880-016) merkt inn á kort

þar til þeir fluttust í timburhús ögn norðar á 18. öld. Í búðaskránni frá 1750 var búð Gissurar hvíta Teitssonar (~950) sögð hafa verið hér áður.

Búðin snýr NA-SV, er um 10x4.5m að utanmáli og með inngang á austurhliðvegg. Búðin er nokkuð hrunin og mælast veggir um 2m að breidd.²⁰

Númer: 2880-017

Hlutverk: Búð

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397078.9 N: 418962.4

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

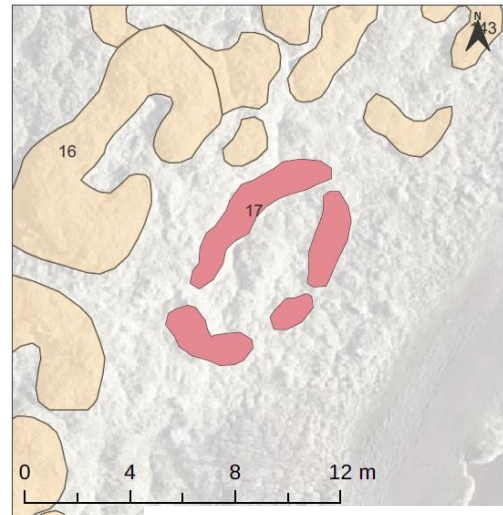
Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Neðarlega á austurhluta búða-þyrpingar, vestan Öxarár.

Minjalýsing: Afar ógreinilegar, niðursokknar leifar þingbúðar. Hún virðist snúa NA-SV og er allt að 9x4.5 að utanmáli. Vesturhliðveggur er öllu greinilegri en sá eystri.

Mynd 18. Búð (2880-017) merkt inn á kort

Númer: 2880-018

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397086.0 N: 418979.8

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

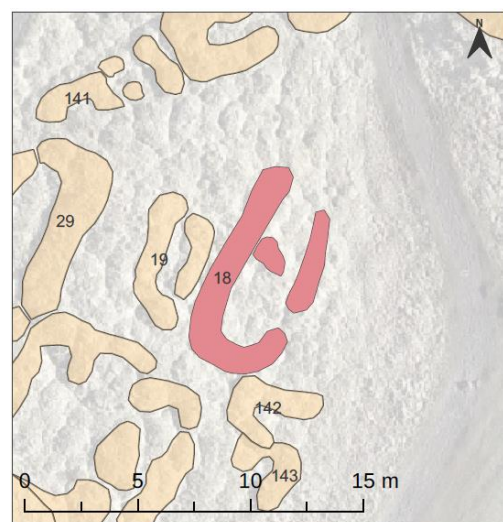
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Neðarlega á NA-enda búðaþyrpingar austan Öxarár.

Mynd 19. Búð (2880-018) merkt inn á kort

²⁰ Matthías Þórðarson 1945: 247-249

Minjalýsing: Búð þessi virðist vera skipt í tvö hólf en mögulega er um að ræða tvær litlar búðir, sem standa hlið við hlið. Búðin – eða búðirnar – snúa NA-SV og eru alls 9x4.5m að utanmáli. Hæð vegghleðslna er allt að 20cm. Guðmundur Ólafsson mældi hér tvær aðskildar búðir sem sneru hornrétt hvor á aðra.

Númer: 2880-019

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397082.2 N: 418980.8

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

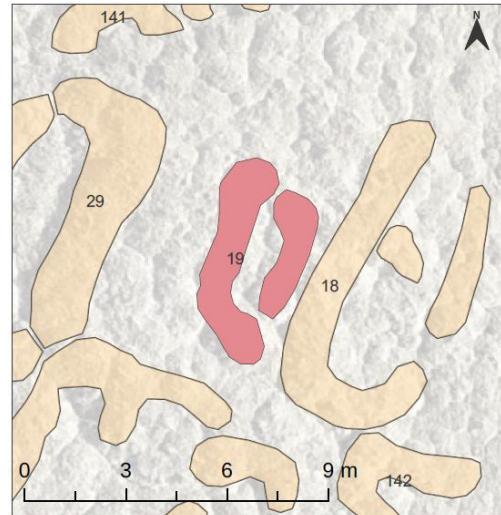
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í miðri búðaþyrpingu vestan Öxarár.

Minjalýsing: Lítil þingbúð eða leifar af stærri mannvirkjum sem tengdust þinghaldi, líklega frá yngri búðaskeiði. Tóftarbrotin snúa NA-SV og eru um 5.5x3m að utanmáli. Tóftarbrotin voru að hluta til mæld inn af Guðmundi Ólafssyni.

Númer: 2880-020

Sérheiti: Búð Guðmundar Sigurðssonar

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397069.1 N: 418956.6

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

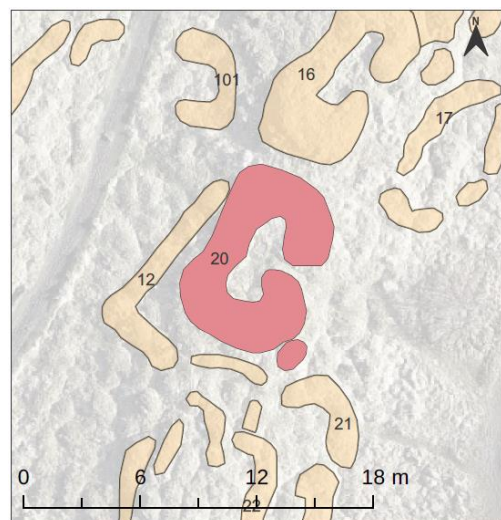
Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í búðaþyrpingu vestan Öxarár.

Minjalýsing: Búð sem kennd er við Guðmund

Sigurðsson, landþingsskrifara 1732-1753. Hún er mjög greinileg, snýr NA-SV, er um

Mynd 20. Búð Guðmundar Sigurðssonar (2880-020) merkt inn á kort

9.5x5.5m að utanmáli og hefur inngang á austurvegg. Veggir eru allt að 2m breiðir og ná allt að 60cm hæð.²¹

Númer: 2880-021

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397072.3 N: 418946.7

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

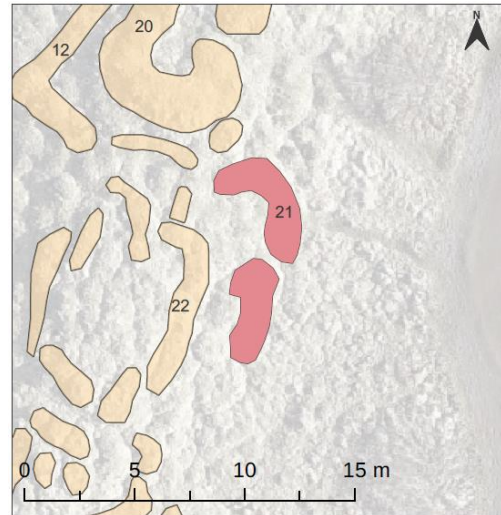
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Austarlega í búðabyrpingu vestan Öxarár.

Mynd 21. Þúst (2880-021) merkt inn á kort

Minjalýsing: Tvær ógreinilegar hleðslur, líklega veggjabrot úr mannvirki. Sú nyrðri er um 5.5m en sú syðri um 4.5m. Breidd er 1-1.5m.

Númer: 2880-022

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397066.2 N: 418945.1

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

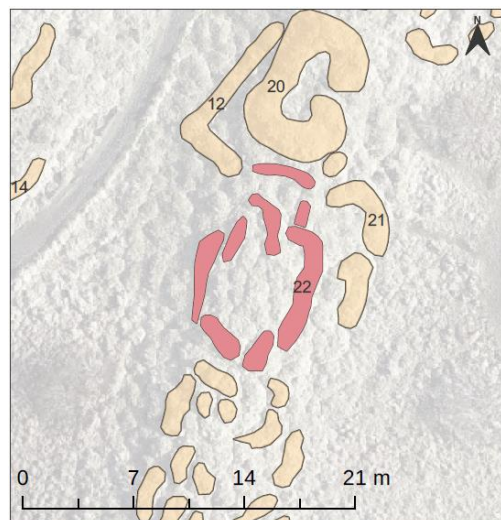
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Sunnarlega á búðabyrpingu vestan Öxarár, skammt norðan mýrarinnar.

Mynd 22. Búð (2880-022) merkt inn á kort

Minjalýsing: Hér virðist móta fyrir útlínum rétthyrndar þingbúðar, sem snýr NA-SV og er um 10x7m að utanmáli. Norðurgafi er þó óræður og getur búðin hafa verið allt að 14m

²¹ Matthías Þórðarson 1945:249-250

að lengd, ef gert er ráð fyrir því að þetta sé ein og sama búðin. Guðmundur Ólafsson mælir upp 2-3 búðir á þessu svæði. Greinilegt er að búðin – eða búðirnar – er/eru ofan á þukku mannvistarlagi og eldri búðir leynist þar undir.

Númer: 2880-023

Hlutverk: Búð

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397062.9 N: 418931.4

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Syðsti endi búðabyrpingarinnar norðan mýrinnar.

Minjalýsing: Tóftabrot sem virðast mynda útlínur rétthyrndar búðar, sem snýr NA-SV og er um 12x6,5,m að utanmáli. Svæðið er mjög þýft og því er vandasamt að greina nákvæmlega umfang minja án uppgrftar. Guðmundur Ólafsson mælir t.a.m. 3-4 búðir. Hér er þykkt mannvistarlag og fjöldi eldri búða leynist eflaust undir sverði.

Númer: 2880-024

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397070.4 N: 418981.9

Ástand: Greinanlegar fornleifar

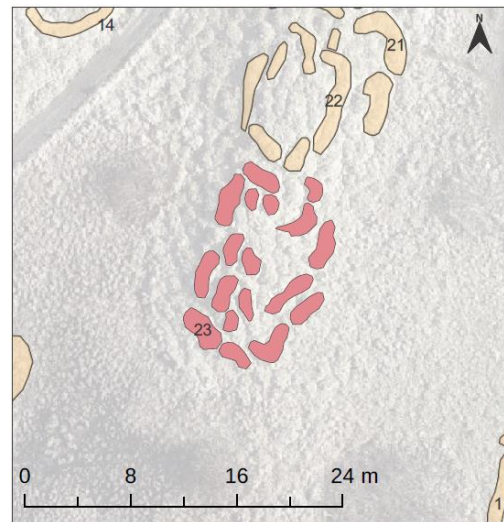
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

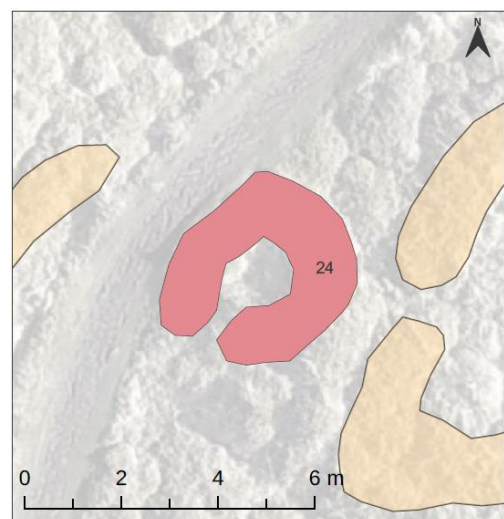
Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Á búðabyrpingu vestan Öxarár, upp við gönguleið.

Mynd 23. Búð (2880-023) merkt inn á kort

Mynd 24. Tóft (2880-024) merkt inn á kort

Minjalýsing: Lítil ferhyrnd smátóft, sem er um 3.5x3.5m að utanmáli og með inngang á suðvesturvegg. Matthías Þórðarson telur búðina hafa verið soðhús eða geymslurými fyrir aðra búð, líklega amtmannsbúðina sem stendur einum metra austan smátóftarinnar.²²

Númer: 2880-025

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397074.2 N: 418996.8

Ástand: Greinanlegar fornleifar

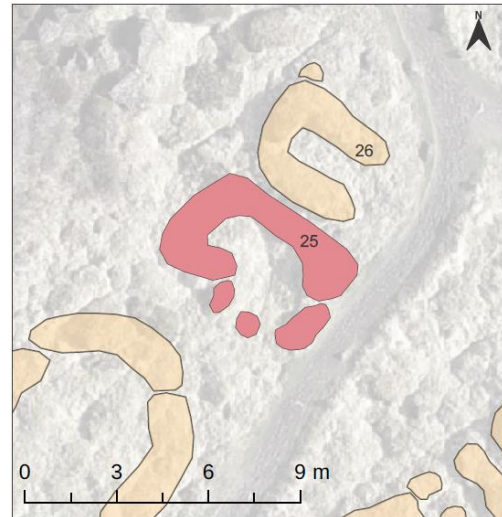
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Skógrækt

Staðhættir: Við hallinn vestan Öxarár, upp við gönguleið.

Mynd 25. Búð (2880-025) merkt inn á kort

Minjalýsing: Tóftarbrot og dæld, sem líklega eru þingbúðarleifar. Hún virðist snúa NV-SA, þvert á aðrar búðir og er um 5x4m að utanmáli. Gaflar eru nokkuð ógreinilegir, sérstaklega á suðausturhlið.

Númer: 2880-026

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397076.0 N: 419000.3

Ástand: Greinanlegar fornleifar

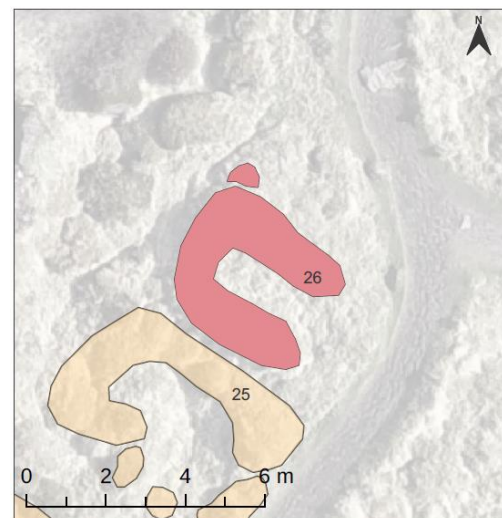
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Staðhættir: Upp við hallinn þar sem tvær gönguleiðir sameinast.

Mynd 26. Búð (2880-026) merkt inn á kort

²² Matthías Þórðarson 1945:247

Minjalýsing: Lítil tóft sem snýr NV-SA, er um 4x3m að utanmáli. Austurhliðin er mjög hrunin en þar hefur inngangur líklega verið. Ekki er óhugsandi að tóftin hafi skemmst að einhverju leyti þegar gönguleið var lögð fram hjá henni. Líklega er um að ræða búð eða hluta af búð frá seinna búðaskeiði.²³

Númer: 2880-027

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397086.0 N: 418991.8

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Staðhættir: Tóftin stendur á búðabyrpingu vestan Öxarár, þar sem tvær gönguleiðir kvíslast.

Minjalýsing: Nokkuð ógreinileg búðartóft sem snýr NA-SV, er um 8.5x4m að utanmáli og með inngang á suðausturvegg.²⁴

Númer: 2880-028

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397102.6 N: 418999.2

Ástand: Greinanlegar fornleifar

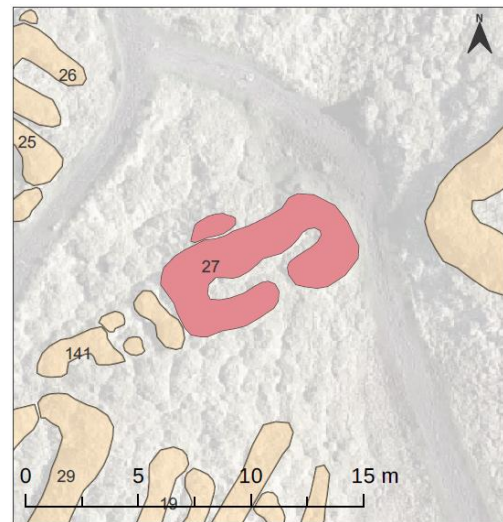
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

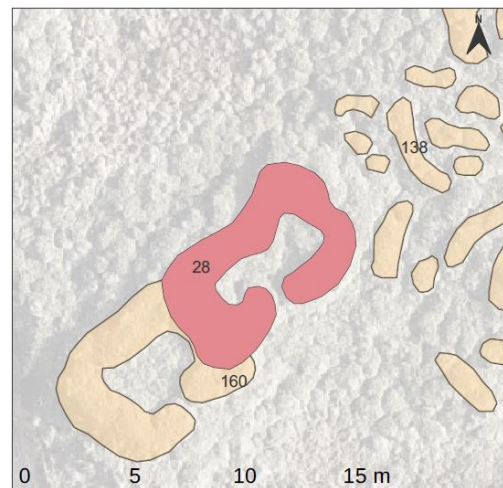
Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Efst á búðabyrpingu vestan Öxarár.

Mynd 27. Búð (2880-027) merkt inn á kort

Mynd 29. Búð (2880-028) merkt inn á kort

²³ Matthías Þórðarson 1945:243

²⁴ Matthías Þórðarson 1945:243

Minjalýsing: Þingbúð þessi er sambyggð annarri búð (2880-160), sem snúa báðar NA-SV og eru samtals um 15.5x6.5m að utanmáli. Veggir eru 40-60cm háir og veggþykkt um 2m. Inngangar eru hvor um sig á suðausturhlið og ekki er innangengt milli búðanna. Þessi búð er sú nyrðri og virðist mögulega hafa verið reist að einhverju leyti ofan á þeirri syðri. Hýn er um 9x6m að utanmáli og um 5x1.5m að innanmáli. Sigurður Guðmundsson og Björn Gunnlaugsson kalla hana Víðdælabúð en slíkt er eingöngu ágiskun. Búðin stendurofan á þykku mannvistarlagi.²⁵

Númer: 2880-029

Sérheiti: Búð Christophers Heidemanns

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397075.8 N: 418981.5

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

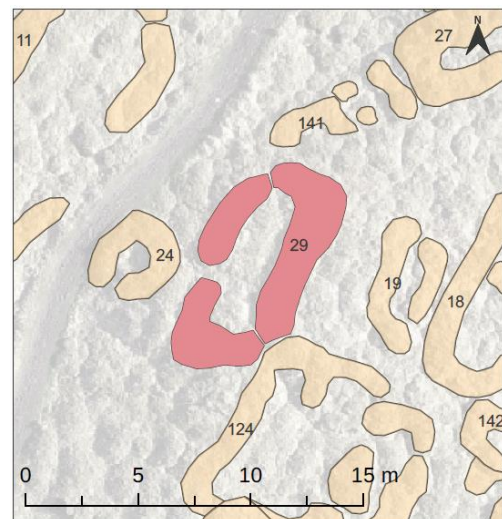
Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Staðhættir: Fast austan við tóft (2880-024), innan um búðabyrpingu vestan Öxarár.

Minjalýsing: Búð þessi snýr hér NNA-SSV og er um 9x5m að utanmáli. Inngangur hefur líklega verið á vesturhlið. Veggir eru nokkuð úr sér gengnir.

Matthías Þórðarson telur líkur á að þetta eru leifar búðar Christophers Heidemanns, fógeta árið 1691. Getið er að búð hans hafi verið timburhús.²⁶

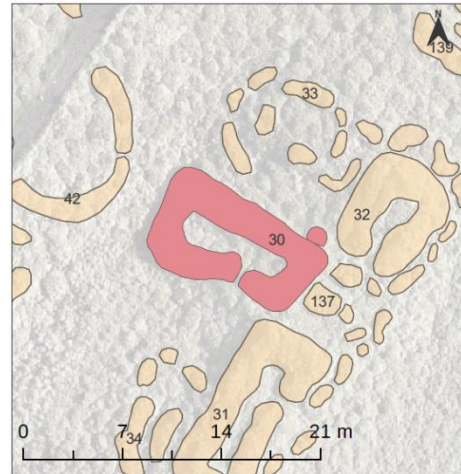

Mynd 30. Búð Christophers Heidemanns (2880-029) merkt inn á kort

²⁵ Matthías Þórðarson 1945:242-243

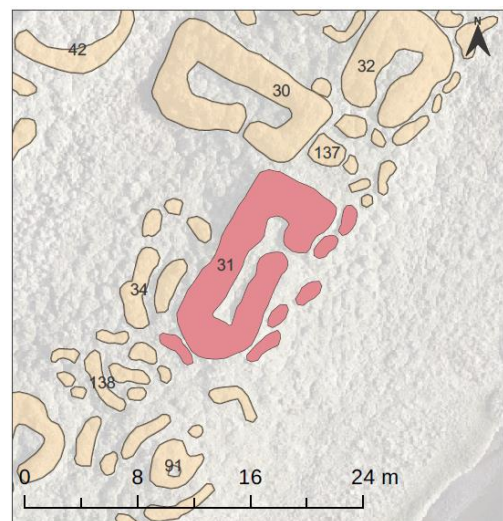
²⁶ Matthías Þórðarson 1945:244-247

Númer: 2880-030**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397119.5 N: 419025.2**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Hnit ISN93: Í búðabyrpingu vestan Öxarár, um 115m sunnan Hamraskarðs *Mynd 31. Búð (2880-030) merkt inn á kort*

Minjalýsing: Réttthyrnd búð, 11.5x5m að ummáli, sem snýr VSV-ASA og með inngang á suðurhlið. Líklega tilheyrir hún seinna búðaskeiði.²⁷

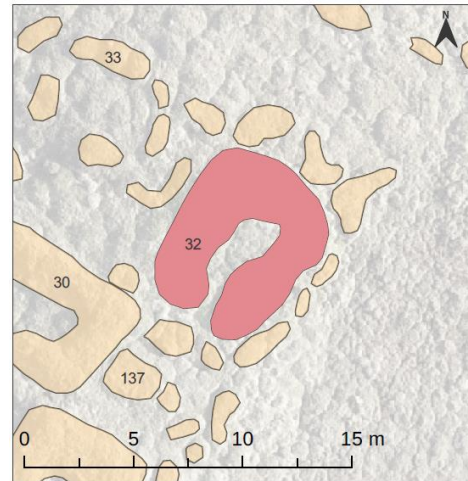
Númer: 2880-031**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397120.6 N: 419012.7**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Í búðabyrpingu vestan Öxarár, um 125m sunnan Hamraskarðs. *Mynd 32. Búð (2880-031) merkt inn á kort*

Minjalýsing: Búðin er í hnapp með þremur hugsanlega fjórum búðum og eru þrjár þeirra nokkuð greinilegar. Þessi er þeirra stærst og snýr NA-SV, er 12.5x5m að utanmáli og 8x2m að innanmáli. Inngangur er ógreinilegur en virðist vera á austurhlið í átt að ánni. Búðin er líklegast frá seinna búðaskeiði.²⁸

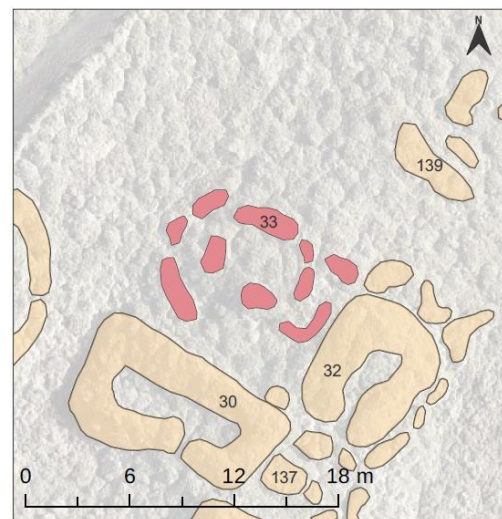
²⁷ Matthías Þórðarson 1945:241

²⁸ Matthías Þórðarson 1945:241-242

Númer: 2880-032**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397130.8 N: 419027.3**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Í búðabyrpingu vestan Öxarár, um 115m sunnan Hamraskarðs. *Mynd 33. Búð (2880-032) merkt inn á kort*

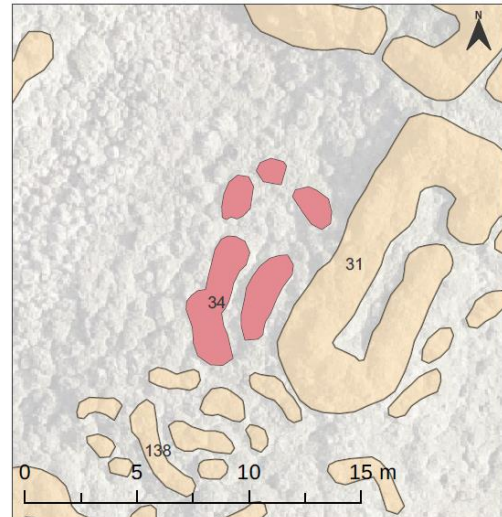
Minjalýsing: Búðarleifar sem líklegast eru frá seinna búðaskeiði. Búðin er nokkuð minni en aðrar búðir nálægt henni og nokkuð ógreinilegri. Stærð er um 7.5x6m að utanmáli og inngangur hefur líklegast verið á suðurgafli.²⁹

Númer: 2880-033**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397123.8 N: 419033.2**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

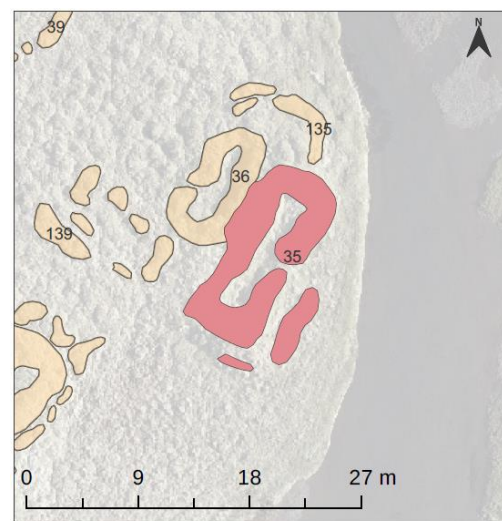
Staðhættir: Í búðabyrpingu vestan Öxarár, um 100m sunnan Hamraskarðs. *Mynd 34. Búð (2880-033) merkt inn á kort*

Minjalýsing: Illgreinanleg tóftarbrot sem líklega hafa verið af þingbúð. Stærð er um 10x6m. Væntanlega hefur þingbúðin snúið VNV-ASA en ekki er hægt að segja til um hver inngangur hefur verið.

²⁹ Matthías Þórðarson 1945:241

Númer: 2880-034**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397113.7 N: 419012.7**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í búðabyrpingu vestan Öxarár, um 125m sunnan Hamraskarðs.**Minjalýsing:** Hægt er að sjá móta fyrir leifum búðar, sem snúið hefur NA-SV og verið um 9.5 x 3.5m að utanmáli.

Mynd 35. Búð (2880-034) merkt inn á kort

Númer: 2880-035**Sérheiti:** Landfógetabúð**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397150.9 N: 419036.5**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Við vesturbakka Öxarár, um 110m austan Hamraskarðs.**Minjalýsing:** Búðin er kennd við landfógeta á seinustu árum alþingis á Þingvöllum: Skúla Magnússon og Povel Michael Finne.

Mynd 36. Landfógetabúð (2880-035) merkt inn á kort

Búðin er nokkuð stór og greinileg en við NV-enda hennar eru leifar eldri og ógreinilegri minja. Búðin snýr NA-SV, um 14x5.5m að utanmáli og með inngang út að ánni á austurhlið.³⁰

Númer: 2880-036

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397147.0 N: 419042.8

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

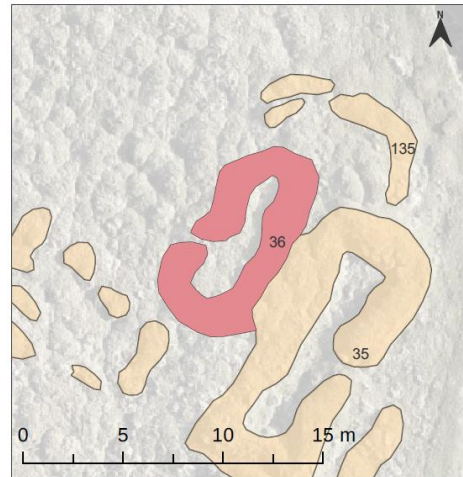
Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Nálægt vesturbakka Öxarár, upp við NV-enda Landfógetabúðar (2880-035).

Minjalýsing: Þingbúðaleifar sem snúa NA-SV og eru um 10x4m að utanmáli. Inngangur er óljós en hugsanlega á vesturhlið. Austurhlið liggur upp að Landfógetabúð (2880-035).³¹

Mynd 37. Búð (2880-036) merkt inn á kort

Númer: 2880-037

Sérheiti: Stiftamtmannsbúð

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397135.1 N: 419074.0

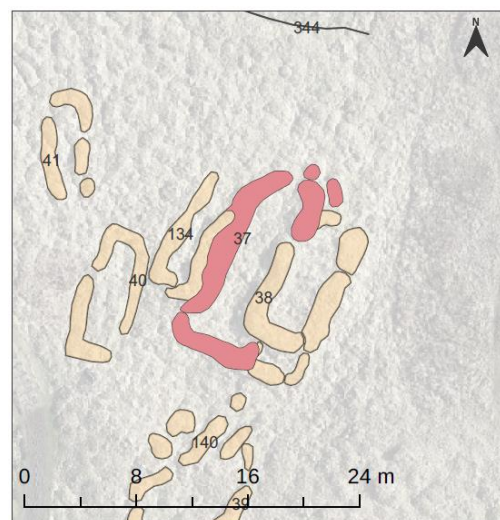
Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Mynd 38. Stiftamtmannsbúð (2880-037) merkt inn á kort

³⁰ Matthías Þórðarson 1945: 240-241

³¹ Matthías Þórðarson 1945:241

Staðhættir: Vestan Öxarár, um 70m SA Hamraskarðs.

Minjalýsing: Ein af a.m.k. þremur búðum sem byggðar eru samsíða hver annarri, stefna NA-SV og eru kenndar við stiftamtmennt á 18. öld. Þessi tiltekna búð er um 14.5x5m að utanmáli og virðist stærst af þeim þremur. Staðfest var með borkjarnarannsókn sumarið 2019 að þetta eru nokkrar búðir og líklega mis gamlar.³²

Númer: 2880-038

Sérheiti: Stiftamtmannbúð

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397138.9 N: 419070.6

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Vestan Öxarár, um 70m SA Hamraskarðs.

Minjalýsing: Ein af a.m.k. þremur búðum sem byggðar eru samsíða hver annarri, stefna NA-SV og eru kenndar við stiftamtmennt á 18. öld. Seinast kennd við stiftamtmenntina Lauritz Thodal og Hans v. Levetzow í lok 18. aldar. Áður er getið að búð Guðmundar ríka Eyjólfssonar (um 950-1025) hafi staðið hér.

Þessi tiltekna búð er um 10x5.5m að utanmáli.

Áður hefur lengdin verið um 13m en suðurgafhláðið hefur verið fært á einhverjum tímamarki. Staðfest var með borkjarnarannsókn sumarið 2019 að þetta eru nokkrar búðir og líklega mis gamlar.³³

Mynd 39. Stiftamtmannbúð (2880-038) merkt inn á kort

³² Matthías Þórðarson 1945:238-239

³³ Matthías Þórðarson 1945:239-240

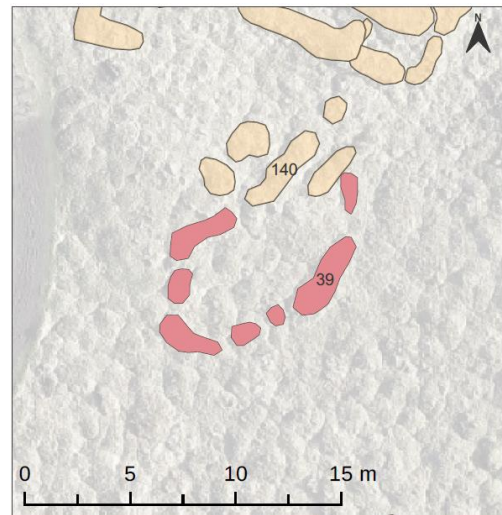
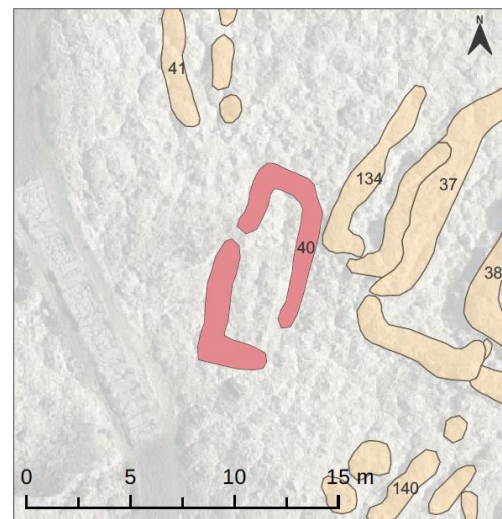
Númer: 2880-039**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397130.4 N: 419055.6**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Vestan Öxarár, nokkrum metrum sunnan Stiftamtmannsbúðar (2880-038).

Minjalýsing: Mjög ógreinileg búð sem sést betur á loftmyndum en á vettvangi. Hægt er að greina óljóst hvar gaflar búðarinnar hafa verið en langveggir sjást aðeins á nákvæmum loftmyndum. Búðin hefur snúið NA-SV og verið um 12x6m að utanmáli. Inngangur hefur verið á austurvegg.

Númer: 2880-040**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397124.9 N: 419071.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Tveimur metrum vestan Stiftamtmannsbúðar (2880-038), um 70m SA Hamraskarðs.

Minjalýsing: Búðin er afar ógreinileg og sést betur á nákvæmum loftmyndum en á vettvangi. Búðin virðist hafa verið um 10.5x4m að utanmáli og snúið NNA-SSV. Inngangur hefur líklega verið syðst á austurhlið.

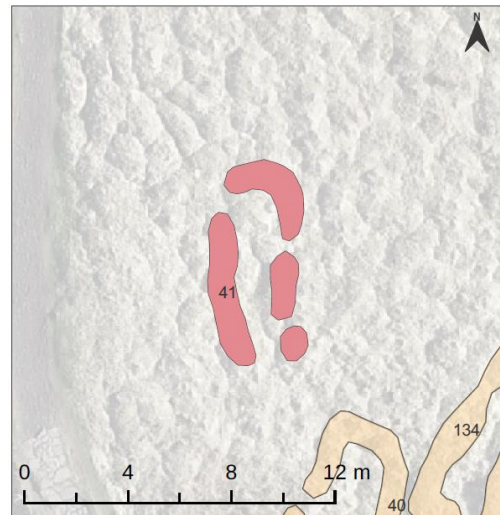
*Mynd 40. Búð (2880-039) merkt inn á kort**Mynd 41. Búð (2880-040) merkt inn á kort*

Númer: 2880-041**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Niðurgröftur**Hnit ISN93:** A: 397122.1 N: 419082.1**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Örfáum metrum norðvestan Stifamtmannsbúða(r) (2880-038), tæpum 60m suðaustan Hamraskarðs.

Minjalýsing: Minjarnar eru á mjög þýfðu svæði þar sem mikið magn af minjum leynist eflaust undir sverði. Greina má niðurgröft sem væntanlega hefur verið búð.

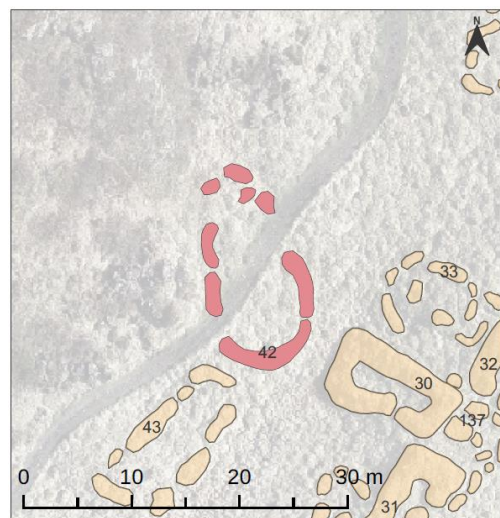
Ekki sér móta glögglega fyrir veggjum umhverfis niðurgröftinn þar sem svæðið er allt kafþýft og erfitt að greina á milli raunverulegra veggja og þúfna. Reynt var að teikna upp það sem líklegast telst til veggja. Rústin er líklega 7m á lengd og 4m á breidd og opin til suðurs. En þarna er um mikið túlkunaratriða að ræða þó engum dyljist að þarna er rústasvæði.

Mynd 42. Búð (2880-041) merkt inn á kort

Númer: 2880-042**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397107.0 N: 419034.6**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Vegagerð

Staðhættir: Við gjárhallinn vestan Öxarár, skammt vestan Stifamtmannsbúðar (2880-038).

Mynd 43. Búð (2880-042) merkt inn á kort

Minjalýsing: Ógreinilegt rústasvæði upp við gjárhallinn. Teljast verður mjög líklegt að þarna hafi staðið byggingar. Útlit minjanna er teiknað út frá myndmælingargögnum flygildis. Heildarstærð er um 19.5x9.5m. Gönguleið liggur þvert yfir minjarnar.

Númer: 2880-043

Hlutverk: Búð

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397099.0 N: 419019.7

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

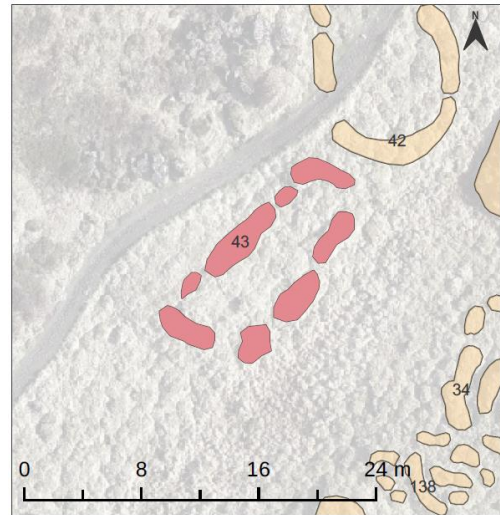
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Staðhættir: Upp við gjárhallinn vestan Öxarár, upp við gönguleið. Fast SV við þúst (2880-042).

Mynd 44. Búð (2880-043) merkt inn á kort

Minjalýsing: Útlínur þingbúðar sem sást fyrst á myndmælingargögnum flygildis. Búðin hefur snúið NA-SV, verið allt að 15x7.5m að utanmáli og líklega opin til austurs líkt og aðrar búðir nálægt henni. Hún er illgreinanleg nema á nákvæmum loftmyndum og veggir líklega aðeins 10cm á hæð. Líklega er hún frá fyrra búðaskeiði, nema grjót hafi að mestu verið fjarlægð úr henni við byggingar nýrra búða og útlínur myndist aðeins af neðstu röð hleðslna.

Númer: 2880-044

Sérheiti: Búð Benedikts Þorsteinssonar

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397150.2 N: 419145.5

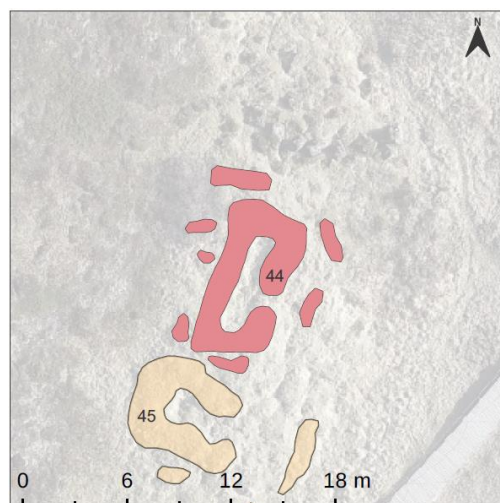
Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rof

Mynd 45. Búð Benedikts Þorsteinssonar (2880-044) merkt inn á kort

Staðhættir: Nálægt göngupalli um 35m austan Snorrabúðar (2880-063) og Hamraskarðs.

Minjalýsing: Búð sem kennd er við Benedikt Þorsteinsson, sýslumann og lögmann norðan og vestan 1708-1733. Búðin er nokkuð greinileg og er opin til austurs í átt að ánni. Hún er frekar smá, um 8.5x4.5m að utanmáli og 5.5x1.5m að innanmáli.

Búðin hefur líklega verið reist ofan á eldri búðum enda má greina nokkur tóftabrot í kringum hana.

Númer: 2880-045

Sérheiti: Búð Þorleifs Nikulásarsonar landskrifara

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397147.3 N: 419136.6

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

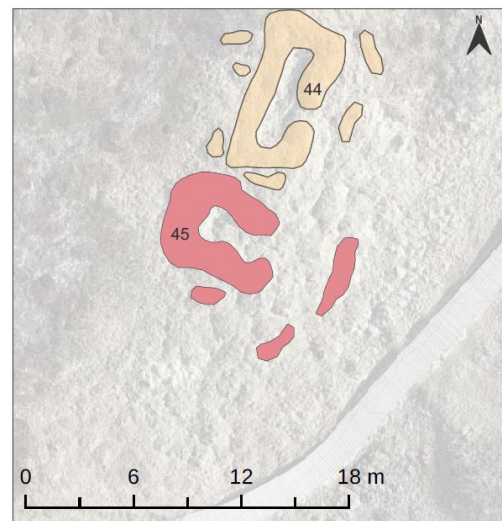
Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 35m austan Snorrabúðar (2880-063) og Hamraskarðs.

Minjalýsing: Lítil búð sem stendur upp við suðurgafli búðar Benedikts Þorsteinssonar (2880-044). Kennd við Þorleif Nikulásarson, landþingsskrifara 1780. Búð Eyjólfss Bólverkssonar (ca. 985-1011) er sögð hafa verið á þessu svæði.

Búð þessi snýr VNV-ASA, er um 7x5m að utanmáli og með greinilegan inngang á austurgafli. Innanmál er um 3.6x2m. Búðin er talin með þeim yngstu á þingstaðnum og telur Matthías Þórðarson þjóðminjavörður að Þorleifur Nikulásarson hafi verið sá seinasti sem tjaldaði hana. Líklega hefur búðin þó verið reist ofan á eldri búðum þar sem greina má óljós tóftabrot umhverfis búðina.³⁴

Mynd 46. Búð Þorleifs Nikulásarsonar landskrifara (2880-045) merkt inn á kort

³⁴ Matthías Þórðarson 1945:237-238

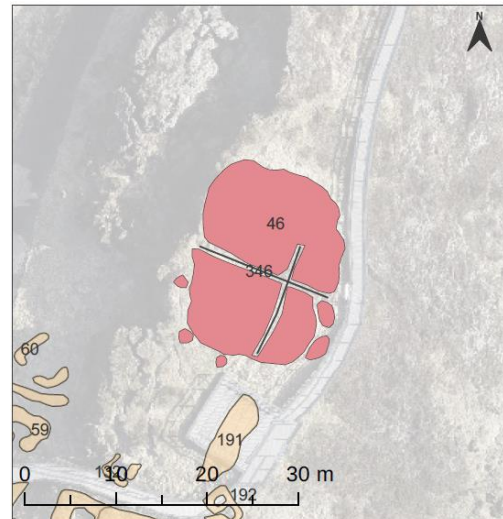
Númer: 2880-046**Sérheiti:** Lögberg**Hlutverk:** Lögsögustaður**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397125.3 N: 419180.1**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Efst á eystri barmi Almannagjár, um

20m norðan Snorrabúðar (2880-063). og Hamraskarðs.

Minjalýsing: Stórt og fornt hringmyndað mannvirki, líklegast áhleðsla, á eystri gjábarmi Almannagjár. Stærð er um 21x20m þar sem það er mest um sig. Hrunið hefur úr mannvirkinu og því raskað í gegnum árin, jafnt vegna almennar umferðar en einnig voru stórir steinar á mannvirkinu, sem mynduðu hálfhring, fjarlægðir og notaðir sem stillur yfir Öxarár um 1724. Víðirunni vex austarlega á minjunum og gæti raskað þeim.

Hér er Lögberg merkt opinberlega og telur Matthías Þórðarson þjóðminjavörður áhleðsluna leifar þess. Segir hann það „[...] hið langstærsta mannvirki, sem sýnilegar leifar eru af frá fornöld á hinum forna Alþingis-stað. Auk þess er það gert með tiltölulega mestri fyrirhöfn, fyrir þá sök, að það er hlaðið þarna uppi á beru berginu, svo að bera varð að hvern hnaus og hvern stein, og það um ekki alls kostar greiðan veg til slíks starfs.“ Matthías telur áhleðsluna hafa verið gerða til að minnka hallann á gjábakkanum og e.t.v. hafi timburbekkir staðið þar áður. Matthías færir ýmis rök fyrir þessari staðsetningu Lögbergs: auk þessa stóra mannvirkis tekur staðsetningin mið af norrænni þinghefð að halda lögsögu á hólum eða haugum; textalýsingar fornrita, sérstaklega Njálssaga og Sturlungasaga benda til þess að Lögberg hafi verið vestan ár og á hæð; frásögn Jóns Ólafssonar frá Grunnavík um stóra ferkantaða steina á Mannvirkinu (sem hann notaði sem stillur yfir Öxará) og texta séra Jóns Steingrímssonar um að hér hafi verið „Kristna-Lögberg“ (sbr. „Heiðna-Lögberg“ á Spönginni).

Sigurður Vigfússon fornfræðingur gróf tvo skurði í kross í mannvirkið sumarið 1880 og kom hann niður á mikla grjóthleðslu neðst í A-V skurðinum, um 2m breiða og 1m háa. Mikla grjóthleðslu var einnig að finna í suðurenda N-S skurðarins auk þykks öskulags við

Mynd 47. Möguleg staðsetning Lögbergs (2880-046) merktur inn á kort

bergið. Við miðju A-V skurðarins kom Sigurður auga á lítinn grjótbálk en annars virtist mannvirkið hafa verið fyllt upp af jarðvegi. Við rannsóknir Fornleifastofnunar Íslands á Þingvöllum 2005 var grafið ofan í hluta A-V skurðar Sigurðar Vigfússonar, vestan miðju. Engir gripir eða mannvistarlög fundust í skurðinum en nær miðju var dálítið hrafl af steinum, sem gætu hafa verið leifar litla grjótbálksins sem Sigurður Vigfússon hafði áður lýst.

Ekki er eining meðal fræðimanna um hvort Lögberg hafi staðið hér, á Spönginni eða annars staðar. Líklegast hefur mannvirkið þó gengt veigamiklu hlutverki á þingstaðnum sökum stærðar og fyrirhafnar mannvirkisins.

Númer: 2880-047

Sérheiti: Búð Magnúsar Stephensens

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397162.6 N: 419215.3

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

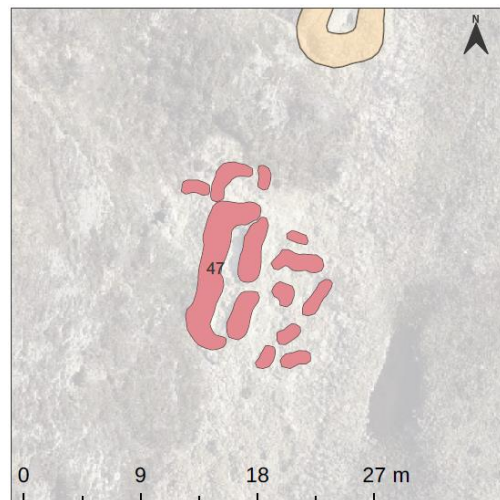
Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Búðin er beint undir Hallinum, um 20m norðan Lögréttuhússins (2880-096).

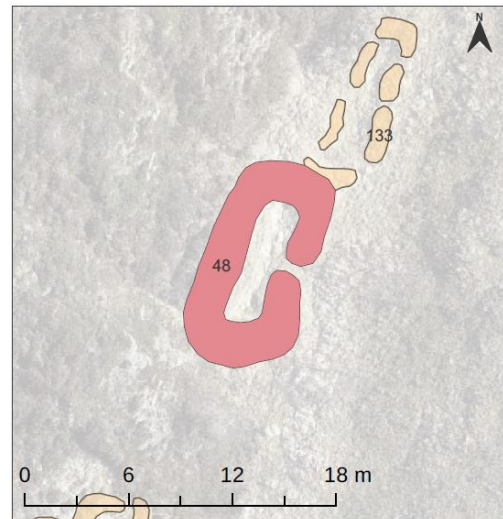
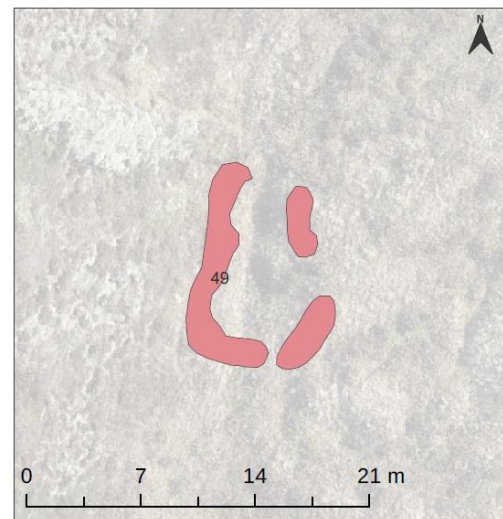
Minjalýsing: Búðin er kennd við Magnús Stephensen og Magnús Ólafsson. Búðin var í notkun á síðustu áratugum þingsins og sést glögg. Hún snýr hér um bil N-S og inngangur er á austurhlið.

Búðin hefur verið um 11.5x4.5m að utanmáli þegar hún var seinast notuð en greina má tóftarbrot við norðurgaflinn. Mögulega hefur norðurgaflinn náð lengra á einhverjum tímavörð og verið um 14.5m að lengd. Líklega hefur búðin þó verið reist ofan á eldri búðum og má einnig greina óræð tóftabrot við austurhlið hennar.³⁵

Mynd 48. Búð Magnúsar Stephensens (2880-047) merkt inn á kort

³⁵ Matthías Þórðarson 1945:234-236

Númer: 2880-048**Sérheiti:** Búð Björns Markússonar**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397170.4 N: 419236.6**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Beint undir Hallinum, um 15m norðan búðar Magnúsar Stephensen (2880-047).**Minjalýsing:** Búð sem kennd er við Björn Markússon lögmann í búðaskrá Jóns Steingrímssonar frá 1783. Búðin snýr NNA-SSV, er um 12.5x5m að utanmáli og hefur inngang á miðri austurhlið. Veggir eru breiðir og ná allt að 70cm hæð. Greina má óræð tóftabrot við norðurgabl búðarinnar.³⁶*Mynd 49. Búð Björns Markússonar (2880-048) merkt inn á kort***Númer: 2880-049****Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397192.5 N: 419280.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Við Hallinn, um 50m suðaustan Drekkingarhyls.**Minjalýsing:** Mjög ógreinilegar búðaleifar upp við Hallinn, tæpum 40m norður af búð Björns Markússonar (2880-048). Búðin er mjög sokkin en er þó greinileg á nákvæmum*Mynd 50. Búð (2880-049) merkt inn á kort*³⁶ Matthías Þórðarson 1945:234

loftmyndum. Hún er um 12x8m að utanmáli en veggir eru mjög útflattir sem bætir í stærð hennar. Vestari langhlið er greinilegust en þó má sjá móta fyrir ógreinilegum veggjum auk hans. Búðin er líklega mjög gömul. Tvær dældir eru greinanlegar innan búðaveggjanna og ná þær allt að 40cm niður.

Svæðið umhverfis þessar búðaleifar hefur raskast allverulega af Öxará á seinustu öldum og gæti reynst erfitt að túlka nákvæma lögun búðarinnar. Þó má geta að Sigurður Guðmundsson merkir tvær ógreinilegar búðir á þessum slóðum á uppdrætti sínum 1861.³⁷

Númer: 2880-050

Sérheiti: Búð Lýðs Guðmundssonar

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397140.5 N: 419277.5

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

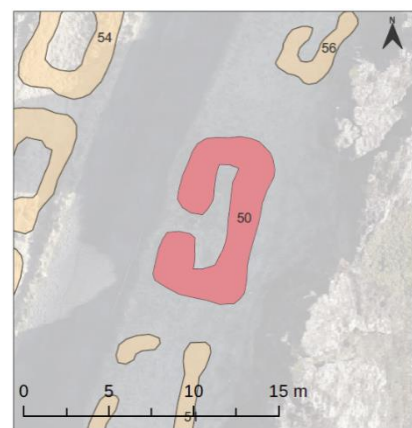
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Staðhættir: Upp við eystri gjábarminn innan í Almannagjá, upp við gönguveg, hér um bil mitt á milli Krossaskarðs og Drekkingarhyls.

Minjalýsing: Búð þessi er kennd við Lýð Guðmundsson sem var sýslumaður í Vestur-Skaftafellssýslu 1755-1800. Búðin snýr NNA-SSV, er um 9.5x5m að utanmáli og hefur inngang á miðjum vesturvegg. Búðin er með þeim yngstu í þinghelginni og er mjög greinileg.³⁸

Mynd 51. Búð Lýðs Guðmundssonar (2880-050) merkt inn á kort

³⁷ Sigurður Guðmundsson 1878

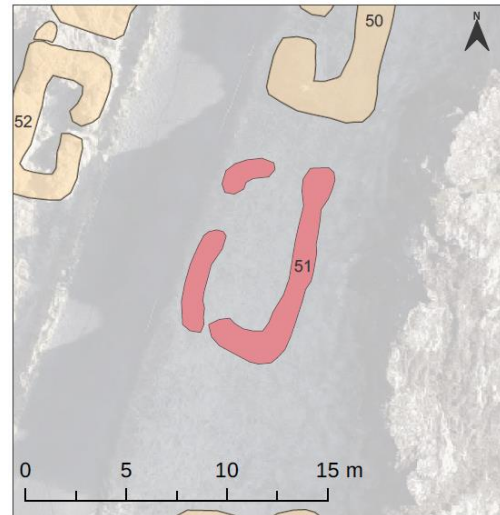
³⁸ Matthías Þórðarson 1945:225

Númer: 2880-051**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A:397136.4 N: 419265.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Upp við eystri gjábarminn innan í Almannagjá, upp við gönguveg, um 3m sunnan búðar Lýðs Guðmundssonar (2880-050).

Minjalýsing: Milli búða Lýðs Guðmundssonar (2880-050) og Magnúsar Ketilssonar (2880-057) í Almannagjá má sjá móta óljóst fyrir hleðslum, sem líklega eru af búð. Veggirnir eru afar lágir og eru aðallega markaðir af yfiorðsgróðri en það finnst fyrir hleðslum undir sverði þegar gengið er á þeim.

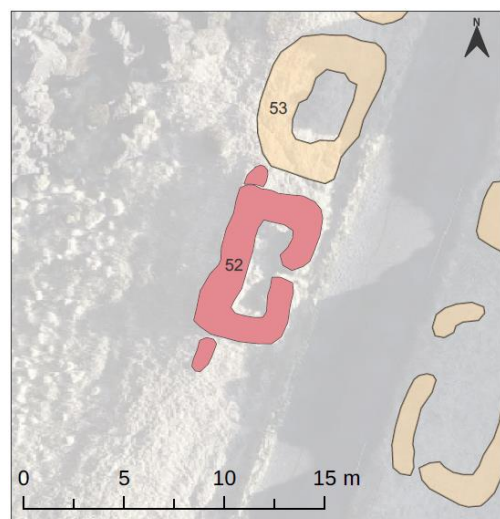
Búðin hefur að öllum líkindum verið um 10m á lengd og 6m á breidd og hafa dyr verið á vesturhlið.

Mynd 52. Búð (2880-051) merkt inn á kort

Númer: 2880-052**Sérheiti:** Búð Jóns Helgasonar**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397125.6 N: 419272.6**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Vestarlega í Almannagjá, andspænis búð Lýðs Guðmundssonar (2880-050) og um 35m norðan Krossskarðs.

Mynd 53. Búð Jóns Helgasonar (2880-052) merkt inn á kort

Minjalýsing: Búð þessi er seinast kennd við Jón Helgason, sýslumann í Vestur-Skaftafellssýslu 1759-1798. Þar áður var hún kennd við sýslumenn úr Ísafjarðarsýslu, Búðin er mjög greinanleg, snýr NA-SV og hefur inngang á austurhlið. Hún er um 7.5x4m að utanmáli og búðaveggirnir allt að 60cm háir.³⁹

Númer: 2880-053

Hlutverk: Búð

Tegund: Niðurgröftur

Hnit ISN93: A: 397128.7 N: 419280.8

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

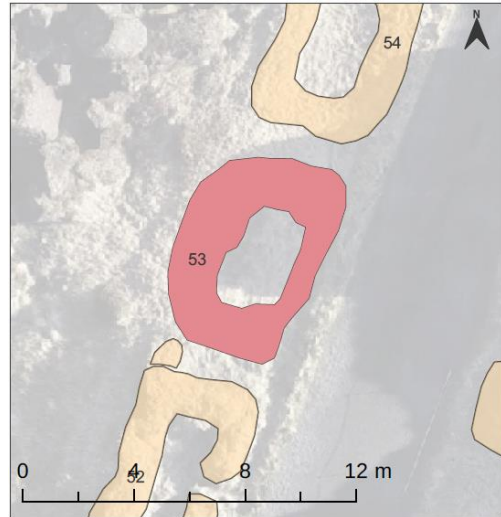
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Fast norðan við búð Jóns Helgasonar (2880-052) er niðurgröftur og óljósar leifar veggja.

Mynd 54. Búð (2880-053) merkt inn á kort

Minjalýsing: Illgreinanlegar leifar búðar (eða annars mannvirkis) norðan búðar Jóns Helgasonar (2880-052). Þessar meintu búðaleifar eru illgreinanlegar en þarna er niðurgröftur sem gefur vísbendingar um að hér hafi mannvirki staðið áður.

Númer: 2880-054

Hlutverk: Búð

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397132.0 N: 419288.3

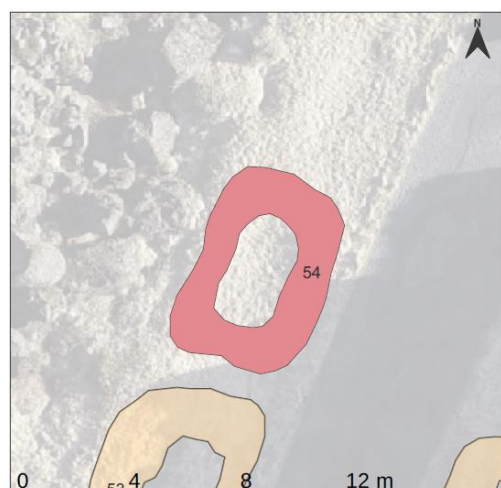
Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Mynd 55. Búð (2880-054) merkt inn á kort

³⁹ Matthías Þórðarson 1945:225-226

Staðhættir: Fast norðan við búð (2880-053).

Minjalýsing: Leifar af lítilli búð skammt sunnan Drekkingarhyls. Veggir eru mjög lágir eða um 20cm. Greinilegt er að þarna hefur staðið búð mjög áþekkt þeim sem eru allt í kring, þó ekki með eins greinilega veggum en búðin sést vel á nákvæmum loftmyndum. Þótt veggir séu ekki háir eru þeir greinanlegir og gólf búðarinnar er greinilegt sem niðurgröftur, sem er mun grænni en veggirnir. Búðin er um 7.5m á lengd og 5m á breidd. Hrúnið hefur fyrir dyr en líklegt er að þær hafi vísað til austurs.

Númer: 2880-055

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397150.0 N: 419293.5

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

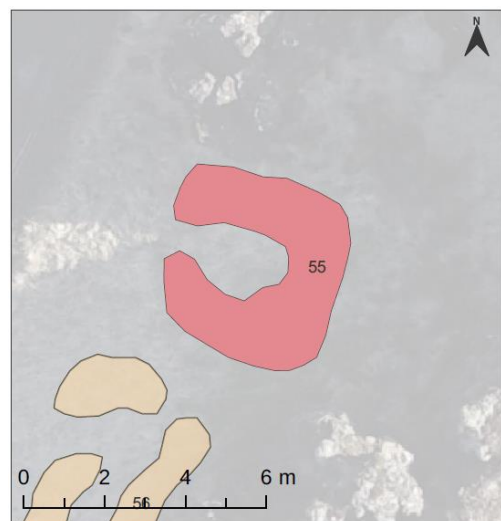
Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

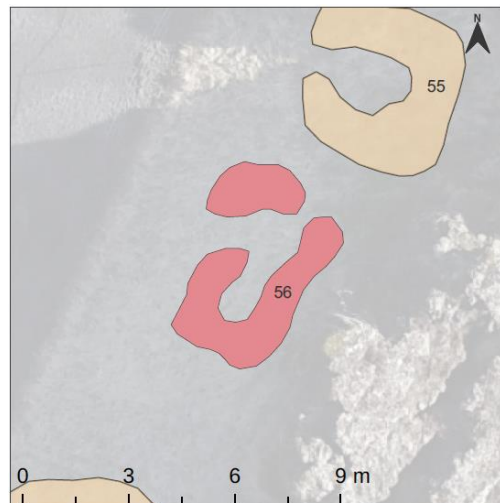
Hættuorsök:

Staðhættir: Upp við eystri gjábarm Almannagjár, um 30m sunnan Drekkingarhyls.

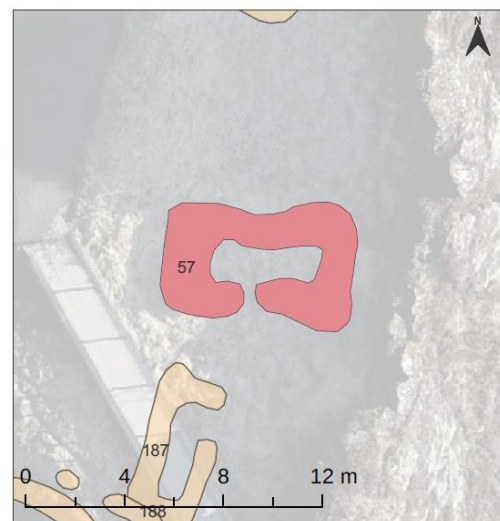
Minjalýsing: Leifar lítillar búðatóftar skammt sunnan Drekkingarhyls. Veggirnir eru ógreinilegir og aðeins 20cm á hæð. Rústin mælist 4.5m á lengd og 4.3m á breidd og er opin til vesturs.

Mynd 56. Búð (2880-055) merkt inn á kort

Númer: 2880-056**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397146.2 N: 419288.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við eystri barm Almagnagjár, um 35m sunnan Drekkingarhyls.**Minjalýsing:** Leifar lítils mannvirkis í Almagnagjá, líklega þingbúðar. Veggirnir eru ógreinilegir og aðeins 20cm á hæð. Rústin mælist 5.5m á lengd og 3.5m á breidd. Inngangur hefur verið til vesturs.

Mynd 57. Búð (2880-056) merkt inn á kort

Númer: 2880-057**Sérheiti:** Búð Magnúsar Ketilssonar**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397135.9 N: 419251.0**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við eystri barm Almagnagjár við Krossskarð, norðan göngupalls.**Minjalýsing:** Nokkuð heilleg búð frá yngra búðaskeiði sem kennd er við Magnús Ketilsson, sýslumann í Dalasýslu 1754-1803. Búðin snýr A-V, er um 8x5m að utanmáli og

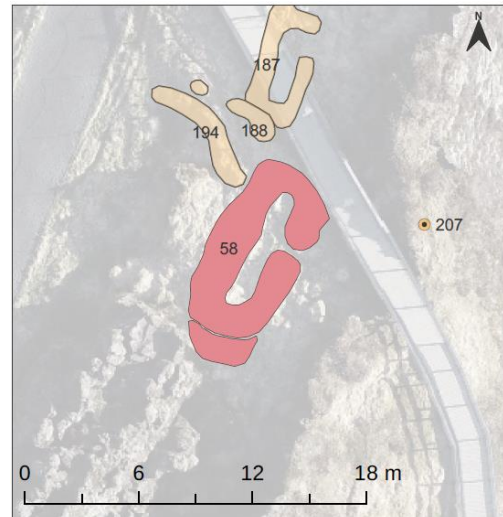
Mynd 58. Búð Magnúsar Ketilssonar (2880-057) merkt inn á kort

hefur inngang á suðurhlið. Veggir eru um 40-60cm háir. Við hlið hennar er eins og lítið hlaðið gerði.⁴⁰

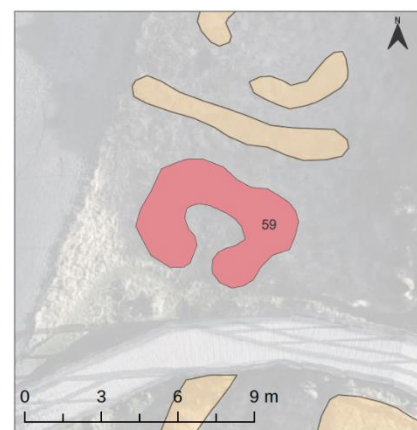
Númer: 2880-058**Sérheiti:** Búð Guðmundar Ketilssonar**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397130.8 N: 419232.9**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Í Krossskarði í Almannagjá, sunnan göngupallsins sem liggur að Lögbergi.

Minjalýsing: Búð frá yngra búðaskeiði sem kennd er við Guðmund Ketilsson, sýslumann í Mýrarsýslu 1778-1806. Búðin snýr NA-SV og hefur inngang á austurhlið. Hún er 9.5x5m að utanmáli en heildarlengd er tæpir 11m ef talin eru með tóftarbrot við suðurgafli búðarinnar. Matthías Þórðarson Þjóðminjavörður telur að suðurveggur búðarinnar hafi verið færður inn einu sinni eða tvisvar. Út frá norðvesturhorni búðarinnar gengur bogadregin hleðsla.

Mynd 59. Búð Guðmundar Ketilssonar (2880-058) merkt inn á kort

Númer: 2880-059**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397098.6 N: 419162.1**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu

Mynd 60. Búð (2880-059) merkt inn á kort

⁴⁰ Matthías Þórðarson 1945:226

Hættuorsök:

Staðhættir: Innan í Almannagjá, um 7m NV Snorrabúðar (2880-063), við göngupall að Lögbergi.

Minjalýsing: Lítil þingbúð, líklega frá seinna búðaskeiði sem snýr hér um bil A-V, er um 5x4m að utanmáli og með inngang á suðurhlið.

Sigurður Guðmundsson teiknar tvær stærri búðir á þessum stað. Önnur hefði staðið undir þessari tilteknu búð og hin þar sem gamli akvegurinn í Almannagjá er nú. Þær búðir sjást ekki.⁴¹

Númer: 2880-060

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397100.8 N: 419169.3

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

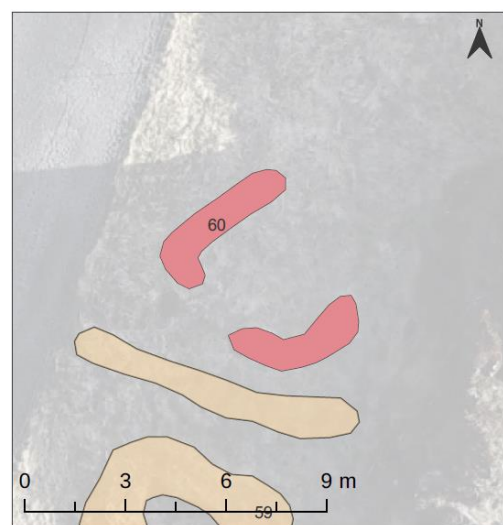
Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Innan í Almannagjá, upp við eystri gjábarminn þar sem Lögberg er merkt opinberlega, um 12m norðan Snorrabúðar (2880-063).

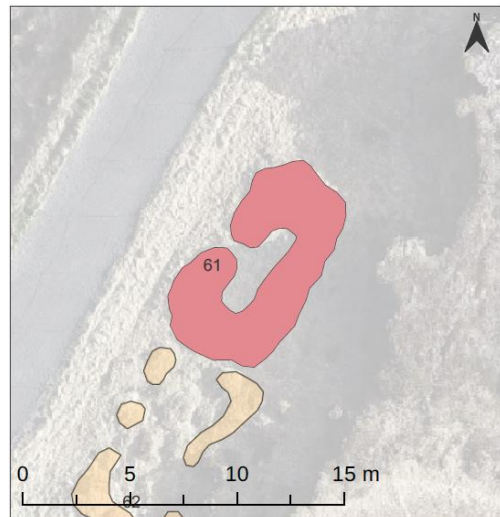
Minjalýsing: Óræð hleðslubrot á a.m.k. 5.5x4m svæði, líklega leifar þingbúðar eða einhverrar fyrirhleðslu. Erfitt er að greina upprunalega lögun en geta má að Sigurður Guðmundsson teiknaði búð af stærri kantinum á þessum slóðum.⁴²

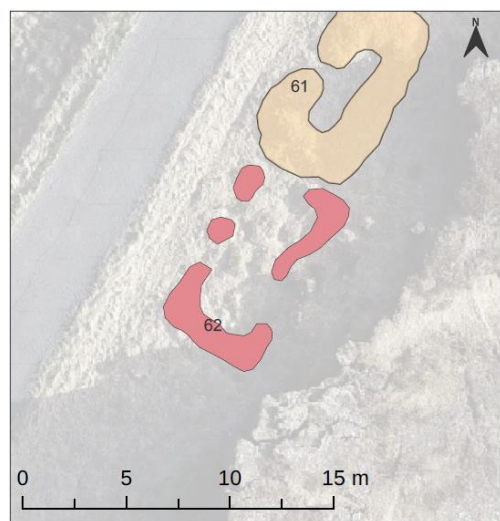
Mynd 61. Búð (2880-060) merkt inn á kort

⁴¹ Matthías Þórðarson 1945:227-228

⁴² Sigurður Guðmundsson 1878

Númer: 2880-061**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397083.2 N: 419123.6**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Innan í Almannagjá, við eystri gjábarminn rúmum 15m sunnan Hamraskarðs.**Minjalýsing:** Búð sem kennd er við ónefndan sýslumann úr Þingeyjarsýslu í búðaskrá Jóns Steingrímssonar 1783, líklega Vigfús Jónsson (í embætti 1764-1775). Búðin er allgreinileg, snýr NA-SV, er um 8.5x4.5m að utanmáli og með inngang á vesturhlið. Við suðurgafli búðarinnar eru ógreinilegri búðaleifar.⁴³

Mynd 62. Búð (2880-061) merkt inn á kort

Númer: 2880-062**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397078.4 N: 419114.5**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Innan í Almannagjá, við eystri gjábarminn rúmum 25m sunnan Hamraskarðs.**Minjalýsing:** Óljósar leifar þingbúðar, sem snúið hefur NA-SV og verið um 9.5x4.5m að utanmáli. Leiða má að líkum að inngangur hafi verið á vesturhlið. Við norðurgafli búðarinnar er allgreinileg búð frá seinna búðaskeiði (2880-061).

Mynd 63. Búð (2880-062) merkt inn á kort

⁴³ Matthías Þórðarson 1945:228

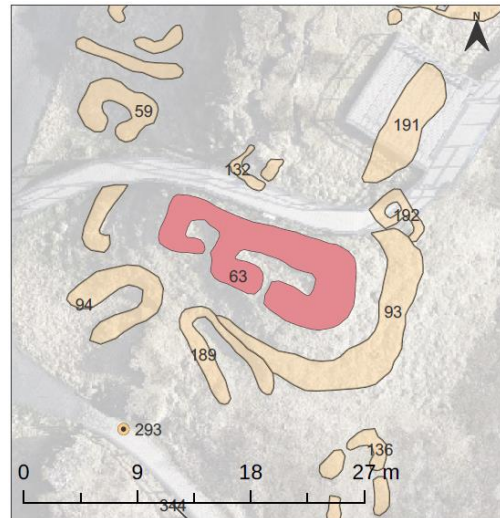

Númer: 2880-063**Sérheiti:** Snorrabúð**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397109.5 N: 419150.2**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Við Hamraskarð, sunnan við göngupall að Lögbergi.

Minjalýsing: Búð sem almennt er kennd við Snorra Þorgrímsson en var endurhlaðin á 18. öld af Sigurði Björnssyni sýslumanni í Árnesþingi og eftirmönnum hans. Magnús Ólafsson lögmaður er sagður hafa tjaldað búðina síðast í lok 18. aldar. Búðin virðist reist á þykkum mannvistarlögum, eflaust ofan á fleiri en einni þingbúð.

Búðin er ekki stök heldur eru þær tvær og upp við hvor aðra. Þær snúa A-V og eru samtals um 16x6.5m að utanmáli. Inngangar í sitthvora búðina eru á suðurhlið og er ekki innangengt á milli þeirra. Veggir eru þykkir, víða um 2m að breidd en nokkuð fallnir, sérstaklega á suður- og austurhlið.

Eystri búðin er hin eiginlega Snorrabúð og mælist hún um 11x6.5m að utanmáli en um 6.5x2.3 að innanmáli. Sú vestari er um 4.7x4.3m að utanmáli og 2.7x1.5m að innanmáli og telur Matthías Þórðarson þjóðminjavörður að hún sé eldri af þeim tveimur.⁴⁴

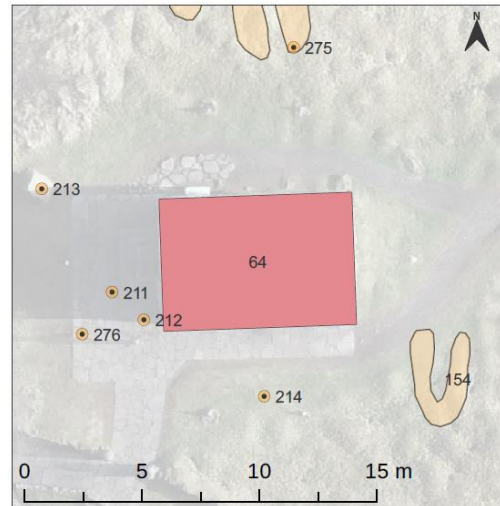
Mynd 64. Snorrabúð (2880-063) merkt inn á kort

⁴⁴ Matthías Þórðarson 1945:229-232

Númer: 2880-064**Sérheiti:** Þingvallakirkja**Hlutverk:** Kirkja**Tegund:** Hús**Hnit ISN93:** A: 397187.3 N: 418938.0**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Austan Öxarár, á klapparhól norðan

Þingvallabæjar.

Minjalýsing: Talið er að kirkja hafi staðið á Þingvöllum allt frá því að krisni var tekin upp árið 999 eða 1000. Sú kirkja sem nú stendur var reist 1859 af séra Símoni Bech og er kirkjuturninn frá konungsheimsókninni 1907. Kirkja hefur líklegast staðið á þessum stað síðan á 16. öld skv. ritheimildum og einnig fornleifarannsóknum við kirkjuna árin 1999 og 2009, þar sem leifar fundust af eldri kirkju. Talið er að kirkjan hafi áður verið á öðrum stað, hugsanlega innan núverandi kirkjugarðs.

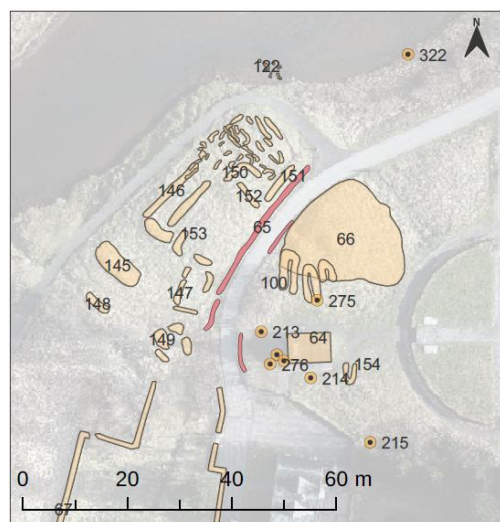

Mynd 65. Þingvallakirkja (2880-064) merkt inn á kort

Númer: 2880-065**Hlutverk:** Traðir**Tegund:** Garðlag**Hnit ISN93:** A: 397177.1 N: 418956.5**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask

Staðhættir: Vestan og norðvestan Þingvallakirkju, báðum megin vegarins að Þingvallabæ.

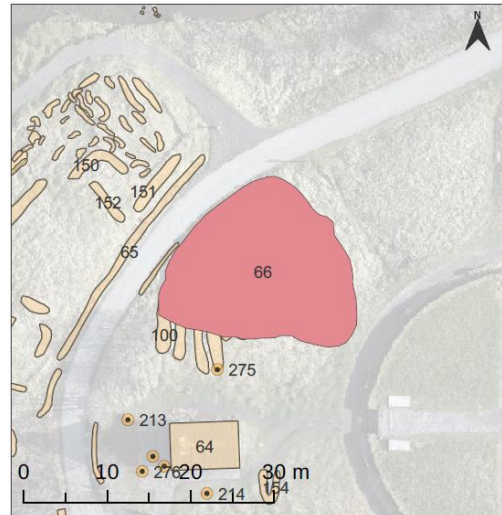
Minjalýsing: Traðirnar eru um 40-50m að lengd og liggja í sveig frá kirkjugarði og framhjá kirkjunni og enda á móts við Biskupsbúð (2880-146). Traðirnar eru mikið hrundar, sérstaklega austan megin.

Mynd 66. Traðir (2880-065) merktar inn á kort

Númer: 2880-066**Sérheiti:** Klukkuhóll**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Hóll**Hnit ISN93:** A: 397194.1 N: 418958.9**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Lágur hóll rúmum 10m norðan Þingvallakirkju.

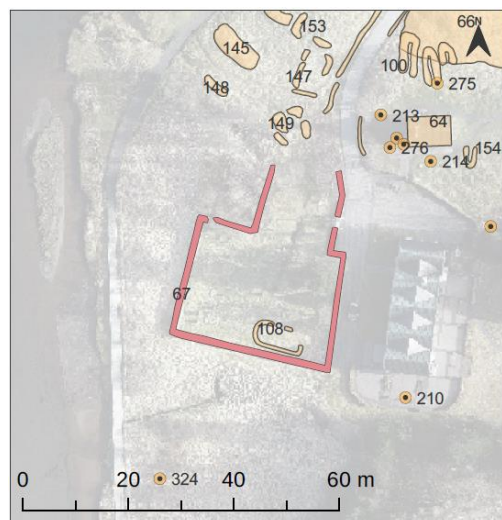
Minjalýsing: Lágur klapparhóll norðan Þingvallakirkju sem ber nafnið Klukkuhóll. Talið er að þar hafi staðið sú klukka sem hringt var þegar þingmenn voru boðaðir til þings. Greinilegar rústabungur eru á hólnum sem bendir sterklega til að þarna hafi verið forn mannvirki.

Mynd 67. Klukkuhóll (2880-066) merktur inn á kort

Númer: 2880-067**Sérheiti:** Þingvallakirkjugarður**Hlutverk:** Kirkjugarður**Tegund:** Garðlag**Hnit ISN93:** A: 397156.1 N: 418905.7**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Vestan Þingvallabæjar.

Minjalýsing: Kirkjugarður hefur líklega verið á Þingvöllum frá því að fyrsta kirkjan var reist þar skömmu eftir kristnitöku. Kirkjugarðurinn var endurhlaðinn og stækkaður um 1930 og er enn í notkun í dag.

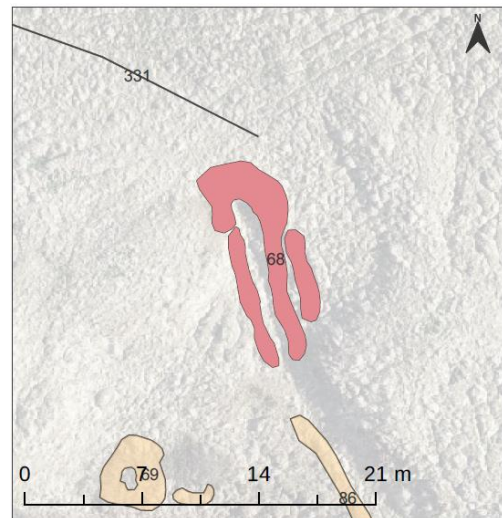

Mynd 68. Þingvallakirkjugarður (2880-067) merktur inn á kort

Númer: 2880-068**Hlutverk:** Útihús**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397278.9 N: 418785.5**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Í lítilli dæld austan Fjóshóls, skammt vestan Fjósagjár og rúmum 15m norðan Valhallavegar.

Minjalýsing: Leifar af ílangri byggingur við austurrætur Fjóshóls, líklegast fjósið sem hóllinn dregur nafn sitt af. Merkt á kort danska herforingjaráðsins af Þingvöllum 1908 en er ekki á túakorti 1920. Byggingin snýr NV-SA, er um 11.7x4m að utanmáli og með inngang á suðurgafli í átt að vatninu.

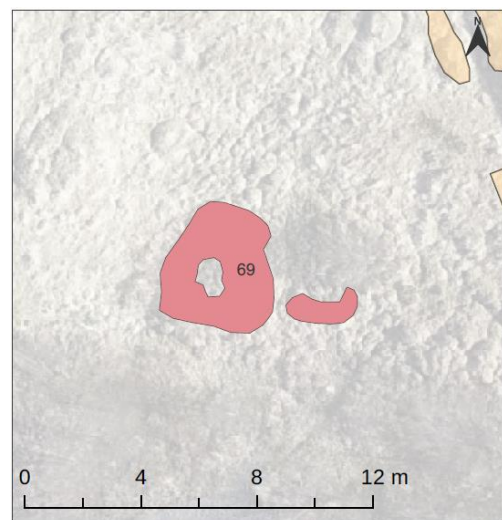

Mynd 69. Útihús (2880-068) merkt inn á kort

Númer: 2880-069**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397271.6 N: 418772.0**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Skógrækt

Staðhættir: Suðaustan undir Fjóshól, rétt norðan Valhallarvegar, nokkrum metrum sunnan fjóss.

Minjalýsing: Lítil ferhyrnd rúst, um 4.1x3.7m að stærð, hugsanlega rambakró. Trjárunni vex í miðri rústinni og er hún því ekki greinileg.

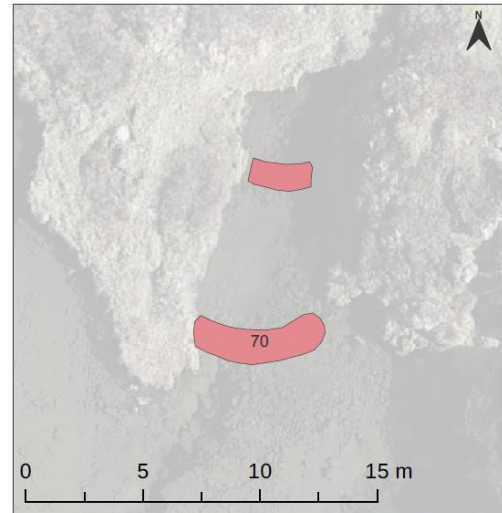
Mynd 70. Tóft (2880-069) merkt inn á kort

Númer: 2880-070**Hlutverk:** Fyrirhleðsla**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397285.8 N: 418736.6**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof

Staðhættir: Ofan í Þingvallavatni, örfáum metrum sunnan Valhallarvegar og Fjóshóls og rétt vestan Fjósjár.

Minjalýsing: Tvær grjóthlaðnar fyrirhleðslur ofan í Þingvallavatni, reistar ofan á lítilli gjásprungu. Sú syðri er stærri, um 5.5m á lengd, bogadregin og vel greinanleg en sú nyrðri er minni, tæpir 4m á lengd og illa farin. Ekki er ljóst hvort þessar hleðslur hafi eitt sinn verið á landi en sokkið í jarðskjálftahrinum eða hvort þær hafi verið lagðar ofan í vatnið, t.d. sem klakhús Þingvallaprests.

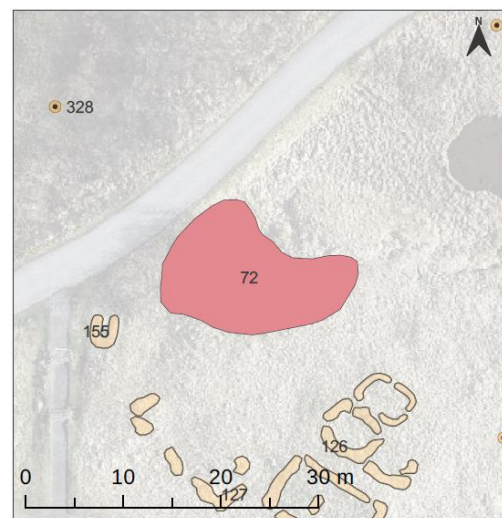

Mynd 71. Fyrirhleðslur (2880-070) merktar inn á kort

Númer: 2880-072**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Hóll**Hnit ISN93:** A: 397244.1 N: 418986.6**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

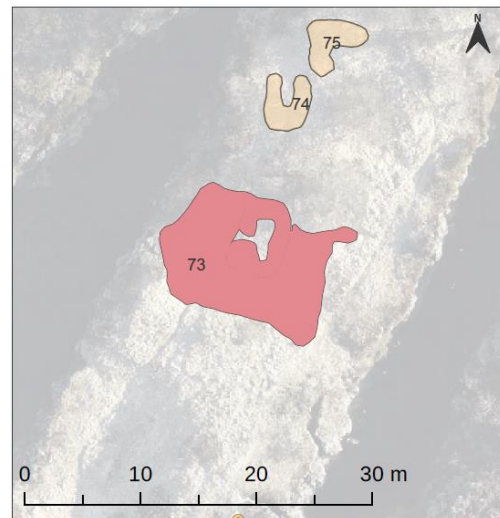
Staðhættir: Nyrst á Þingvallatúni, um 25m NNA Þjóðargrafreitsins, upp við akveginn sem liggur að Þingvallabæ.

Minjalýsing: Óræðar upphækkanir sem minna á mannvistarlög, ekki ósvipaðar þeim rústabungum sem taldar eru til búðaleifa. Líklegt er að þarna hafi staðið búð eða mjög lítið hús.

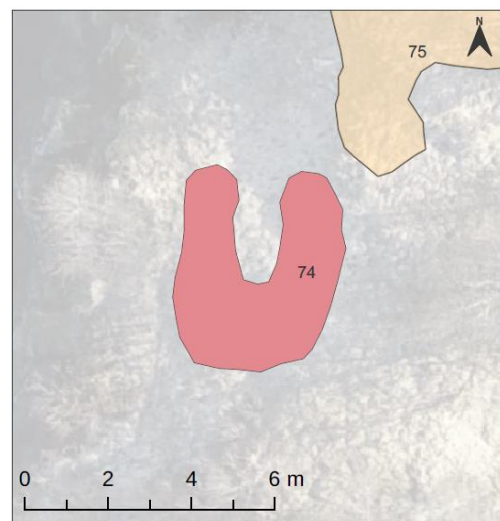

Mynd 72. Hóll (2880-072) merktur inn á kort

Númer: 2880-073**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397460.8 N: 419230.7**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Rúmum 20m norðan Lögsögumannshóls á Spönginni.**Minjalýsing:** Leifar af lítilli byggingu, e.t.v. þingbúðar, sem snýr hér um bil N-S og hefur inngang á vesturvegg. Hún er um 7x4m að utanmáli og 3x2m að innanmáli. Veggir ná allt að 20cm hæð. Utan veggjanna má greina óljósar mannvistarleifar á um 15x10m svæði.

Mynd 73. Búð (2880-073) merkt inn á kort

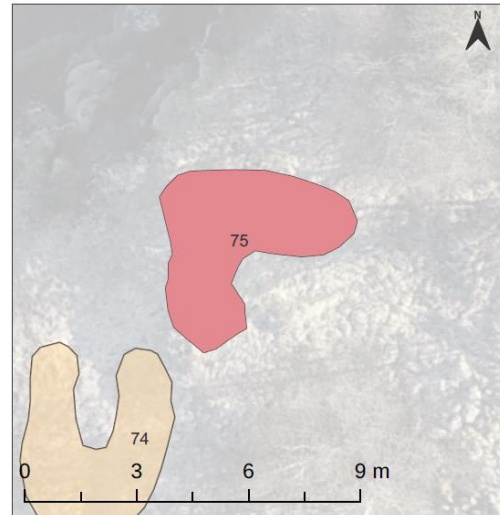
Númer: 2880-074**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397464.1 N: 419244.3**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Norðarlega á Spönginni, um 35m norðan Lögsögumannshóls. Stendur upp við lágar klapparbungur við vesturbarm Spangarinnar.**Minjalýsing:** Möguleg búðartóft sem er um 4x5m að utanmáli og um 2x2m að innanmáli. Hún snýr N-S og hefur inngang á norðurgafli.

Mynd 74. Búð (2880-074) merkt inn á kort

Númer: 2880-075**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397467.9 N: 419249.7**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt

Staðhættir: Norðarlega á Spönginni, um 40m norðan Lögsögumannshóls, reist ofan á klapparbungu. Fast norðan við búð (2880-074).

Minjalýsing: Hugsanlegar búðaleifar á um 5x5m svæði. Upprunaleg lögun er óljós en greina má þústir sem virðast manngerðar.

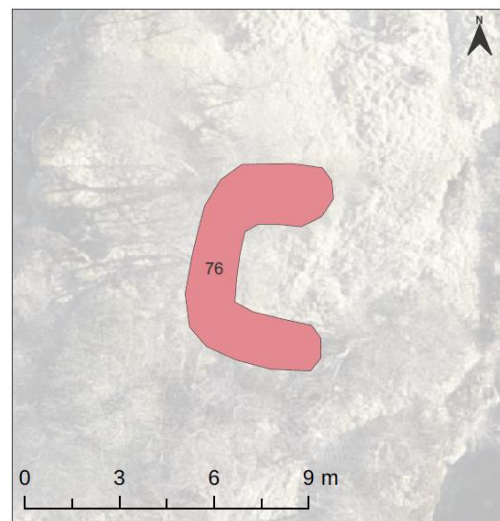

Mynd 75. Þúst (2880-075) merkt inn á kort

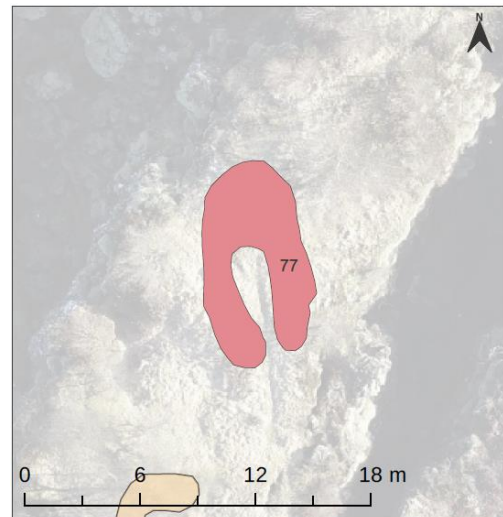
Númer: 2880-076**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397478.6 N: 419261.6**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt

Staðhættir: Mjög norðarlega á Spönginni, um 55m norðan Lögsögumannshóls, innan um trjágróður upp við grjótklökk.

Minjalýsing: Hugsanlega búð norðarlega á Spönginni, reist upp við lága klapparbungu og hefur líklegast nýtt sér klöppina sem náttúrulega veggja að hluta til. Sýnilegur hluti búðarinnar er um 6.5x3.5m. Inngangur hefur líklega verið á austurhlið.

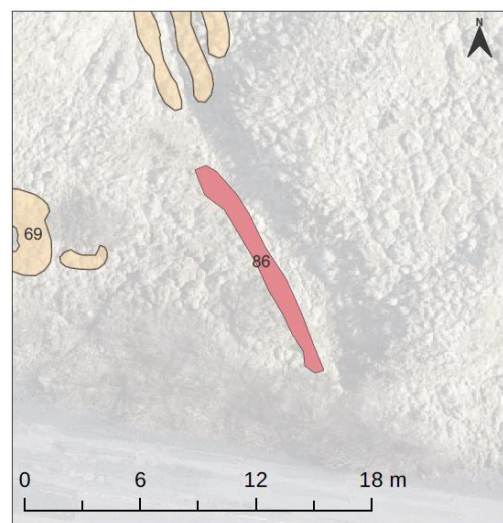
Mynd 76. Búð (2880-076) merkt inn á kort.

Númer: 2880-077**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397484.3 N: 419273.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Landbrot**Staðhættir:** Nyrst á Spönginni við Flosahlaup, um 65m norðan Lögsögumannshóls.**Minjalýsing:** Virðist vera ógreinileg rúst, hugsanlega búð, um 10x5m að utanmáli og opin í suðurenda. Stefna er NNV-SSA. Stöku steinar sjást upp úr grasi.

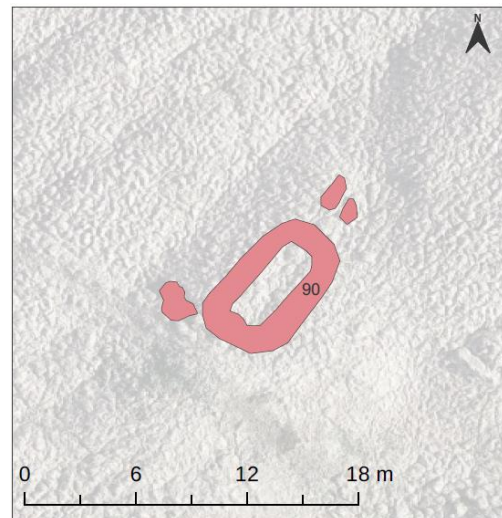
Mynd 77. Búð (2880-077) merkt inn á kort

Númer: 2880-086**Hlutverk:** Túngarður**Tegund:** Garðlag**Hnit ISN93:** A: 397283.9 N: 418770.8**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Austur undir Fjóshól, um 2m sunnan fjósarústa.**Minjalýsing:** Um 12m langt garðlag austan

Fjóshóls sem stefnir NV-SA. Líklega er um að ræða hluta af gömlum túngarði frá Þingvallabæ, sem lá vestan við Svelghól tæpum 50m norðan þessa garðbúts. Mögulegt framhald á garðinum gæti verið að finna ofan á Fjóshóli með stefnu NA í átt að Danskadal.

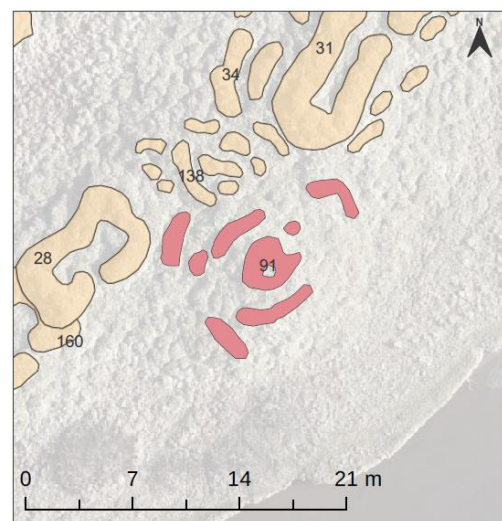

Mynd 78. Túngarður (2880-086) merktur inn á kort

Númer: 2880-090**Hlutverk:** Útihús**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397269.2 N: 418870.0**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við Hjallhól, um 80m ASA Þingvallabæjar.

Mynd 79. Útihús (2880-090) merkt inn á kort

Minjalýsing: Við örnefnið Hjallhól, sem gæti e.t.v. dregið nafn sitt af þessu mannvirki, sem er um 7.5x5m að utanmáli og snýr NA-SV. Óljóst er hvar inngangur hefur verið. Mannvirkið einkennist af ógreinilegri, rétthyrndri dæld og nokkrum stórum hleðslusteinum. Líklegast er þetta gamalt útihús sem sést á korti frá 1922.

Númer: 2880-091**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397113.2 N: 418998.9**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í búðabyrpingu vestan Öxarár, um 120m sunnan Hamraskarðs.

Mynd 80. Búð (2880-091) merkt inn á kort

Minjalýsing: Lítil búð eða annað mannvirki tengt þinghaldi, minni en þær sem eru í kring eða um 3.5x3.5m. Inngangur gæti hafi verið til norðurs. Þessi meinta búð er reist á þykku mannvistarlagi og má greina nokkur óræð tóftarbrot umhverfis hana, líklegast veggi af eldri búðum.

Númer: 2880-093**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397117.6 N: 419144.6**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast upp við Snorrabúð (2880-063).

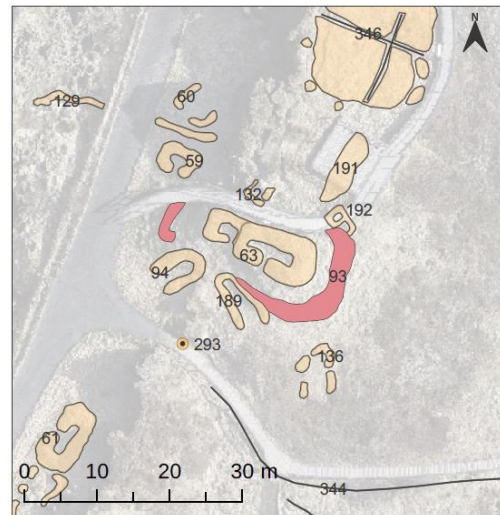
Hleðsla eða hluti byggingar.

Minjalýsing: Þykkur jarðvegur, líklega að þó nokkru leyti uppruninn úr fornum mannvirkjum í kringum núverandi Snorrabúð (2880-063), sem hefur hrunið niður eftir Hallinum.

Sigurður Vigfússon gróf meðfram austur- og vesturgöflum Snorrabúðar og virtist sjá „þrjár grjóthleðslur hver innan í og upp af annarri“ auk djúps ræsis hjá báðum göflum. Mældi hann 70 fet (~21.5m) milli hleðslanna og taldi þar vera komnar leifar hinnar fornu Snorrabúðar. Sigurður lýsir búðargöflunum þessum sem hálfhringmynduðum. Lét Sigurður svo opna um 25m feta (~7.6m) langan skurð utan eystra gaffhlaðsins þar sem hann telur sig hafa séð leifar aflagðrar hleðslu, sem var enn verr á sig komin en hleðslan á Hallinum, þar sem Lögberg er merkt opinberlega í dag. Telur Sigurður að þar séu leifar Virkisbúðar úr Njálssögu.

Matthías Þórðarson þjóðminjavörður tók niðurstöður Sigurðar Vigfússonar varlega og sagði ummerki á yfirborði við Snorrabúð, sem líkjast garðbútum ekki til marks um fornar hleðslur, heldur hafi þau myndast í kjölfar rannsóknar Sigurðar.

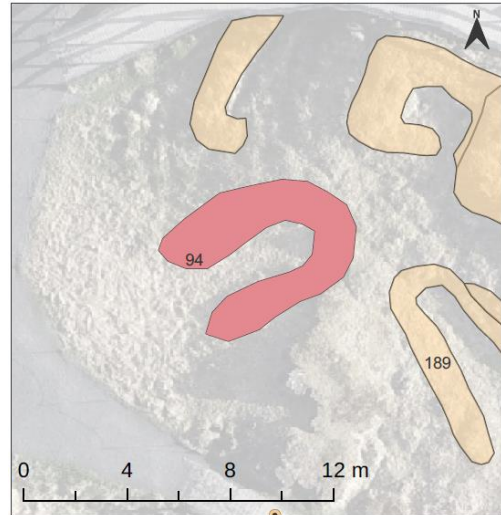
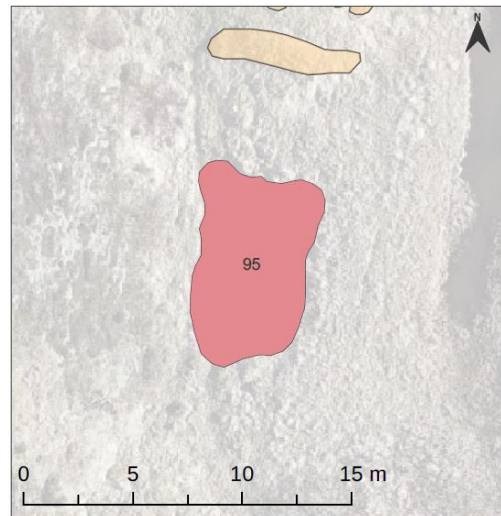
Hvað sem því líður eru allar líkur á að finna athafnir frá fyrri tímum umhverfis Snorrabúð og telst þetta því til fornleifa. Einnig eru skurðir Sigurðar Vigfússonar orðnir eldri en 100 ára og teljast því sjálfir til fornleifa nú.⁴⁵

Mynd 81. Tóft (2880-093) merkt inn á kort

⁴⁵ Sigurður Vigfússon 1881:17-18; Matthías Þórðarson 1945:229

Númer: 2880-094**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Niðurgröftur**Hnit ISN93:** A: 397098.8 N: 419147.1**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við Hamraskarð, upp við SV-enda Snorrabúðar (2880-063).**Minjalýsing:** Lítil dæld við SV-enda Snorrabúðar, sem gæti verið til marks um fornminjar. Snýr NA-SV og með inngang á SV enda. Stærð er um 7x5m að utanmáli.*Mynd 82. Niðurgröftur (2880-094) merktur inn á kort***Númer: 2880-095****Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Dæld**Hnit ISN93:** A: 397157.5 N: 419170.7**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við Hallinn, beint austan Lögbergs og um 5m Sunnan Lögréttuhússins.**Minjalýsing:** Lítil dæld upp við Hallinn, um 9x5m að stærð og allt að 1m djúp. Matthías Þórðarson taldi dæld þessa vera leifar efnistöku í nærliggjandi búðir.⁴⁶*Mynd 83. Dæld (2880-095) merkt inn á kort*⁴⁶ Matthías Þórðarson 1945:236

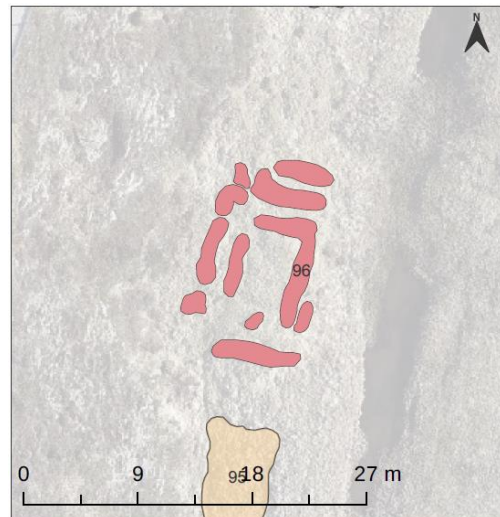
Númer: 2880-096**Sérheiti:** Lögrétta**Hlutverk:** Lögrétta**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397159.7 N: 419188.2**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Upp við Hallinn, rúmum 20m austan

Lögbergs.

Minjalýsing: Leifar lögréttuhússins. Tóftin er um 17x9m að stærð, veggjahæðin er frá 0-0.2m og veggjaþykktin er að jafnaði um 1m.

Árið 1594 var lögréttan flutt vestan ár, mögulega reist ofan í gamalli búð. Ein heimild getur um búð Þorgeirs Ljósveitningagoða.

Árið 1691 var getið þess að búðaveggirnir hafi verið hlaðnir og tjaldað yfir 2 álnir eða um 1m. Virðist sem þingað hafi verið undir berum himni þangað til eða lítillega tjaldað yfir. Þingrími tók að lengjast á þessum tíma og þingmenn byrjuðu að kvarta undan rigningu. Virðist sem lögréttutóftin sé endurhlaðin nokkrum sinnum í takt við stjórnskipunarbreytingar og færri og færri þingmenn eru í lögréttu á þingtíma.

Um 1750-1755 var timburhús reist, mögulega reisti einn lögmaðurinn það á eigin kostnað. Það er til lýsing af því. Hefur snúið N-S, ekki verið ýkja stórt, getið um dyr á norðurgafli, glugga á suðurgafli og eitt skrifborð í miðju húsi sem snéri þversum. Það var strax orðið hrörlegt um 1775 og ekkert viðhald virtist vera á húsinu. Á endanum ákváðu þingmenn að láta gott heita 1798 og færðu þingið heim til þingmanns á Leirá 1799, svo til Reykjavíkur árið 1800 þar sem það var lagt niður.⁴⁷

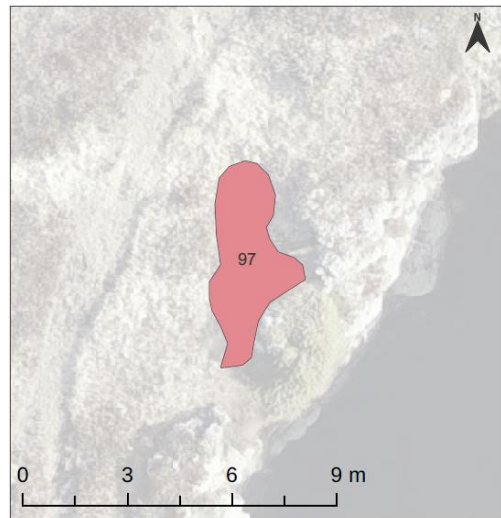
Mynd 84. Lögrétta (2880-096) merkt inn á kort

⁴⁷ Matthías Þórðarson 1945:190-204

Númer: 2880-097**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Niðurgröftur**Hnit ISN93:** A: 397422.5 N: 419148.5**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Sunnarlega á Spönginni, upp við barm Nikulásargjár um 25m sunnan hringlaga mannvirkis.

Minjalýsing: Niðurgröftur við náttúrulega kletta með stefnu N-S. Líklega hefur verið hlaðið umhverfis niðurgröftinn að einhverju leiti og gæti því hér verið þingbúð.

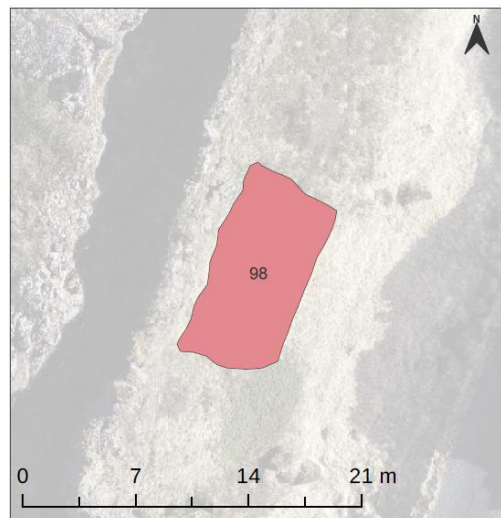

Mynd 85. Búð (2880-097) merkt inn á kort

Númer: 2880-098**Hlutverk:** Þingpallur**Tegund:** Dæld**Hnit ISN93:** A: 397085.4 N: 419202.8**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Ofarlega í brekku upp við vestari barm Alammagjár, um 35m VNV þar sem Lögberg er opinberlega merkt.

Minjalýsing: Um 20cm djúp rétthyrnd dæld, sem sný NA-SV og er um 12.5x6m að stærð. Hér eru ummerki söngpalls sem reistur var úr timbri í Almannagjá fyrir alþingishátíðina 1930. Pallurinn er merktur nr. 17 á uppdrætti í Handbók alþingishátíðarinnar. Kór og hljómsveit voru á sviðinu og léku lög.

Mynd 86. Þingpallur (2880-098) merktur inn á kort

Dældin eftir pallinn verður tæknilega ekki að fornleifum fyrr en árið 2030.⁴⁸

Númer: 2880-099

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397444.8 N: 419203.1

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

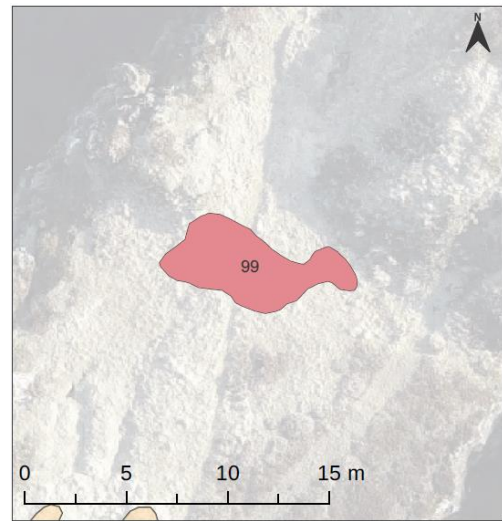
Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Á Spönginni, suðvestur- undir Lögsögumannahóli og um 15m norðan Byrgisbúðar og hringlaga mannvirkisins.

Minjalýsing: Hugsanlegar minjar undir sverði á um 9x4m svæði. Upprunaleg lögun er óljós.

Mynd 87. Þúst (2880-099) merkt inn á kort

Númer: 2880-100

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397189.4 N: 418953.0

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

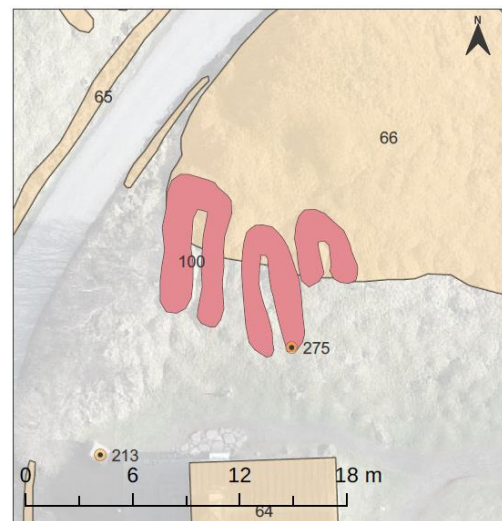
Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Sunnan á Klukkuhóli, um 5m norðan Þingvallakirkju.

Minjalýsing: Þrjár hugsanlegar búðir við S-enda Klukkuhóls.

Ógreinilegar þústir túlkaðar út frá loftmynd af Þingvöllum frá 1937. Þar mátti greina ummerki þriggja aflangra mannvirkja með stefnu N-S og 4-8m á lengd. Þústirnar eru ekki

Mynd 88. Þústir (2880-100) merkt inn á kort

⁴⁸ Handbók Alþingishátíðar 1930; Lpr/2002-48-5; Lpr/2003-567-7; Lpr/2015-318-10; VZ-73

eins greinilegar í dag. Þó er ljóst að á þessu svæði eru greinileg merki töluverðrar byggingar og kom endi á rúst fram í könnunarskurði sem Orri Vésteinsson gerði við kirkjuna árið 1999.

Miðað við örnefnið Klukkuhól, þar sem lengi stóð klukka sú er kallaði menn til þings og Biskupsbúð vestan hólsins er ekki óhugsandi að einmitt þarna hafi kirkja sú staðið er Ólafur Haraldsson Noregskonungur gaf kirkjuviðinn lét eftir kristnitöku og kölluð hefur verið Þingmannakirkja. Í fornsögum er til lýsing á því að menn stóðu á stétt sunnan við þá kirkju og ræddust við. Orðið stétt átti við harðan sléttan flöt en núverandi kirkja, sem er sunnan við þennan hól er einmitt byggð á sléttri klöpp sem gæti verið umrædd stétt. Auðvitað eru þetta tilgátur einar en með rannsókn á þessum rústahól væri hægt að komast að því hvort kirkja hafi staðið þarna en ljóst er að þarna hafi einhver mannvirki verið.

Númer: 2880-101

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397065.1 N: 418964.6

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

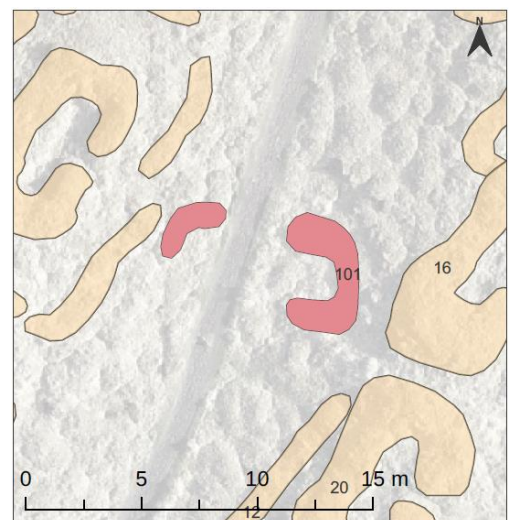
Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Staðhættir: Vestan Öxarár, við og undir gönguleiðina milli búðar Jens Madtsonar Spendrups (2880-009) og Amtmannsbúðar eldri (2880-016).

Minjalýsing: Óræð tóftabrot við gönguleið vestan Öxarár. Mögulegar leifar búðar sjást báðum megin leiðarinnar en þær eru greinilegri austan megin. Mögulega hefur hér verið lítil búð með stefnu A-V og um 9x4.5m að utanmáli. Tóftabrotin gætu einnig verið leifar smærra mannvirkis tengt þinghaldi. Austan leiðarinnar eru tóftabrotin um 4.5x3m að flatarmáli en um 3x2m vestan leiðarinnar.

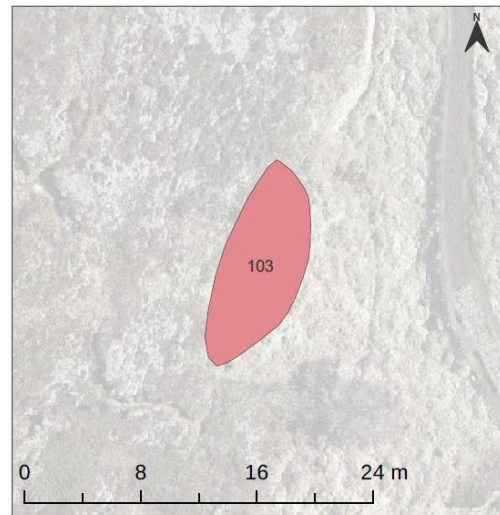
Mynd 89. Þúst (2880-101) merkt inn á kort

Númer: 2880-103**Hlutverk:** Pallur**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397101.7 N: 419077.0**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Upp við Hallinn, um 50m sunnan Hamraskarðs og tæpum 30m vestan Stifamt-mannsbúða.

Minjalýsing: Grjóthlaðinn pallur frá alþingishátíðinni 1930 þar sem söguleg leiksýning fór fram. Pallurinn er merktur nr. 19 á upprætti í Handbók alþingishátíðarinnar.⁴⁹

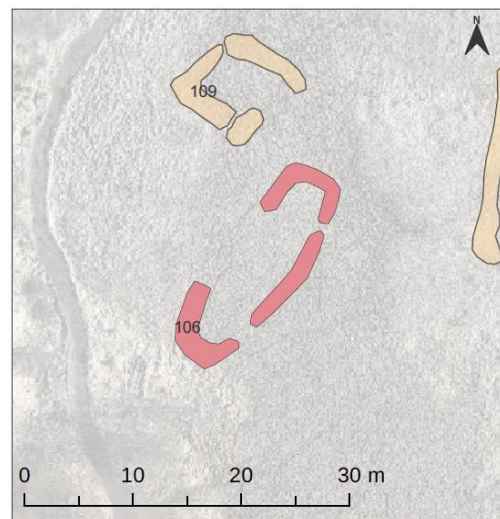

Mynd 90. Pallur (2880-103) merktur inn á kort

Númer: 2880-106**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397018.4 N: 418851.3**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hættu**Hættuorsök:** Rof

Staðhættir: Í mýrinni vestan Öxarár, rúmum 30m norðan Valhallarreitsins og 65m SV Njálsbúðar.

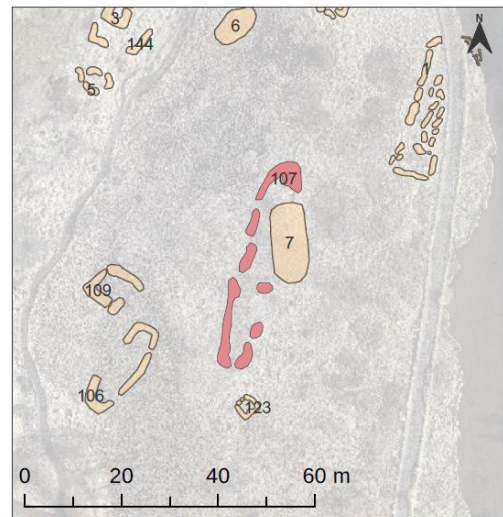
Minjalýsing: Vísbendingar um fornminjar séð á hitamyndum frá 2018 en sjást ekki með berum augum eða á hefðbundnum loftmyndum. Á hitamyndunum má greina útlínur um 20m langar byggingar, sem snýr NA-SV og er um 19.7x7m á stærð. Hugsanlega eru hér leifar fornrar þingbúðar og gætu frekari rannsóknir skorið úr um það.⁵⁰

Mynd 91. Þúst (2880-106) merkt inn á kort

⁴⁹ Handbók alþingishátíðarinnar 1930

⁵⁰ Gunnar Grímsson 2020:18-19

Númer: 2880-107**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397045.6 N: 418872.8**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Í mýrinni vestan Öxarár, um 25m SV Njálsbúðar.

Mynd 92. Þúst (2880-107) merkt inn á kort

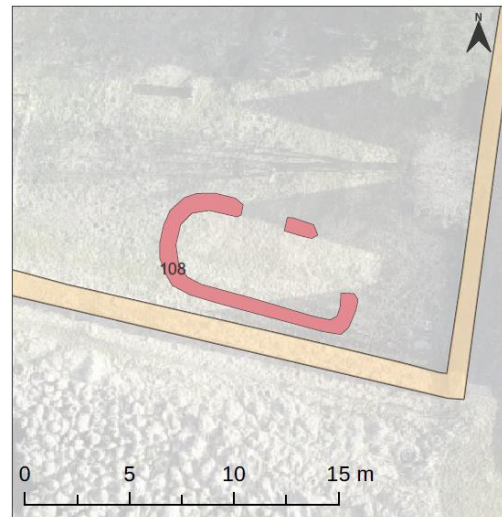
Minjalýsing: Þetta landsvæði hefur í gegnum aldirnar orðið að mýrlendi í kjölfar landsigs og hækkun vatnsborðs Þingvallavatns. Hér hefur fjarkönnun og uppgröftur árið 2002 leitt í ljós vegghleðslu og útlínur þingbúðar eða þingbúða. Sigurður Guðmundsson teiknaði þrjár búðir á þessum slóðum á búðauppdrætti sínum 1861 (nr. 6-8) og Matthías Þórðarson þjóðminjavörður merkti X á þessum stað á uppdrætti sínum 1929 til marks um ógreinilegar minjaleifar.

Á hitamyndum frá 2018 má greina reglulega hitaójöfnu, sem passar við útlínur fjarsjármælinga 2002 og er um 45m að lengd. Ef hér eru fornleifar væri hitaójafnan frekar vottur um búðaþyrpingu heldur eina geysistöra búð, þá líklega búðirnar sem Sigurður Guðmundsson teiknaði upp. Stefna ójöfnunnar er hér um bil NA-SV, líkt og á búðaþyrpingum norðan mýrarinnar.⁵¹

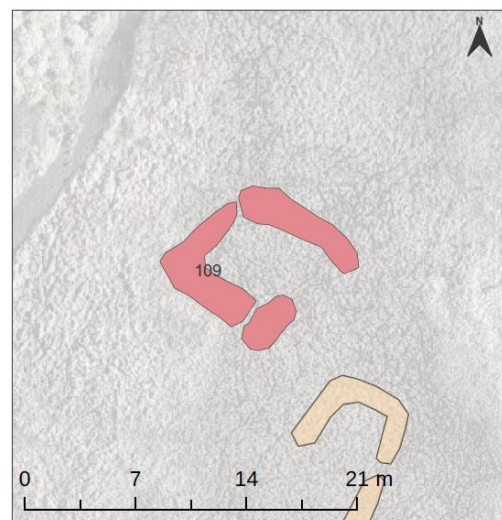
⁵¹ Sigurður Guðmundsson 1871; Adolf Friðriksson, Garðar Guðmundsson & Roberts, 2002, bls 37-38; Gunnar Grímsson 2020:18-19

Númer: 2880-108**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397157.4 N: 418898.2**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í suðausturhorni Þingvallakirkju-
garðs.

Minjalýsing: Niðurstöður viðnámsmælinga í Þingvallakirkjugarði árið 1999 gáfu til kynna reglulega ójöfnu á um 7x3m svæði í suðausturhorni kirkjugarðsins og voru metnar sem hugsanlegar fornleifar tengdum búskap eða e.t.v. fyrri Þingvallakirkju. Á hitamyndum frá 2018 mátti greina samskonar rétthyrnd ummerki í kirkjugarðshorninu, um 8.5x4m að stærð.⁵²

Mynd 93. Þúst (2880-108) merkt inn á kort

Númer: 2880-109**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397015.9 N: 418868.4**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Í mýrinni vestan Öxarár, um 50m
norðan Valhallarreitsins, upp við gönguleið.

Mynd 94. Þúst (2880-109) merkt inn á kort

⁵² Horsley 1999; Gunnar Grímsson 2020:19

Minjalýsing: Vísbendingar um fornminjar séð á hitamyndum frá maí 2018 sem sjást ekki með berum augum. Greina má hugsanlega veggj mannvirkis, sem eru 8x8m að stærð. Hugsanlega eru hé leifar fornar þingbúðar og gætu frekari rannsóknir skorið úr um það.⁵³

Númer: 2880-120

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397035.0 N: 418967.0

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

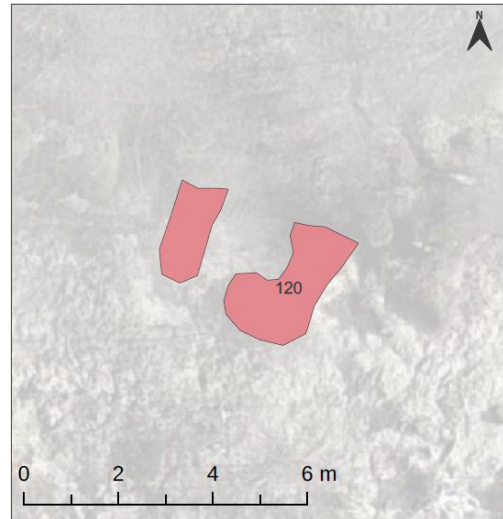
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Við Hallinn vestan Öxarár, um 15m vestan búðar Jens Madtsonar Spendrups (2880-009).

Mynd 95. Tóft (2880-120) merkt inn á kort

Minjalýsing: Mjög lítil, gjróthlaðin tóft sem reist er upp við hraunklöpp á Hallinum. Tóftin er um 3.5x3m að utanmáli og með inngang á SV-horni. Norðurhliðin er náttúruleg hraunklöpp og er þar örlítill skúti. Líklega hefur tóftin tengst þinghaldi en hvorki Matthías Þórðarson né Sigurður Guðmundsson geta hennar.

Minjarnar voru mældar inn eftir uppdráttum Guðmundar Ólafssonar.⁵⁴

Númer: 2880-121

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

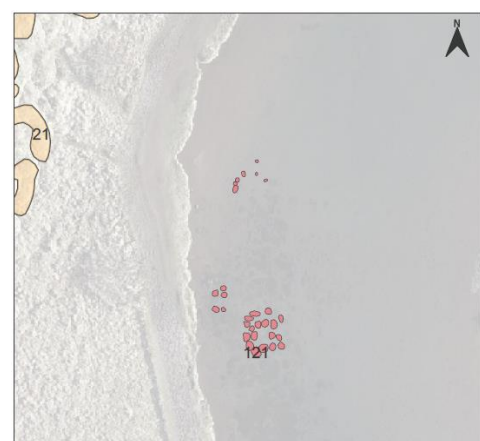
Hnit ISN93: A: 397091.5 N: 418933.0

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Mikil hætta

Mynd 96. Þúst (2880-121) merkt inn á kort

⁵³ Gunnar Grímsson 2020:18-19

⁵⁴ Guðmundur Ólafsson 1988-1990

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Á botni Öxarár, nálægt vestari árbakkanum, um 10-20m norðan Njálsbúðar (2880-001).

Minjalýsing: Grjótþyrpingar og lágar upphækkanir sem sjást á myndmælingargögnum flygildis. Stærsta þyrpingin er um 3.5m í þvermál og minnir á manngerða hleðslu. Túlka má þessar grjótþyrpingar sem vísbendingar um minjar ofan í Öxará, sem horfið hafa ofan í ána vegna landsigs og vatnavaxta gegnum aldirnar. Fordæmi er fyrir þessu 10-20m sunnar, þar sem norðausturhorn Njálsbúðar sést neðan vatnsborðs, og í anni skammt norðan Biskupsbúðar.

Númer: 2880-122

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 397180.0 N: 418991.4

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

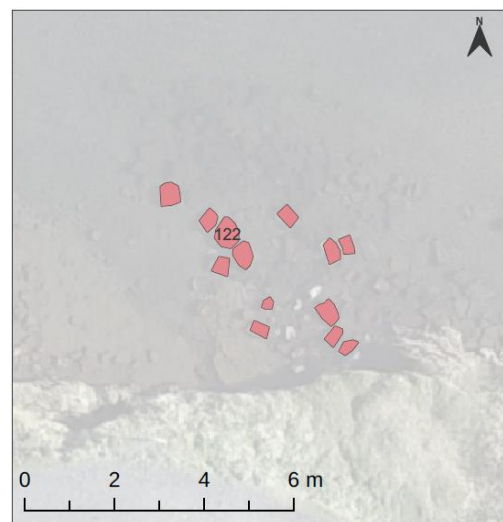
Friðlýst: Já

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Á botni Öxarár, u.þ.b. 50m norðan við Þingvallakirkju (2880-064).

Minjalýsing: Grjótþyrpingar og lágar upphækkanir sem sjást á myndmælingargögnum flygildis. Samtals er þyrpingin um 5.5x3m.

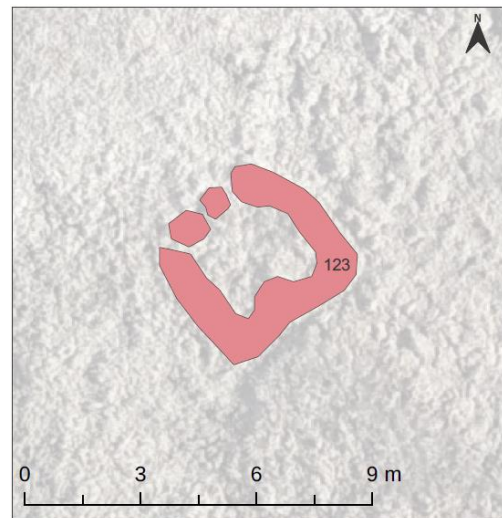

Mynd 97. Hleðsla (2880-122) merkt inn á kort

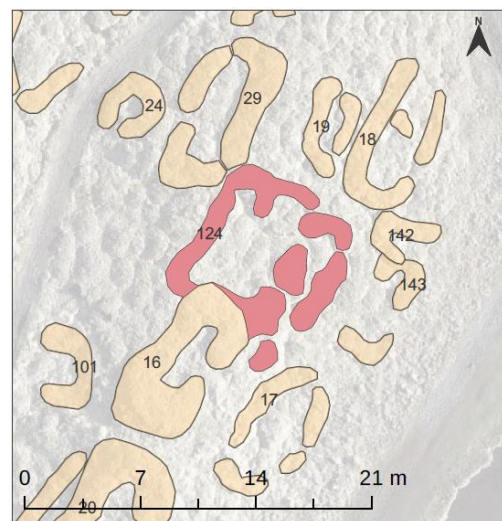

Númer: 2880-123**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397044.2 N: 418843.5**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Um 70m norðan við bílastæði vestan

Öxarár.

Minjalýsing: Sést á loftmyndum frá 1937. Þústin er um 4.5x4m og virðist vera nokkuð ferhyrnd. Mögulegur inngangur er í NV og veggjaþykktin virðist vera að jafnaði um 0.8m.

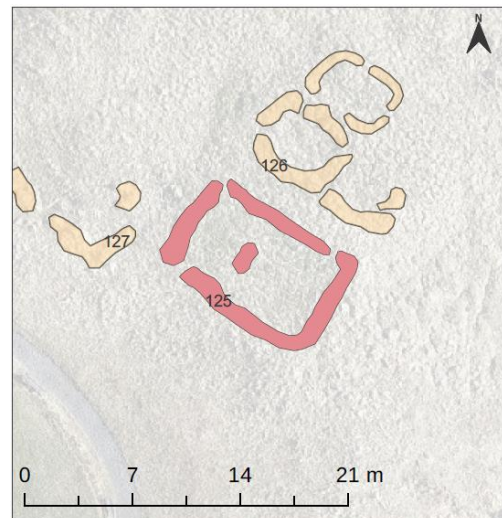
Mynd 98. Þúst (2880-123) merkt inn á kort

Númer: 2880-124**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397078.7 N: 418972.6**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Innan búðabyrpingar vestan Öxarár.**Minjalýsing:** Illgreinanleg tóftabrot, frekar leifar tveggja eða fleiri búða en einnar stórar.

Mynd 99. Búð (2880-124) merkt inn á kort

Númer: 2880-125**Hlutverk:** Útihús**Tegund:** Dæld**Hnit ISN93:** A: 397251.5 N: 418962.0**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 10m NA við Þjóðargrafreitinn á Þingvöllum.

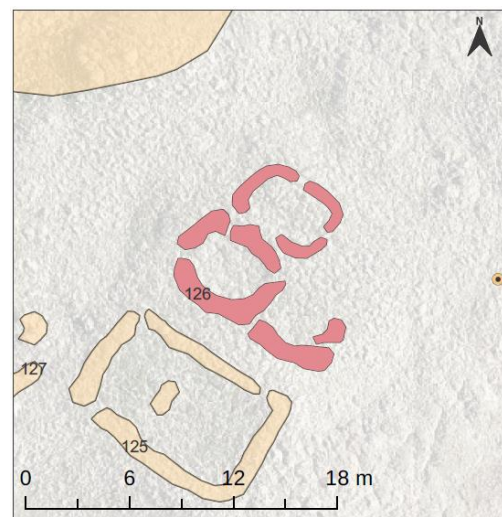
Minjalýsing: Grunnur af útihúsi sem sést á túnakorti frá 1920. Hægt er að greina afar smáa dæld (<5cm) á vettvangi og litamismun á gróðri. Ummerki annarra fornleifa í kring, líklegast er rústabunga eða þykkt mannvistarlag undir sverði.

Mynd 100. Útihús (2880-125) merkt inn á kort

Númer: 2880-126**Hlutverk:** Útihús**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397256.3 N: 418969.9**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast NA við dæld (2880-125)

Minjalýsing: Ógreinilegar þústir og dældir sem tengjast líklegast útihúsum í byrjun 20. aldar. Á uppdrætti Sigurðar Guðmundssonar eru rústir teiknaðar hér um kring og þótt Sigurður telur þær búðaleifar er líklegra að rústirnar hafi tengst búskap.

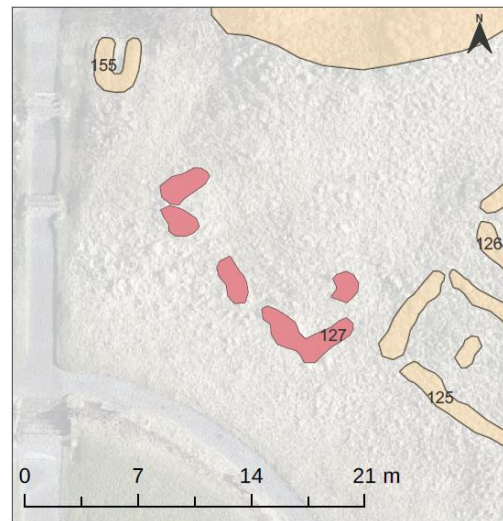
Mynd 101. Þúst (2880-126) merkt inn á kort

Ummerki annarra fornleifa í kring, líklegast er rústabunga eða þykkt mannvistarlag undir sverði.

Númer: 2880-127**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397237.7 N: 418967.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 7m norðan við Þjóðargrafreitinn á Þingvöllum, fast austan við göngustíg sem gengur inn í grafreitinn.

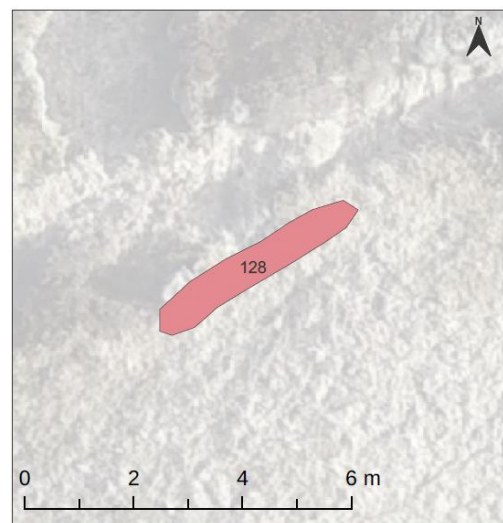
Minjalýsing: Ógreinilegar þústir sem virðast mynda rétthyrnda útlínu mannvirkis en gætu þó einnig verið af völdum rasks á 20. öld.

Mynd 102. Þúst (2880-127) merkt inn á kort

Númer: 2880-128**Hlutverk:** Túngarður**Tegund:** Garðlag**Hnit ISN93:** A: 397295.0 N: 418995.0**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Já (vegna sléttunar)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 40m NA við útihusaþúst (2880-126).

Mynd 103. Túngarður (2880-128) merkt inn á kort

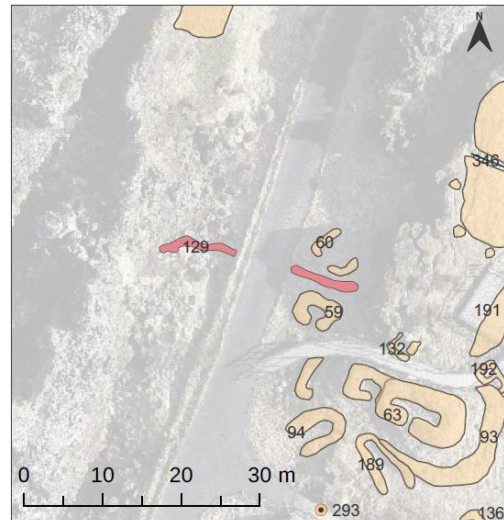
Minjalýsing: Slitróttar leifar túngarðs, sem sést á loftmyndum frá 1937 en hefur verið sléttaður að mestu. Garðurinn hefur náð u.þ.b. frá Skötugjá að bæjartröðunum og verið um 120m langur. Nú sjást aðeins óljósar leifar af garðinum norðan Skötugjár.⁵⁵

⁵⁵ Loftmynd 1937

Númer: 2880-129**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397091.5 N: 419168.1**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask

Staðhættir: Hleðslan hefur þverað veginn í Almannagjá og er skammt norðan við göngustíginn upp að Lögbergi (2880-046).

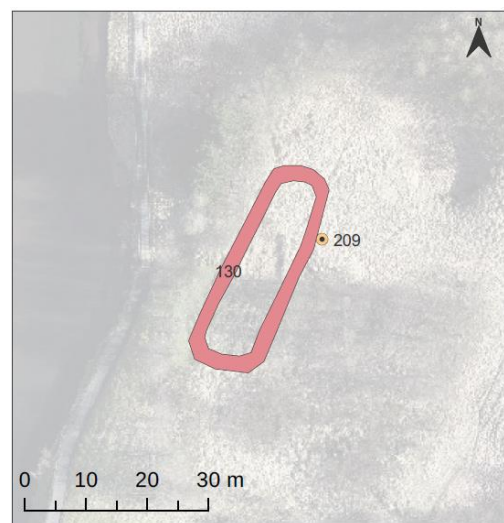
Minjalýsing: Hleðsla sem liggur þvert yfir almannagjá. Miðhluti hennar er horfinn vegna veglagningar. Vestan vegarins sést í bert grjót en austan vegar er hleðslan vallgróin. Matthías Þórðarson taldi hana geta verið til að króa inni hesta.⁵⁶

Mynd 104. Hleðsla (2880-129) merkt inn á kort

Númer: 2880-130**Hlutverk:** Óþekkt/skáli**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397148.6 N: 418818.4**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Skógrækt

Staðhættir: Inn á milli trjáanna NA við brúnna yfir Öxará, um 60m sunnan við kirkjugarðinn við Þingvallakirkju (2880-067) á túni sem kallast Miðmundartún.

Mynd 105. Tóft (2880-130) merkt inn á kort

⁵⁶ Matthías Þórðarson 1945:227

Minjalýsing: Óþekkt tóft, virðist vera um 32x8m. Grafið var í rústina að hluta um 2000 og komu fram þykkir veggir og svart gólfag.⁵⁷ Borkjarnarannsókn sem gerð var 2019 leiddi í ljós að byggingin er allavega um 30 m löng og um 8 m breið.

Númer: 2880-131

Sérheiti: Sönghellir

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397054.9 N: 419071.7

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

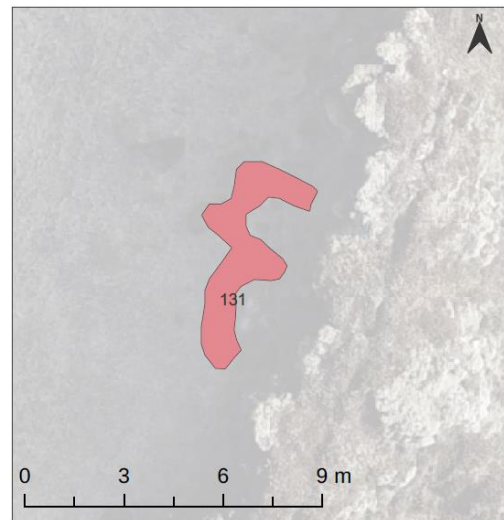
Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Í austanverðri Almannagjá um 40m SV við þúst (2880-062).

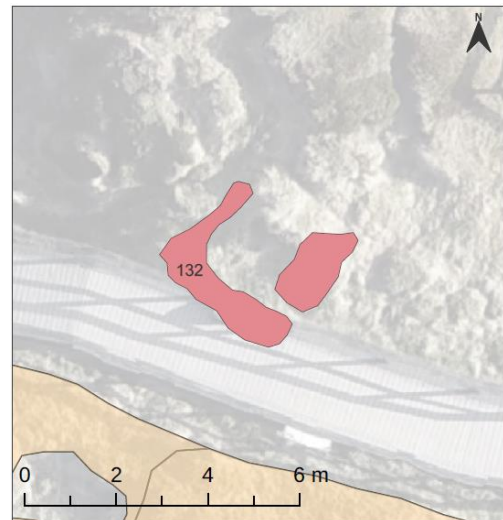
Mynd 106. Sönghellir (2880-131) merktur inn á kort

Minjalýsing: Hleðsla við skúta. Matthías Þórðarson lýsti henni: „Um 50m sunnar í gjánni er grjóthleðsla á tvo vegu við bergskúta [...] sem kallaður er (eða var) Sönghellir og getið var hér að framan [...]. Hleðslan er að sumu leyti vestur-hliðveggur, 3.80m að lengd, að sumu leyti suður-gaflhlað, 2m. [...] Rétt við, að sunnanverðu, er önnur óregluleg hleðsla á tvo vegu undir berginu, og virðast þar vera leifar af öðru smábyrgi, 3.50x1.50m að innanmáli.“⁵⁸

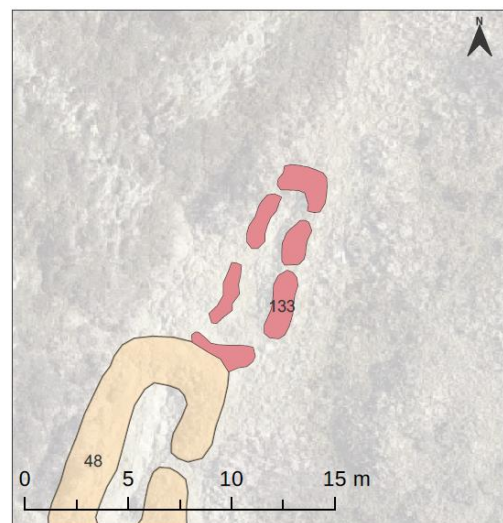
⁵⁷ Adolf Friðriksson et.al. 2005:9

⁵⁸ Matthías Þórðarson 1945:228-229

Númer: 2880-132**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397109.6 N: 419157.2**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Um 2.5m norðan við Snorrabúð (2880-063). Við göngustíg upp að útsýnispalli.**Minjalýsing:** Ferhyrnd tóft sem virðist vera um 3.5x2.5m að stærð. Vegg hæðin er frá 0-0.2m og veggjabreiddin um 1m. Inngangur virðist vera í SA horni.

Mynd 107. Þúst (2880-132) merkt inn á kort

Númer: 2880-133**Sérheiti:** Fógetabúð**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397177.0 N: 419246.1**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast norðan við búð Björns Markússonar (2880-048).**Minjalýsing:** Tóftin er um 9x3.5m á stærð og frekar slitrótt, Matthías Þórðarson taldi líklegt að torf hafi verið tekin úr henni og nýtt í búð Björns Markússonar (2880-048). Matthías lýsti tóftinni: „[...] Hún er nú orðin óglögg; virðist efni hafa verið tekið úr henni í næstu búð. Snýr langsum og var austurhliðveggur yzt á bakka þeirrar smákvíslar, er rann hjer, en nú hefir verið af tekin; er sá veggur einna gleggstur, og norðurgafhlæðið, en fyrir vestur-hliðvegg sjer að eins nyrzt og suður-gafhlæði er vafasamt. Fyrir dyrum sjer ekki með vissu; þær sýnast nú hafa verið austast í suðurenda, við hornið, en þó öllu heldur

Mynd 108. Fógetabúð (2880-133) merkt inn á kort

og að líkindum verið á miðjum austurhliðvegg. [...] Hún er mörkuð á uppdrátt B.G., en ekki herforingjaráðsuppdráttinn. S.G. hefir og markað hana á sinn uppdrátt, en of nærri fossinum, eins og allar þessar nyrstu búðir undir hallinum, sbr. útgáfuna í Alþst2. [...] Búðartótt þessi er mjög fornleg, hefir sennilega ekki verið notuð síðustu aldirnar. Sjálfsagt hafa allar tóttirnar undir hallinum eyðs nokkuð af vatnsrennsli ofan úr honum, og er því eðlilegt að þær sjeu nú mjög lágar og lítilmótlegar.“⁵⁹

Númer: 2880-134

Sérheiti: Stiftamtmannsbúð

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397130.9 N: 419074.9

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

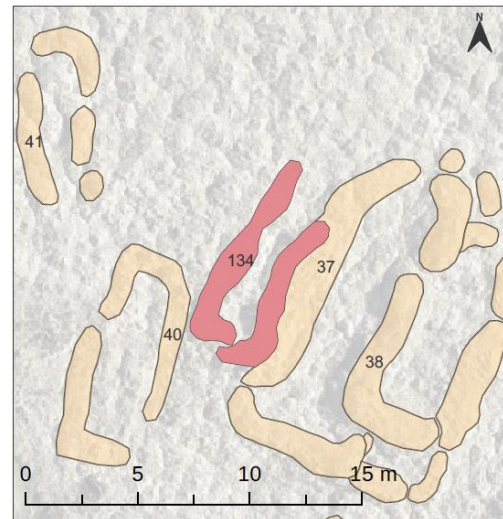
Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

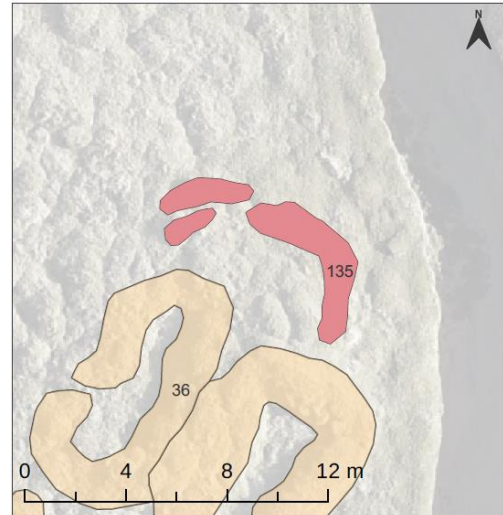
Staðhættir: Fast vestan við Stiftamtmannsbúð (2880-037).

Minjalýsing: Hluti af sömu þyrpingu og Stiftamtmannsbúð (2880-037). Búðin er ein af a.m.k. þremur búðum sem byggðar eru samsíða hver annarri, stenfa NA-SV og eru kenndar við stiftamtmennt á 18. öld. Tóftin er um 3.5x8m og virðist vera með inngang í norður enda.

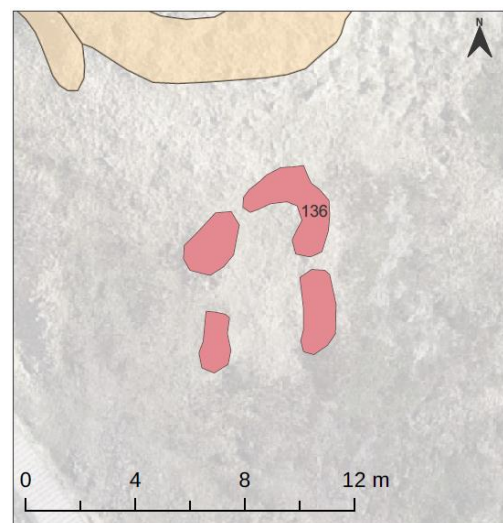

Mynd 109. Stiftamtmannsbúð (2880-134) merkt inn á kort

⁵⁹ Matthías Þórðarson 1945: 233-234

Númer: 2880-135**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397152.5 N: 419048.7**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast norðan við Landfógetabúð (2880-036).**Minjalýsing:** Illgreinanleg þúst sem er um 4x8m að stærð. Veggjahæðin er ógreinanleg. Líklega er hérna um að ræða eldri búð.

Mynd 110. Búð (2880-135) merkt inn á kort

Númer: 2880-136**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397117.8 N: 419133.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 30m sunnan við Lögberg (2880-046).**Minjalýsing:** Illgreinanleg þúst, möguleg búð. Það eru greinanleg fjögur veggjabrot, mögulega hefur inngangur verið á suðurenda. Þústin er u.þ.b. 5x6.5m að stærð.

Mynd 111. Búð (2880-136) merkt inn á kort

Númer: 2880-137

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397130.9 N: 419025.1

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

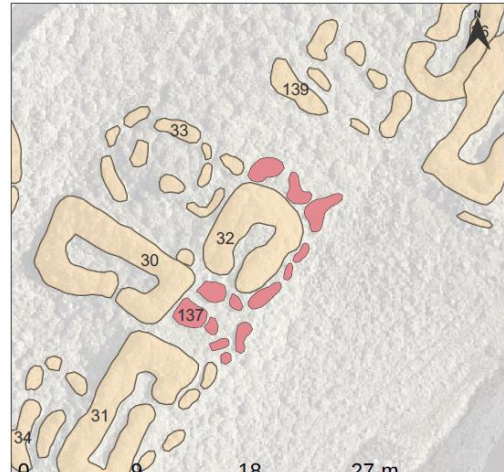
Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Þústin er undir og í kringum búð (2880-032).

Minjalýsing: Illgreinanleg þústabrot innan um búðabyrpingu vestan Öxarár. Líklega eru hérna leifar einnar eða fleiri búða frá eldra búðaskeiði. Samtals er þústin um 6x16m að stærð.

Mynd 112. Þúst (2880-137) merkt inn á kort

Númer: 2880-138

Hlutverk: Búð

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397110.5 N: 419005.5

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

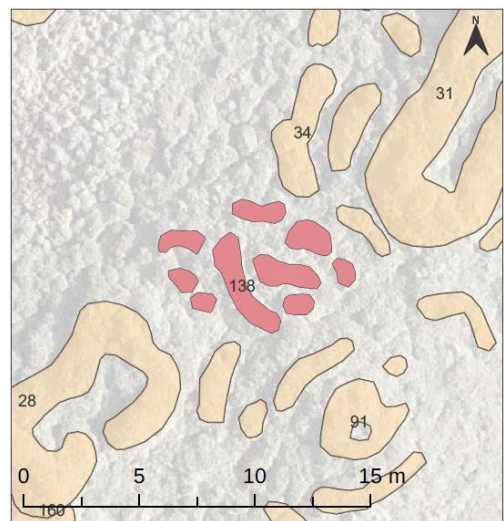
Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á milli búða (2880-028) og (2880-031).

Minjalýsing: Illgreinanleg þústabrot á milli tveggja búða, mögulega eru hérna leifar af búð frá eldra búðaskeiði. Þústin er um 6.8x5.8m.

Mynd 113. Búð (2880-138) merkt inn á kort

Númer: 2880-139

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397137.3 N: 419039.5

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

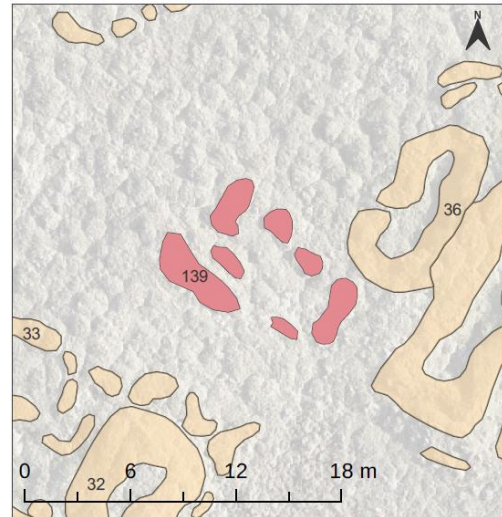
Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Fast SV við búð (2880-036). Innan um búðabyrpingu vestan Öxarár.

Minjalýsing: Illgreinanleg tóftarbrot innan um búðatóftir vestan Öxarár. Tóftin virðist vera um 6.5x11m. Ekki er hægt að greina hvar inngangur hefur verið. Líklega er hér um að ræða búð af eldra búðaskeiði.

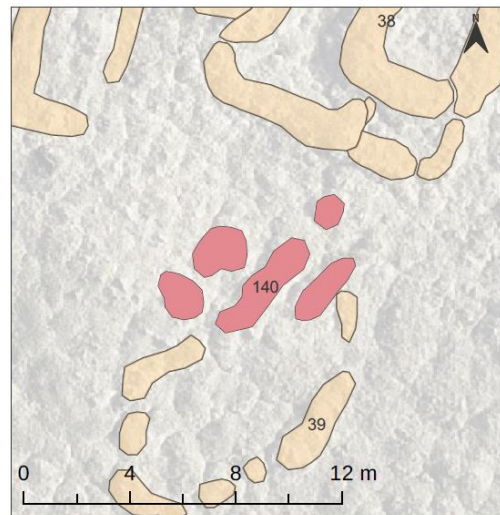
Mynd 114. Búð (2880-139) merkt inn á kort

Númer: 2880-140**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397131.7 N: 419061.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Fast sunnan við Stiftamtmannsbúðir (2880-037), (2880-038) og (2880-134). Innan um búðabyrpingu vestan Öxarár.

Minjalýsing: Illgreinanleg þústabrot, líklega er hér um að ræða búð frá eldra búðaskeiði. Þústin er um 5.2x6.5m að stærð.

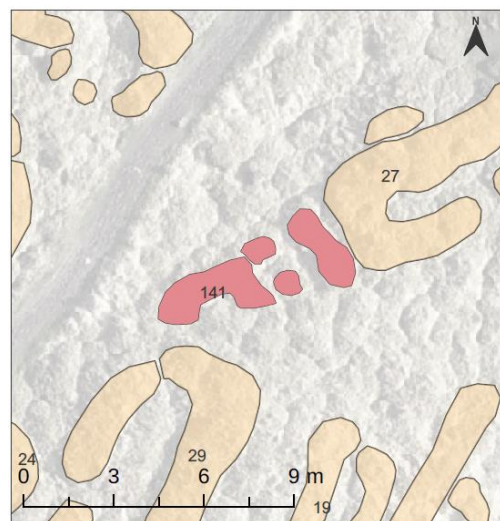

Mynd 115. Búð (2880-140) merkt inn á kort

Númer: 2880-141**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397079.6 N: 418988.5**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Fast vestan við búð (2880-027) og austan við göngustíg. Innan búðabyrpingar vestan við Öxará.

Minjalýsing: Illgreinanleg búðabrot innan um búðabyrpinguna vestan Öxarár. Þústin er um 2x6m að stærð.

Mynd 116. Búð (2880-141) merkt inn á kort

Númer: 2880-142

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397086.6 N: 418974.1

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

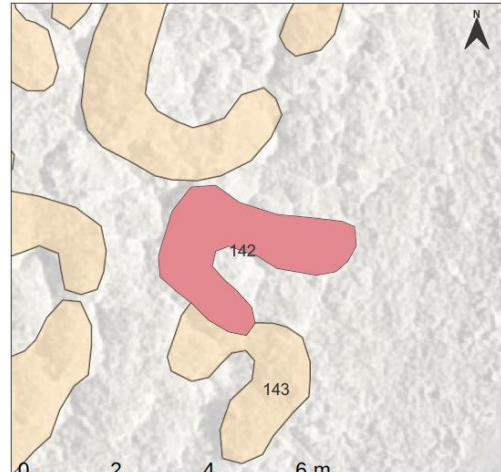
Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Fast norðan við búð (2880-143). Innan búðabyrpingar vestan Öxarár.

Minjalýsing: Búðatóft, um 2.5x4m. Inngangur virðist vera á austurhlið. Veggjahæð er óræð.

Mynd 117. Búð (2880-142) merkt inn á kort

Númer: 2880-143

Hlutverk: Búð

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397085.6 N: 418969.6

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

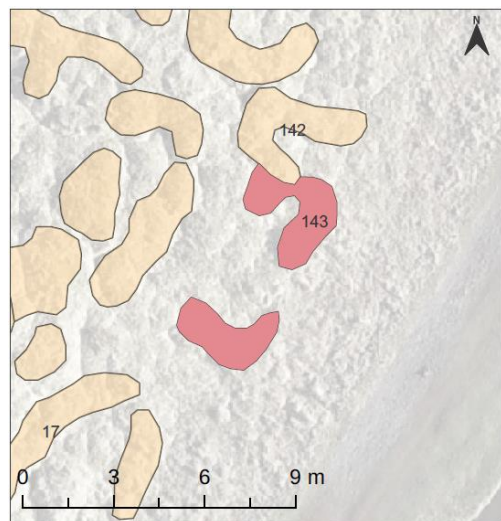
Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Fast sunnan við búð (2880-142).

Innan búðabyrpingar vestan Öxarár.

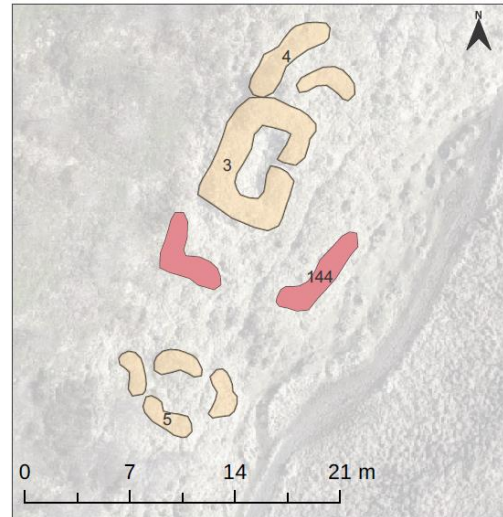
Minjalýsing: Búðatóft, um 3x7m. Líklega hefur inngangurinn verið á austurhlið eins og á búð (2880-142), austur veggur virðist horfinn ofan í jörðu.

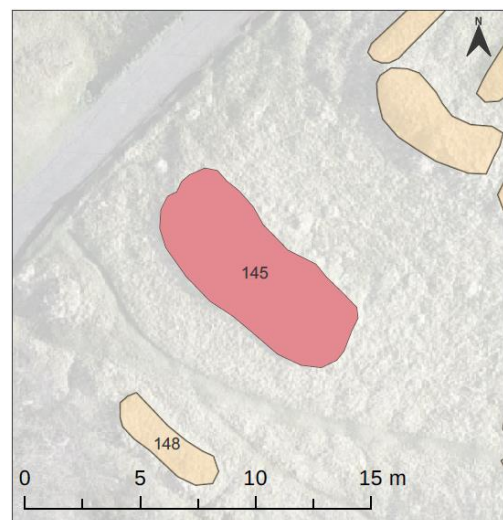
Mynd 118. Búð (2880-143) merkt inn á kort

Númer: 2880-144**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397017.5 N: 418919.6**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast sunnan við búð Nikulásar Magnússonar (2880-003), í suðurenda

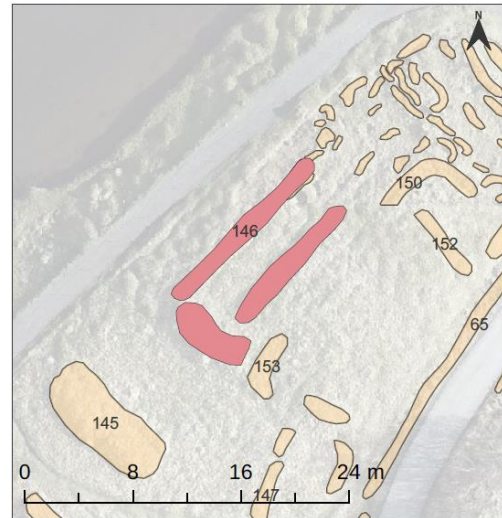
búðabyrpingar vestan Öxarár og um 145m norðan við bílastæði.

Minjalýsing: Illgreinanleg tóftarbrot, um 5x12m að stærð. Líklega er hér um að ræða leifar af búð af eldra búðaskeiði sem fer undir búð Nikulásar Magnússonar (2880-003).

Mynd 119. Búð (2880-144) merkt inn á kort

Númer: 2880-145**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397150.6 N: 418953.9**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 30m vestan við Þingvallakirkju (2880-064).**Minjalýsing:** Tóft, um 3.5x10m. Ekki eru greinanlegir veggir á tóftinni.

Mynd 120. Tóft (2880-145) merkt inn á kort

Númer: 2880-146**Sérheiti:** Biskupsbúð**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397161.3 N: 418965.1**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 30m NV við Þingvallakirkju (2880-064).

Mynd 121. Biskupsbúð (2880-146) merkt inn á kort

Minjalýsing: Tóft Biskupsbúða, um 5.5x15m. Virðist vera opin í NA enda. Búðin var grafin að hluta í kring um aldamótin 2000 en engin skýrsla er til um síðasta hluta rannsóknarinnar þegar stórt svæði var opnað á Biskupshólum . Í síðustu skýrslu sem finnst segir „Áður óþekktar búðir komu í ljós á öllum þessum stöðum. Ljóst er nú að á Biskupshólum og

þar í kring hefur ekki aðeins staðið ein búð, heldur mikil búðaþyrping, sem ekki sér lengur móta mikið fyrir á yfirborði nema að mjög litlu leyti. Svo virðist sem þar séu mannvirki allt frá 10.-11. öld. Elstu mannvirkin eru gerð úr voldugum veggjum með torfhleðslum og stóru grjóti. Ekki er hægt að segja frekar til um aldur eða hlutverk þessara mannvirkja, en þessi staður er vænlegur til rannsókna með uppgrefti“⁶⁰

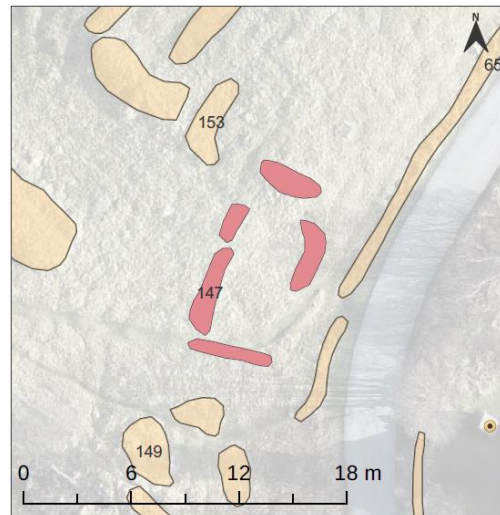
⁶⁰ Adolf Friðriksson 2005:51

Númer: 2880-147**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397165.2 N: 418950.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Fast vestan við veginn að Þingvallakirkju (2880-064). Um 17m NV við kirkjuna.

Minjalýsing: Illgreinanleg tóftarbrot, um 5.5x11m að stærð. Mögulega hefur inngangur verið í SA horni.

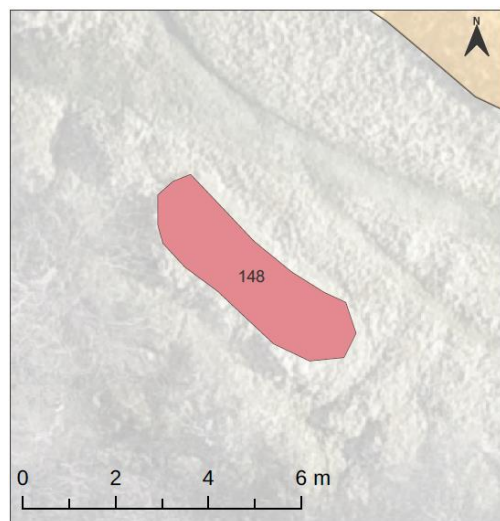

Mynd 122. Tóft (2880-147) merkt inn á kort

Númer: 2880-148**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397146.8 N: 418946.5**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Skógrækt

Staðhættir: Um 30m vestan við Þingvallakirkju (2880-064) og um 5m sunnan við tóft (2880-145).

Minjalýsing: Illgreinanleg tóft um 1.2x5.5m að stærð í mikilli hættu vegna skógræktar. Veggir eru ekki greinanlegir.

Mynd 123. Þúst (2880-148) merkt inn á kort

Númer: 2880-149

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 397160.9 N: 418939.3

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

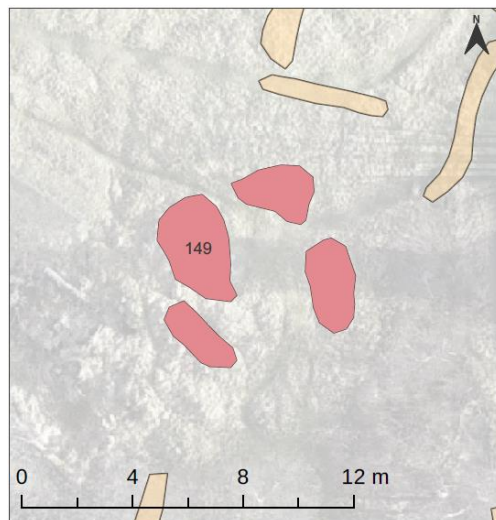
Friðlýst: Já

Hættumat: Mikil hættu

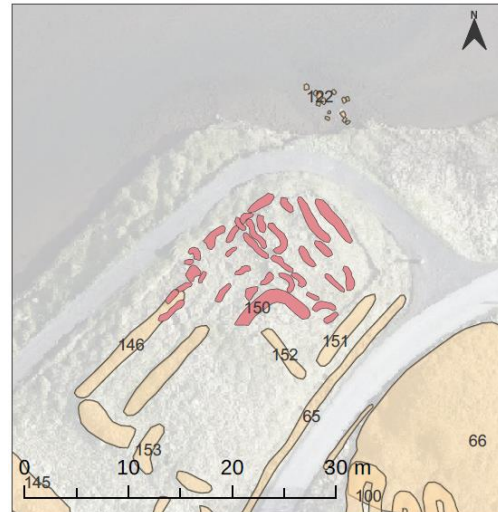
Hættuorsök: Skógræktar

Staðhættir: Um 18m vestan Þingvallakirkju (2880-064).

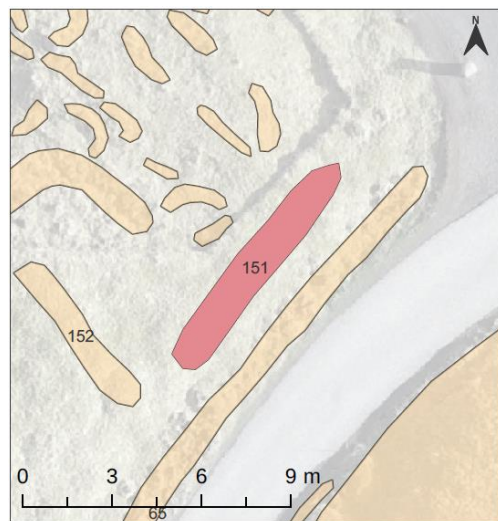
Minjalýsing: Illgreinanleg þústabrot vestan Þingvallakirkju (2880-064), þústin er í mikilli hættu vegna skógræktar.

Mynd 124. Þúst (2880-149) merkt inn á kort

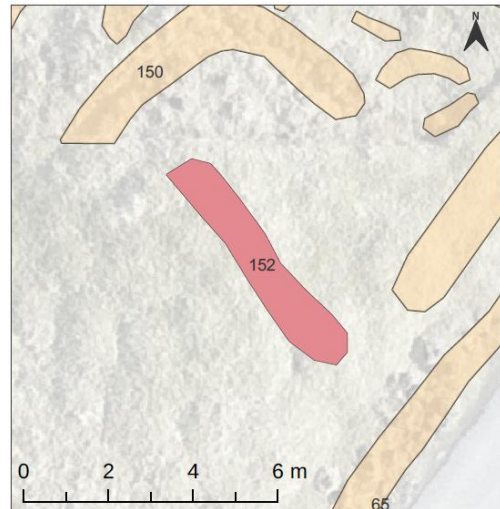
Númer: 2880-150**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Mannvistarleifar**Hnit ISN93:** A: 397174.6 N: 418976.0**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 30m norðan við Þingvallakirkju (2880-064).**Minjalýsing:** Uppgröftur Fornleifastofnunar Íslands ses. við svokallaða Biskupsbúð. Leifar margra mannvirkja fundust⁶¹.

Mynd 125. Mannvistarleifar (2880-150) merktar inn á kort

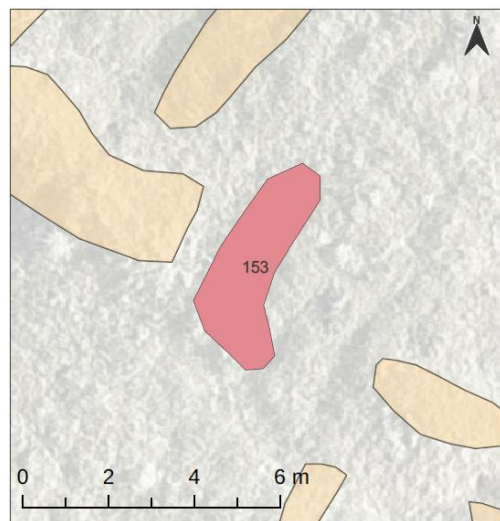
Númer: 2880-151**Hlutverk:** Tröð**Tegund:** hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397181.6 N: 418969.5**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Vestan við veginn að Þingvallakirkju (2880-064), um 30m norðan við kirkjuna.**Minjalýsing:** Óþekkt tóft um 1x8.5m að stærð, líklega hluti af tröðum sem lágu að Þingvallabæ.

Mynd 126. Tóft (2880-151) merkt inn á kort

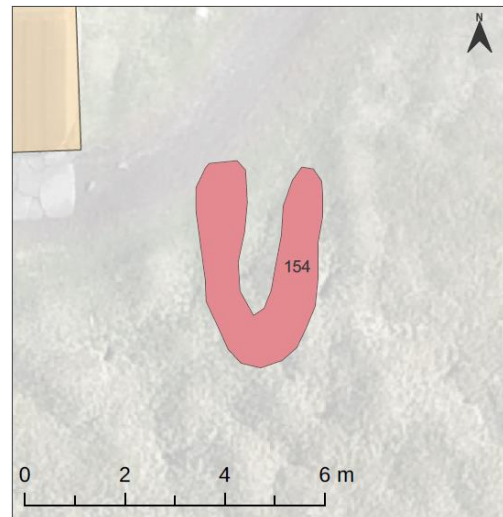
⁶¹ Adolf Friðriksson 2005:51

Númer: 2880-152**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397175.8 N: 418967.2**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Vestan við veginn að Þingvallakirkju (2880-064), um 30m norðan við kirkjuna.**Minjalýsing:** Illgreinanlegt tóftarbrot um 1x6m að stærð, líklega er hér um veggja- eða garðbrot að ræða.

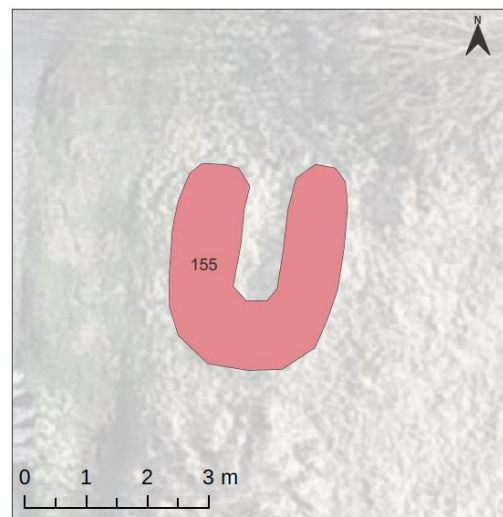
Mynd 127. Tóft (2880-152) merkt inn á kort

Númer: 2880-153**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397162.6 N: 418958.1**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Innan um tóftir um 30m norðan við Þingvallakirkju (2880-064)**Minjalýsing:** Lítið illgreinanlegt tóftarbrot, um 1x5m að stærð.

Mynd 128. Tóft (2880-153) merkt inn á kort

Númer: 2880-154**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397195.1 N: 418933.1**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 2m frá SA horni Þingvallakirkju (2880-064).**Minjalýsing:** Illgreinanleg þúst, um 2x4m að stærð. Mögulega er þústin opin í norður.

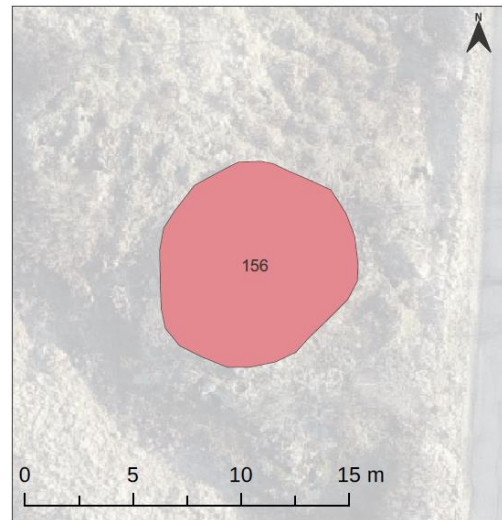
Mynd 129. Þúst (2880-154) merkt inn á kort

Númer: 2880-155**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397229.0 N: 418980.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 4.5m vestan við hól (2880-072).**Minjalýsing:** Illgreinanleg þúst skammt frá Þingvallakirkju (2880-064). Þústin er mögulega opin í norður.

Mynd 130. Þúst (2880-155) merkt inn á kort

Númer: 2880-156**Sérheiti:** Þorleifshaugur**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Hóll**Hnit ISN93:** A: 397345.5 N: 419198.4**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Skammt vestan við Efrivallaveg, um 20m vestan við suðurenda Brennugjár.

Minjalýsing: Meintur Þorleifshaugur, hóll um 9x9.5m að stærð. Í nokkrum heimildum er nefndur Þorleifshólmi og sagður vera haugur Þorleifs jarlaskálds. Ekki er ljóst hvort um greftrunarstað hafi verið að ræða en haugur þessi mun hafa horfið í jarðskjálfta 1789. Matthías Þórðarson gróf í hólinn árið 1920 og fann hann minniháttar öskudrefjar og birkikol, þar voru líka illa farnar beinaleifar, leifar af silfurpeningi, járnnaclar og járnbrof. FSÍ gróf í hólinn árið 2005 og komu í ljós óreglulegar hleðslur úr torfi og grjóti og töldu þau að ólíklega væri hér um gröf að ræða en landnámsgjóskan var í í torfinu. FSÍ taldi líklegt að hér væri um búð að ræða, í henni fannst silfurþynna með hömruðu mynstri örðu megin, líklega hefur hún verið bútuð úr armbaugi úr silfri og hefur verið gangsilfur.⁶² Hluti af hólnum var notaður í vegagerð 1907.⁶³

Mynd 131. Þorleifshaugur (2880-156) merktur inn á kort

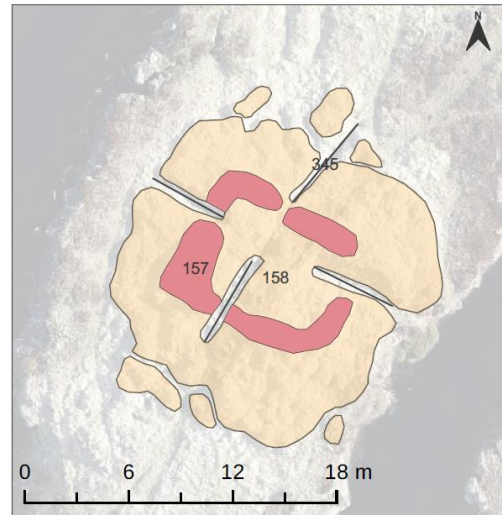
⁶² Adolf Friðriksson, Howell M. Roberts, Garðar Guðmundsson, Guðrún Alda Gísladóttir, Magnús Á Sigurgeirsson & Brian Damiata, 2005, bls. 13-14

⁶³ Matthías Þórðarson, 1945, bls. 113

Númer: 2880-157**Sérheiti:** Byrgisbúð**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397434.6 N: 419180.9**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Efst á Spönginni.

Minjalýsing: Meint tóft Byrgisbúðar. Könnunarskurður var tekinn í tóftina árið 2005 og þar mátti sjá Landnámsgjóskuna í bökkum skurðarins.⁶⁴ Búðin er um 8x10.5m að stærð.

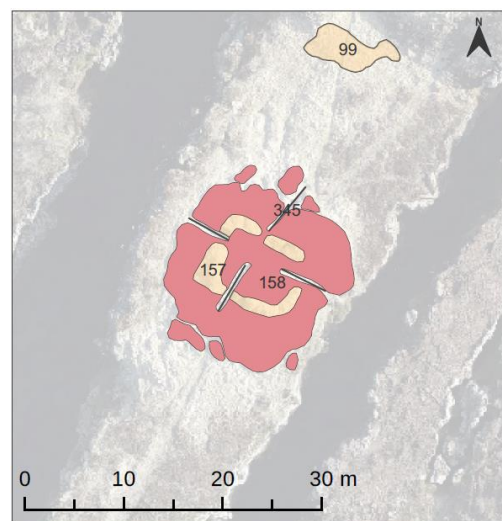

Mynd 132. Byrgisbúð (2880-157) merkt inn á kort

Númer: 2880-158**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397435.7 N: 419180.4**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask

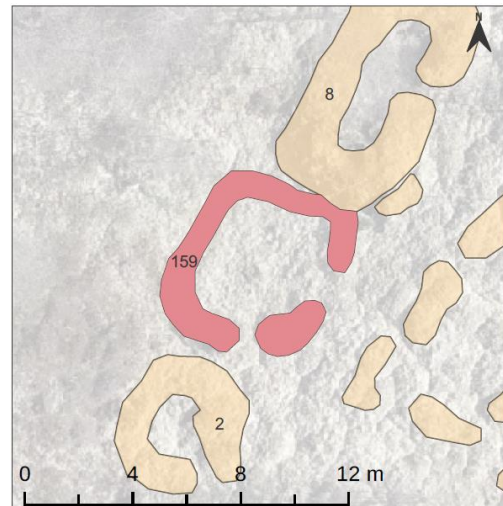
Staðhættir: Efst á Spönginni, undir Byrgisbúð (2880-157).

Minjalýsing: Tóftarbrot undir Byrgisbúð (2880-157). Brotin eru um 17x18m.

Mynd 133. Tóft (2880-158) merkt inn á kort

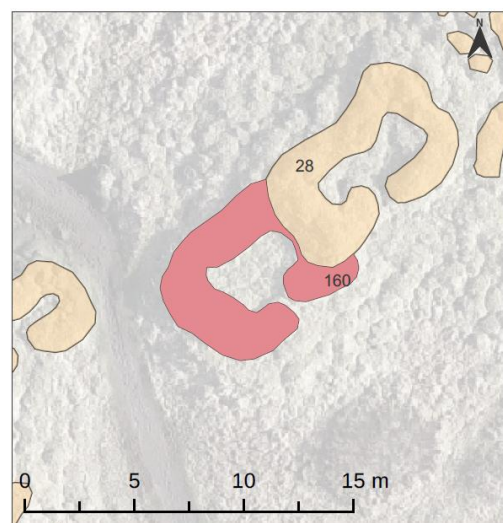
⁶⁴ Adolf Friðriksson, Howell M. Roberts, Garðar Guðmundsson, Guðrún Alda Gísladóttir, Magnús Á. Sigurgeirsson & Brian Damiata, 2005, bls. 20-25

Númer: 2880-159**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397027.0 N: 418948.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast sunnan við búð Bjarna Halldórssonar (2880-008).**Minjalýsing:** Ógreinileg dæld upp við gjárhallinn sem virðist vera leifar þingbúðar. Mögulega eru inngangar á suður og austur hlið. Þústin er um 5.5x6.5m að stærð.

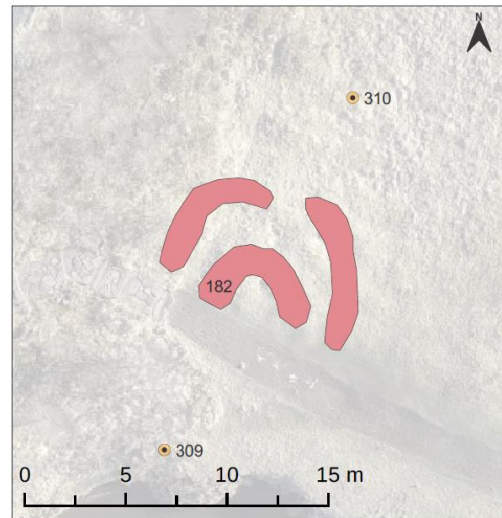
Mynd 134. Búð (2880-159) merkt inn á kort

Númer: 2880-160**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397097.2 N: 418994.0**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Efst á búðaþyrpingu vestan Öxarár.**Minjalýsing:** Þingbúð þessi er sambyggð annarri

búð, sem snúa báðar NA-SV og eru samtals um 15.5x6.5m að utanmáli. Veggir eru 40-60cm háir og veggþykkt um 2m. Inngangar eru hvor um sig á suðausturhlið og ekki er innangengt milli búðanna. Þessi búð er sú syðri og virðist hafa verið reist á undan þeirri nyrðri. Hún er um 7x5m að utanmáli og um 4x2m að innanmáli. Sigurður Guðmundsson og Björn Gunnlaugsson kalla hana Vatnsfirðingabúð – og það gerir Sigurður Vigfússon einnig – en slíkt er eingöngu ágiskun. Búðin stendur ofan á þykkur mannvistarlagi.

Mynd 135. Búð (2880-160) merkt inn á kort

Númer: 2880-182**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397239.5 N: 419398.7**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Um 75m NA við Drekkingarhyl (2880-198).

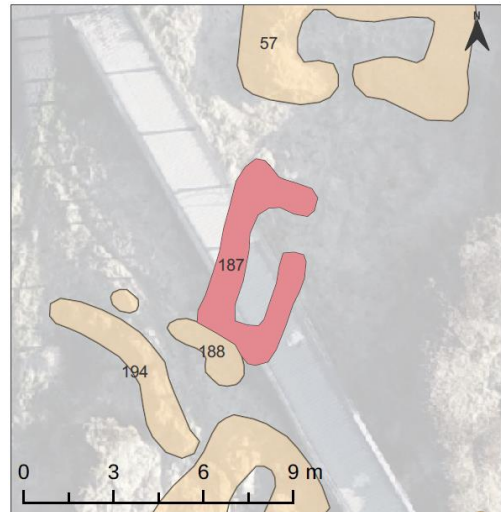
Mynd 136. Tóft (2880-182) merkt inn á kort

Minjalýsing: Hér lýsti Matthías Þórðarson þjóðminjavörður mannvirkjaleifum 10-13m frá árbakka Öxarár „[...] og fast uppi við Hallinn. Er þar fornleg tóft eða girðing, tungumynduð og þó nær hringmynduð. Hún er að utanmáli 10m að breidd, frá norðri til suðurs, eða í sömu stefnu og Hallurinn, en 8.5m á hinn veginn, ef mælt er frá innri hleðslu við Hallinn, þar sem ytri hleðsla sést nú engin. Veggir eru um 1m að þykkt.“

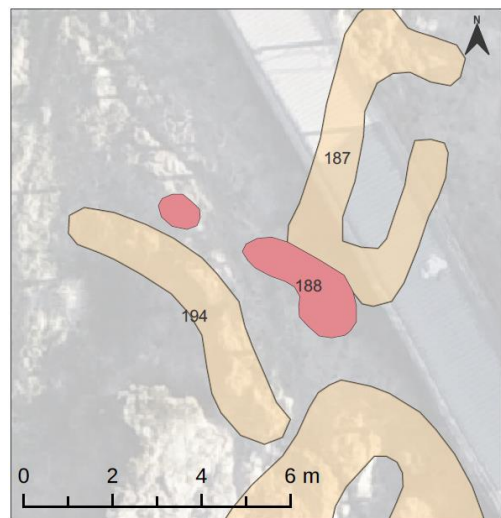
Matthías gat einnig að nýlegri tóftarbrot sáust „[...] í þeim hlutanum, sem næstur er Hallinum, en suður-gaflhlað er 3m innar eða norðar en suðurveggur hinnar fornu girðingar. Dyr eru á þeirri tóft, að sjá, í norðurgafli hennar, og þar virðast dyrnar einnig hafa verið áður, á hinni hringmynduðu girðingu. Lengdin á þessari ferhyrndu tóft er því að utanmáli um 7m og breiddin er 2.70m frá innri hleðslu á vestur-hliðarvegg, hinum forna, og á ytri hleðslu á hinum, en hann er um 0.8m þykkur, svo að breiddin verður að innan 1.90m, en lengdin að innan er um 4.40m; kann hafa verið meiri, því að suðurgafli virðist hafa flatzt út og gengið inn. Þeir tveir veggir, er hlaðnir hafa verið innan-í hina fornu tóft, til þess að gera þessa ferhyrndu tóft, eru sýnilega miklu yngri.“

Minjar þessar eru teiknaðar út frá hæðamisfellum á hæðalíkani eftir lýsingum Matthíasar Þórðarsonar og lofmyndum frá 1937. Svæðið hefur þó verið sléttað, vegir og gönguleiðir lagðar og legið undir ágangi manna og náttúru.⁶⁵

⁶⁵ Matthías Þórðarson 1945:117-118

Númer: 2880-187**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397132.4 N: 419243.4**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Við Krossaskarð, nú er þústin undir göngupalli.**Minjalýsing:** Guðmundur Ólafsson mældi upp óljósa búð við Krossaskarð, þar sem göngupallur liggur nú yfir. Hún er merkt C á uppdrætti hans.⁶⁶ Þústin er um 3x6.2m að stærð.

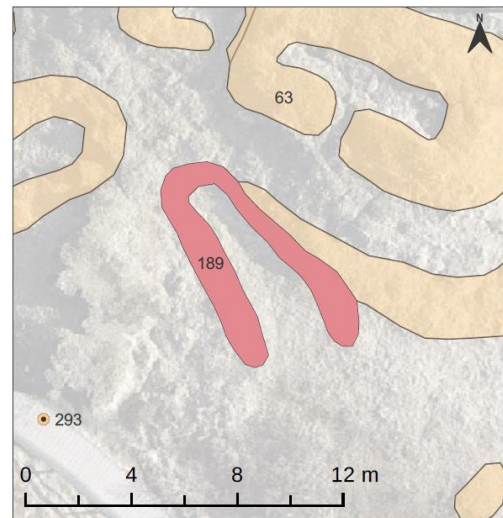
Mynd 137. Búð (2880-187) merkt inn á kort

Númer: 2880-188**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397130.5 N: 419240.7**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Fast sunnan við þúst (2880-187)**Minjalýsing:** Guðmundur Ólafsson mældi hér upp tóftabrot og merkti bókstafinn B við.⁶⁷ Þústin er illgreinanleg og stærðin gæti verið um 1x5.2m.

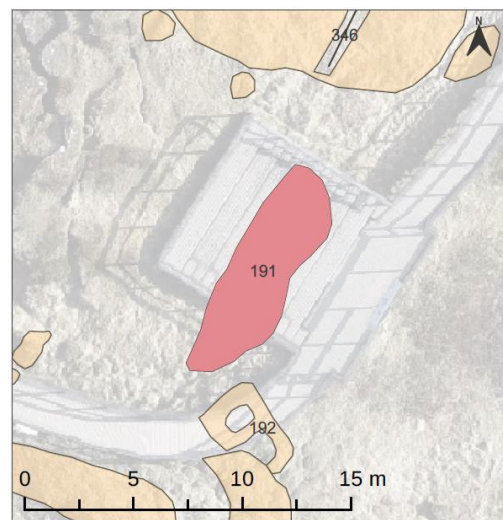
Mynd 138. Búð (2880-188) merkt inn á kort

⁶⁶ Guðmundur Ólafsson⁶⁷ Guðmundur Ólafsson

Númer: 2880-189**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Dæld**Hnit ISN93:** A: 397106.9 N: 419142.6**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 3m sunnan við Snorrabúð (2880-063).**Minjalýsing:** Guðmundur Ólafsson mældi hér upp tóft, sem snýr NV-SA og með inngang á suðurgafli.⁶⁸ Tóftin er um 4x9.2m og er opin í suðurenda.

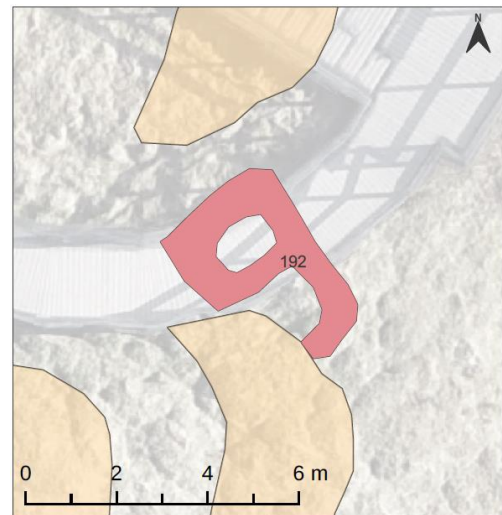
Mynd 139. Dæld (2880-189) merkt inn á kort

Númer: 2880-191**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397121.6 N: 419160.9**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hættu**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Undir trépalli sunnan við meinta staðsetningu Lögbergs (2880-046).**Minjalýsing:** Mælt upp af Guðmundi Ólafssyni. Er nú að mestu undir trépalli sem byggður var um 1990. Tóftin virðist á mælingu Guðmundar vera um 3x10.5m.⁶⁹

Mynd 140. Þúst (2880-191) merkt inn á kort

⁶⁸ Guðmundur Ólafsson⁶⁹ Guðmundur Ólafsson

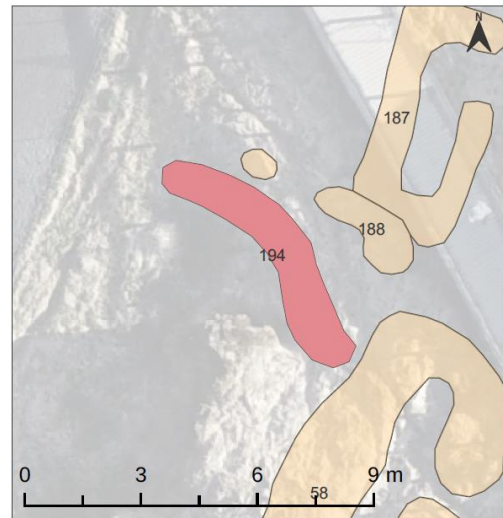
Númer: 2880-192**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397120.9 N: 419153.8**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Undir göngustíg að meintri staðsetningu Lögbergs (2880-046).**Minjalýsing:** Mælt upp af Guðmundi Ólafssyni. Tóftin virðist vera tvö hólfið og að syðra hólfið hafi verið opið í SV. Tóftin er um 3x4.3m að stærð.⁷⁰

Mynd 141. Tóft (2880-192) merkt inn á kort

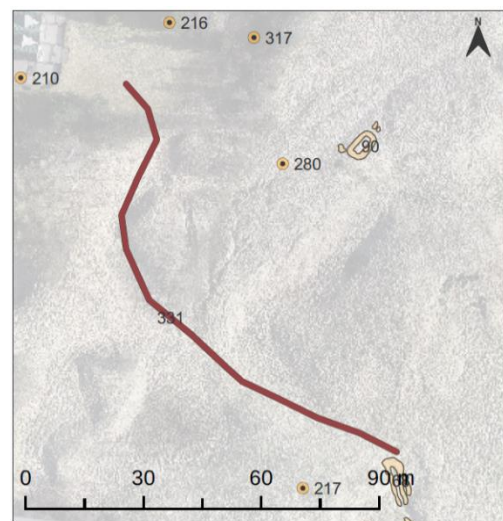
Númer: 2880-193**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397106.9 N: 419111.1**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 23m austan við búð (2880-061).**Minjalýsing:** Mælt upp af Guðmundi Ólafssyni. Illgreinanleg þústarbrot sem virðast vera um 4x5m að stærð.

Mynd 142. Þúst (2880-193) merkt inn á kort

⁷⁰ Guðmundur Ólafsson

Númer: 2880-194**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397128.7 N: 419240.0**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í Krossskarði, við NV-enda búðar Guðmundar Ketilssonar (2880-058).**Minjalýsing:** Um 7m löng hleðsla sem hefst við NV enda búðar Guðmundar Ketilssonar í Krossskarði og tekur sveig í átt að Almannagjá. Ef til vill tengist hleðslan grjóttgarðinum við Hamraskarð 80m sunnar og hafi nýst sem kró fyrir hesta.

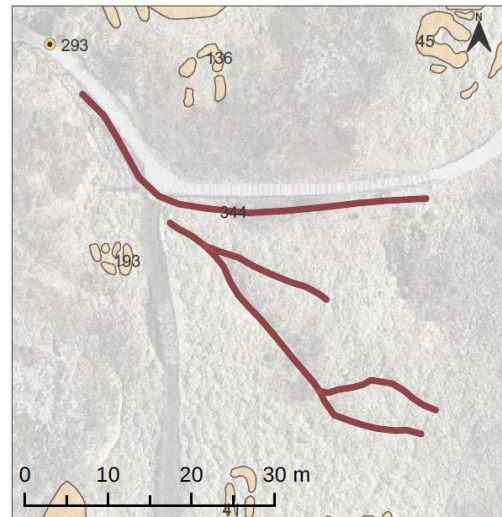
Mynd 143. Hleðsla (2880-194) merkt inná kort

Númer: 2880-331**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 397230.9 N: 418831.7**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Aftan við Þingvallabæ framhjá Fjóshól er greinilegur vegur.**Minjalýsing:** Vegurinn er merktur inn á kort frá árinu 1922 og er um 135m langur.

Mynd 144. Gata (2880-331) merkt inn á kort

Númer: 2880-344**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 397126.3 N: 419108.8**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Beint undir Hamraskarði.**Minjalýsing:** Lítið niðurtroðinn vegur. Matthías

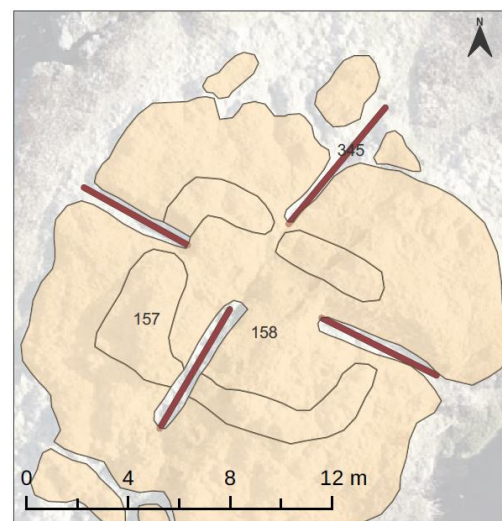
Þórðarson lýsti veginum: „Beint niður-undan [Hamraskarði er] gamall vegur, niðurgrafinn, litlu sunnar en hinn yngri, lagði vegur, er áður var getið.“⁷¹

Mynd 145. Gata (2880-344) merkt inn á kort

Númer: 2880-345**Hlutverk:** Fornleifarannsókn**Tegund:** Niðurgröftur**Hnit ISN93:** A: 397435.9 N: 419182.6**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Skurðirnir voru gerðir í Byrgisbúð (2880-157).

Minjalýsing: Skurðir eftir uppgröft Sigurðar Vigfússonar sumarið 1880. A-V skurðirnir eru greinilegri en þeir N-S í dag.

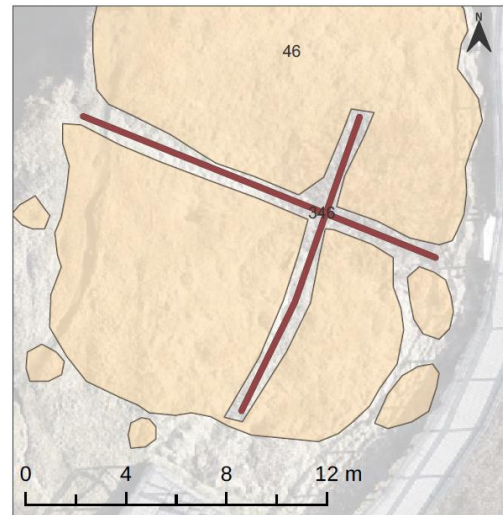

Mynd 146. Fornleifarannsókn Sigurðar Vigfússonar (2880-345) merkt inn á kort

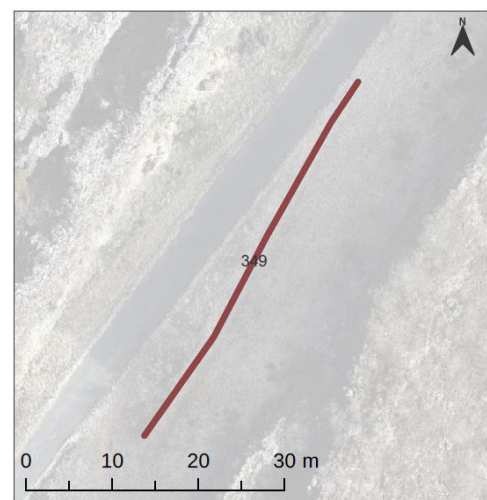
⁷¹ Matthías Þórðarson 1945:238

Númer: 2880-346**Hlutverk:** Fornleifarannsókn**Tegund:** Niðurgröftur**Hnit ISN93:** A: 397126.2 N: 419177.8**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Skurðirnir voru gerðir í meinta staðsetningu Lögbergs (2880-046).**Minjalýsing:** Skurðir eftir uppgröft Sigurðar

Vigfússonar fornfræðings sumarið 1880. A-V skurðurinn er mjög greinilegur en N-S skurðurinn ekki – líklegast vegna troðnings og mannaumferðar – og gæti teikning þeirra verið skökk.

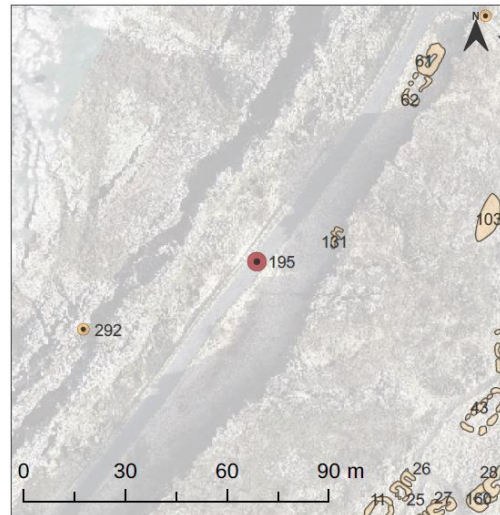

Mynd 147. Fornleifarannsókn Sigurðar Vigfússonar (2880-346) merkt inn á kort

Númer: 2880-349**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 396950.6 N: 418945.9**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í Almannagjá.**Minjalýsing:** Hluti af gömlu leiðinni í Almannagjá.

Mynd 148. Leið (2880-349) merkt inn á kort

Númer: 2880-195**Sérheiti:** Almannagjá**Hlutverk:** Samkomustaður**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397031.7 N: 419064.2**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Almannagjá er ein af megingjám

Mynd 149. Almannagjá (2880-195) merkt inn á kort

Þingvalla þar sem Kárastaðastígur liggur eftir henni. Þar markast hún af Hakinu til suðurs og Drekkingarhyls til norðurs. Í lægri barmi Almannagjár eru tvö skörð sem nefnast Hamraskarð, þar sem alfaraleið lá að vestan á Þingvelli og Krossskarð sem þyrping búðatófta er að finna. Milli þessara skarða hefur Lögberg verið staðsett efst á brúninni.⁷² Í bókinni Þingvellir. Alþingisstaðurinn forni segir Matthías Þórðarson: „Loks er Almannagjá, „gjáin er kennd við almenning.“ Í búðaskrá Sigurðar lögmanns Björnssonar frá 1700 og enn í búðaskránni frá 1735 er ekki minnzt á, að neinar búðir hafi verið í Almannagjá. Engar fornar búðarústir sjást þar heldur með vissu. Þær, sem eru þar nú, eru frá því um miðja 18.öld og frá síðari helmingi þeirrar aldar. Á gamla uppdrættinum, „Kort Afrisning“, sjást alls 11 búðir og tjöld í Almannagjá. Í ritgerð Jóns prófasts Steingrímssonar „Um búðastæði nú á Alþingi, 1783 (fskj. IV) segir m.a. „1730 voru allfáar búðir á Alþingi, en síðan hafa þær árlega fjölgað, og það í þeim stað, er þær voru ei til forna, sem er í svo-kallaðri Almannagjá, fyrir vestan og ofan Hallinn, sem fornar sögur ei um geta“, - nefnilega, að þar hafi þá verið neinar búðir. Síðan nefnir séra Jón búðir og tjöld 7 sýslumanna í gjánni. – Sömuleiðis segir Sveinn Pálsson í dagbók sinni frá 1793, 16. Júlí, að fyrir vestan Drekkingarhyl sé gjáin breiðust og fegurst, og um það leyti full af tjöldum og búðum þeirra manna, sem þá hafi komið til Alþingis.“⁷³

⁷² Björn Th. Björnsson. 1984. 62-64

⁷³ Matthías Þórðarson. Bls 137-138

Minjalýsing: Kárastaðastígur um Almannaskarð er fjölfarinn ferðamannavegur frá Haki niður að Drekkingarhyl. Þær búðir sem eru þar eru grasi og mosa grónar og liggja undir ágangi ferðamannsins.

Númer: 2880-196

Sérheiti: Prestakrókur

Hlutverk: Sögustaður

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 397254.3 N: 419406.5

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

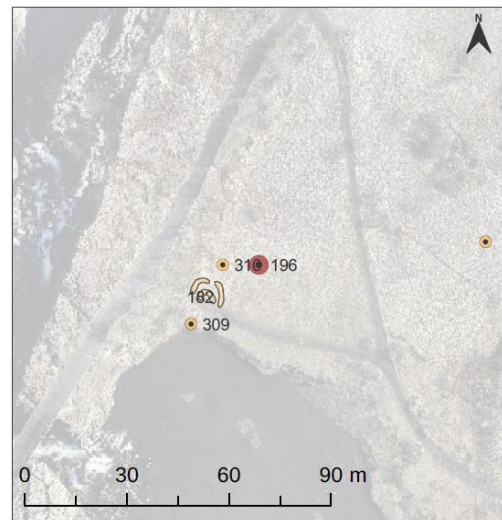
Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Í bókinni Þingvöllum. Alþingisstaður-

inn Forni lýsir Matthías Þórðarson að „Austan-við gróðrarstöðina gengur vík austur í hraunið, þar sem vegurinn kemur austan-úr því. Er það svæði nú nefnt Krókur í daglegu tali. Sigurður Vigfússon nefnir það Prestakrók. Er það þó fyrir missögn eina, að það nafn hefur verið haft um þennan krók. Réttara væri að nefna hann Vallarkrók, enda kann hann að hafa heitið svo fyrrum. Prestakrókur var fyrir neðan Kastalana, þ.e. vellirnir neðri, kallaður svo af því, að prestar tjölduðu þar venjulega á 18. Öldinni og líklega fyrr. Krókurinn var sléttaður, og allt graslendið austan við gróðrastöðina árið 1927, til þess að hafa þar tjaldstæði á afmælishátíð Alþingis 1030.“⁷⁴

Björn Th. Björnsson segir í Þingvellir, staðir og leiðir að: „Á flötinni milli Kastalanna og árinna höfðu Hólabiskupar tjöld sín á þingi, sem og norðanprestar, en vikið næst fossinum og brekkunni heitir Prestakrókur. Á síðari öldum tjölduðu þar einni fálkafangarar og bókseljarar frá Hólum, enda var staðurinn í alfaraleið norðan- og vestanmanna bæði á þingið og af.“ Hann segir einnig að „Í ritgerð sinnu um alþingisstaðinn forna á Þingvöllum í Árbók hins ízlenska fornleifafélags 1880-1881 kom Sigurður Vigfússon fornmenjavörður þeim misskilningu á kreik, að Prestakrókur væri

Mynd 150. Prestakrókur (2880-195) merktur inn á kort

⁷⁴ Matthías Þórðarson, 1945, bls. 103

vallgróna hraunvikið beint austur frá Furulundinum og næst taglinu á Flosagjá. Vik þetta hefur lengst af verið nefnt Vallakrökur. Þó má vera að hann eigi við grasvik undir hraunhól nokkru sunnar og vestar, sem hefur á síðari tímum verið nefnt Árnesingakrökur. Var það enda eðlilegur áningastaður Árnesinga sem fóru um Lyngdalsheiði og Gjábakkaveg um Skógarkot á Reykjavíkurlíð, eða austur þá leið. Óvíða er þar annarstaðar sæmilegt tjaldstæði eða beit hestum á nálægum slóðum. Það gefur hinsvegar auga leið, að á þessum stað hefðu norðanprestar verið óþarflega og óþægilega langt frá þingstaðnum og úr þinghelgi.“⁷⁵

Minjalýsing: Búð Hólabiskups er merkt á þessum slóðum í uppdrætti af Alþingisstaðnum frá um 1789.

Þetta svæði varð fyrir töluverðu raski á 20. öld, helst vegna vegagerðar 1907 og túnasléttunar fyrir Alþingishátíðina 1930.⁷⁶

Númer: 2880-197

Sérheiti: Fangabrekka

Hlutverk: Samkomustaður

Tegund: Náttúruminjar

Hnit ISN93: A: 397271.5 N: 419500.1

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

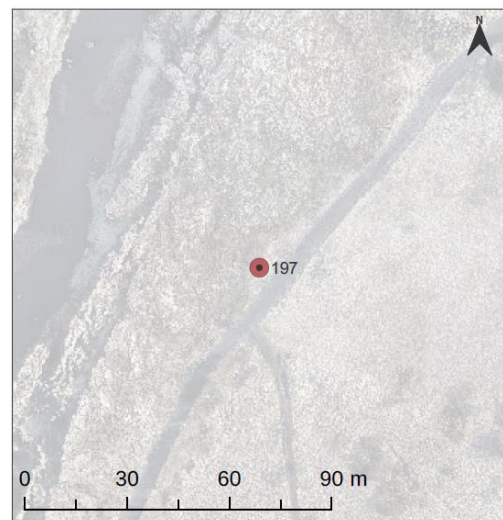
Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Fangabrekka er staðsett í hallanum á

neðri gjábarmi Almannagjár. Þar sátu menn og fylgdust með glímu og öðrum leikjum (Örnefnaskrá, bls 7). Matthías Þórðarson lýsir frásögum Sigurðar Guðmundssonar um Fangabrekku í Árbók hins íslenska fornleifafelags frá 1921-1922, þar segir hann:

„S. G. [Sigurður Guðmundsson] setur nafnið »Fangabrekka« austast á vellina, við hraunið nær miðju, ætlar að hún hafi verið þar. Þar er þó ekkert það við landslagið, sem virðist geta gefið tilefni til slíkrar ágizkanar; sbr. Alþst. bls. 21. Vellirnir eru hjer fremur rakir

Mynd 151. Fangabrekka (2880-197) merkt inn á kort

⁷⁵ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 11

⁷⁶ Kort afrísing over Laughingets Situation 1789

oftast og ósljettir, allmikið um rotur og flög í þeim, móakendir nokkuð og grýttir. Alls engra raannvirkja er hjer vart, en akvegurinn, sem gerður var 1907, er hjer yfir vellina litlu sunnar. — Harla ólíklegur virðist þessi staður til þess að hjer hafi verið Fangabrekka. — S. G. segir að hún muni varla hafa getað verið að vestanverðu á völlum. — Þar sem kvíslast vegirnir að vestanverðu er bungumynduð grund austur frá hallinum. Hún er nú skorin sundur í geira af vegunum og skemd af jarðföllum, en áður hefir hún verið sljett og fögur. Hjer þykir mjer líklegast að Fangabrekka hafi verið. Hallinn er víða mjög líttill á þessari grund og hefir ekki komið að sök við fangbrögðin, en verið þó svo mikill i heild sinni að þetta hefir þótt mega heita brekka. Á þennan stað, er jeg ætla að verið hafi Fangabrekka, hefir S. G. ritað nöfn allra fjórðungsdómanna, ætlar að þeir hafi setið þar hver fyrir sig þau skifti, er hann ákveður nánar, sbr. skrána með uppdrættinum í Alþst. — Að vísu er ekkert því til fyrirstöðu í sjálfu sjer, að fjórðungedómarnir hafi verið látnir sitja í Fangabrekku, en hvergi er þess getið samt, að þeir hafi nokkuru sinni verið settir þar. — Mönnum kemur saman um að þeir hafi ekki setið vestan ár, heldur uppi á völlum norður frá ánni, enda er það ekki ólíklegt Tvent virðist mjer þó komi til athugunar í þessu sambandi, hvort samrímt verði setu tveggja dóma á þesaum völlum, síns í hvort sinnið og með hundrað ára millibili. Annað eru orð Marðar Valgarðssonar að Austfirðingadómi á brennumálapinginu, þar sem hann býður búum »til setu vestr á árbakka* og talar um kvið þann er hann hefir >saman settan vestr á árbakka«.77 Björn Th. Björnsson segir í Þingvellir, staðir og leiðir að „Gjárdhallurinn vestur frá Kastölunum, sem vegurinn upp í Almannagjá sker nú, heitir Fangabrekka (einnig kölluð Fangabrekka), og er hún nefnd í fornsögum, Víga-Glúms og Möðruvellinga. Tekur nafnið til þess, að þar í brekkunni hafi menn setið og horft á glímur – eða föng – sem háð voru á sléttum vellinum fyrir neðan. Hefur hér verið ákjósanlegur staður til slíkra leika, yzt á mörkum þinghelgarinnar og með góðri yfirsýn fyrir áhorfendur, en undir Almannagjárdhalli hefur vísast hvergi gefizt rúm til slíks, bæði vegna búðanna og nauðsýnlegra mannaferða um þingstaðinn.“78

---

77 Matthías Þórðarson, 1921-22, bls. 63-64

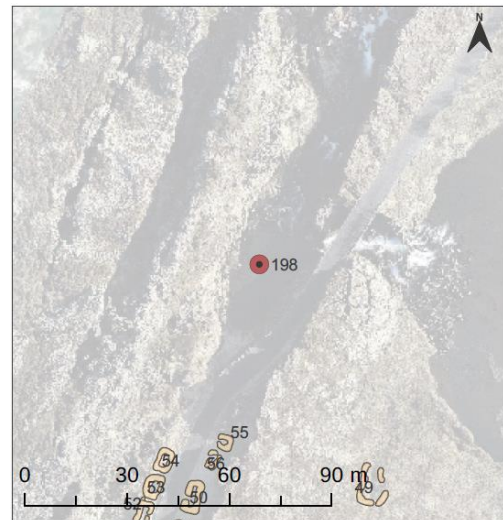
78 Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 11

Númer: 2880-198**Sérheiti:** Drekkingarhylur**Hlutverk:** Aftökustaður**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397159.9 N: 419345.8**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Drekkingarhylur er staðsettur rétt

norðan við búðabyrpinguna. Þar var áður allhár foss en ekki flúð eins og er nú. Þar hafi fosshafið verið sprengt burt og steinsteypubrú komið fyrir árið 1911. Þar sem áður var djúpur hylur er nú grunnur pollur.⁷⁹

Drekkingahylur er einn af fjórum aftökustöðum þingstaðarins og dregur hann nafn sitt af hegningu kvenna sem dæmdar höfðu verið til lífláts af lögréttu.⁸⁰

Matthías Þórðarson segir frá Drekkingahyl í Þingvellir, Alþingisstaðurinn forni að „Loks er 4.staðurinn, þar sem sakamenn voru líflátnir á Alþingis-staðnum, sakakonum drekkt; er ekki neinn vafi á, hvar hann er fremur en því, hvar hinir þrír eru, nefnilega Drekkingarhylur í Öxará, hylurinn ofan-við neðri fossinn, uppi í Almannagjá; sbr. meðf. uppdrátt frá 1929 og eldri uppdrætti. Sveinn Pálsson getur um þennan hyl í ánni, án þess þí að nafngreina hann: „Strax her vesten for styrter Öxeraaen ned i gjauen, og efter at flyde et Stykke vei langs samme, skiærer [den] sig giennem dens søndre væg, her ovenfor dannes som et Svælg, som delinquentider forhen bleve drugnede udi.“ Og i „Kort Underretning om Althinget“ segir: „Lige overfor dette Vandfald er paa den søndre Side et dybt Svælg oppe i Kløvten, under en fremragende Klippespids; der blev de Fruentimmere, som skulde druknes, kastede fra bemeldte Klippe i en Sæk og druknede i Svælget, og derefter jordede i Kløvten.“ Kemur þetta heim við það, sem Sigurður Guðmundsson segir í ritinu „Alþingisstaður hinn forni“, bls 56: „Á seinni öldum var sakakvenfólki drekkt í þessum sama hyl, þeim [kvenmönnum], er höfðu átt börn í meinum eður borið út börn

Mynd 152. Drekkingarhylur merkt inn á (2880-198)

⁷⁹ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 72-73

⁸⁰ Matthías Þórðarson, 1945, bls. 122

sín eður á annan hátt fyrirgert lífi sínu. Þær voru setta í poka og síðan stjalkað út í hylinn; það sagði mér gömul kona fyrir norðan, Guðrún Þorkelsdóttir á Hofstöðum í Skagafirði, en hún hafði eftir föður sínum, ef eg man rétt.“ Ekki er bent á neinn legstað nálægt Drekkingarhyl. Hefur verið jafnað yfir þá að líkindum.“ Í bókinni Þingvellir, staðir og leiðir eftir Björn Th. Björnsson segir að: „Áður var þetta djúpur hylur, eða svelgur betur sagt, með þröngu klettahafti og þó nokkrum fossi niður af. Upp af þessum djúpa hylu voru þær ógæfusömu konur áður leiddar sem miskunnað höfðu sig yfir holdsins óþreyju eða verið bornar ofurliði í vetrardimmri baðstofu. Þær voru leiddar fram á klettabríkina austanvert við hylinn, sem slútti þá fram yfir hann, troðið þar með valdi í poka, bundið fyrir og síðan hrint fram af. Ekki er vitað hvað þær voru látnar velkjast þar lengi áður en þær voru krakaðar upp og engum sögum fer af því að höfðingjum hafi neitt klígað við drykkjarvatninu hið neðra.“⁸¹

Númer: 2880-199

Sérheiti: Lögrétta

Hlutverk: Lögrétta

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 397302.3 N: 419206.2

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já (vegna vatnsrofs)

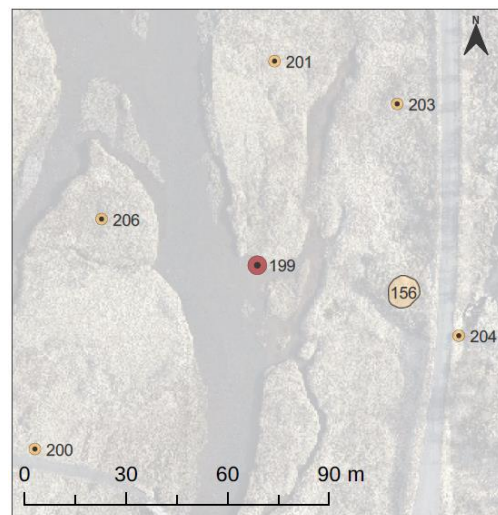
Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Sagt er að lögrétta hafi verið á þremur

stöðum á Þingvöllum, þ.e. á Spönginni, á Öxarárhólma og í Hallinum. Fyrir 13.öld hefur lögréttan verið á Spönginni og verið flutt þaðan yfir á Öxarárhólma á 15.öld og árið 1594 var lögréttan flutt með konungsleyfi vestur fyrir Öxará og sett í hraunið undir Hallinum.⁸² Kristian Kålund nefnir í Íslenskir sögustaðir að: „Þess er getið í samtíma svæði hvernig Ari smánaði danska hirðstjórnann, en hann þorði ekki að hefna sín, því að hálf fjórða hundrað vopnaðra manna „stóð á eyrinni fyrir ofan“. Nokkrum árum eftir þennan atuburð

Mynd 153. Lögrétta (2880-199) merkt inn á kort

⁸¹ Matthías Þórðarson, 1945, bls. 55

⁸² Sigrún Helgadóttir, 2011, bls. 54

(1563) var veitt leyfi til að flytja lögrétta á hentugri stað, því að sá staður sem hann hafði áður staðið á í Öxarárhólma, var nú að mestu eyðilagður af vatnságangi frá Öxará. Þessi flutningur átti sér stað árið 1600 samkvæmt búðalýsingunni frá 1700, og var lögrétta þá flutt vestur yfir ána, þar sem síðar var reist lögréttuhús á landræmuni mjóu milli hallsins austur af Almannagjá og árinna – Lögrétta var undir berum himni til loka 17.aldar, síðan var gerð þar tóft til funda lögréttu, svipuð og venjuleg búðartóft, og að lokum kom í staðinn fyrir hana timburhús.⁸³

Matthías Þórðarson lýsir í Þingvellir, Alþingisstaðurinn forni frásögn um lögréttuna á Hallinum þar sem var kallað Kristna-Lögberg: „Orð hans [þá Jón Ólafssonar frá Grunnavík] í Lex. Isl.-Lat. eru þannig: „Eg meina lögberg hið forna hafi verið skammt fyrir norðan Snorrabúð, þar á því hallandi bergi við eystri gjávarminn, því þar fann eg circa 1724 ferkantaðan hraunsteina, setta í hálfhring. Þeir voru allir mátulega stórir til að sitja á. Af þeim gerðum við, sem þá vorum með Páli lögmanni Vídalín, stillur yfir ána, af lögréttueyrinni yfir á hólmann. Á þeim get eg þeir hafi setið, lögréttumennirnir.“ – Í Contactimus segir hann líkt frá: „Hún (þ.e. lögrétta) meina eg til forna verið hafi á eystri gjábarminum, skammt fyrir utan Snorrabúð, fáa faðma norðar; því ao. 1724, circiter, þá vér komum með Páli lögmanni Vídalín til laga-conferenzen, scil. viku fyrir Alþing, eður þann 8.Julii, sem þá tíðkaðist, fann eg þar ferkantaða hraunsteina á berginu, mátulega til að stíja á, og voru flestir grasi vaxnir; þá tókum við uoo, veltum niður af Hallinum og gerðum stillur af við eyrarendann sunnanverðan, fyrir neðan lögréttuna, so ganga mátti þurruum fótum, fyrst yfir á Fógetahólmann, og síðan settum við eins stigsteina þaðan yfir kvíslina, so ganga mátti heim að Þingvöllum þurruum fótum, og þurfti ei hest; en þó álpuðu(st) sumir af ógætni, vanstillingu eður drykkskap stundum út af þeim. Þar hygg eg heitið hafi Lögberg til forna.“ – Enn fremur segir hann: „Þessir ferskeyttu hraunsteinar stóðu so sem í hálfhring á gjábarminum, eins og hrúnið hefði af vetari hluta hringsins inn í gjána. Þeir voru allir ferkantaðir hraunsteinar, eins og tilhöggðir, og mátulegir að sitja á, sem aðrir stólar.“ Þótt ánægjulegt sé að hafa nú þessa lýsingu Jóns frá Grunnavík af því, hversu umhorfs var þarna á Lögbergi fyrir rúmum tveim öldum, hlýtur mönnum að sárna við hann og félag hans – og ekki síður við húsbónda hans - , að þeir skyldu verða til þess,

---

⁸³ Kristian Kålund, 1984, bls. 90-91

að spilla þessum helgustu fornleifum landsins. – Steinarnir eru nú auðvitað allir horfnir, sokknir í sand og möl í ánni og á eyrum, og verða vandfundnir aftur með vissu.“⁸⁴

Björn Th. Björnsson segir í bókinni Þingvellir, staðir og leiðir segir:

„Hin meginstofnun Alþingis var lögréttan. Svo sem nafnið ber með sér, var hún löggjafarstofnun; þar voru lög sett og rétt. Um leið var hún æðsti dómstóllinn, ofar fjórðungsdómum og fimmtardómi, og skar úr ágreiningi um rétta lagatúlkun. Ólíkt Lögbergi var lögréttan lokuð stofnun í þeim skilningi, að þar áttu aðeins ákveðnir menn setu með fullum réttindum, og hún hafði eigin sjóð, svonefnt lögréttufé, sem gazt af ýmiskonar leyfisgjöldum. Hinsvegar voru öll störf hennar opin til áheyrnar þingheimi.“⁸⁵

„Lögréttu var þannig komið fyrir, að hún var stór hringur með þremur bekkjaröðum með pöllum, hverjum innan við annan. Á miðpallinum, þ.e. í miðhringnum, sátu lögréttumennirnir sjálfir, svonefndir miðpallsmenn, og biskupar báðir, en meðráðsmenn hvers á pallinum fyrir aftan og framan. Umfang Lögréttu má marka af því, að í innsta hringnum sátu 48 menn, en innan hans var einn hringur eða pallur, svonefndur dómhringur eða Lögréttan sjálf. Í þjóðveldissögum kemur þessi skipan glöggt fram af orðalaginu, þar sem segir: „þar skulu pallar 3 vera umhverfis lögréttu, svo víðir, að rúmlega megi sitja á hverjum þeirra fernar tylftir manna“, og enn um þá sem eiga aðild að dómnum, að „þeir eiga að rísa úr dómnum og sitja í dómhring innan meðan um sök þeirra er dæmt“.⁸⁶ Í gegnum tíðina hafa fræðimenn mikið deilt um staðsetningu hinnar fornu Lögréttu. Þ.e. hvort hún hafi verið staðsett á Spönginni eða í Hallinum fyrir vestan árinna.

Í Þingvöllum, Alþingisstaðurinn forni segir Matthías Þórðarson frá Lögréttuspöng að;

„Í ritum frá fornöld og síðari öldum, allt fram til loka 17. aldar, er alls ekki neitt, sem bendir til þess, að Lögberg eða lögrétta hafi nokkru sinni verið á Spönginni. Hins vegar benda orð séra Arngríms Jónssonar lærða á bls 5-6 í riti hans „Specimen Islandiæ“ o.s. frv., [...] að Lögberg hafi ekki verið austan ár, heldur vestan: „Fyrrum var þessi sami samkomustaður einnig nefndur Lögberg, svo sem laganna berg, þ.e. helgað uppsögn laganna. Því að enn í dag, eing og forðum, eru hin árlegu þing landsmanna haldin við berg nokkurt eða bergsbrekku,“ o.s. frv., og lýsir hann síðan eystri bakka Almannagjár og henni. Það er fyrst í búðarskipun Sigurðar Lögmanns Björnssonar frá 1700, að sú skoðun

⁸⁴ Matthías Þórðarson, 1945, bls. 157-158

⁸⁵ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 26

⁸⁶ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 26

stingur upp höfðinu, að lögberg hafi verið á Spönginni. Segir þar, að búið Guðmundar ríka hafi áður verið austan ár, „austur undan Þorleifshólma, skammt frá því gamla Lögbergi, sem millum gjánna var og einstigið að“. Það er nú ekki fyllilega ljóst, á hverju höfundurinn hefur byggt þessar fullyrðingar sínar eða órökstuddu skoðun. Nokkur bending kemur þó óbeinlínis fram í ummælum Jóns Ólafssonar frá Grunnavík í riti, sem hann nefndi „Contractismus“ (hrs. Árna Magnússonar nr. 979 a, 4to, bls. 246), þar sem hann heldur fram þeirri skoðun að lögrétta hafi verið á eystri barmi Almannagjár og að þar hafi heitið Lögberg til forna, en að þeirra meining sé „án efa órétt, er þykjast vilja skilja af Njálssögu, að lögréttan hafi verið fyrir austan ána.“ Búðarskipun Sigurðar lögmanns er aðallega um þær búðir, sem getið er í Njálssögu eða boru á Þingvelli í byrjun 11. Aldar. Lögrétta álitu bæði hann og aðrir, og sömuleiðis Jón Ólafsson, hafa verið á lögbergi. Nú hefur Sigurður lögmaður og fleiri, sem hafa verið kunnugir Njálssögu, skilið það rétt, að lögrétta var þá, þegar sagan gerðist, austan Öxarár, og ályktað þá af því, að lögberg hljóti þá jafnframt að hafa verið austan ár. Milli árinna og Flosagjár var enginn staður, sem gaf neina ákveðna bendingu um að lögrétta eða lögberg hafði verið þar, en austur á Spönginni var hin fornahringmyndaða girðing eða rúst og hún stóð á bergi, á einkennilegum stað, sem var einnig þannig af náttúrunnar hendi, að einstigi var að, og auðvelt gat því verið að verja hann fyrir ólöglegum átroðningi. Hér hefur Sigurður lögmanni þótt sýnt, að það gamla lögberg hafi verið, millum gjánna. Þeir Jón höfðu báðir að miklu leyti rétt fyrir sér, Sigurður í því, að lögréttan hefði í fornöld verið austan ár, en Jón í því, að lögberg hefði verið einmitt þar sem hann sagði á eystri barmi Almannagjár.⁸⁷

Árið 1880 gerði Sigurður Vigfússon rannsóknir á Lögréttuspöng á Þingvöllum verður þetta að teljast meðal fyrstu fornleifarannsóknnum á Þingvöllum. Hann lýsir uppgrefti sínum á hinni fornu lögrétta eftirfarandi:

„Eg lét grafa þar skurð (í stefnu langsetis eftir Lögbergi), þvert í gegnum hringinn og tóttina alt niðr að berginu sjálfu, og annan skurð í gagnstæða stefnu á sama hátt alveg niðr að berginu; einungis skildi eg eftir tvö litil höft ógráfin í miðri tóttinni, sem öldungis var ástæðulaust að grafa sundr, þar áður hafði verið með hinum skurðinum grafið þvert í gegnum sjálfa miðju tóttarinnar. Þar sem skurðurinn er sýpstr, er hann 3 álnir á dýpt, þar sem tóttarveggrinn er hæstr; síðan grynnast skurðirnir allir út að rönd hringsins, þvíáð

---

⁸⁷ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 109-110

hæst er þetta mannvirki í miðjunni, eins og áður er sagt. Hin fyrsta vissa, er fæst við gröftinn á Lögbergi, er sú, að þar hefir aldrei staðið nokkur fornmannaþúð eða nein vveruleg stór bygging, því að ekki sjást þar nema nokkrir steinar saman, og það á stangli, sem hefði getað verið hleðslusteinar undir nokkrum beinum vegg. Aðaleinkenni á þessu mannvirki er það, að þar sem flestir finnast steinarnir, er í fyrstu pálstungu, og svo mold fyrir neðan, og sýnist grjótinu dreift út með moldinni til uppfyllingar mest á yfirborðinu; sum staðar sjást engir steinar, og er mold alveg niðr í gegn, enn einungis vóru steinar á stangli í moldinni annaðhvort ofarlega eða neðarlega. Um annað verulegt grjót, er lagt gæti verið í nokkra vissa röð, nema sums staðar hryggr af smágrjóti undir hringröndinni yztu; þessi grjóthryggr kom í ljós í teimr af hinum nefndu skurðum, enda líka, enn óljósara, í hinum þriðja, þar sem þeir skera umrönd (periferíu) hringsins, og fyrir líkum grjóthrygg vottar bili innar á tveimur skurðanna, og gæti sá hryggr hugsagt að liggja undir öðrum hring innan í hinum, er hefði styttra spöl (radius); jafnvel innar kynni að sýnast votta sums staðar fyrir grjóthrygg (hring?). Önnur aðalástæða fyrir því, að engin stórkostleg fornþúð eða bygging hafi getað verið á Lögbergi í fornöld, er sú, að þvermál hringsins er, eins og áður er sagt, 60 fet, enn fyrir utan hringinn, bæði fyrir ofan og neðan, er eggslétt flöt á sléttu bergi, og jarðvegur að eins 3-5 þumlungar að meðaltali. Þannig er mannvirkið glögglega takmarkað að stærð, og lögunin er eins og áður er sagt og nákvæmlega mæld nokkurn veginn glögg hringmynduð upphækkun með lítilli tótt innan í og með 3-1 álnar þykkum jarðvegi; hlýtr það því að vera ljóst, hve ólíkt þettaa hringlagaða mannvirki er þúðum þei, er ég gróf upp á Þingvölli. Enn hins vegar getr engum dulizt, að þessi þykkva upphækkun á jarðvegslitlu bergi er bersýnilegt mannvirki, enda fanst þar hlutr úr járnri I ½ alin í jörðu niðri. Járn þetta er að lengd nær tveim þumlungum, flatt, með víðu gati í öðrum enda, enn á hinum endanum er tigulmyndaðr spaði. Þess skal getið, að moldin í tóttinni að innan var svo föst, að eflidr maðr gat trauðlega stungið beittum stálstaf lengra enn ½ alin niðr, enn moldin í hringnum var miklu lausari fyrir. Tóttin hefir öll þau einkenni, að hún sé síðar byggð og standi ekki í sambandi við hringinn, þar sem hún ekki er byggð í miðju (centrum) hans, og hefir yfir höfuð öll önnur einkenni enn hann. Botninn á Lögbergi undir mannvirkinu sýnist vera lægstr í miðjunni; kemr það mest af því, að barmrinn að vestan hefr sig upp og hallar inn að. Neðan til í miðri þessari upphækkun hér um bil eina alin 18-12 þumlunga frá berginu, eftir því sem bergið er slétt eða óslétt, sést móta fyrir þunnu svöru plöntulagi. Ofan á því er ljós vottr um ösku og líka viðarkol, einkanlega á einum stað, enda víðar; plöntulagið

svarta má rekja víðast hvar. Af þessu er það ljóst, að þessi upphækkun á Lögbergi eða mannvirki skiftist í tvö tímabil, hið yngra og hið eldra, því eldra lagið, sem undir er, hefir verið orðið plöntu- og grasi- vaxið, þegar tóttin og meiri upphækkun var gjörð; gæti mannvirkið líka hafa tekið fleiri breytingum síðar. Tóttin er líklega lítil búðartótt frá einni tímum(?), og Lögréttan síðan verið höfð þar, eins og munnmælin benda á að Lögberg hefir stundum verið kallað Lögréttuspöng á seinni tímum. Stærðin á tóttinni er lík því, sem Lögréttan var á síðustu tímum fyrir vestan ána niðr undan hleðslunni á gjábarminum, því að hún sést þar glögt innan í gamalli búð miðri, sem í munnmælum er eignuð Þorgeiri Ljósvetningagoða, þar var Lögréttan síðast um 1800, er alþingi lagðist niðr. Í þremur örmum á skurðunum sést hleðsla yzt eða grjót, eins og áður segir, enda er innar sem tveir eða þrír hringir úr grjóti, hver innan í öðrum, niðr við bergið og í miðjunni sem væri lítið afgirt rúm með steinum á berginu (?), enn ekkert verður sagt um þetta með frekari vissu. Upphækkunin öll er á einum stað í tóttarveggnum, þar sem hann er hæstr. nær þrjár álnir, víða tvær álnir, 1 ½ alin; 1 alin, ¾ alin, og á einum stað ½ alin, þar sem lægst er út við hringröndna. Engum getr dulizt, að mannvirki þetta eða hringr eða upphækkun hefir upphaflega verið gerð í einhverjum vissum tilgangi, þar sem bilið er látið vera alt þeim megin, sem öruggara er að ganga, rétt eins og það hefði augnamiðið, enn að austan nær hringurinn út á blábrún, enda sýnist hafa hrunið úr honum út í gjána? Þetta eru aðaleinkenni þessa mannvirkis.“⁸⁸

Númer: 2880-200

Sérheiti: Öxarárhólmi

Hlutverk: Sögustaður

Tegund: Náttúruminjar

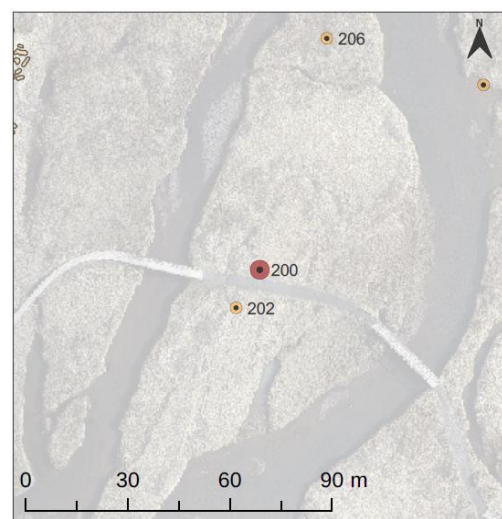
Hnit ISN93: A: 397236.6 N: 419151.9

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Hætta

⁸⁸ Sigurður Vigfússon, 1880-1881, bls. 11-13

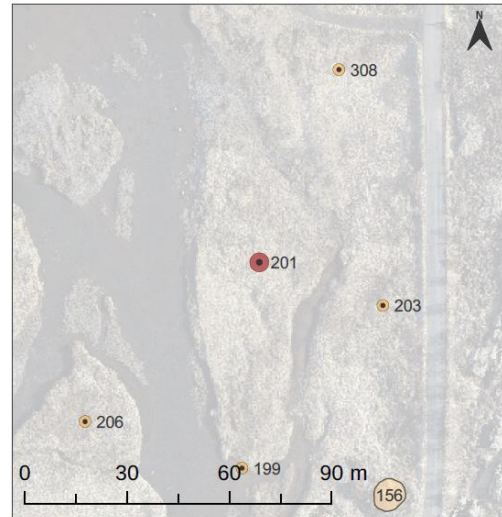
Hættuorsök: Rof**Staðhættir:** Þingvellir, Staðir og leiðir segir Bjarni*Mynd 154. Öxarárhólmi (2880-200) merktur inn á kort*

Th. Björnsson um Öxarárhólma að: „Þar sem Öxará

hefur svo mjög brotið landið þar sem Lögrétta hin forna stóð og sífelld skipt um farvegi hafa nöfnin á hinum ýmsu hólum farið mjög á flot, en smáhólmar ýmist horfið eða myndast. Um þrjá hina stærstu virðist þó engum vafa dreifa: þeir hafa öldum saman staðizt ána, þótt hún hafi sjálfsagt sleikt þá á ýmsan veg. Stærstur þeirra er Öxarárhólmi, sem er framundan og meðfram Hallinum. Á honum voru fyrrum búðir, svo sem stifamtmannsbúðin stóra, enda er þar hvergi djúpt á hleðslur þegar til er stungið. Annar hólminn er austan meginárinnar, norður við krikann hjá Völlunum neðri, eða betur sagt var, því nú er hann oftast landfastur, nema þeim meira sé í ánni. Heitir sá Þorleifshólmi og sagður kenndur við haug Þorleifs jarlsskálds, sem drepinn var á þinginu fyrir gerningar Noregskonungs.“ (bls 47) Kristian Kålund nefnir í Íslenskir sögustaðir að: „Sé litið svo á, að haugur Þorleifs hafi verið í Öxarárhólma, hlýtur einnig lögréttan að hafa verið í hólmaun þegar þáttur Þorleifs jarlsskálds var skráður, þ.e. á 14. öld. Þetta er ekki heldur á neinn hátt ósennilegt; lögrétta var í Öxarárhólma á 16.öld og hafði þá sýnilega verið þar lengi. Væri jagnvel sennilegast að ætla að lögrétta hafi verið flutt á annan stað, ef sú staðreynd mælti ekki á móti, að engar sögur, skráðar á síðari helmingi 13.aldar bendi til, að lögrétta hafi á Þjóðveldisöld verið á öðrum stað en þá. Espólín (Ísl. árb. III 2, 53) getur um hina miklu baráttu Jóns biskups Arasonar gegn tilkomu siðskipta á Íslandi. Hann skýrir svo frá, að lögrétta hafi verið í Öxarárhólma árið 1549, þegar biskup ásamt tveimur sonum sínum með 3-400 manna liðsstyrk réðu einir öllu á Alþingi. Þess er getið í samtíma svæði hvernig Ari smánaði danska hirðstjórnann, en hann þorði ekki að hefna sín, því að hálf fjórða hundrað vopnaðra manna „stóð á eyrinni fyrir ofan“.⁸⁹

---

⁸⁹ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 90-91

Númer: 2880-201**Sérheiti:** Þorleifshólmi**Hlutverk:** Sögustaður**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397307.4 N: 419266.6**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Í Þingvellir, Staðir og leiðir segir

Mynd 155. Þorleifshólmi (2880-201) merktur inn á kort

Bjarni Th. Björnsson um Öxarárhólma að: „Þar sem Öxará hefur svo mjög brotið landið þar sem Lögrétta hin forna stóð og sífellt skipt um farvegi hafa nöfnin á hinum ýmsu hólum farið mjög á flot, en smáhólmur ýmist horfið eða myndast. Um þrjá hina stærstu virðist þó engum vafa dreifa: þeir hafa öldum saman staðizt ána, þótt hún hafi sjálfsgat sleikt þá á ýmsan veg. Stærstur þeirra er Öxarárhólmi, sem er framundan og meðfram Hallinum. Á honum voru fyrrum búðir, svo sem stifamtmannsbúðin stóra, enda er þar hvergi djúpt á hleðslur þegar til er stungið. Annar hólminn er austan meginárinnar, norður við krikann hjá Völlunum neðri, eða betur sagt var, því nú er hann oftast landfastur, nema þeim meira sé í ánni. Heitir sá Þorleifshólmi og sagður kenndur við haug Þorleifs jarlsskálds, sem drepinn var á þinginu fyrir gerningar Noregskonungs. [...] Þorleifshólmi er rétt norðan við stæði lögréttunnar fornu, svo sem fram kemur í Þorleifspætti jarlaskálds sem skráður er á 14. Öld, en þar segir að „haugur hans stendur norðan Lögréttu, og sést hann enn.“ Yngri heimildir staðfesta svo það, að þar hafi höggstokkurinn staðið, og líklega syðst á eyrinni. Í Ferðabók sinni segja þeir Eggert og Bjarni að „Thorlevsholm i Öxeraaen er det Sted hvor Misdædere rettes“, sá staður þar sem sakamenn eru teknir af lífi. Haft var eftir heimamanni í Þingvallastein (Kristjáni Magnússyni hreppstjóra í Skógarkoti) að höggstokkurinn hafi fram undir aldamótin 1800 staðið á Þorleifshólma, en þá horfið í einhverjum vatnavexti árinna. Hér fer því fátt milli mála um að Höggstokkseyri sé á Þorleifshólma, og sennilega á honum syðst, nokkru fyrir

neðan núverandi gönguslóða sem liggur af bílveginum við Brennugjá og yfir í Prestakrók.“⁹⁰

Kristian Kålund nefnir í Íslenskir sögustaðir að: „Þorleifshólmi er sem sé nefndur í Ferðabók Eggerts Ólafssonar á 1031 bls. og sé hann sá staður á Alþingi, þar sem sakamenn voru teknir af lífi, og á 1032. bls. segir, að á þessum hólma sé haugur Þorleifs jarlsskálds og hafi merki hans sézt til skamms tíma, áin hafi þó smám saman skolað burt meiru og meiru, þó hafi fundizt þar bútar úr járn og messing. Sjá má af dagbókum Eggerts Ólafssonar og Bjarna Pálssonar frá Íslandsferðum þeirra, sem að nokkru eru geymdar í skjalasafni Hins íslenska bókmenntafélags, að frumdrög að þessum athugasendum eru rituð 1756 og reist á athugunum þeirra í heimsón á þingstaðinn 1750. Eftir að syðri hluta Árnassýslu hefur verið lýst (í ferð sumarið 1756), er þess sem sé getið, að einnig á nyrðri hlutanum eru „ýmsir allsérkennilegir merkishlutir, sem við höfum áður og af eigin forvitni og af ásettu ráði skoðað árið 1750, þegar við einkum þess vegna fórum til Íslands frá Kaupmannahöfn; og ef svo færi, að við kæmumst ekki aftur til að skoða þetta landsvæði, viðjum við skrá og skýra frá hinu merkilegasta sem þar er að finna og við höfum séð með eigin augum. [...] Um Þingvallasveit er tekið fram, að hún sé merkileg vegna Alþingis þar rennur Öxará þvert í gegn, og þar fæst silungur og er auk þess merkileg vegna Þorleifshólma fast við Alþingið í miðri ánni, þar sem afbrotamenn voru teknir af lífi; þar sjást enn í dag leifar af haugi Þorleifs jarlsskálds, sem var drepinn hér af trémanni (að því er sagan segir), sem fjandinn hafi hlaupið í og Hákon jarl ríki hafi magnað . . . Nú hefur Öxará rifið burt mestan hluta hólmanns, og við það fundust fyrrum nokkrar (fyrst skrifað: ýmsar) fornaldaminjar. [...] Þar að auki styðst umsögn Eggerts af síðari frásögn um haug Þorleifs frá Páli Þorlákssyni presti á Þingvöllum hann tók við kallinu 1780 og skrifar í fonminjaskýrslu sinni 1817: „fyrir jarðskjálftann sem varð árið 1789 sást haugur Þorleifs jarlsskálds á hólma þeim í Öxará á Þingvöllum þar sem hann var drepinn og enn í far er við hann kenndur og kallaður Þorleifshólmi; en í áðurnefndum jarðskjálfta opnaðist gjá gegnum hólmann, sem nam burt hauginn, svo að nú sést ekkert eftir honum,“⁹¹

---

⁹⁰ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 47-48

⁹¹ Kristian Kålund, 1984, bls. 89-90

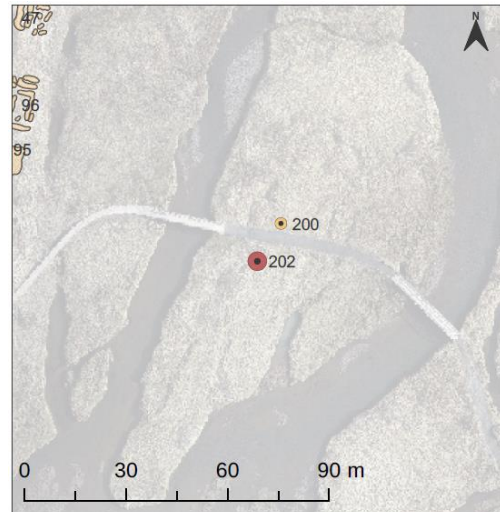
Númer: 2880-202**Sérheiti:** Hirðstjórabúð**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397229.6 N: 419140.7**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (Vegna rasks)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Matthías Þórðarson segir í Árbók hins

Íslenska fornleifafélags frá 1921-1922 að;

„Svo segir Jón prófastur Halldórsson í Hirðstjóra-anndH: »Anno 1691 aflagðist að tjalda um alþing hirðstjórabúðina í Öxarár-hólma, en amtmaður og landfógeti Heedemann ljetu hlaða veggj að búðum sínum fyrir vestan á og yfirtjalda þar (rjettara: þær?) með vaðmálum, sem enn nu2 við helzt.* — Jón var heyrari við Skálholts-skóla þetta ár, 1691, og hefir líklega komið á alþing þetta sumar; víst er frásögn hans óyggjandi.“⁹²

Einnig segir hann frá í Árbókinni frá 1941-1942 að

„Sigurður Björnsson lögmaður segir í lok hinnar alkunnu ritgerðar sinnar, »Alþings catastasis eftir sögn fyrri manna«, sem hann skrifaði árið 17001): «Wm tid Þordar Oudmundssonar og Jons Jonssonar Lögmanna 1577: var Lógrjettan færð í Þorgeirs Liösvetninga Goda budartopt, austan af Hölmanum sem Hirdstjóra bud ádur stöd og kalladur er KagaHölme«. En í byrjun ritgerðarinnar stendur: »Þar sem nu lógrjettan stendur Ao 1700 var bud Þorgeirs Ljösvetninga Goda«. Lögrjettan var eftir þessum orðum Sigurðar lögmans á sama stað árið 1700, sem hún var færð á árið 1577 af hólma í ánni, er kallaðist Kagahólmi; og á þessum stað var hún upp frá því, unz alþingishald á Þingvelli var lagt niður. Nú er gætandi að því, hvar sá hólmi var, sem hirðstjórabúð hafði staðið í áður fyrri og kallaður var Kagahólmi árið 1700, og í annan stað er athugandi, hvort það sje alveg víst, að lögrjetta hafi verið færð árið 1577 af þeim hólma, sem Sigurður lögmaður segir hana færða af þá. Sigurður Oudmundsson hefir álitid, að hirðstjórabúð hafi staðið á

Mynd 156. Hirðstjórabúð (2880-202) merkt inn á kort

⁹² Matthías Þórðarson, 1921-22, bls. 11

syðri hluta aðalhólman; var sá hluti hans sjerstakur hólmi á síðustu öld og fram á þessa, sbr. uppdrátt hans. Er það sennilega rjett, að hún hafi verið reist í aðalhólmanum. Það mun einnig óefandi, að þessi hólmi hafi verið kallaður Kagahólmi árið 1700. En hitt til jæg ekki víst, að kaginn hafi ekki staðið í öðrum hólma áður, eða að ekki hafi annar hólmi kallast Kagahólmi áður. Það mun hvergi að finna upplýsingar um það, hvar kaginn hafi staðið, nje heldur hve nær eða hve lengi. Fað er því einnig efamál, að lögrjetta hafi verið færð af aðalhólmanum árið 1577, og að sumu leyti ótrúlegt. Staður hennar þar hefur ekki getað verið eyddur af vatnagangi 1560; getur ekki verið átt við aðalhólmann í konungsbrjefinu frá 1563, og hefði hún verið færð þangað á næstu árum, hefði konungsbrjefið frá 1574 ekki verið orðað svo sem það er, jafnvel alls ekki verið gefið út. En hefði hún verið færð eftir útgáfu þess í aðalhólmann, hefði hún sennilega ekki verið færð úr honum þegar árið 1577. Mjer þykir nú líkast til, að hún hafi alls ekki verið færð neitt af sínum forna stað á næstu árum eftir útgáfu konungsbrjefsins frá 1574, úr því að hún ekki var færð samkvæmt því, — suður i Kópavog.“⁹³

Í Þingvellir, staðir og leiðir segir Björn Th. Björnsson um Hirðstjórabúð;

„En svo gerist það, sem rakið er í kaflanum um lögréttuna, að kvísl árinna ryður sér braut austur fyrir Lögréttu, þannig að hún, hirðstjórabúð og kagi eru á hólma, unz hann tekur svo að brjóta á síðari hluta 16. aldar, að lögréttan er færð „austan af hólmanum sem hirðstjórabúð áður stóð og kallaður er Kagahólmi“, svo sem sigurður lögmaður segir.“⁹⁴

Númer: 2880-203

Sérheiti: Höggstokkseyri

Hlutverk: Aftökustaður

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 397343.7 N: 419253.9

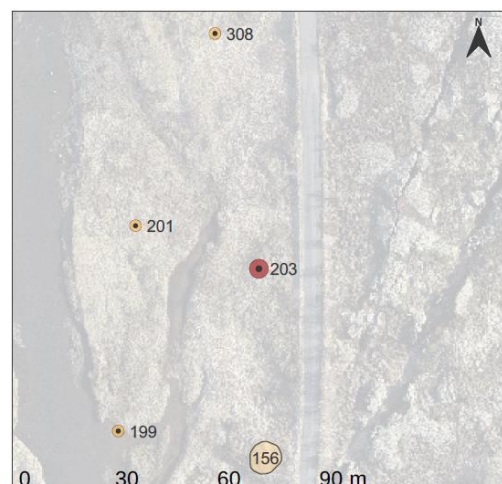
Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Mynd 157. Höggstokkseyri (2880-203) merkt inn á kort

⁹³ Matthías Þórðarson, 1941-1942, bls. 62-63

⁹⁴ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 51

Staðhættir: Aftökur á Þjóðveldisöld voru fátíðar en dauðadómur færist í aukana eftir að Stóridómur var tekinn í lög 1565. Á Þingvöllum eru örnefni Höggstokkseyri, Kagahólmi, Drekkingarhylur og Brennugjá þeir staðir sem sakamenn mættu örlögum sínum. Á Höggstokkseyri voru menn og konur hálshöggin með öxi, þar sem fair hefðu efni á því að höggvast með sverði. Höggstokkseyri hefur sennilega verið staðsettur syðst á Þorleifshólma þar sem höggstokkurinn hafi farið fram undir aldamótin 1800.⁹⁵ Í Þingvöllum, Alþingisstaðurinn forni segir Matthías Þórðarson um Höggstokkseyri; „að í ferðabók Eggerts Ólafssonar og Bjarna Pálssonar stendur berum orðum, að Þorleifshólmi sé sá staður, þar sem glæpamenn voru hálshöggðir. Kemur mjög vel heim við þetta upplýsing, sem Einar prófastur Einarsen í Stafholtigaf Sigurði Guðmundssyni 1863. Sigurður hafi spurt hann: „hvar er Höggstokkseyri, eða hvar voru menn hálshöggðir?“ Og séra Einar svaraði: „Sagt var mér af Kristjáni sál. Magnússyni, hreppstjóra, í Skógarkoti, að höggstokkurinn hafi framundir seinustu aldamót, 1800, staðið í Þorleifs-eða Öxarárhólma, sagnvart eða neðan-til móts-við Brennugjá en farið í einhverjum vatnavexti árinna. Séra Einar nefnir ekki Höggstokkseyri, en Sigurður hefur haft það nafn frá öðrum og sett það, eins og áður var bent á, á frumuppdrætti sína af Þingvelli á norðurendann á hólmanum fram-undan Brennugjá, eða eyri norður-af grashólma, sem þar er og hann hefur skrifað á nafnið Þorleifshólmi, eins og þegar hefur verið tekið fram. [...] Hefur hér áður verið rætt um þennan stað, hólmann og eyrina á honum, í sambandi við lögréttuna. Er sennilegt, að þessi aftökustaður á eyrinni hafi verið þar á síðari öldum frá því að lögrétta var á hólmanum, og verið það alla tíð síðan, meðan Alþingi var háð á Þingvöllum“⁹⁶

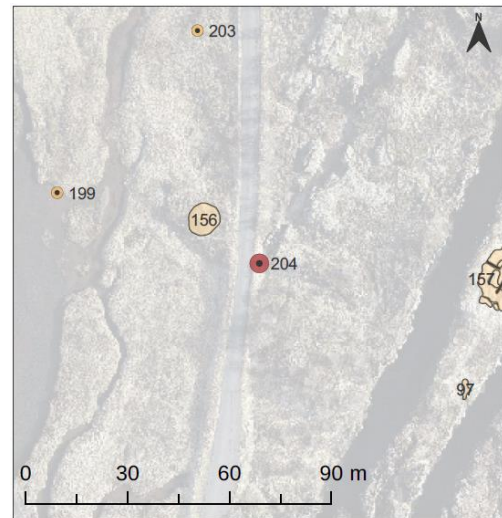
---

⁹⁵ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 47-48

⁹⁶ Matthías Þórðarson, 1945, bls. 210-211

Númer: 2880-204**Sérheiti:** Brennugjá**Hlutverk:** Aftökustaður**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397361.9 N: 419185.4**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (Vegna vegagerðar)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask

Staðhættir: Aftökur á þjóðveldisöld voru fátíðar en dauðadómur færast í aukana eftir að Stóridómur var tekinn í lög 1565. Á Þingvöllum eru örnefni Höggstokkseyri, Kagahólmi og Brennugjá eru staðir sem sakamenn mættu örlögum sínum. Brennugjá er sá staður þar sem galdramenn voru brenndir á báli en konum varyfirleitt drekkt í Drekkingarhyl. Brennugjá er staðsett í gjá á milli flosagjár og Öxarár rétt þar sem bílvegurinn liggur nú yfir.⁹⁷ Í Þingvöllum, Alþingisstaðurinn forni segir Matthías Þórðarson um Brennugjá; „Galdrabrennur hófust hér 1625, og fór hin síðasta fram 1685; voru brenndir „22 menn, 21 karlmaður og 1 kona; auk þess var 1 kona kæfð fyrir galdur og 2 menn teknir af meðfram fyrir galdur, annar hengdur, en hinn hálshöggvinn. Eftir því hafa alls verið líflátnir á Íslandi 25 menn fyrir galdur. Af þeim voru 16 líflátnir í héraði, en 9 á Alþingi.“ „Í kjaptinum á Brennugjá voru galdramenn brenndir, og hafa menn ekki alls fyrir löngu fundið þar mannabein og ösku, en ekki fann eg það, og gróf eg þar þó,“ segir Sigurður Guðmundsson í riti sínu, Alþingisstaður hinn forni, bls 56. Kemur þetta heim við það, sem stendur í „Kort Underretning om Althinget“: de saakalde Troldmænd bleve alla brænde paa den østre Side af Aaen i en Kløft, som deraf kaldes Brennugjá (Brænde-Kløft), og findes der endnu Asken af Benene i Jorden.“ Aftur á móti er það á misskilningi byggt, sem segir í Ferðabók Eggerts Ólafssonar, að fyrr á tímum hafi þeim, er brenndir skyldu fyrir galdra, verið hrunið á bálið ofan- af bröttum kletti, er stanfi uppi í Almannagjá. Lítur út fyrir, að hér hafi verið ruglað saman frásögnum um aftökustað þjófa og galdramanna. Séra einar Einarsen í Stafholti minnst einnig á Brennugjá í upplýsingum þeim, er hann gaf

Mynd 158. Brennugjá (2880-204) merkt inn á kort

⁹⁷ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 47-48, 54

Sigurði Guðmundssyni; hann sagði: „Beinasmælki, útlits sem brunnin bein í öskuhaugnum, sjást einnig oft í mynni Brennugjár, meira og minna eftir vatnavexti í Öxará, en lítið, sem ekkert, bar á því, þegar áin var lítil. Á hellunni við mynni gjárinnar, var og í orði, að galdramenn hefður verið brenndir.“⁹⁸

Minjalýsing: Öll ummerki um fornleifar eru horfin vegna vegagerðar.

Númer: 2880-206

Sérheiti: Kagahólmi

Hlutverk: Aftökustaður

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 397256.3 N: 419219.9

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

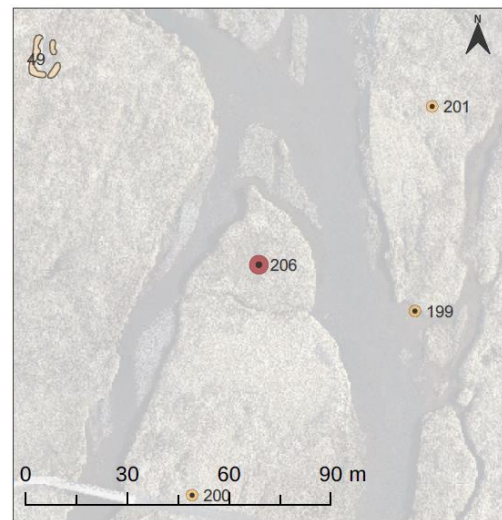
Hættuorsök:

Staðhættir: Aftökur á þjóðveldisöld voru fátíðar

en dauðadómur færist í aukana eftir að Stóridómur var tekinn í lög 1565. Á Þingvöllum eru örnefni Höggstokkseyri, Kagahólmi og Brennugjá eru staðir sem sakamenn mættu örlögum sínum. Eftir að lögrétta var flutt vestan ár var líklegt að kagin hafi verið fluttur með og þá sennilega nyrzt á Öxarárhólma.⁹⁹ Matthías Þórðarson segir í Þingvöllum, Alþingisstaðurinn forni „Í búðaskránni frá 1700 og sömuleiðis í búðaskránni frá 1735 er nefndur Kagahólmi. Virðist aðalhólminn þá hafa verið nefndur svo, kenndur við kaga, sem þar hefur staðið, en ekkert bendir til, að höggstokkur hafi verið á þeim sama hólma.“

Matthías Þórðarson segir í Árbók hins íslenska fornleifafélags frá 1941-1942 að:

„Sigurður Björnsson lögmaður segir í lok hinnar alkunnu ritgerðar sinnar, »Alþings catastasis eftir sögn fyrri manna«, sem hann skrifaði árið 17001): «Wm tid Þordar Oudmundssonar og Jons Jonssonar Lögmanna 1577: var Lógrettan færð í Þorgeirs Liösvetninga Goda budartopt, austan af Hölmanum sem Hirdstjóra bud ádur stöd og kalladur er KagaHölme«. En í byrjun ritgerðarinnar stendur: »Þar sem nu lógrettan

Mynd 159. Kagahólmi (2880-206) merktur inn á kort

⁹⁸ Matthías Þórðarson, 1945, bls. 212-213

⁹⁹ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 47-48 & 51-52

stendur Ao 1700 var bud Þorgeirs Ljósvetninga Goda«. Lögrjettan var eftir þessum orðum Sigurðar lögmans á sama stað árið 1700, sem hún var færð á árið 1577 af hólma í ánni, er kallaðist Kagahólmi; og á þessum stað var hún upp frá því, unz alþingishald á Þingvelli var lagt niður. Nú er gætandi að því, hvar sá hólmi var, sem hirðstjórabúð hafði staðið í áður fyrri og kallaður var Kagahólmi árið 1700, og í annan stað er athugandi, hvort það sje alveg víst, að lögrjetta hafi verið færð árið 1577 af þeim hólma, sem Sigurður lögmaður segir hana færða af þá. Sigurður Guðmundsson hefir álitid, að hirðstjórabúð hafi staðið á syðri hluta aðalhólman; var sá hluti hans sjerstakur hólmi á síðustu öld og fram á þessa, sbr. uppdrátt hans. Er það sennilega rjett, að hún hafi verið reist í aðalhólmanum. Það mun einnig óefandi, að þessi hólmi hafi verið kallaður Kagahólmi árið 1700. En hitt til jeg ekki víst, að kaginn hafi ekki staðið í öðrum hólma áður, eða að ekki hafi annar hólmi kallast Kagahólmi áður. Það mun hvergi að finna upplýsingar um það, hvar kaginn hafi staðið, nje heldur hve nær eða hve lengi. Fað er því einnig efamál, að lögrjetta hafi verið færð af aðalhólmanum árið 1577, og að sumu leyti ótrúlegt. Staður hennar þar hefur ekki getað verið eyddur af vatnagangi 1560; getur ekki verið átt við aðalhólmann í konungsbrjefinu frá 1563, og hefði hún verið færð þangað á næstu árum, hefði konungsbrjefið frá 1574 ekki verið orðað svo sem það er, jafnvel alls ekki verið gefið út. En hefði hún verið færð eftir útgáfu þess í aðalhólmann, hefði hún sennilega ekki verið færð úr honum þegar árið 1577. Mjer þykir nú líkast til, að hún hafi alls ekki verið færð neitt af sínum forna stað á næstu árum eftir útgáfu konungsbrjefsins frá 1574, úr því að hún ekki var færð samkvæmt því, — suður i Kópavog.“¹⁰⁰

Í Þingvellir, staðir og leiðir segir Björn Th. Björnsson um Kagahólma; „Kagahólmi er annað örnefni tengt refsingum á þinginu. Kagi er niðurrekinn staur með háls- og handgjörðum í keðju, sem menn voru húðstrýktir við. Sagnorðið kaga merkir að hýða. Nokkur þrætubók hefur af því spunnizt, hvar Kagahólmi hafi verið í Öxará. Matthías Þórðason fornminjavörður taldi, samkvæmt búðaskrá þeirra Sigurðar lögmans Björnssonar og Brynjólfs sonarsonar hans, síðari sýslumanns í Hjálmholti, að Kagahólmi væri hinn sami og Öxarárhólmi. Í Katastasis Sigurðar – eða búðaskrá hans – segir: „ um tíð Þórðar Guðmundssonar og Jóns Jónssonar lögmanna 1577 [líklega 1594] var lögréttan færð í Þorgeirs Ljósvetninga goða búðatóft, austan af hólmanum sem hirðstjóra búð áður stóð

---

¹⁰⁰ Matthías Þórðarson, 1941-1942, bls. 62-63

og kallaður er Kagahólmi.“ Þetta eru hárréttar upplýsingar, enda átti Sigurður ekki langt til þeirra að sækja. Hvarvetna á erlendum þingum var gaginn í næstu nánd dómstaðarins, hér Lögréttu, og ekki er nema eðlilegt að búð hirðstjóra stæði sem næst þeim stað þar sem hann átti öllum málum að gegna. Hagræði var og í því að vera sömu meginr á – en síðar meginárkvíslarinnar – og kirkjan og biskupar báðir. En svo gerist það, [...] kvísl árinna ryður sér braut austur fyrir Lögréttu, þannig að hún, hirðstjórabúð og kagi eru á hólma, unz hann tekur svo að brjóta á síðari hluta 16. aldar, að lögréttan er færð „austan af hólmanu sem hirðstjórabúð áður stóð og kallaður er Kagahólmi“, svo sem Sigurður lögmaður segir. Hólmi þessi hefur því verið orðinn mjög brotinn um tíma Sigurðar lögmanns, en hefur þó haldið sínu gamla nafni. Enn er þess að gæta, að kagi og höggstokkur hafa hlotið að vera nálægt hvor öðrum þar sem hvortveggja refsingin gekk frá sama dómi og var lögð á af sama böðli. Meira að segja gerðist það oft að menn voru hýddur áður en þeir voru réttaðir. Hefur kaginn því líklega staðið nyrzt á hólmanum – Kagahólma-, en höggstokkurinn syðst á Höggstokkseyri, þannig að aðeins hafi verið væð kvísl eða læna á milli. Mjög eðlilegt að aftökur manna færi ekki fram á sama hólmanum og lögrétta sat og hirðstjóri hafði búð sína.“¹⁰¹

Númer: 2880-207

Sérheiti: Krossskarð

Hlutverk: Sögustaður

Tegund: Náttúruminjar

Hnit ISN93: A: 397140.0 N: 419234.9

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

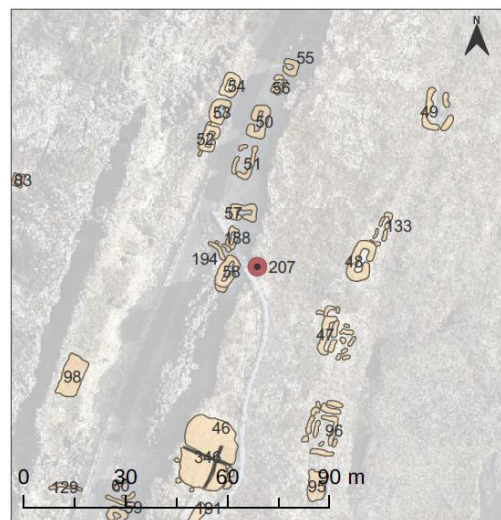
Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Í Þingvellir, staðir og leiðir segir Björn

Th. Björnsson um Krossskarð; „Hitt skarðið er allmiklu norðar, innan við þyrpingu búðartófta sem þar eru, og heitir Krossskarð. Nokkrar heimildir telja nafnið af því dregið,

Mynd 160. Krossskarð (2880-207) merkt inn á kort

¹⁰¹ Björn Th. Björnsson, 1984

að þar hafi vígður kross eða krossar staðið upp, og gæti þar sem bezt verið hið sama og „Skarðið ytra“, þ.e. nyrðra, þar sem Ólafs saga Tryggvasonar segir að þeir Hjalti Skeggjason og Gizur hvíti hafi reist vígða krossa kristnitökusumarið. Þar hefðu þeir staðið nálægt útmörkum þinghelgarinnar og borið vel yfir.¹⁰² „En um miðja 18.öld þegar þinghaldið lengist og sýslumenn taka að byggja búðir, svo sem til forna, velja nokkrir þeim stæði nyrzt á grundunum, nálægt Krossarði. [...] Standa þær bæði nálægt vatnsbóli í Drekkingarhyl og rétt við Krosskarð, en um það var stutt leið ofan að Lögréttunni undir Hallinum. Sú af glöggu búðunum nyrzt í gjánni sem næst er Krossaskarði var búð Þorsteins Magnússonar á Móeiðarhvoli, sýslumanns Rangæinga, sem sótti fleiri þing en aðrir valdsmenn á 18.öld. Ekki er hún þó merkt nafni hans, heldur Guðmunfar Ketilssonar sýslumanns Mýramanna, sem mun hafa tjaldað hana eftir lát Þorsteins á síðustu árum þinghaldsins. Næsta búð fyrir norðan og einnig undir lægri gjárveggnum var lengst af tjölduð af Magnúsi Ketilssyni sýslumanni Dalamanna, hálfbróðir Guðmundar. Enn litlu norðar er búðartóft Lýðs Guðmundssonar sýslumanns Vestur Skaftgellinga og yfirvalds Jóns eldklerks Steingrímssonar þegar hann kom á þingið 1783. Svo til beint andspænis og nær hærri gjárbarminum er enn ein búðartóft, en hana tjaldaði lengst af sá margdæmdi hrakfallabáلكur, Erlendur Ólafsson yfirvald Ísfirðinga og bróðir Jóns Grunnvíkings. Tóftin er þí ekki honum merkt, heldur Jóni Helgasyni sýslumanni Austur-Skaftfellinga, sem mun hafa tjaldað hana síðar. Allar hafa búðir þessar verið smáar, og eru tóftirnar 7-9 metrar á lengd og 4-5 metrar á breidd að utanmáli. Þegar Matthías Þórðarson, sem mældi upp búðirnar, segir um tvær þeirra (búð Erlends og Þorsteins) að annað gafhláðið hafi greinilega verið fært um 1,5 m., þá er allt eins líklegt að þar sé um að ræða fangakró við búðarendann, en úr endingarminni hleðslu.“¹⁰³

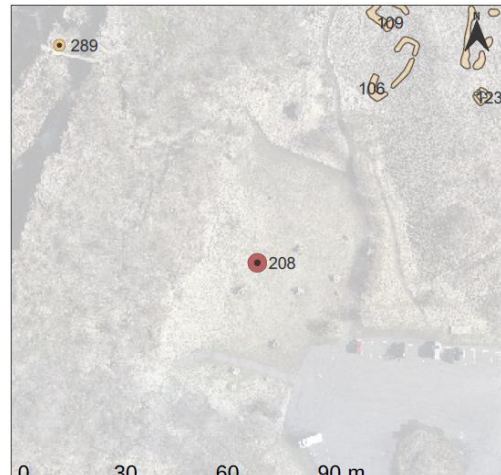
¹⁰² Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 62-64

¹⁰³ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 70

Númer: 2880-208**Sérheiti:** Valhöll**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Hús**Hnit ISN93:** A: 396978.0 N: 418794.7**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask

Staðhættir: Valhöll var byggð árið 1898 suðaustan við Kastalana. Hún var formlega tekin í notkun sem funda- og gistihús sem gæti þjónað gestum á Þingvöllum. Þetta var 136 fermetra bárujárnsklætt timburhús sem var svo stækkað árið 1907 og 1920 í 215 fermetra. Síðar var Valhöll flutt fyrir Alþingishátíðina 1930, undir Hallinn vestan megin við Öxará á móti Þingvallabænum, að þeim stað sem hún var síðast þar til hún brann 10.júní 2009 ¹⁰⁴

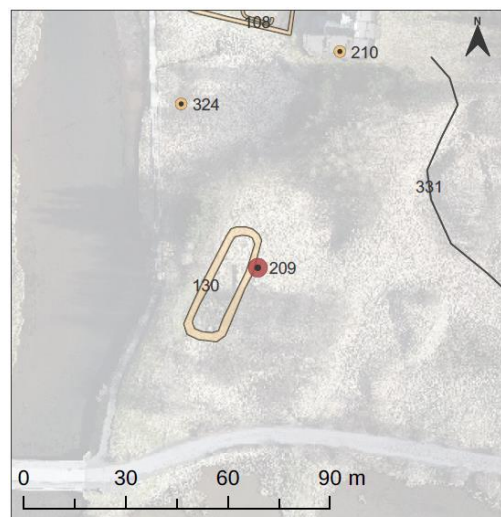
Minjalýsing: Ekki sést til fornleifa eftir að Valhöll brann árið 2009.

Mynd 161. Valhöll (2880-208) merkt inn á kort

Númer: 2880-209**Sérheiti:** Miðmundatún**Hlutverk:** Eyktamark**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397158.7 N: 418823.9**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fornleifastofnun Íslands

framkvæmdi rannsókn á Miðmundatúni árið 2002 þar sem skurður var endurgrafinn frá

Mynd 162. Miðmundatún (2880-209) merkt inn á kort

¹⁰⁴ Sigrún Helgadóttir. 2011:144-145

árinu 1957, þar sem tábagall frá 11. öld fannst þegar grafið var fyrir jarðstreng. Fimm könnunarskurðir voru grafnir sunnarlega á Miðmundatúni og tveir könnunarskurðir grafnir ofar í túninu nær Þingvallabænum. Í útjaðri trjáreitsins kom í ljós mannvistarlæg og mannvirki þar sem grafið var niður á vegg og gólf.¹⁰⁵ Árið 2003 héldu rannsóknir áfram á Miðmundatúni með borkjarnarannsókn. Þar var þversnið tekið samliggjandi prufuskurði sem tekinn var árinu áður þar sem veggurinn og gólflagið fannst í. Alls voru 15 borkjarnar teknir á 39 metra löngu þversniði og fannst kolalag frá metrum 23-33 og var það túlkað sem öskuhaugslag.¹⁰⁶ Síðar eða árið 2019 var gerð borkjararannsókn og kom í ljós gólflag og er byggingin sjálf líklega um 30 m á lengd og 8 m á breidd.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ Adolf Friðriksson, 2002, bls. 39-42

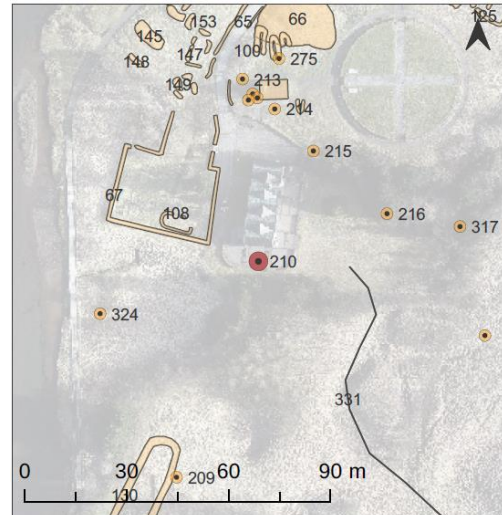
¹⁰⁶ Jim Woollet, 2004, bls. 31

¹⁰⁷ Margrét Hallmundsdóttur 2020 óbirtar niðurstöður.

Númer: 2880-210**Sérheiti:** Þingvallabær**Hlutverk:** Býli**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397182.9 N: 418887.4**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Talið er að bær hafi staðið á

Þingvöllum frá öndverðu. Eflaust hafa verið mörg bæjarhúsin og yfirleitt staðið á sama stað eða svipuðum suður af núverandi kirkju.

Minjalýsing: Engar minjar eru sjáanlegar á yfirborði vegna núverandi Þingvallabæjar.

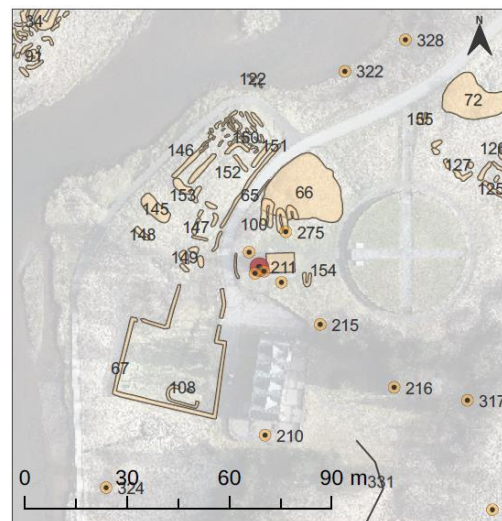

Mynd 163. Þingvallabær (2880-210) merkt inn á kort

Númer: 2880-211**Hlutverk:** Kirkja**Tegund:** Steinalögn**Hnit ISN93:** A: 397181.2 N: 418936.7**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Beint fyrir framan núverandi kirkju fannst stétt þegar gömlu kirkjustéttirnar voru fjarlægðar árið 2009.

Minjalýsing: Stétt sem fannst framan við núverandi kirkju við fornleifarannsókn og hefur verið hluti af eldri kirkju.

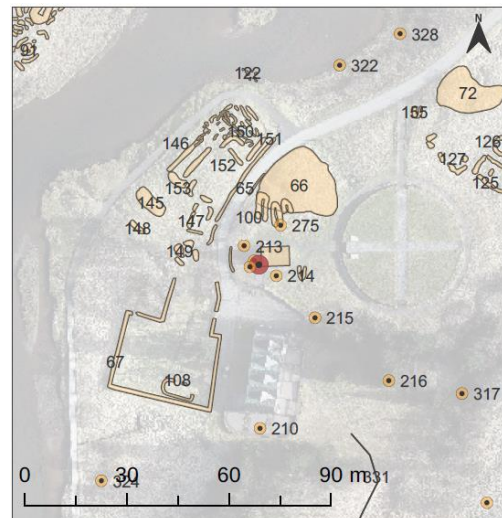

Mynd 164. Kirkja (2880-211) merkt inn á kort

Númer: 2880-212**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Mannvistarleifar**Hnit ISN93:** A: 397182.5 N: 418935.5**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Fyrir framan núverandi kirkju fannst í fornleifarannsókn árið 2009 leifar af búð. Ekkert var eftir að búðinni nema gólflag og eldstæði.

Minjalýsing: Við fornleifarannsókn árið 2009 fundust leifar af búð á þessum stað.

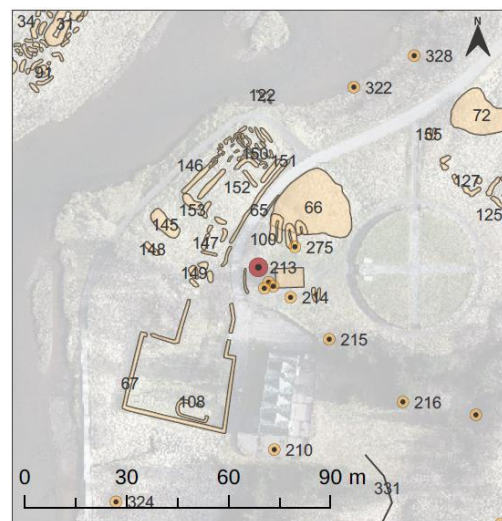

Mynd 165. Búð (2880-212) merkt inn á kort

Númer: 2880-213**Sérheiti:** Álnasteinn**Hlutverk:** Mælieining**Tegund:** Áletrun**Hnit ISN93:** A: 397178.2 N: 418941.1**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

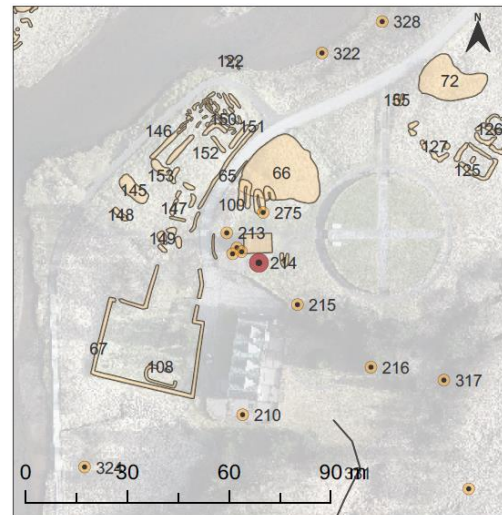
Staðhættir: Beint fyrir framan kirkju er steinn sem ber nafnið álnasteinn

Minjalýsing: Steinn sem stendur beint framan við Þingvallakirkju.

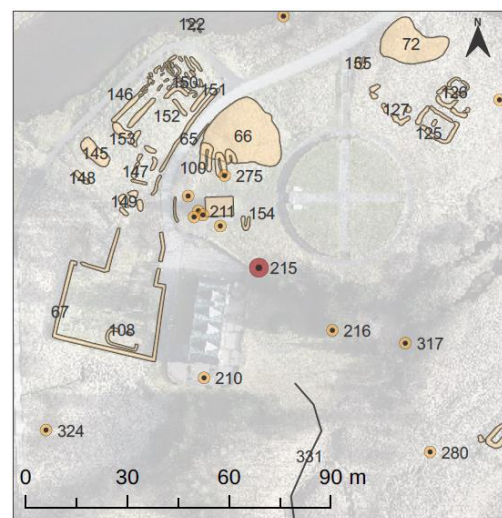
Mynd 166. Álnasteinn (2880-213) merkt inn á kort

Númer: 2880-214**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Mannvistarleifar**Hnit ISN93:** A: 397187.7 N: 418932.3**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við suðurhlíð Þingvallakirkju.**Minjalýsing:** Árið 2009 var gerður

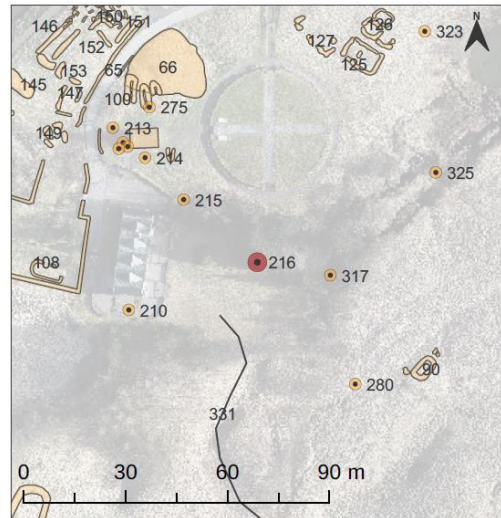
Mynd 167. Mannvistarleifar (2880-214) merktar inn á kort

könnunarskurður við Þingvallakirkju vegna framkvæmda við kirkjuna. Skurðurinn var 7m að lengd og rétt yfir 1m á breidd og komu nokkur mannvistarlög í ljós.¹⁰⁸

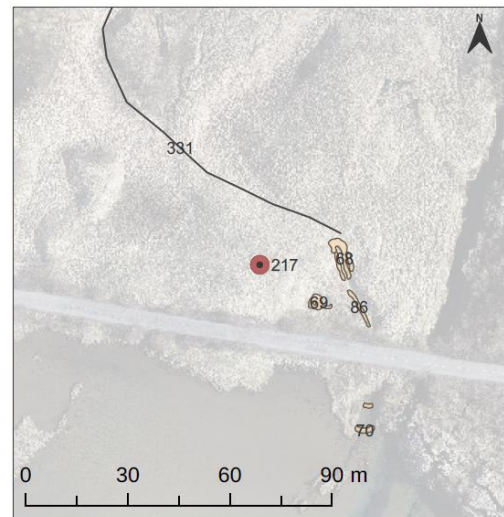
Númer: 2880-215**Hlutverk:** Matjurtagarður**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397199.0 N: 418919.9**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (sléttað yfir)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Um 7m austan við Þingvallabæinn (2880-210)**Minjalýsing:** Heimild um matjurtagarð.

Mynd 168. Matjurtagarður (2880-215) merkt inn á kort

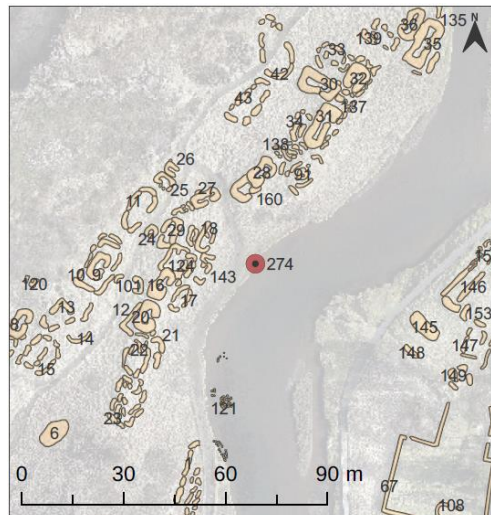
¹⁰⁸ Margrét Hrönn Hallmundsdóttir & Sigrid Cecilie Juel Hansen, 2012, bls. 8

Númer: 2880-216**Hlutverk:** Útihús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397220.7 N: 418901.5**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrífs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Austan við Þingvallabæinn (2880-210).**Minjalýsing:** Heimild um útihús.

Mynd 169. Útihús (2880-216) merkt inn á kort

Númer: 2880-217**Sérheiti:** Fjóshóll**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397254.7 N: 418783.2**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Suður af Þingvallabæ.**Minjalýsing:** Suður af Þingvallabæ er stór hóll sem ber nafnið Fjóshóll og vísar að öllum líkindum til útihúss.

Mynd 170. Fjóshóll (2880-217) merktur inn á kort

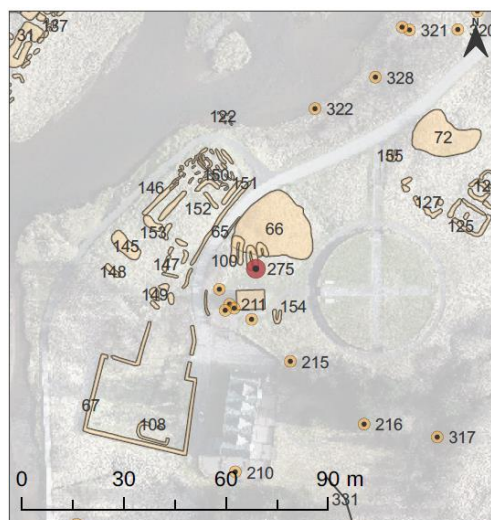
Númer: 2880-274**Hlutverk:** Brú**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397100.9 N: 418972.4**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Brúin hefur staðið yfir Öxará.**Minjalýsing:** Talið er að hér hafi verið brú yfir Öxará.

Mynd 171. Brú (2880-274) merkt inn á kort

Númer: 2880-275**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397188.9 N: 418947.1**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** 6m norðan við Þingvallakirkju.**Minjalýsing:** Við fornleifarannsókn Fornleifa-

stofnunar Íslands árið 2006 fundust leifar af þingbúð 6m norðan við Þingvallakirkju. Ekkert gólfslag var í búðinni en stoðarholur gáfu til kynna að um byggingu væri að ræða. Búðin hefur verið meira en 3m breið að innanmáli og allt upp í 10m löng. Búðin hefur verið í byggð eftir 1100 því hún er yngri en jarðlag þar sem peningur frá 1065-80 fannst.

109

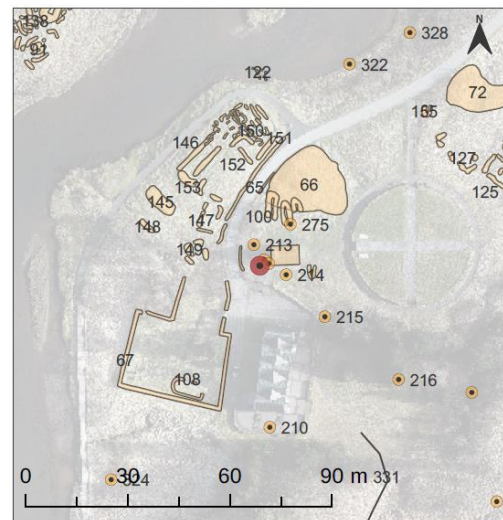
Mynd 172. Hleðsla (2880-275) merkt inn á kort

109 Howell M. Roberts, 2006, bls. 11

Númer: 2880-276**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397179.9 N: 418934.9**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Vestan við Þingvallakirkju**Minjalýsing:** Árið 2009 var gerð fornleifa-

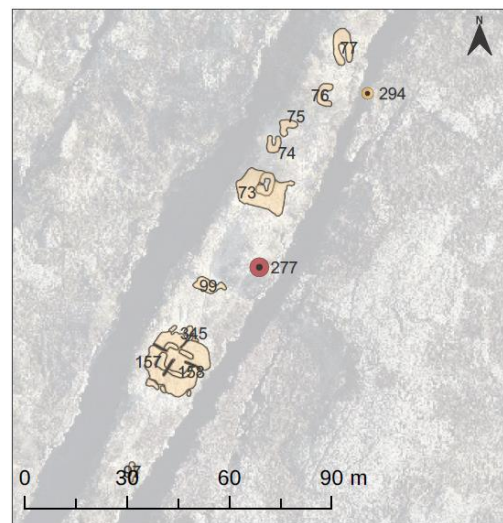
rannsókn við Þingvallakirkju vegna framkvæmda við kirkjuna. Vestan við kirkjuna komu í ljós mannvistarlög og eldstæði gamalt yfirborð í kringum það. Ekki er hægt að fullyrða að þar hafi verið um gólf að ræða þar sem ekki fundust veggir sem tengdust yfirborðinu en ekki er hægt að útiloka þann möguleika.¹¹⁰

Mynd 173. Hleðsla (2880-276) merkt inn á kort

Númer: 2880-277**Sérheiti:** Lögsögumannahóll**Hlutverk:** Sögustaður**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397459.8 N: 419208.4**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 30m NA við Byrgisbúð (2880-157).

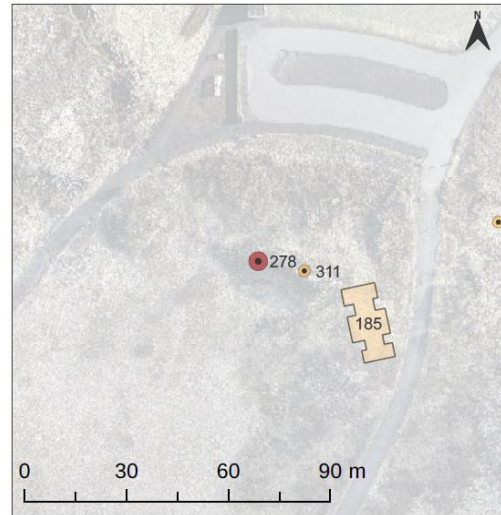
Minjalýsing: Meint staðsetning Lögsögumannahóls.

Mynd 174. Lögsögumannahóll (2880-277) merktur inn á kort

¹¹⁰ Margrét Hrönn Hallmundsdóttir & Sigrid Cecilie Juel Hansen, 2012, bls. 7

Númer: 2880-278**Sérheiti:** Kastalar**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397384.1 N: 419547.3**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Vestan við upprunalegu staðsetningu

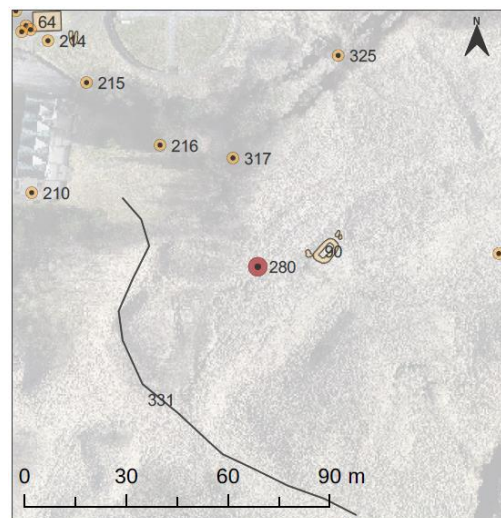
Valhallar (2880-185).

Minjalýsing: Tveir hraunhólar sem mörkuðu norðurenda Þinghelgarinnar og mörk Efri- og Neðri-Valla.

Mynd 175. Kastalar (2880-278) merktir inn á kort

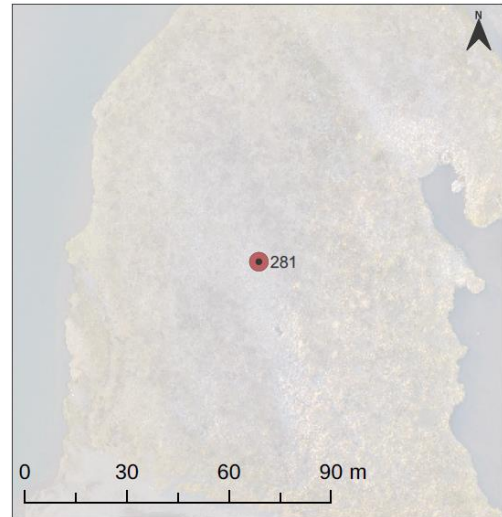
Númer: 2880-280**Sérheiti:** Hjallhóll**Hlutverk:** Útihús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397249.6 N: 418865.6**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 70m austan við Þingvallabæinn

(2880-097).

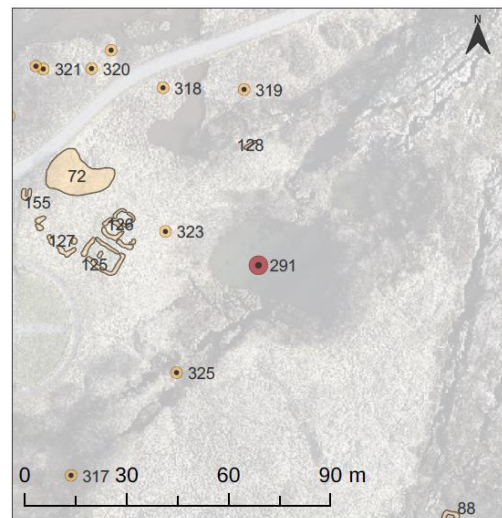
Minjalýsing: Af örnefninu að dæma má ætla að hér hafi staðið hjallur.

Mynd 176. Hjallhóll (2880-280) merktur inn á kort

Númer: 2880-281**Sérheiti:** Kúahólmi**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397076.4 N: 418396.7**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Syðsti hólminn við norðanvert Þingvallavatn.**Minjalýsing:** Hólmi þessi var áður landfastur en varð að hólma í jarðskjálftunum 1789. Ekki er ómögulegt að minjar tengdar búskap hafi verið á þessum slóðum.

Mynd 177. Kúahólmi (2880-281) merktur inn á kort

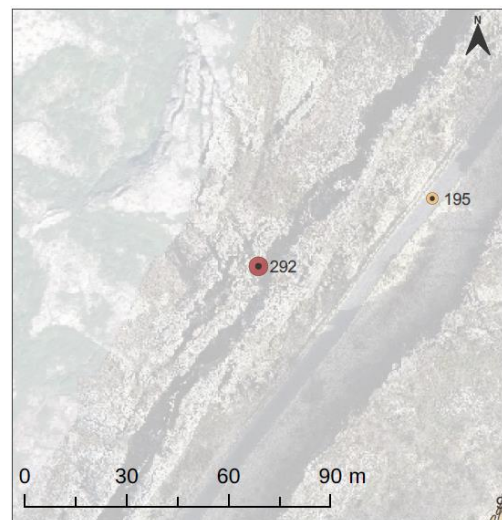
Númer: 2880-291**Sérheiti:** Skötutjörn**Hlutverk:** Þjóðtrú**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397297.4 N: 418959.5**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Tjörnin er um 112m ANA við Þingvallabæ (2880-097).**Minjalýsing:** Þjóðsaga: „Skötutjörn heitir á Þingvöllum í Árnessýslu tjörn ein lítil, landnorðanvert við túnið. Er þar pollur einn luktur klettum. Úr polli þessum liggja gjátéygingar heim undir kálgarðinn sem er fyrir austan tröðina heim að Þingvallabæ, og í enda gjárinnar er vatnsbólið frá Þingvöllum. Þegar maður lítur yfir tjörn þessa og gjátéygingarnar úr henni heim undir bæinn er það ekki ólíkt því sem þar lægi skata með

Mynd 178. Skötutjörn (2880-291) merkt inn á kort

mörgum hölum, og sést það bezt þegar maður hefir fyrir sér nákvæman uppdrátt af staðnum. En þó dregur tjörninn ekki nafn sitt af líkingunni, heldur er sú saga til þess að til forna var vilpa ein eða vatnsgjá í eldhúsinu á Þingvöllum og var þar nóg veiði í handa bæjarmönnum, en þó mátti ekki veiða þar meira en nægði til næsta máls og var það því varazt. Nú urðu ábúendaskipti á Þingvöllum og kom þangað ágjarn bóndi. Hann lét sér ekki lynda að veiða til næsta máls í eldhúsvilpunni, heldur settist hann við og dró þar ógrynni öll af silungi. Þegar þetta hafði lengi gengið dró hann loksins skötu með sjö hölum — eða nú sem sumir segja. Bónda leizt ekki á þenna drátt og hélt að hann hefði dregið sjálfan skrattann í skötulíki. Hann dröslar þó skötunni austur í tjörn þessa og dregur hún síðan nafn af því. En af eldhúsvilpunni veiðisælu er það að segja að þar hefir aldrei orðið silungs vart síðan.¹¹¹

Númer: 2880-292**Sérheiti:** Miðmundardrangur**Hlutverk:** Eyktarmark**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 396980.5 N: 419044.3**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Drangurinn er á vestanverðri

Almannagjá (2880-195), um 80m vestan við Sönghelli (2880-131).

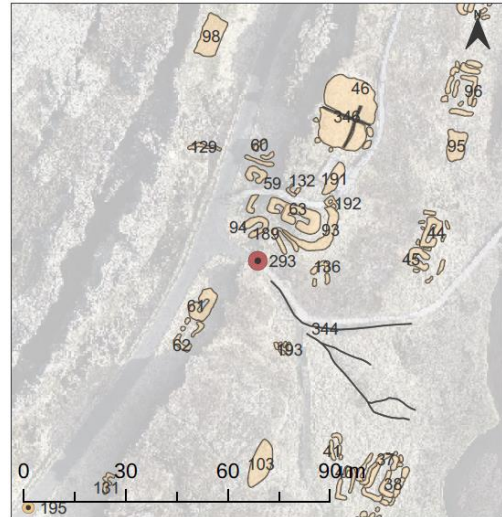
Minjalýsing: Drangur við Almannagjá. Miðmund er ein af gömlu eyktunum, þegar það er miðmund þá er klukkan um 13:30.

Mynd 179. Miðmundardrangur (2880-292) merktur inn á kort

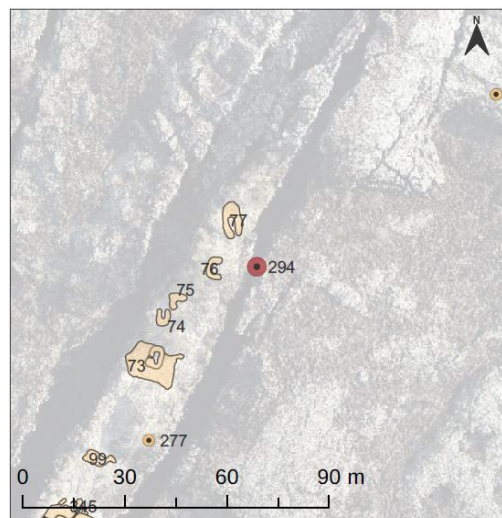
¹¹¹ Jón Árnason, 1954-1961, bls. 40

Númer: 2880-293**Sérheiti:** Hamraskarð**Hlutverk:** Sögustaður**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397099.2 N: 419136.7**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Hamraskarð gengur í austur frá

Almannagjá (2880-195) sunnan við meinta staðsetningu Lögbergs (2880-046).

Minjalýsing: Hamraskarð gengur í austur frá Almannagjá.

Mynd 180. Hamraskarð (2880-293) merkt inn á kort

Númer: 2880-294**Sérheiti:** Flosahlaup**Hlutverk:** Sögustaður**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397491.6 N: 419259.4**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 85m NA við Byrgisbúð (2880-157), í Flosagjá.**Minjalýsing:** „Flosahlaup er, þar sem það eða gjáin er mjóst, að eins 3,30m. (10½ fet) milli barma. – Til þess að hafa gott aðstöðu er betra að stökva litlu norðar, fám fetum, og verður stökkið þar 4m.“¹¹²

Mynd 181. Flosahlaup (2880-294) merkt inn á kort

¹¹² Matthías Þórðarsson, 1921. Fornleifar á Þingvelli. Bls. 70

Númer: 2880-295**Sérheiti:** Neðri-Vellir**Hlutverk:** Sögustaður**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397320.9 N: 419413.3**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Neðri-Vellir eru ofan við þar sem

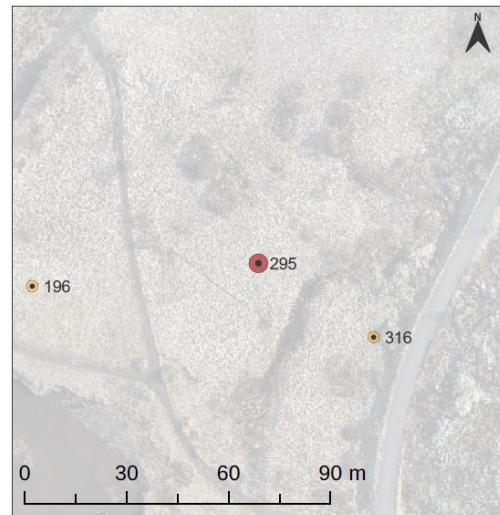
Öxará rennur út um Almannagjá. Kastalar (2880-278) afmarka norður enda Neðri-Valla.

Minjalýsing: Talið er að Þinghelgin hafi afmarkast af Köstulum (2880-278), tveimur hraunhólum nyrst á Neðri-Völlum til norðurs, Þingvallavatni til suðurs, hærri vegg Almannagjár (2880-195) til vesturs og Flosagjá til austurs. Vert er að benda á að Vellirnir norðan við Öxará voru sléttaðir fyrir alþingishátíðina 1930 en þar geta vel hafa verið búðaleifar.¹¹³

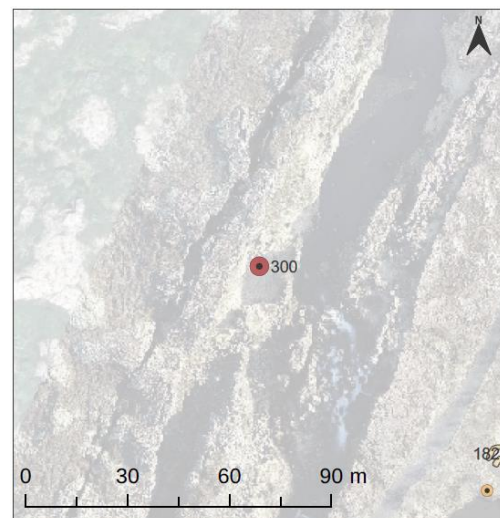
Númer: 2880-300**Sérheiti:** Lambagjá**Hlutverk:** Heimild**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397167.3 N: 419455.2**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 100m norðan við Drekkingarhyl (2880-198).

Minjalýsing: Nafnið á gjánni bendir til þess að þar hafi lömb verið geymd.

Mynd 182. Neðri-Vellir (2880-295) merktir inn á kort

Mynd 183. Lambagjá (2880-300) merkt inn á kort

¹¹³Adolf Friðrisson & Orri Vésteinsson, 1998, bls. 26

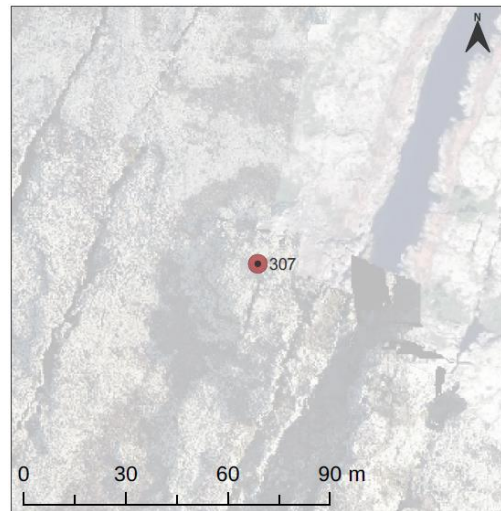

Númer: 2880-307**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397511.1 N: 419405.3**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Efst á hraunbungu við vesturgjábarm

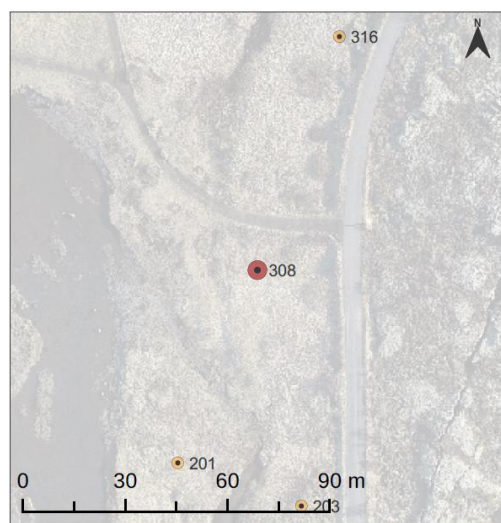
Vallagjár, um 65m N við þar sem hún kvíslast í Nikulásargjá og Flosagjá.

Minjalýsing: Allgreinilegt vörðubrot, hlaðið úr stærri steinum og er um 1m að ummáli.

Varðan nær um 30cm hæð en allnokkuð hefur hrunið úr henni.

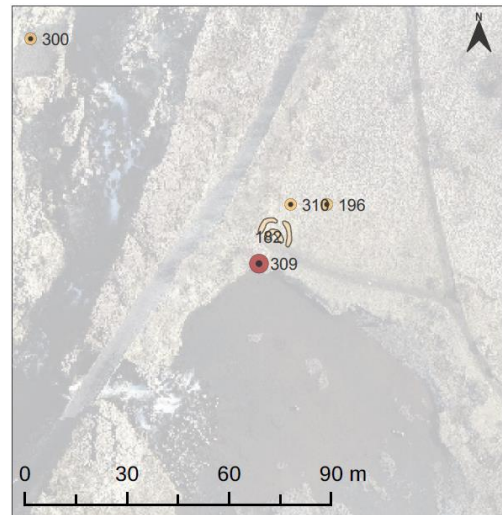
Mynd 184. Varða (2880-307) merkt inn á kort

Númer: 2880-308**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397330.8 N: 419323.1**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Um 70m norðan við Höggstokkseyri (2880-203).**Minjalýsing:** Sigurður Guðmundsson merkti hér tvær búðir og eignaði þeim eftirfarandi sagnapersónum: Nr. 57: Guðmundur ríki c. 995-1002. Nr. 58 Einar Þveræingur. Þórir Helgason. Esphælingar. 900-1014Ekki sjást ummerki um þessar búðir á yfirborði.¹¹⁴

Mynd 185. Búð (2880-308) merkt inn á kort

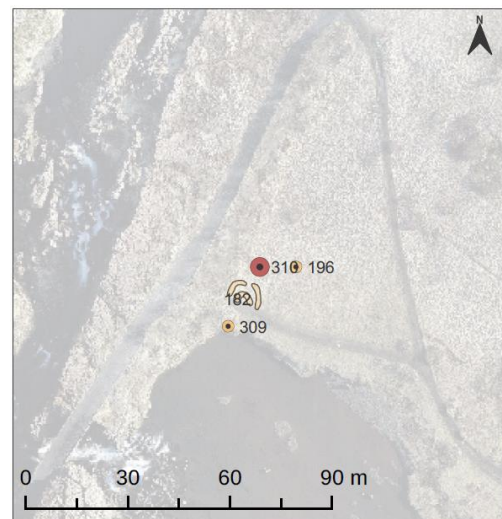
¹¹⁴ Sigurður Guðmundsson 1871

Númer: 2880-309**Hlutverk:** Þvottastaður**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397234.4 N: 419389.1**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Við árbakka Öxarár, tæpum 50m NA við Neðri foss.

Mynd 186. Þvottastaður (2880-309) merktur inn á kort

Minjalýsing: Matthías Þórðarson Þjóðminjavörður getur um hlóðir á þessum stað við árbakkann. Voru þær notaðar af ábúendum Skógarkots til að þvo þvott og ull. Áður hafði Sigurður Guðmundsson kallað þær gamalt búðareldhús.¹¹⁵

Númer: 2880-310**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397243.7 N: 419406.5**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna sléttunar)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Í Prestakróki, syðst á Neðri-Völlum við norðurbakka Öxarár.

Mynd 187. Búð (2880-310) merkt inn á kort

Minjalýsing: Í búðskrá Jóns Steingrímssonar frá 1783 er getið um tjöld fálkafangara og bókseljara frá Hólum.

Á uppdrætti af Alþingisstaðnum frá um 1789 er búð Hólabiskups merkt á þessum slóðum ásamt annarribyggingu, e.t.v. búð eða tjald.

---

¹¹⁵ Matthías Þórðarson 1945:118

Sigurður Guðmundsson merkir hér búðir undir þremur númerum, sem snúa allar NA-SV og liggja hver á eftir annarri í beinni línu. Segir hann mega "rekja stóra steina, er standa upp úr grundinni í þrem ferhyrningum." Búðirnar, taldar úr suðri, eru:

Nr. 54: Ljósveitningabúð. Þorkell hákur. 1008-1015.

Nr. 55: Reykdælábúð. 1012.

Nr. 56: Öxfirðingabúð. 1012.

Sigurður hefur að öllum líkindum giskað á eigendur búðanna, sem sjást ekki á yfirborði í dag. Matthías

Þórðarson efast um að hér hafi verið búðir; frekar hafi hér verið tjaldað að hans mati.¹¹⁶

Númer: 2880-313

Hlutverk: Rétt

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 397320.7 N: 418869.5

Ástand: Ekki sést til fornleifa

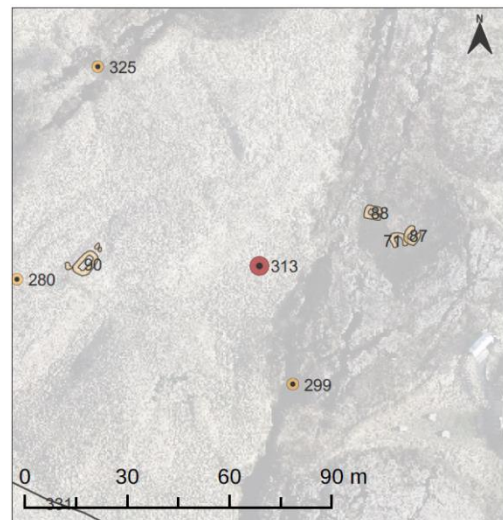
Horfin: Já (vegna sléttunar)

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

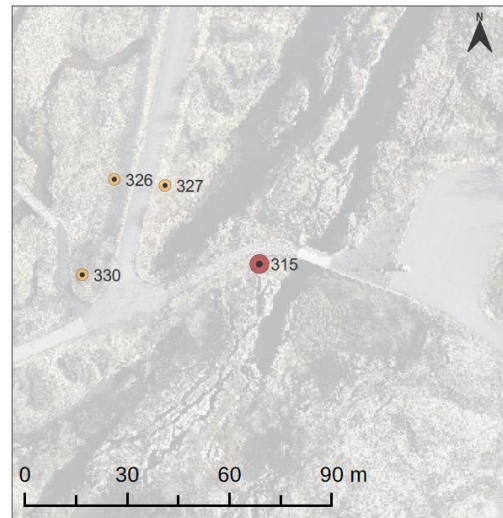
Staðhættir: Um 135m austan við Þingvallabæinn (2880-210).

Mynd 188. Rétt (2880-313) merkt inn á kort

Minjalýsing: Útlínur einhverskonar aðhalds eða réttar sjást hér á uppdráttum Herforingjaráðst 1908 og uppdrætti Sigurðar Guðmundssonar 1871. Hér er náttúruleg hvílt milli gjár og hraunhóla og eflaust auðvelt að króa búfénað að. Engin ummerki um hleðslur sjást á vettvangi.

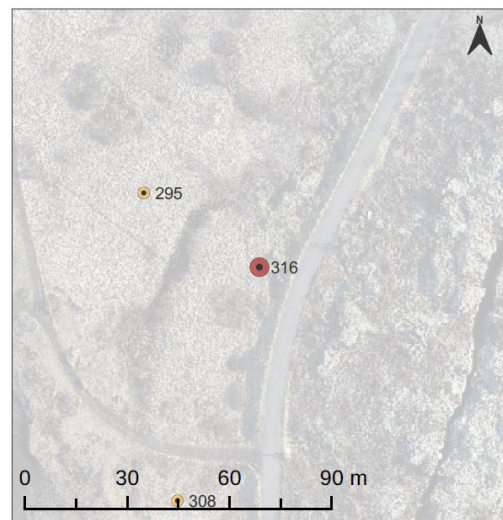
¹¹⁶ Kort afrisingar over Laugthingets Situation 1789; Sigurður Guðmundsson 1878

Númer: 2880-315**Sérheiti:** Konungsvegur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 397374.6 N: 419057.6**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask, vegagerð**Staðhættir:** Vegurinn liggur austur um Þingvallahraun og upp að Þingvallabæ (2880-210).**Minjalýsing:** Konungsvegurinn var lagður austur um Þingvallahraun og upp að Þingvallabæ. Enn eru leifar af honum undir núverandi vegum.

Mynd 189. Konungsvegur (2880-315) merktur inn á kort

Númer: 2880-316**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397354.8 N: 419391.5**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna vegagerðar)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Um 136m norðan við Höggstokkseyri (2880-203).**Minjalýsing:** Sigurður Guðmundsson merkir hér tvær búðir og eina enn ómerкта. Engin ummerki sjást um þessar búðir, sem hefðu átt að vera nálægð hraunjaðrinum, austarlega á völlumunum.

Nr. 61: Jöklamannabúð. 1234. (Rauðmelinga. Hofgarðagoða búð).

Mynd 190. Búð (2880-316) merkt inn á kort

Nr. 62: Austfirðingabúð. 1234. Þorkell Geitisson. 1000-1012.¹¹⁷

Númer: 2880-317

Sérheiti: Skötugjá

Hlutverk: Brunnur

Tegund: Náttúruminjar

Hnit ISN93: A: 397242.2 N: 418897.7

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

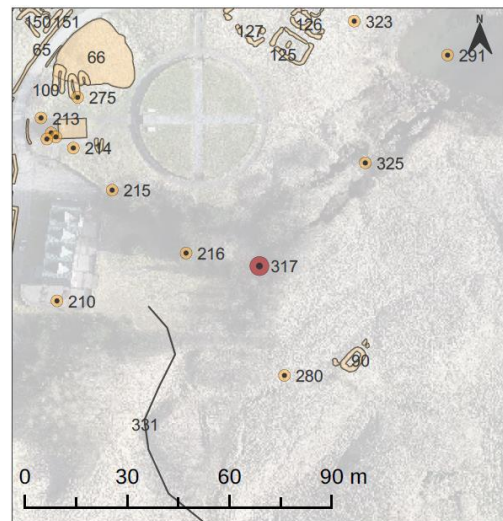
Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Syðst í Skötugjá.

Minjalýsing: Vatnsból Þingvallabæjar var syðst í Skötugjá.

Mynd 191. Brunnur (2880-317) merktur inn á kort

Númer: 2880-318

Hlutverk: Búð

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 397269.3 N: 419011.8

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já (vegna vegagerðar)

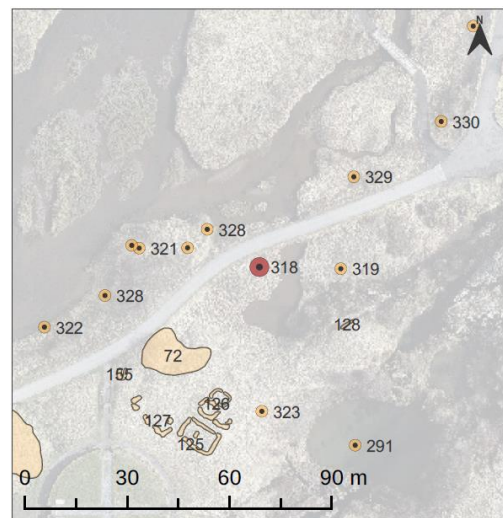
Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Staðhættir: Um 83m austan við Klukkuhól (2880-066).

Minjalýsing: „Enn fremur sprettur vatn upp undan hraunbrekkunni norðan-undir túninu, á móts við Skötutjörn, og rennur þar fram lækur út í ána. Nokkrar leifar eru þar beggja vegna við hann af fornum búðatóftum.“¹¹⁸

Mynd 192. Búð (2880-318) merkt inn á kort

¹¹⁷ Sigurður Guðmundsson

¹¹⁸ Matthías Þórðarson 1945:121

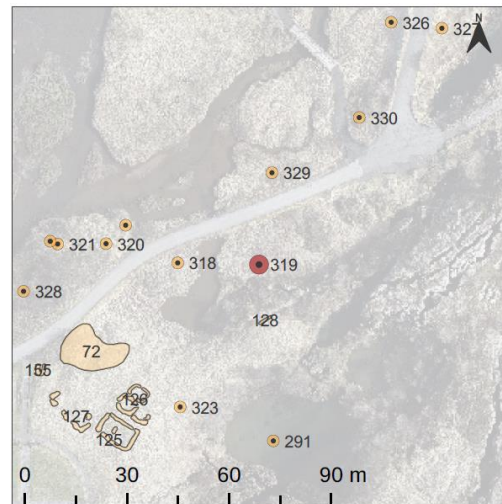
Númer: 2880-319**Hlutverk:** Klakhús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397293.2 N: 419011.3**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Um 20m austan við (2880-318).

Minjalýsing: "Kofatóft lítil austan-við [lækin NV Skötutjarnar] er eftir klakhús, sem séra Jens Pálsson gerði þar, er hann var prestur á Þingvöllum (1879-1886). Klakið mistókst, enda mun vatnið vera óhentugt." (Matthías Þórðarson 1945).

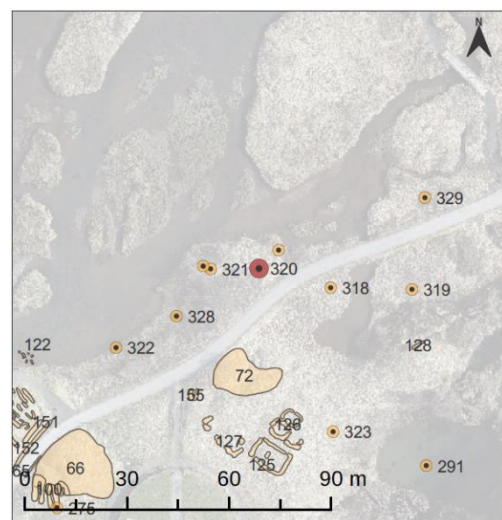
Sigurður Guðmundsson merkir búið nr. 49 á þessum slóðum á sínum uppdrætti og kallar búið Hrafnkels Freysgoða/Þóris Hrafnkelssonar (~1012). Ekki er víst að hér hafi verið forn búið en líklega hefur Sigurður komið auga á minjar eldri en klakhúsið (1879-1886).¹¹⁹

Númer: 2880-320**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Mannvistarleifar**Hnit ISN93:** A: 397248.3 N: 419017.4**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 20m vestan við (2880-318).

Minjalýsing: Mögulegar mannvirkjaleifar í profuskurði frá 2002. Sigurður Guðmundsson merkti hér búið 45 sem hann kallar Hofsverjabúið en setti spurningamerki við.¹²⁰

Mynd 193. Klakhús (2880-319) merkt inn á kort

Mynd 194. Mannvistarleifar (2880-320) merktar inn á kort

¹¹⁹ Matthías Þórðarson 1945:121

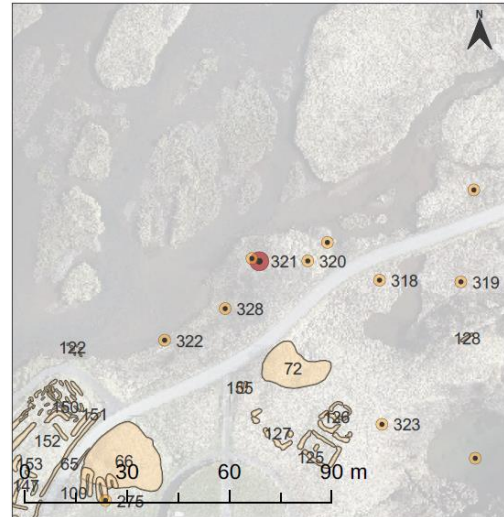
¹²⁰ 2002:47-48

Númer: 2880-321**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Mannvistarleifar**Hnit ISN93:** A: 397234.1 N: 419017.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 15m vestan við (2880-320).

Minjalýsing: Mögulegar mannvirkjaleifar í Mynd 195. Mannvistarleifar (2880-321) merktar inn á kort

prufuskurði frá 2002. Sigurður Guðmundson merkir hér búð 54 sem hann kallar Hofsverjabúð en setur spurningamerki við.¹²¹

Númer: 2880-322**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397206.3 N: 418994.2**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna vatnsrofs)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Rof

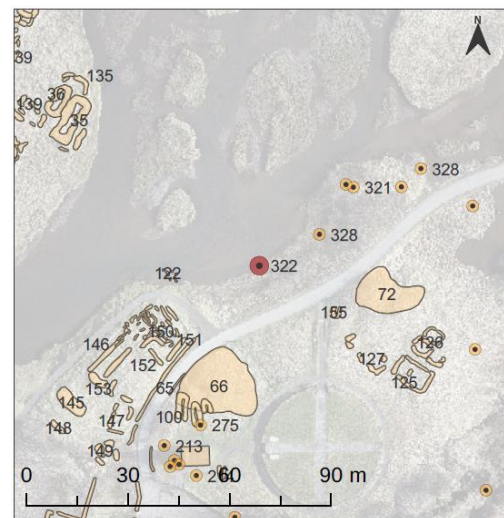
Staðhættir: Við bakka Öxarár, um 25m norðan við Klukkuhól (2880-066).

Minjalýsing: Sigurður Guðmundsson merkir hér eftirfarandi búðir:

Nr. 43: Hólmsteinn Spakbersason. 1012. [2-3 búðir, nær Biskupsbúð, að hálfu úti í ánni.]

Nr. 44: Fljótisdælabúðir. [1-2 búðir, rétt NA nr. 43, að hálfu úti í ánni.]

Nr. 46: Njarðvíkingabúð? [4 sambyggðar búðir nokkrum metrum SA búða 43-44.]

Mynd 196. Búð (2880-322) merkt inn á kort

¹²¹ 2002:47-48

Búðir þessar sjást ekki á yfirborði en vísbendingar um hleðslusteina í Öxará, norðan Biskupsbúð, fundust við fornleifarannsóknir 2002. Ef hér hafa verið mannvirki er alls ólíklegt að nafngiftir Sigurðar séu réttar og einnig gætu mannvirkin hafa tengst búskap á Þingvallabæ ¹²²

Númer: 2880-323

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 397270.0 N: 418969.5

Ástand: Ekki sést til fornleifa

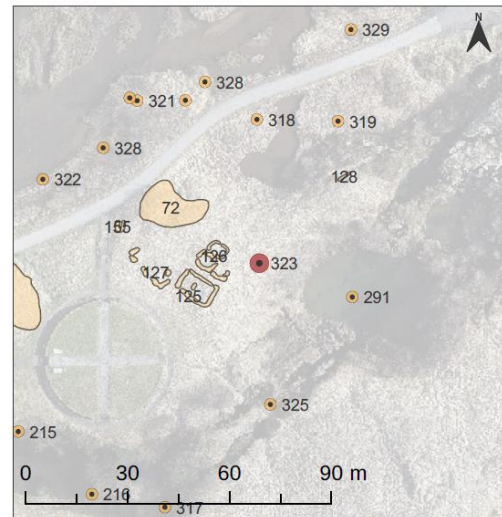
Horfin: Já (vegna sléttunar)

Friðlýst: Já

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Við vesturbakka Skötutjarnar (2880-291).

Mynd 197. Heimild (2880-323) merkt inn á kort

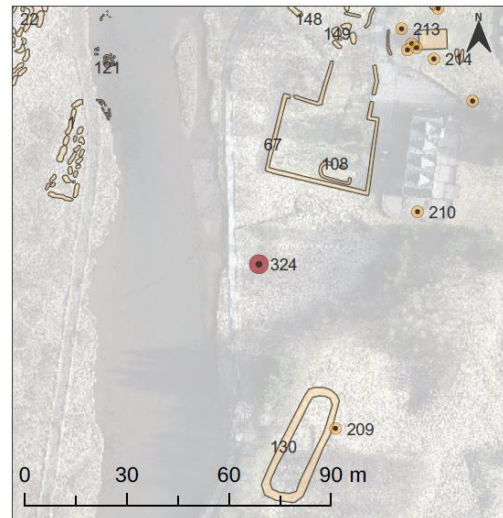
Minjalýsing: Sigurður Guðmundsson merkir hér nokkrar meintar þingbúðir á uppdrætti sínum 1861, sem liggja hver á eftir annarri NA-SV og eignuð eftirfarandi: Nr. 48: Heydæla búð? [Nyrst, við vesturbrún Skötutjarnar] Nr. 50: Hallbjörn sterki. 1012. [SV við nr. 48 og við SV-endann eru kvíar] Líkur eru á að Sigurður hafi teiknað upp útihúsatóftir frá Þingvallabæ og talið þær vera af fornumþingbúðum. Ummerki um útihús sjást á þessu svæði.¹²³

¹²² Sigurður Guðmundsson

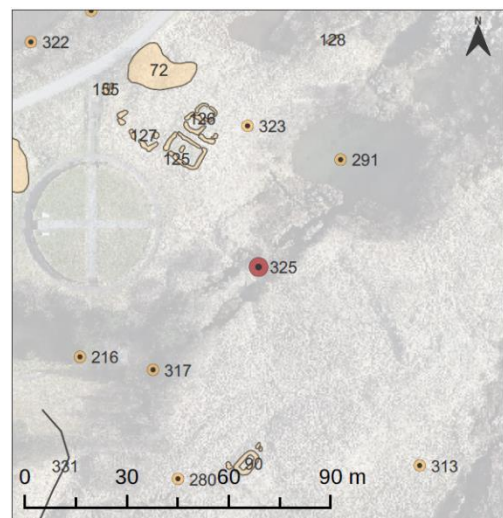
¹²³ Sigurður Guðmundsson

Númer: 2880-324**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397136.2 N: 418872.0**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna rasks)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Um 25m sunnan við Þingvallakirkjugarð (2880-067).

Minjalýsing: Sigurður Guðmundsson merkir tvær ógreinilegar búðir, sem snúa báðar A-V, vestan og suðvestan Þingvallakirkjugarðs árið 1861 og gefur þeim ekki númer. Ekki sést til þeirra á yfirborði. Ef hér hafa verið mannvirki er það vestra komið undir gönguleið við austurbakka Öxarár og hitt væri staðsett í mýrinni sunnan Þingvallakirkjugarðs.¹²⁴

Mynd 198. Heimild (2880-324) merkt inn á kort

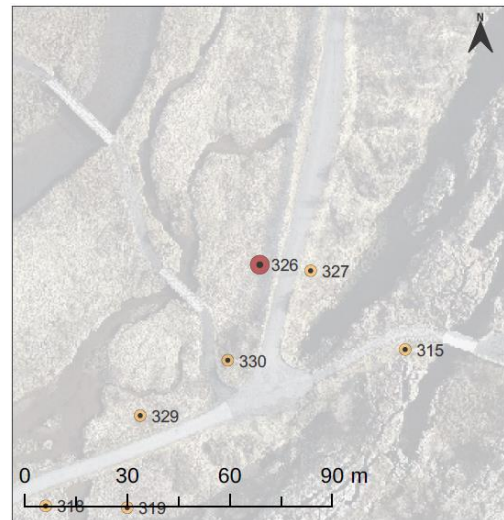
Númer: 2880-325**Sérheiti:** Tæpistígur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397273.3 N: 418927.9**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 30m austan við Þjóðargrafreitinn á Þingvöllum.**Minjalýsing:** Stígurinn liggur í gjánni SV við Skötutjörn (2880-291).

Mynd 199. Tæpistígur (2880-325) merktur inn á kort

¹²⁴ Sigurður Guðmundsson

Númer: 2880-326**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397332.0 N: 419082.4**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Vestan Flosagjár, vestan-megin við akveginn.

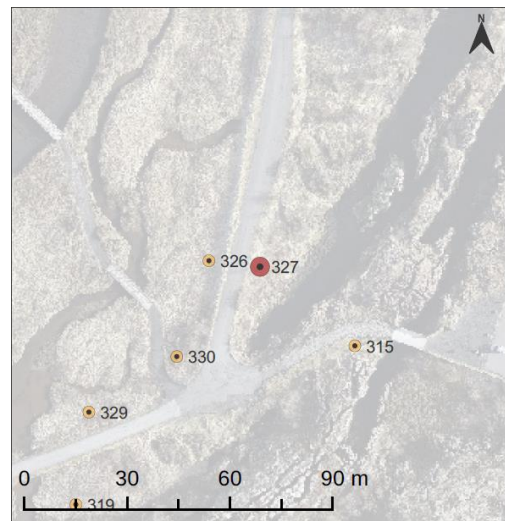
Minjalýsing: "Nokkrar leifar eftir 2 búðir sjást enn vestur-af endanum á Flosagjá, vestan akvegarins þar. Þar gætu, ef til vill, verið leifar Austfirðingabúðar og Jöklamannabúðar." Markað sem X á uppdrætti Samúels Eggertssonar og Matthíasar Þórðarsonar 1929.

Mynd 200. Búð (2880-326) merkt inn á kort

Númer: 2880-327**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397346.9 N: 419080.6**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna vegagerðar)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Vestan við suðurenda Flosagjár.

Minjalýsing: „Sumum kann að virðast samanburðar moldir eða einhverjar mannvirkjaleifar vera [við suðurenda Flosagjár], austan vegarins, milli hans og Flosagjár.“ Markað með X á uppdrætti Samúels Eggertssonar og Matthíasar Þórðarsonar 1929.¹²⁵

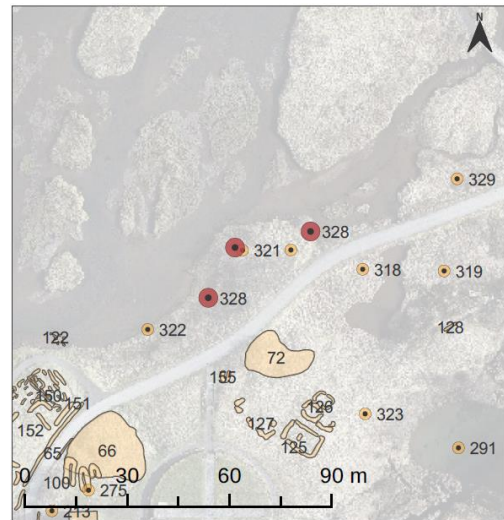

Mynd 201. Búð (2880-327) merkt inn á kort

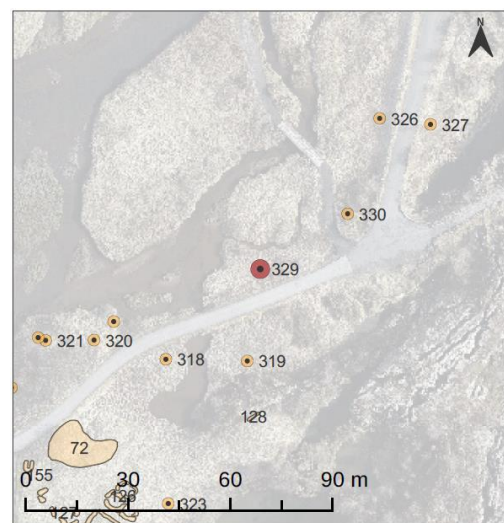
---

¹²⁵ Matthías Þórðarson 1945:172

Númer: 2880-328**Hlutverk:** Búð**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397236.7 N: 419014.8**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Við bakka Öxarár norðan við Þjóðargrafreitinn á Þingvöllum.**Minjalýsing:** Markað sem X á uppdrætti Samúels Eggertssonar og Matthíasar Þórðarsonar 1929.¹²⁶

Mynd 202. Búðir (2880-328) merkt inn á kort

Númer: 2880-329**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397297.0 N: 419038.2**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna vegagerðar)**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Við austurbakka Öxarár, rétt vestan vegar, um 95m VSV Flosagjár.**Minjalýsing:** Ógreinilegar minjar, hugsanlega leifar þingbúðar, merktar sem X á uppdrætti Samúels Eggertssonar og Matthíasar Þórðarsonar 1929. Líklegast eru minjarnar hornfar vegna vegagerðar og/eða vatnavaxta.

Mynd 203. Heimild (2880-329) merkt inn á kort

¹²⁶ Matthías Þórðarson 1945:172

Númer: 2880-330

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 397322.7 N: 419054.4

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

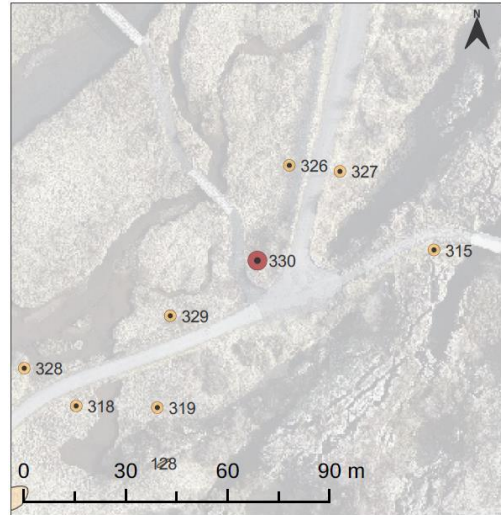
Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Við austurbakka Öxarár, rétt vestan vegar, um 65m vestan Flosagjár.

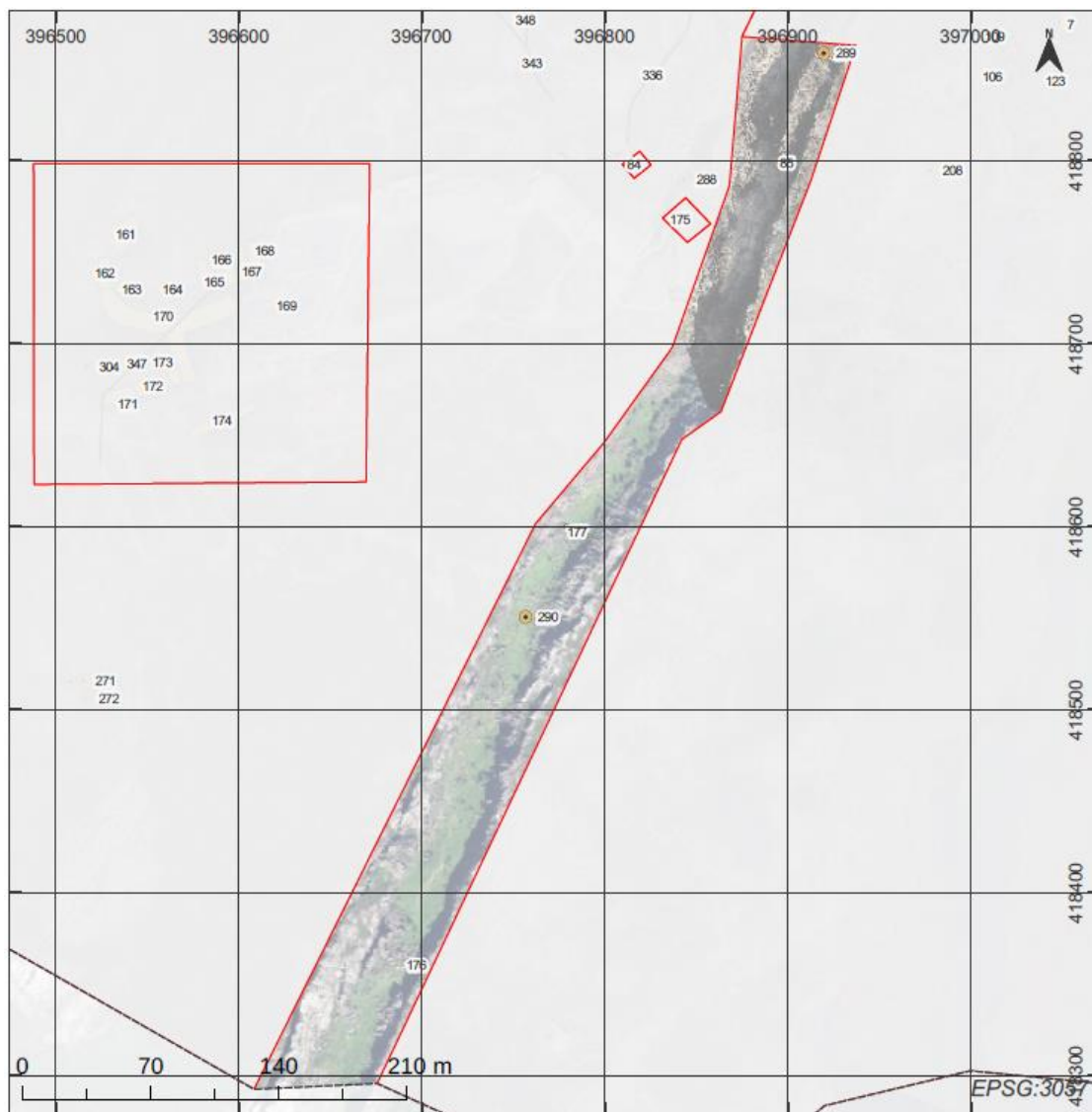
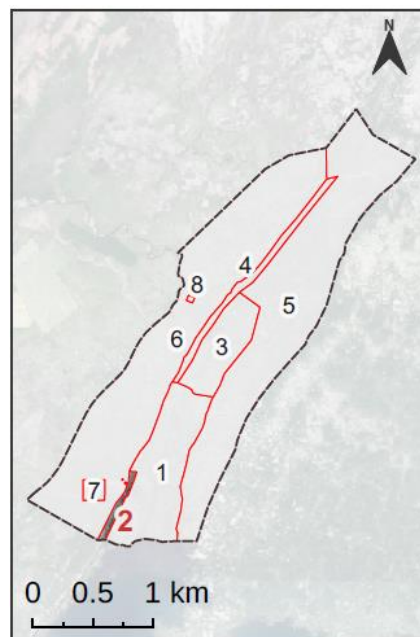
Minjalýsing: Ógreinilegar minjar, hugsanlega leifar þingbúðar, merktar sem X á uppdrætti Samúels Eggertssonar og Matthíasar Þórðarsonar 1929. Líklegast eru minjarnar horfnar vegna vegagerðar og/eða vatnavaxta.

Mynd 204. Heimild (2880-330) merkt inn á kort

6. HESTAGJÁ

Líkt og nafnið gefur til kynna var Hestagjá notuð til að króa og geyma hesta. Þó hafa fleiri búgripir verið geymdir hér þar sem syðri hlutar hennar kallast Lambagjá og Hrútagjá. Minjar á þessu svæði eru helst hleðslur og aðhöld.

6.1 FORNLEIFASKRÁNING HESTAGJÁ

Númer: 2880-085

Hlutverk: Fjós

Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 396900.7 N: 418798.5

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

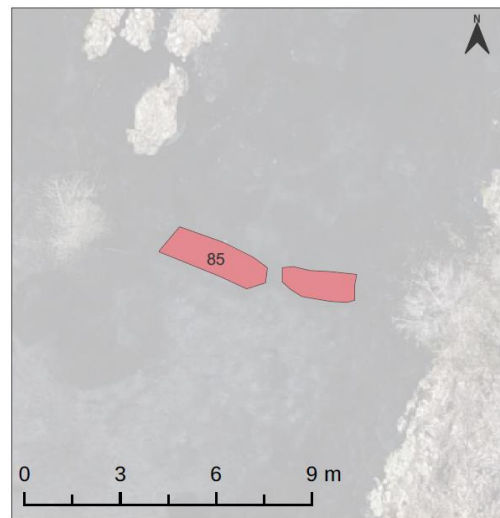
Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í Hestagjá.

Minjalýsing: Tvær greinilegar hleðslur sem loka

lítilli afgangi í Hestagjá. Veggjahæðin er um 1m og veggþykktin er um 1m að jafnaði. Var nýtt sem sumarfjós.

Mynd 205. Fjós (2880-085) merkt inn á kort

Númer: 2880-176

Hlutverk: Vörslugarður

Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 396697.0 N: 418360.0

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

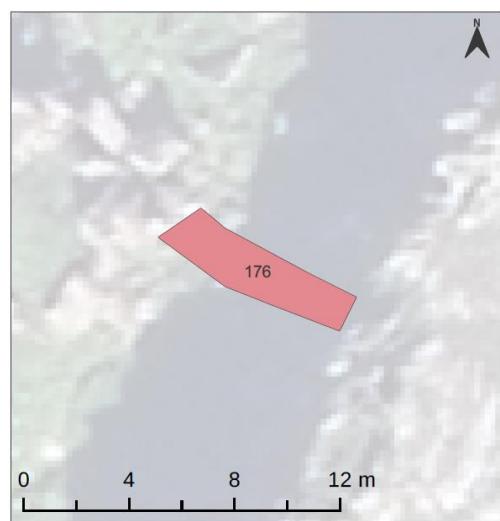
Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

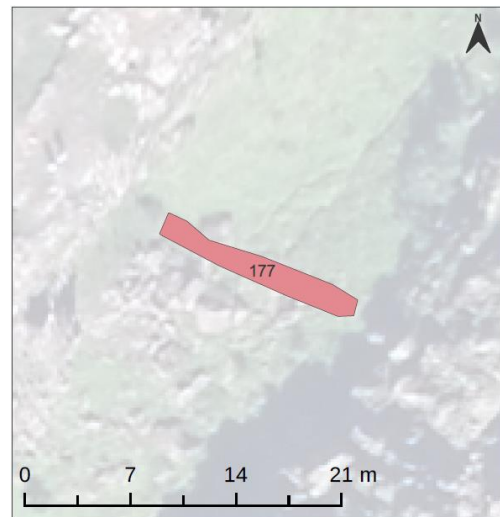
Staðhættir: Í miðri Hestagjá, um 425m SSV af gestastofu á Hakinu.

Minjalýsing: Grjóthleðsla, nokkuð hrunin, sem

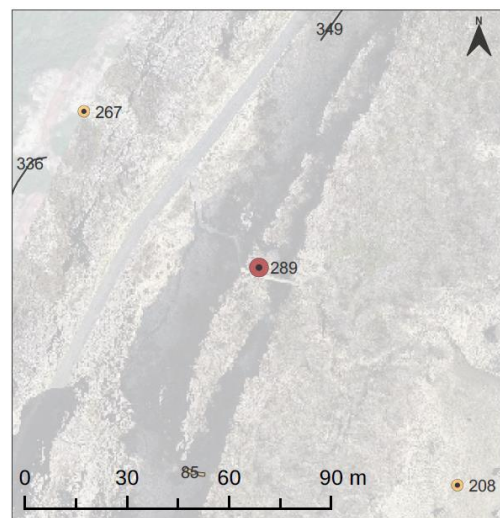
liggur þvert yfir Hestagjá. Veggahæð er frá 0.2-0.4m og veggþykkt er um 0.5m. Hleðslan er u.þ.b. 7.5m löng.

Mynd 206. Vörslugarður (2880-176) merktur inn á kort

Númer: 2880-177**Hlutverk:** Vörslugarður**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 396784.8 N: 418597.3**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í Hestagjá, um 150m sunnan gestastofu á Hakinu.**Minjalýsing:** Hlaðinn garður, sumstaðar hruninn, sem liggur þvert yfir Hestahjá. Eflaust notaður til að króa af hesta og/eða annan búfénað. Hleðslan er um 14m löng og 1m breið og hleðsluhæðin er frá 0-0.4m.

Mynd 207. Vörslugarður (2880-177) merktur inn á kort

Númer: 2880-289**Sérheiti:** Stuttistígur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 396919.7 N: 418858.7**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 150m austan við Þjónustumiðstöðina á Hakinu.**Minjalýsing:** Stígurinn liggur vestan við Þjónustumiðstöðina á Hakinu.

Mynd 208. Stuttistígur (2880-289) merktur inn á kort

Númer: 2880-290

Sérheiti: Hestagjá

Hlutverk: Heimild

Tegund: Náttúruminjar

Hnit ISN93: A: 396756.8 N: 418550.4

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

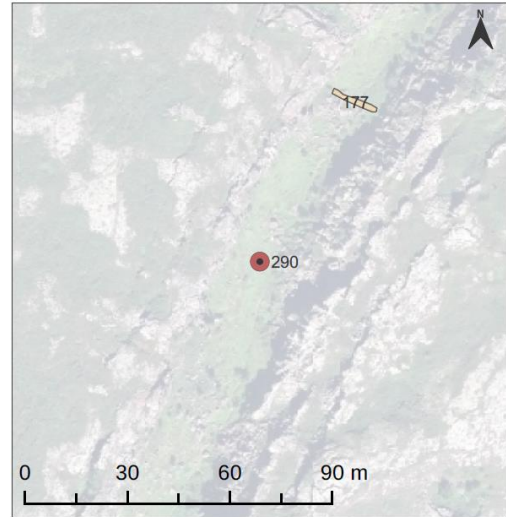
Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 500m sunnan við

þjónustumiðstöðina á Hakinu.

Minjalýsing: Nafn gjáarinnar bendir til þess að þar voru haldnir hestar.

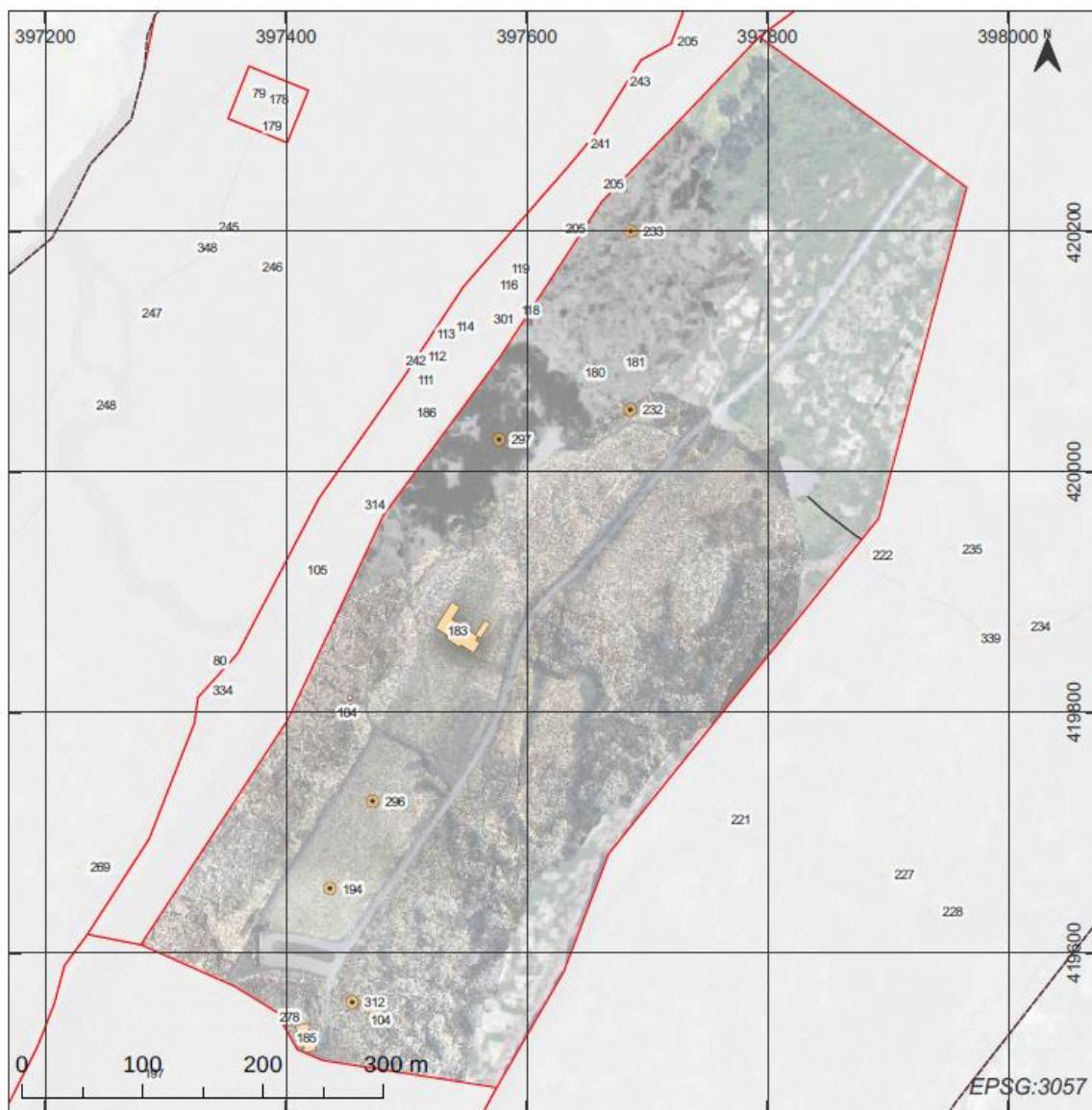
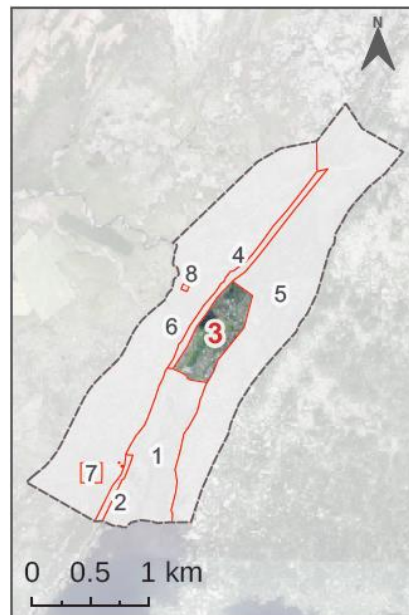

Mynd 209. Hestagjá (2880-290) merkt inn á kort

7. EFRI-VELLIR

Vellirnir norðan Kastala kallast Efri-Vellir. Flestar skráðar minjar á þessu svæði eru horfnar; þær voru frá fyrri hluta 20. aldar en vellirnir hafa raskast vegna veglagninga og sléttunar.

7.1 FORNLEIFASKRÁNING EFRI-VALLA

Númer: 2880-104

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Steinsteypa

Hnit ISN93: A: 397473.8 N:419549.9

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættta

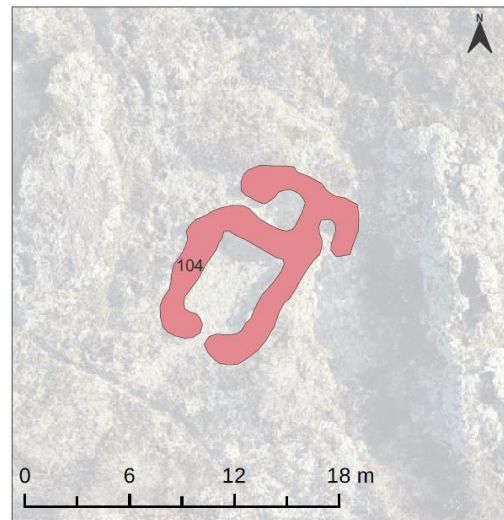
Hættuorsök:

Staðhættir: 65m austan Kastala.

Minjalýsing: Steinsteypdur grunnur smáhýsis sem

tengdist rekstri Hótels Valhalla þegar það stóð við

Kastalana milli 1898-1930. Húsið sneri NA-SV, tæplega 12x7m að utanmáli og reist úr timbri. Tvö rými voru í húsinu. Það syðra var um 5.5x4m að innanmáli og með inngang á suðurgafli. Hið nyrðra var um 2.5x2.5m og gengið inn á vesturhlið. Ekki er ljóst hvort dyr hafi verið á milli herbergja. Austan hússins hefur verið lítill pallur og má þar greina litla dæld, um 1m í þvermál.

Mynd 210. Steynstepugrunnur (2880-104) merktur inn á kort

Númer: 2880-180

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Steinalögn

Hnit ISN93: A: 397656.1 N: 420084.0

Ástand: Greinanlegar fornleifar

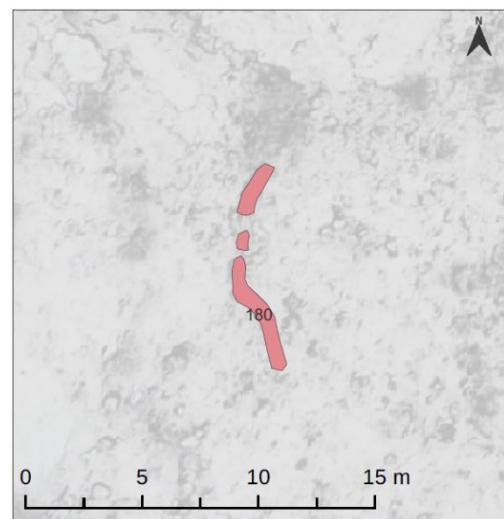
Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættta

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 40m frá vegi austur er hleðsla/garður. Birkitré í nágrenni en hleðslan er á mosagrónu svæði.

Mynd 211. Steinalögn (2880-180) merkt inn á kort

Minjalýsing: Hleðsla/garður gerður úr stórum mosavöxnum og veðurbörðum steinum. Aðeins hefur hrunið úr hleðslunni. Hleðslan/garðurinn er við endann á, að er virðist, gömlum árfarvegi. Er mjög skýr á um 8m löngu svæði.

Númer: 2880-181

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Steinalögn

Hnit ISN93: A: 397689.8 N: 420090.9

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

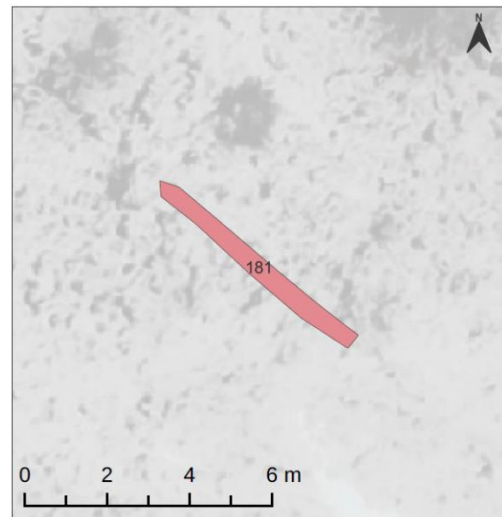
Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 5m frá göngustíg og um 30m frá vegi í austur, á mosabeði hjá lynggróðri er hleðsla/garður.

Mynd 212. Steinalögn (2880-181) merkt inn á kort

Minjalýsing: Frekar smáum mosagrónum steinum hefur verið raðað í röð. Sumir steinarnir eru komnir undir mosa, vel sýnileg á um 2m löngu svæði, en virðist þó ná alla leiðina upp að Stekkjagjá ef gengið er áfram, gjrótt er undir mosa.

Númer: 2880-183

Sérheiti: Mikliskáli

Hlutverk: Hús

Tegund: Hús

Hnit ISN93: A: 397544.0 N: 419868.1

Ástand: Ekki sést til fornleifa

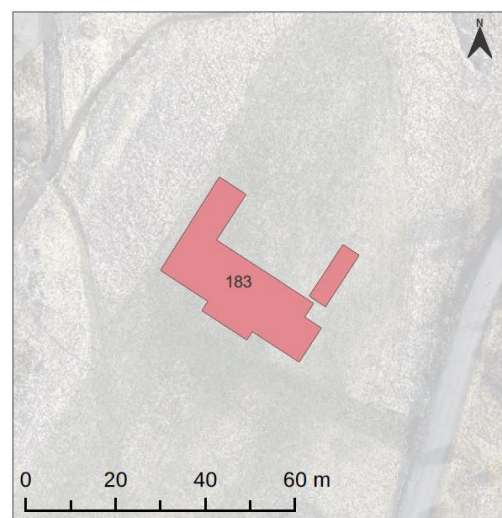
Horfin: Já (vegna niðurrifs)

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Á Efri-Völlum, á miðju túninu um 30m norðan við bílastæði.

Mynd 213. Mikliskáli (2880-183) merktur inn á kort

Minjalýsing: Veisluskáli sem reistur var fyrir komu Friðriks VIII Danakonungs árið 1907 og stóð aðeins fáein ár. Húsið er fyrir löngu rífið og voru vellirnir sléttaðir árin 1927-1928. Skálinn er teiknaður út frá uppdræti Herforingjaráðsins 1908.

Númer: 2880-184

Sérheiti: Konungshús

Hlutverk: Íveruhús

Tegund: Hús

Hnit ISN93: A: 397450.6 N: 419801.7

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já (vegna niðurrifs)

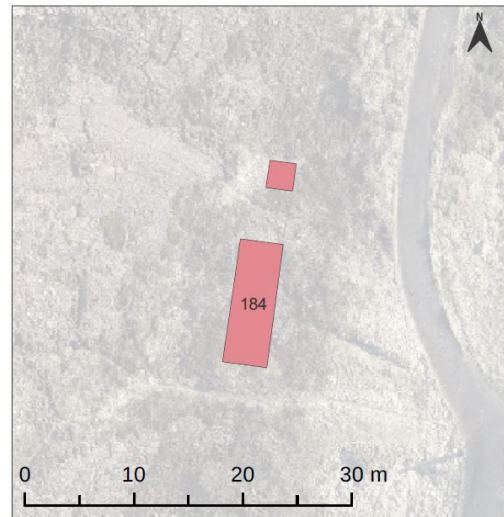
Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 80m vestan við bílastæðið á Efri-Völlum

Minjalýsing: Grunnur Konungshússins, sem reist var á þessum stað 1907 fyrir komu Friðriks VIII Danakonungs. Húsið var ætlað konungi til gistingar og öðrum fyrirmönnum eftir á. Húsið var flutt suður að Þingvallavatni þar sem það var nýtt sem ráðherrabústaður þar til það brann til grunna 10. júlí 1970.

Mynd 214. Konungshús (2880-184) merkt inn á kort

Númer: 2880-185

Sérheiti: Valhöll

Hlutverk: Hús

Tegund: Hús

Hnit ISN93: A: 397416.5 N: 419529.3

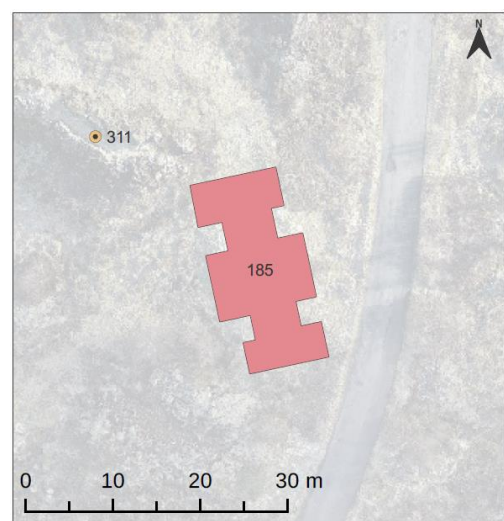
Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já (vegna niðurrifs)

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Mynd 215. Upprunaleg staðsetning Valhallar (2880-185) merkt inn á kort

Staðhættir: Valhöll stóð fast uppvið Kastala (2880-278).

Minjalýsing: Upprunaleg staðsetning Valhallar, áður en hún var flutt suður að Þingvallavatni.

Númer: 2880-190

Sérheiti: Reiðgötur við Kastala

Hlutverk: Leið

Tegund: Gata

Hnit ISN93: A: 397436.4 N: 419653.6

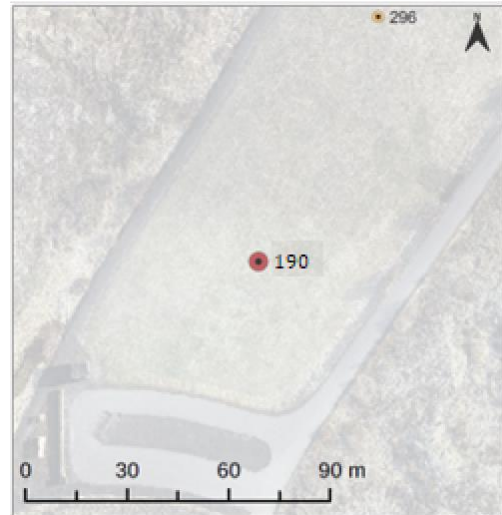
Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já (sléttað yfir)

Friðlýst: Já

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Staðhættir: Kastalar eru hraunhólar sem skilja að

Mynd 216. Reiðgöturarnar við Kastala (2880-190) merktar inn á kort

efri og neðri vellina. Á völlum voru margar reiðgötur og lágu þær eftir endilöngum Efrivöllum. Fyrir Alþingishátíðina 1930 voru allar götur jafnaðar og sléttaðar (Örnefnaskrá Þingvalla. Bls. 5). Í bókinni Þingvellir, staðir og leiðir eftir Björn Th. Björnsson segir: „Af Sturlungu og öðrum trúverðugum heimildum sýnast hér hafa verið Vellirnir efri, sem ofan var riðið áður komið var í þinghelgina sjálfa. Í Íslendingasögu Sturlu Þórðarsonar segir hann frá reið Snorra Sturlusonar, föðurbróður síns, á þingið sumarið 1229: „Þá er Flokkur Snorra reið ofan um hraun frá Sleðaási, riðu þeir Þórður og Böðvarr fyrir með flokk sinn. En er þeir komu á völlum efri, sneru þeir vestur með hrauninu. Var Sighvatur þá kominn, og sat flokkur hans fyrir sunnan völlum á hrauninu...Flokkur Kolbeins var niður á hrauninu fyrir sunnan götu.“ Hér verður afstaðan ljós þegar það er haft í huga, að þessi leið af völlum á Þingvöllum sjálfan var á vaðinu rétt fyrir neðan Neðri foss. „Fyrir sunnan völlum á hrauninu“ merkir þá hrauntunguna neðst í Hallinum við Fangbrekku, en „niðri á hrauninu fyrir sunnan götu“ hraunhóla þá sem þar eru og voru einmitt sunnan og austan við alfaraleiðina. Hraunólar þessir tveir eru nefndir Kastalar, og virðast þeir hafa markað þinghelgina á þann veg.“ (Bl. 11) Í Þingvöllum. Alþingisstaðurinn Forni lýsir Matthías Þórðarson „Vellirnir efri eru um 600 m. að lengd; að norð- og suðaustanverðu takmarkast þeir af hraunflákum, en hins vegar af Hallinum.

Vegurinn að austan kemur inn á þá mjög ofarlega, og vegurinn að norðan inn á norðurenda þeirra. Megin þorri allra þingmanna kom því inn á vellina efri og reið eftir þeim, er komið var til Alþingis eða farið þaðan. Þessara miklu mannreiða báru þeir einni ljós merki allt til skamms tíma, margar götur og djúpar, flestar vallgrónar. Einnig þessi merki hins forna Alþingis-halds eru nú horfin. Undirbúningsnefndalþingis-hátíðarinnar 1930 lét árin 1927-1928 slétta vellina efri, og voru þeir síðan teknir til ræktunar. Hina síðari áratugi hafði aðalumferð á staðnum veruð um þá; þar var þurrlandast og víðlendast.“ (Bl. 102)

Minjalýsing: Reiðgöturnar eru ekki sjáanlegar á yfirborði þar sem túnin hafa verið sléttuð og notuð til ræktunar á árunum 1927-1928. Hægt er að sjá móta fyrir leiðum á efri völlum en ekki á neðri völlum.

Númer: 2880-232

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 397685.9 N: 420051.6

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

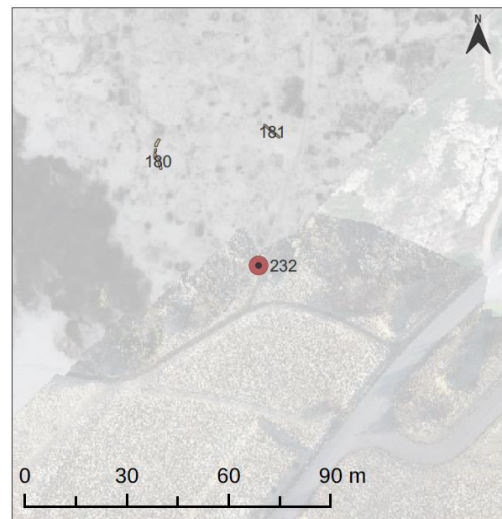
Friðlýst: Nei

Hættumat: Hætta

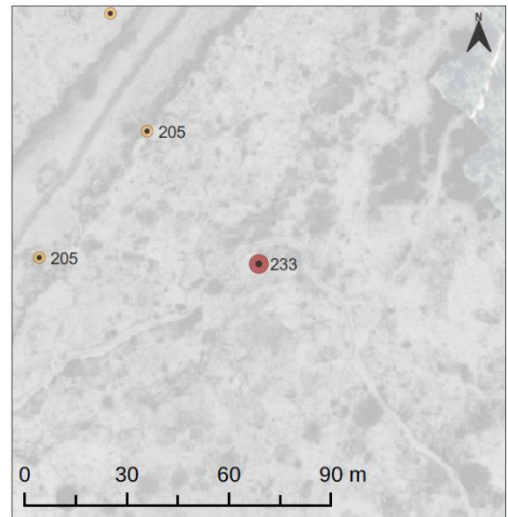
Hættuorsök: Skógrækt

Staðhættir: Við hliðina á göngustíg og um 15m frá vegi í austri er varða.

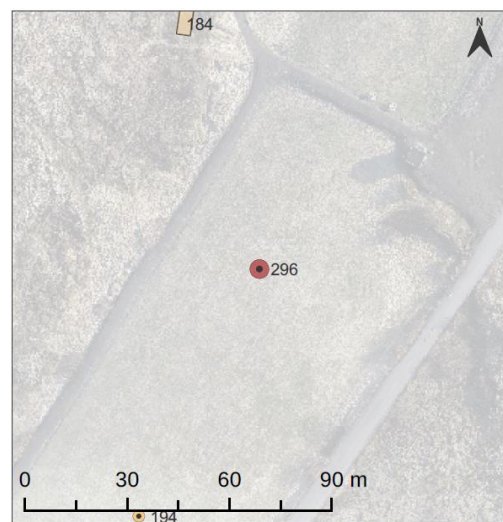
Minjalýsing: Varða, stórir steinar. Ca 30cm há. Lítið tré hefur vaxið yfir hana.

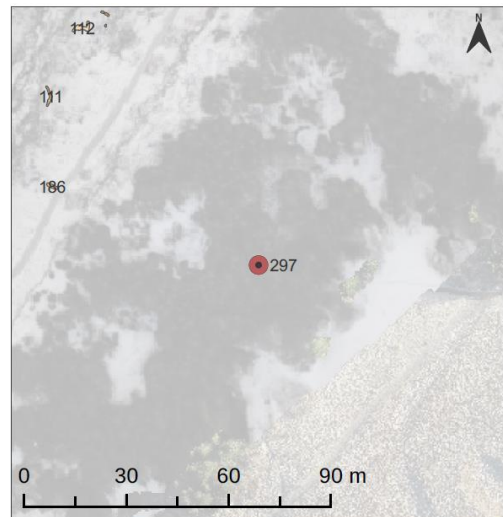
Mynd 217. Varða (2880-232) merkt inn á kort

Númer: 2880-233**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Steinalögn**Hnit ISN93:** A: 397686.3 N: 420200.1**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við göngustíg sem kemur upp úr Stekkjagjá. Ca 70m frá vegi í austur.**Minjalýsing:** Grjóti hefur verið staflað í gat á klettinum. Smátt mosavaxið og veðurbarið grjót. Lynggróður vex í kring og aðeins farinn að vaxa í grjóthrúgunni.

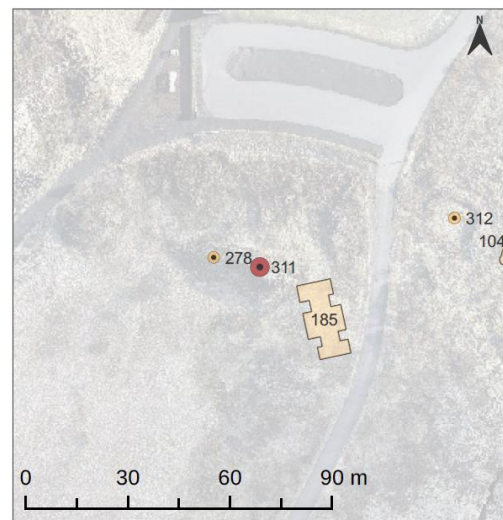
Mynd 218. Staðsetning steinalagnar (2880-233) merkt inn á kort

Númer: 2880-296**Sérheiti:** Efri-Vellir**Hlutverk:** Sögustaður**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397471.8 N: 419726.1**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Norðan við Neðri-Velli.**Minjalýsing:** Ekki sést til fornleifa á Efri-Völlum, en Vellirnir voru sléttaðir fyrir alþingishátíðina 1930 en þar geta vel hafa verið búðaleifar.

Mynd 219. Staðsetning Efri-Valla (2880-296) merkt inn á kort

Númer: 2880-297**Sérheiti:** Furulundur**Hlutverk:** Skógrækt**Tegund:** Jarðræktarsvæði**Hnit ISN93:** A: 397576.8 N: 420026.8**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Já**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við norðanverða Efri-Velli (2880-296).**Minjalýsing:** Furulundur á Þingvöllum er fyrsta árangursríka skógræktartilraun á Íslandi, þar var fyrst gróðursett 1899.¹²⁷

Mynd 220. Staðsetning Furulundar (2880-297) merkt inn á kort

Númer: 2880-311**Hlutverk:** Geymsla**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397397.7 N: 419544.5**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í sprungu á eystri Kastalanum (2880-278).**Minjalýsing:** Geymsluhús var reist innan í sprungu á eystri Kastalanum (hraunhólar) í engslum við Valhöll, en hún var reist á þessu svæði 1898. Geymslan var rifin 1929 í tengslum við Alþingishátíðina 1930.

Mynd 221. Staðsetning geymslu (2880-311) merkt inn á kort

¹²⁷ Skógræktin, 2022

Geymslan sést á myndskaiði frá 1924. Bárújárnsþak var yfir austurhelmingi sprungunnar og gaflveggir voru hlaðnir upp en N- og S- veggir voru náttúrulegir. Stærð hefur verið u.þ.b. 12x4m.¹²⁸

Númer: 2880-312

Hlutverk: Rétt

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 397454.9 N: 419558.8

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já (vegna niðurrifs)

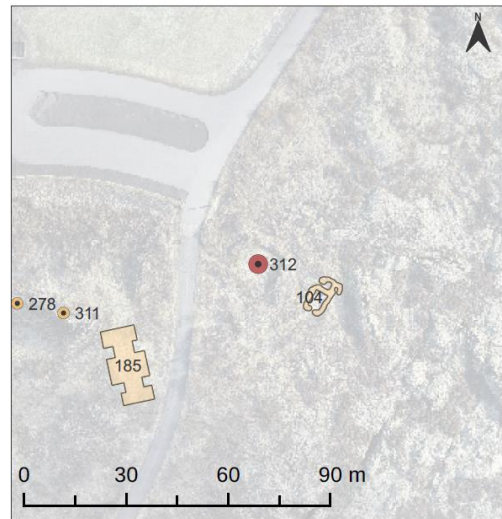
Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Réttin hefur verið um 40m NA við Valhöll (2880-185).

Minjalýsing: Grjóthlaðin hestarétt sem var reist norðaustan Valhallar, er hún var reist á sinni upprunalegu staðsetningu 1898. Réttin var rifin 1929 í tengslum við Alþingishátíðina 1930.

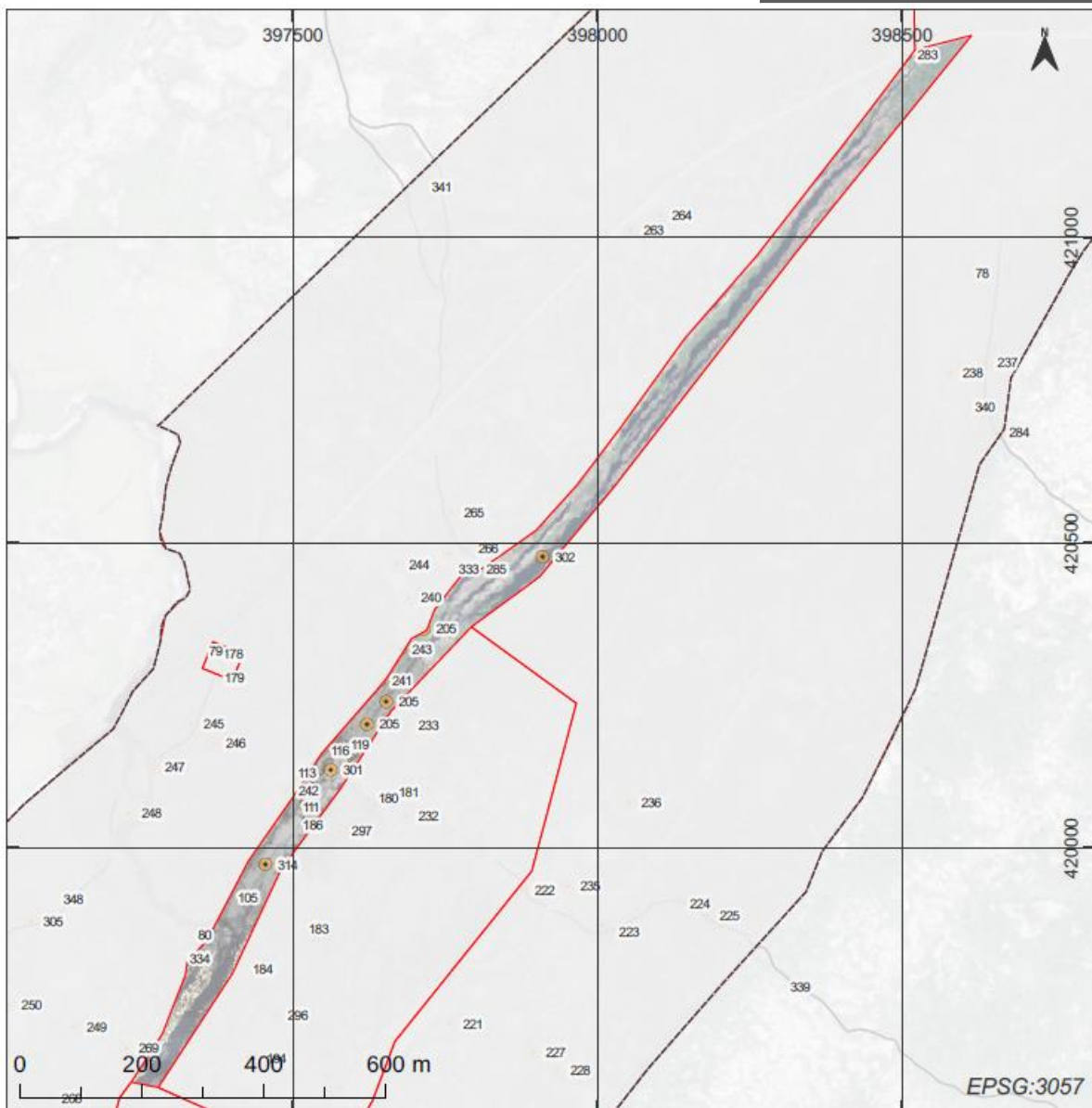
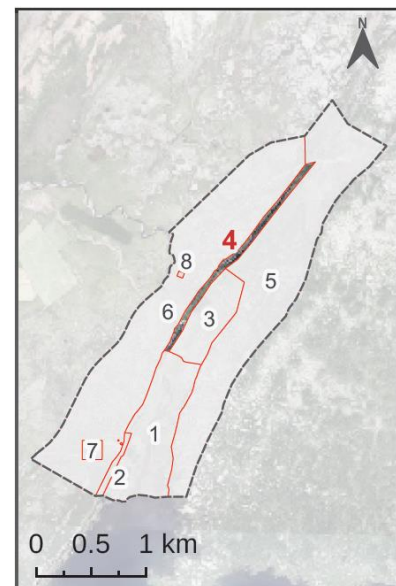

Mynd 222. Staðsetning réttar (2880-312) merkt inn á kort

¹²⁸ Matthías Þórðarson 1945:102

8. STEKKJARGJÁ OG SNÓKAGJÁ

Minjar á þessu svæði tengjast helst stekk Þingvallabæjar, sem Stekkjargjá dregur nafn sitt af. Norðan Stekkjargjár er Snókagjá, sem einnig var notuð til að geyma fé.

8.1 FORNLEIFASKRÁNING STEKKJARGJÁR OG SNÓKAGJÁ

Númer: 2880-105

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397423.6 N: 419918.5

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

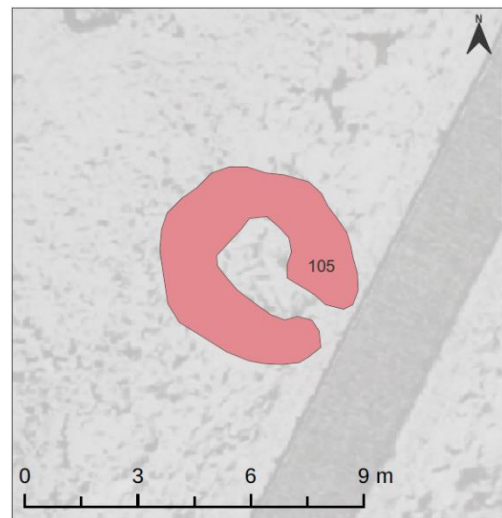
Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Staðhættir: Um 70m NA Öxarárfoss, rétt vestan timburpalls sem liggur í átt að fossinum.

Minjalýsing: Ferhyrnd eða hringmynduð tóft, um 5m að þvermáli og opin til austurs. Tóftin er grjóthlaðin og það má glytta í nokkra hleðslusteina á yfirborði.

Tóftin gæti hafa tengst búskap á síðari öldum. Hún gæti einnig verið tilkomin vegna Alþingishátíðarinnar 1930 en þá var messað í Stekkjargjá skammt frá þessari tóft.

Mynd 223. Tóft (2880-105) merkt inn á kort

Númer: 2880-111

Hlutverk: Rétt

Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 397515.4 N: 420076.2

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

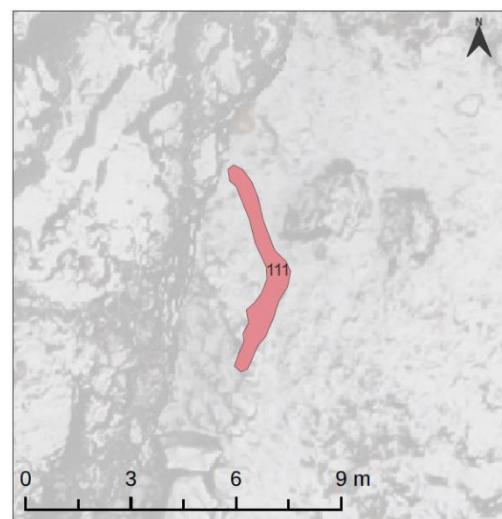
Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Upp við vesturbarm Stekkjargjár, um 80m SV stekkjjarins.

Minjalýsing: Um 60m löng grjóthleðsla upp við Stekkjargjá, sem notuð hefur verið sem kró. Minjarnar voru mældar inn eftir uppdráttum Guðmundar Ólafssonar.¹²⁹

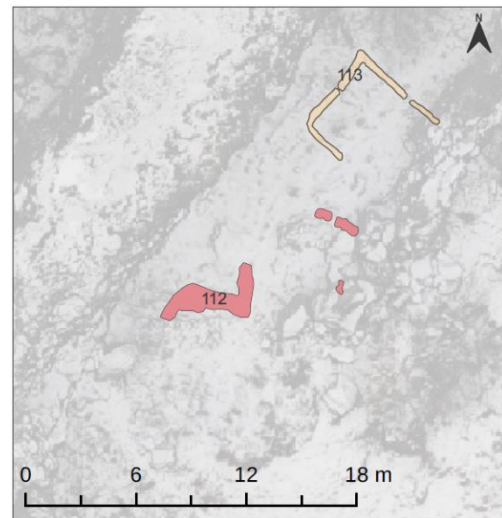

Mynd 224. Rétt (2880-111) merkt inn á kort

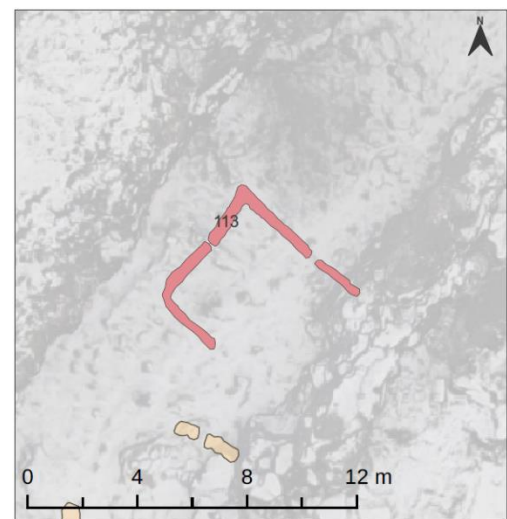
¹²⁹ Guðmundur Ólafsson 1988-1990

Númer: 2880-112**Hlutverk:** Vörslugarður**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397526.1 N: 420097.0**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við litla afgang vestan-í Stekkjargjá, um 75m SV stekksins.**Minjalýsing:** Fyrirhleðslur við haft inn í litla afgang vestan-í Stekkjargjá. Lengd 2-4m.

Minjarnar voru mældar inn eftir uppdráttum Guðmundar Ólafssonar.

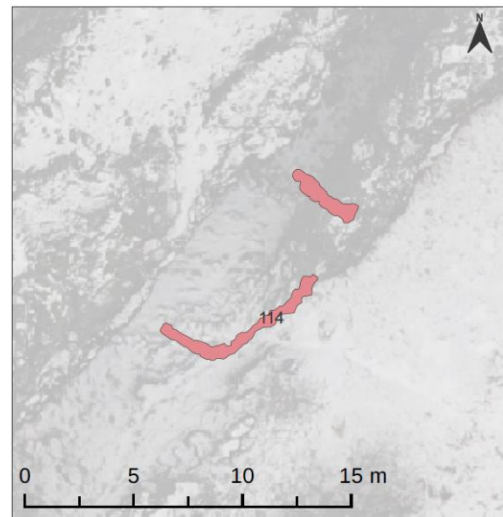

Mynd 225. Vörslugarður (2880-112) merktur inn á kort

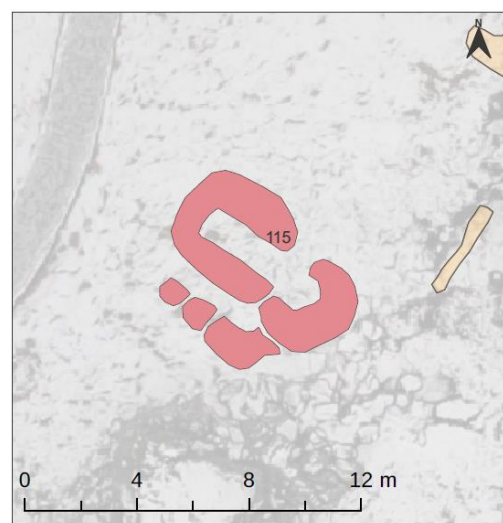
Númer: 2880-113**Hlutverk:** Rétt**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397532.9 N: 420107.3**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Innan í afgang vestan í Stekkjargjá, um 65m SV stekksins.**Minjalýsing:** Ferhyrnd, grjóthlaðin rétt, um 5x5.8m á stærð. Vesturgafli er heillegastur en aðrar hliðar eru illgreinanlegri.Minjarnar voru mældar inn eftir uppdráttum Guðmundar Ólafssonar.¹³⁰

Mynd 226. Rétt (2880-113) merkt inn á kort

¹³⁰ Guðmundur Ólafsson 1988-1990

Númer: 2880-114**Hlutverk:** Rétt**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397548.3 N: 420122.8**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í lítilli afgangi vestan í Stekkjargjá, um 45m SV stekksins.**Minjalýsing:** Grjóthlaðin rétt, um 10x5m að stærð.Minjarnar voru mældar inn eftir uppdráttum Guðmundar Ólafssonar.¹³¹

Mynd 227. Hleðsla (2880-114) merkt inn á kort

Númer: 2880-115**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397585.7 N: 420130.7**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við eystri barm Stekkjargjár, um 15m sunnan stekksins.**Minjalýsing:** Lítil tóft, um 8x4m að utanmáli, sem snýr NV-SA og hefur inngang á norðurhliðvegg. Við suðurhliðvegg mótar fyrir öðrum vegg, 4.2m x1m að stærð, sem gæti hafa verið annað rými eða leifar af eldra mannvirki.Minjarnar voru mældar inn eftir uppdráttum Guðmundar Ólafssonar.¹³²

Mynd 228. Tóft (2880-115) merkt inn á kort

¹³¹ Guðmundur Ólafsson 1988-1990¹³² Guðmundur Ólafsson 1988-1990

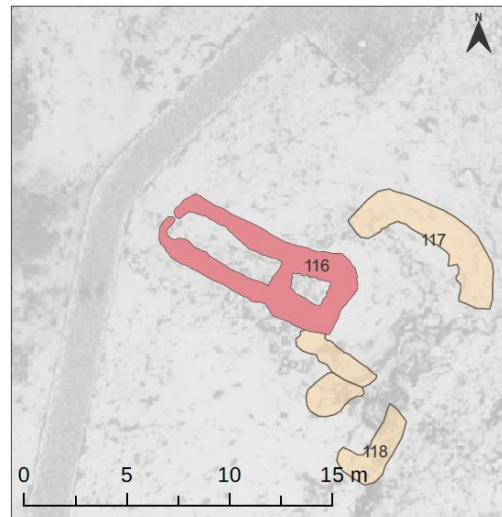
Númer: 2880-116**Hlutverk:** Stekkur**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397590.0 N: 420148.2**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Í Stekkjargjá, tæpum 50m norðan Furulundar og 350m NA Öxarárfoss.

Minjalýsing: Stekkur Þingvallabæjar. Hann er um 9.5x3.5m að utanmáli, snýr VNV-ASA og hefur inngang á vesturgafli. Vestara rýmið er 5.5x1.5m að innanmáli og það eystra um 1.8x1m. Stekkurinn er nokkuð heillegur og er með allt að 60cm vegghæð. Hringmynduð rétt er reist upp við austurgafli stekkjjarins.

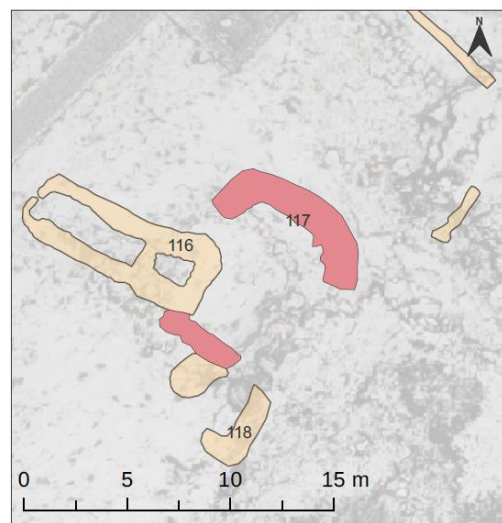
Minjarnar voru mældar inn eftir uppdráttum Guðmundar Ólafssonar.¹³³

Númer: 2880-117**Hlutverk:** Rétt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397596.9 N: 420148.4**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við austurgafli stekksins í Stekkjargjá (2880-116).

Minjalýsing: Hringmynduð hleðsla milli austurgafli stekkjjarins og eystri gjábarms Stekkjargjár. Hleðslan hefur verið notuð sem rétt eða kró fyrir búfénað. Inngangur hefur verið í NV-horni, upp við vegg stekkjjarins. Stærð er um 7.5x9.5m.¹³⁴

Mynd 229. Stekkur (2880-116) merktur inn á kort

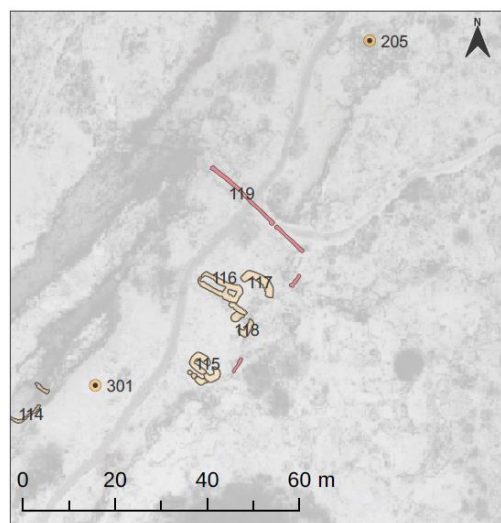
Mynd 230. Rétt (2880-117) merkt inn á kort

¹³³ Guðmundur Ólafsson 1988-1990

¹³⁴ Guðmundur Ólafsson 1988-1990

Númer: 2880-118**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397594.3 N: 420140.5**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Við eystri barm Stekkjargjár, um 3m SA stekkjarsins (2880-116).

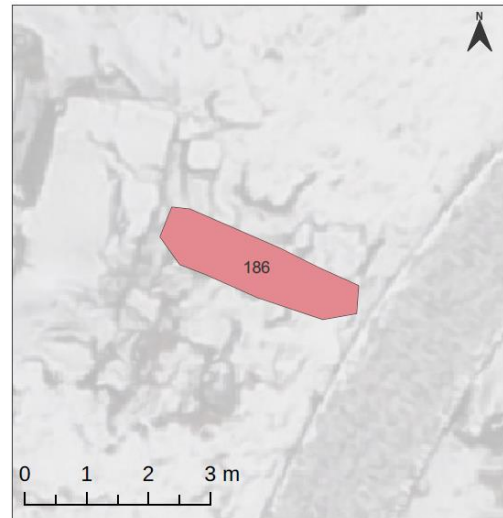
Mynd 231. Þúst (2880-118) merkt inn á kort

Minjalýsing: Lítil tóft við eystri barm Stekkjargjár. Stærð er um 5x4m og inngangur er á suðurhlið. Mögulega hefur þetta verið lítið aðhald eða kró.Minjarnar voru mældar upp eftir uppdráttum Guðmundar Ólafssonar.¹³⁵**Númer: 2880-119****Hlutverk:** Vörslugarður**Tegund:** Garðlag**Hnit ISN93:** A: 397597.6 N: 420161.3**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í Stekkjargjá, norðan- og austan við stekkin (2880-116) og um 60m norðan Furulundar.

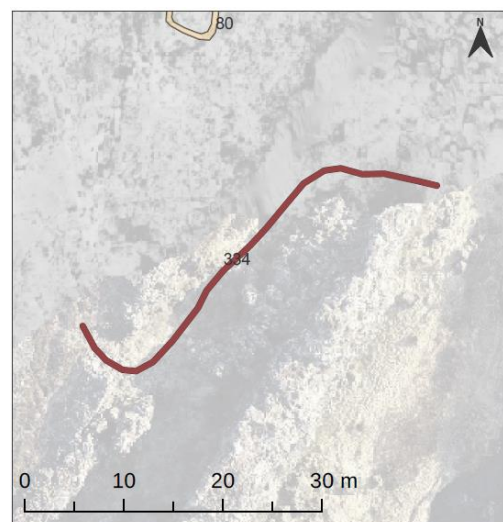
Mynd 232. Vörslugarður (2880-119) merktur inn á kort

Minjalýsing: Garðhleðsla sem þverar Stekkjargjá (27m á lengd) og tvö höft á eystri barmi gjárinnar (3 og 3.5m á lengd). Hleðslan tengist notkun stekkjarsins í gjánni. Hleðslan er nokkuð heilleg á flestum stöðum nema hjá gönguleið sem liggur yfir gjánnu. Heildarlengd er um 34m.¹³⁶¹³⁵ Guðmundur Ólafsson 1988-1990¹³⁶ Guðmundur Ólafsson 1988-1990

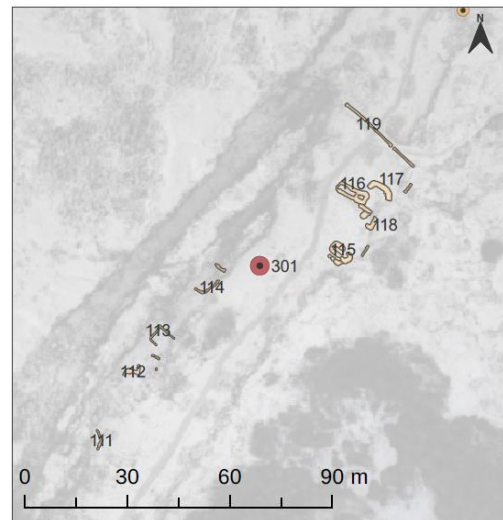

Númer: 2880-186**Hlutverk:** Vörslugarður**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397516.3 N: 420049.9**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Framkvæmdir**Staðhættir:** Um 20m sunnan við hleðslu (2880-111).**Minjalýsing:** Hleðslan sést á uppdráttum danska herforingaráðsins árið 1908.

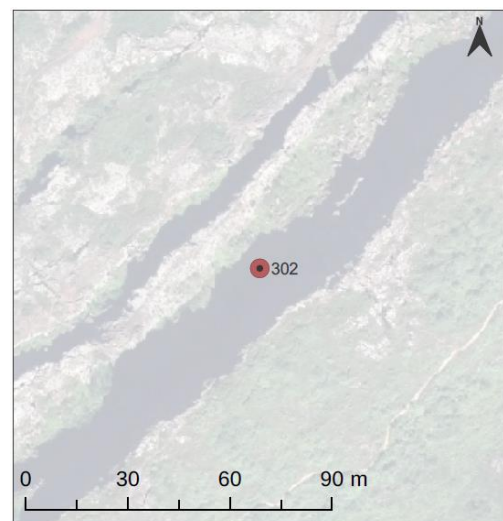
Mynd 233. Vörslugarður (2880-186) merktur inn á kort

Númer: 2880-334**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 397347.7 N: 419818.1**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 100m frá vegi í vestur ofan í gjá sunnan við Öxarárfoss eru tröppur og göngustígur.**Minjalýsing:** Tröppur og göngustígur liggja niður að Öxarárfossi sunnan megin við fossinn. Steinarnir eru stórir, tröppur og göngustígur eru um 3-4m breiðar. Hefur aðeins hrunið. Mosavaxið og veðurbarið gjrótt. Var gert fyrir Alþingishátíðina á Þingvöllum 1930.

Mynd 234. Leið (2880-334) merkt inn á kort

Númer: 2880-301**Sérheiti:** Stekkjargjá**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397562.3 N: 420127.2**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Stekkjargjá er norðan Furulundar (2880-297).**Minjalýsing:** Stekkjargjá liggur norðan Furulundar (2880-297) og innan hennar er að finna ýmsar landbúnaðarminjar frá Þingvallabæ.

Mynd 235. Stekkjargjá (2880-301) merkt inn á kort

Númer: 2880-302**Sérheiti:** Snóka**Hlutverk:** Heimild**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397910.1 N: 420476.6**Ástand:** Heillegar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í Almannagjá (2880-195) um 100m austan við Langastíg (2880-285).**Minjalýsing:** Í örnefnaskrá segir: „[...] er dýpsti kafli Almannagjár, við Fögrubrekku, og heitir hún þar Snóka; þar verpir á vorin alls konar illþýði: hrafnar, smyrlar og jafnvel fálkar. Í botni hennar var stundum heyjað frá Þingvöllum.“

Mynd 236. Snóka (2880-302) merkt inn á kort

Númer: 2880-314

Hlutverk: Vörslugarður

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 397455.2 N: 419972.4

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

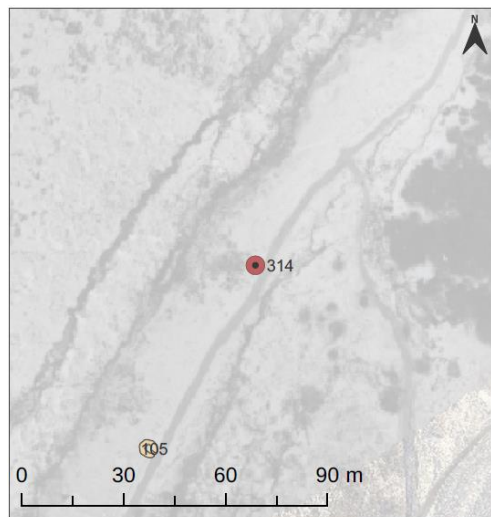
Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Hleðslan hefur verið í Stekkjargjá.

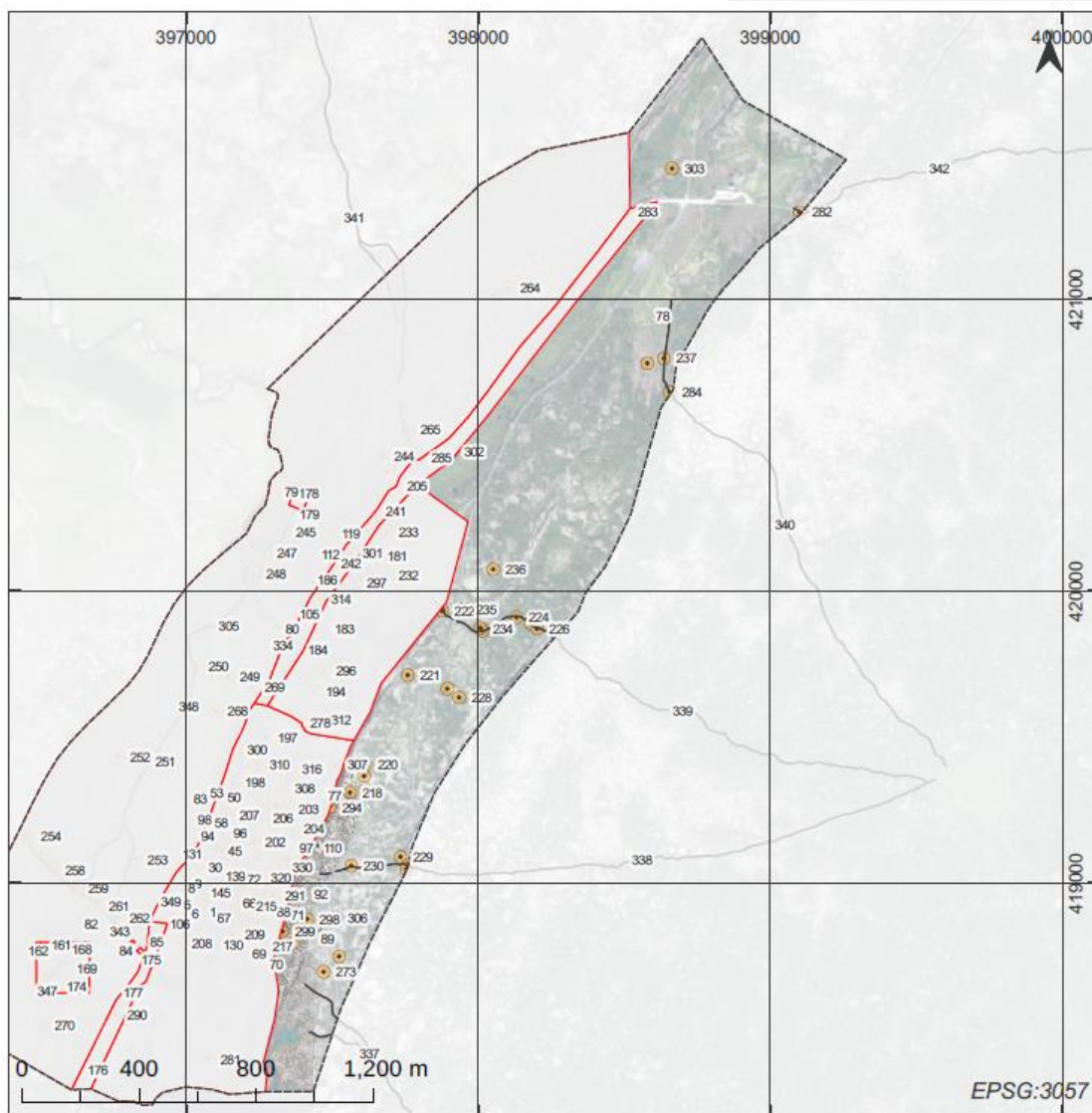
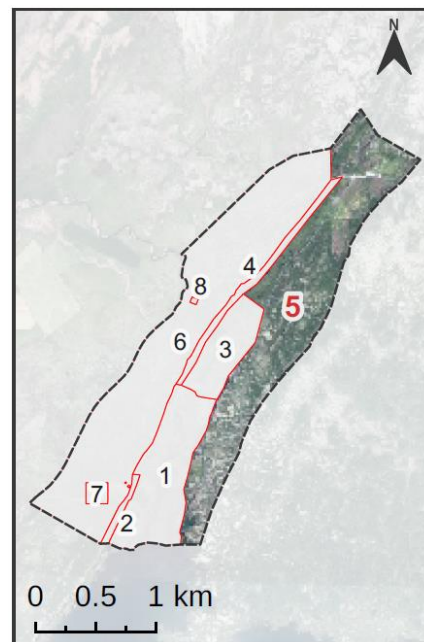
Minjalýsing: Hleðslan sést á uppdráttum danska herforingjaráðsins árið 1908.

Mynd 237. Staðsetning vörslugarðar (2880-314) merkt inn á kort

9. AUSTAN ÞINGHELGARINNAR

Svæði þetta er austan Valla-, Nikulásar-, Seiglu-, Tún- og Fjósagjár og nær norður að Þjónustumiðstöð þjóðgarðsins. Flestar minjar á þessu svæði eru tengdar búskap eða samgöngum í formi varðna og leiða.

9.1 FORNLEIFASKRÁNING AUSTAN ÞINGHELGARINNAR

Númer: 2880-071

Hlutverk: Klakhús

Tegund: Niðurgröftur

Hnit ISN93: A: 397361.4 N: 418877.3

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

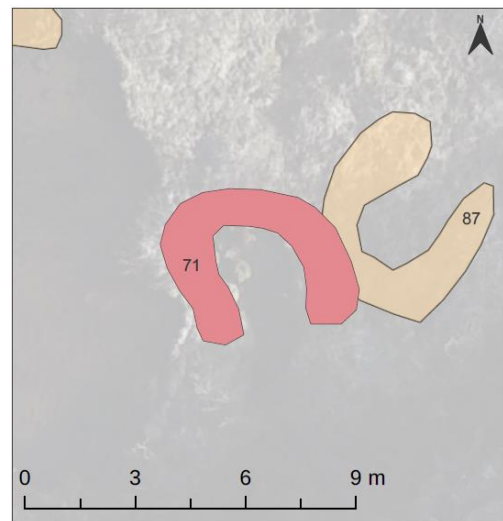
Friðlýst: Nei

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Fast vestan við (2880-087).

Minjalýsing: Klakhús Þingvallaprests frá því um aldamótin 1900.

Mynd 238. Klakhús (2880-071) merkt inn á kort

Númer: 2880-078

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 398632.6 N: 420942.0

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

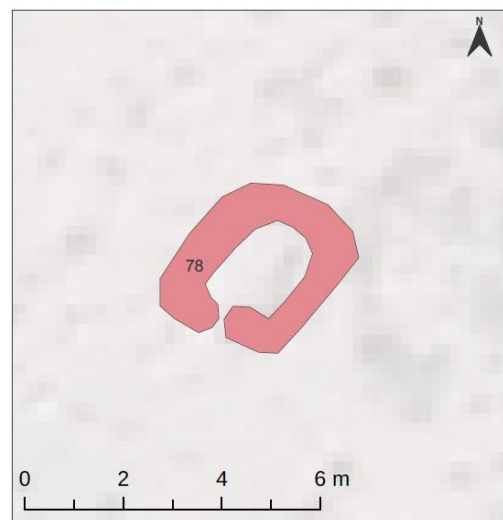
Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

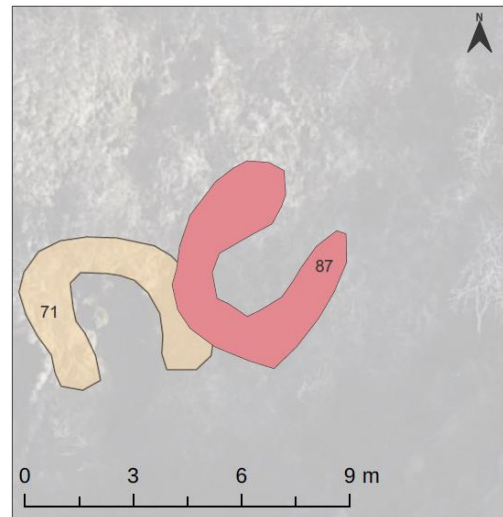
Staðhættir: Um 120m frá vegi í vestri er grjóthleðsla á uppblásnu svæði.

Minjalýsing: U-laga hleðsla, um 30cm há, 2m breið og 3m löng. Virðist ekki ver forn, enginn mosi er á steinum. Hugsanlega verk ferðamanna því hleðslan er afar nálægt tjaldsvæði.

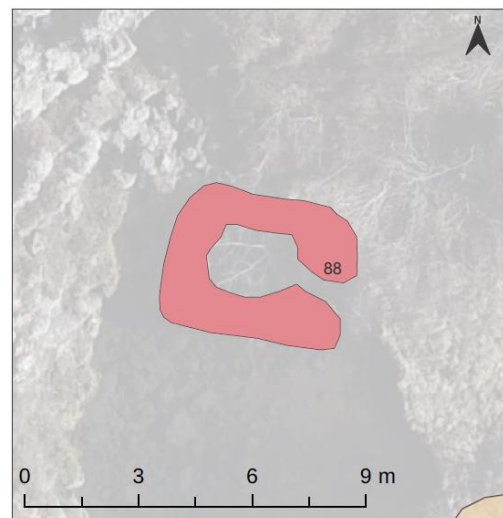

Mynd 239. Hleðsla (2880-078) merkt inn á kort

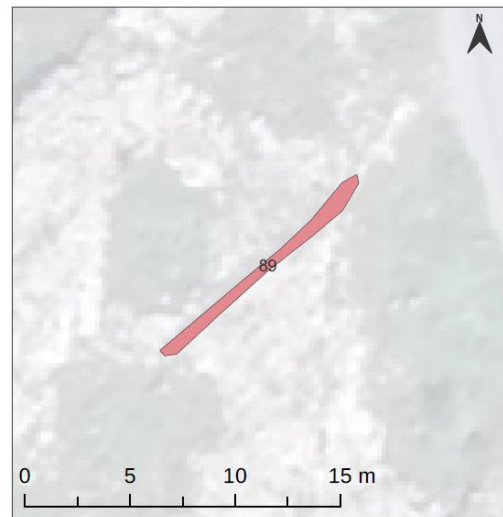

Númer: 2880-087**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397365.2 N: 418878.3**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifjar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Fast austan við klakhús (2880-078).**Minjalýsing:** Í jarðfallinu þar sem Þingvallaprestur var með klakhús.

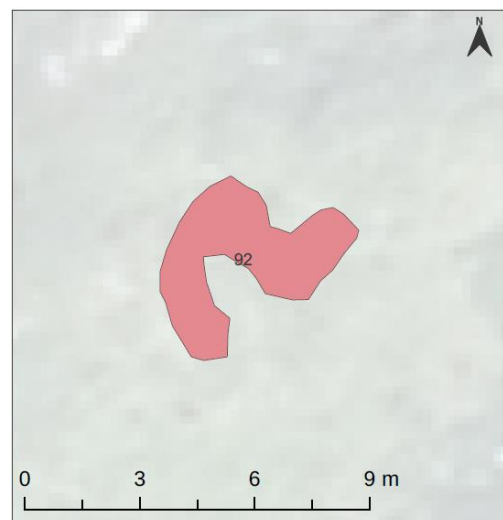
Mynd 240. Tóft (2880-087) merkt inn á kort

Númer: 2880-088**Hlutverk:** Klakhús**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397353.9 N: 418885.1**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** NV við Klakhús (2880-78) og (2880-087).**Minjalýsing:** Klakhús Þingvallaprests frá því um aldamótin 1900.

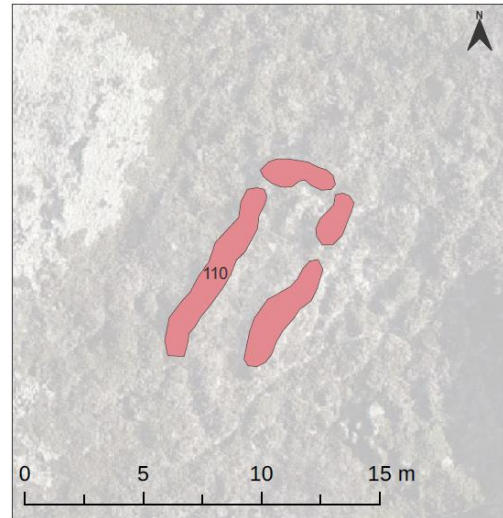
Mynd 241. Klakhús (2880-088) merkt inn á kort

Númer: 2880-089**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397460.2 N: 418839.3**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í hrauninu við gatnamót Vallavegar og Valhallarvegar.**Minjalýsing:** Einföld röð lausra steina, virðist vera hleðsla. Of löng til að vera tilviljun.

Mynd 242. Hleðsla (2880-089) merkt inn á kort

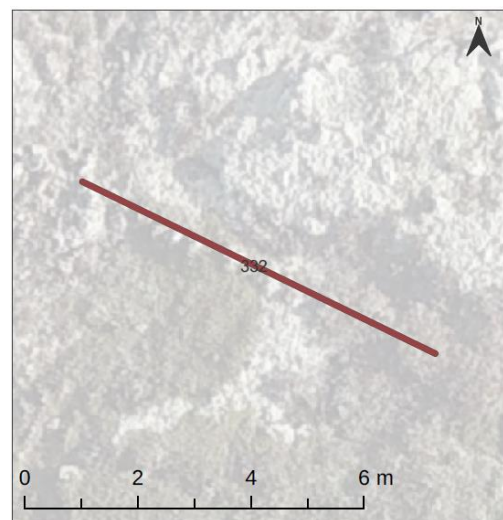
Númer: 2880-092**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Dæld**Hnit ISN93:** A: 397439.0 N: 418933.6**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í lögð milli tveggja hrauntungna um 25m vestan við Vallaveg.**Minjalýsing:** Hugsanleg rúst, mjög ógreinileg.

Mynd 243. Dæld (2880-092) merkt inn á kort

Númer: 2880-110**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397471.8 N: 419104.4**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 30m NA bílastæðis við Peningagjá.

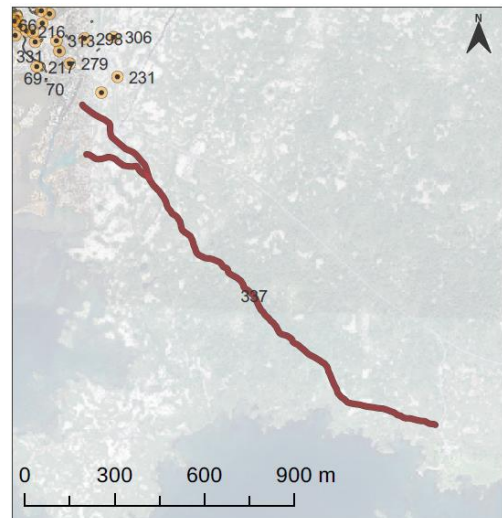
Mynd 244. Þúst (2880-110) merkt inn á kort

Minjalýsing: Mjög ógreinilegur þúfnaklasi sem tekur á sig rétthyrnda mynd og líkist einna helst mannvirki, s.s. útihúsi eða heytóft. Ef hér eru fornminjar myndu þær vera um 9.5x4.3m að utamáli, snúa NA-SV og hafa inngang á suðurgafli. Hér var þó gróðrastöð í upphafi 20. aldar og gætu þetta verið ummerki trjáræktar.

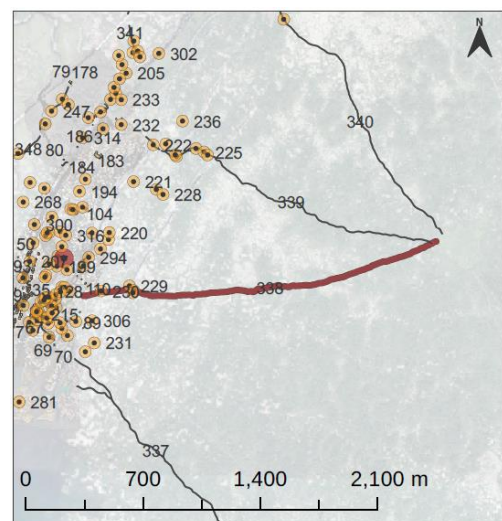
Númer: 2880-332**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Steinalögn**Hnit ISN93:** A: 397450.2 N: 419128.4**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 50m frá vegi í austur og 20m frá bílastæði við Peningagjá ligur hleðsla eða garður.

Mynd 245. Steinalögn (2880-332) merkt inn á kort

Minjalýsing: Hleðslan/garðurinn er gerður úr stóru mosavöxnu og veðurbörðu grjóti. Hleðslan er aðeins sokkin í jörðu. Um 7.5m löng. Í sitthvorum endanum er eins og móti fyrir grjóthrúgum sem gætu hugsanlega verið vörður. Sérstaklega sú í austurenda hleðslunnar.

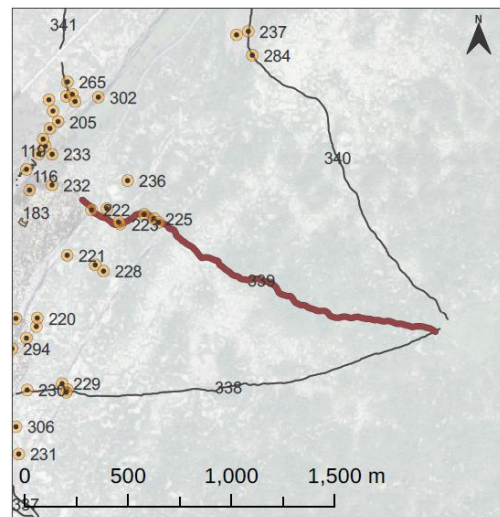
Númer: 2880-337**Sérheiti:** Vatnaskotsgata**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 397903.0 N: 418111.6**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Vegurinn liggur í hrauninu frá Þingvöllum að Vatnaskoti.**Minjalýsing:** Vegurinn liggur frá Vatnaskoti að Þingvöllum.¹³⁷

Mynd 246. Vatnaskotsgata (2880-337) merkt inn á kort

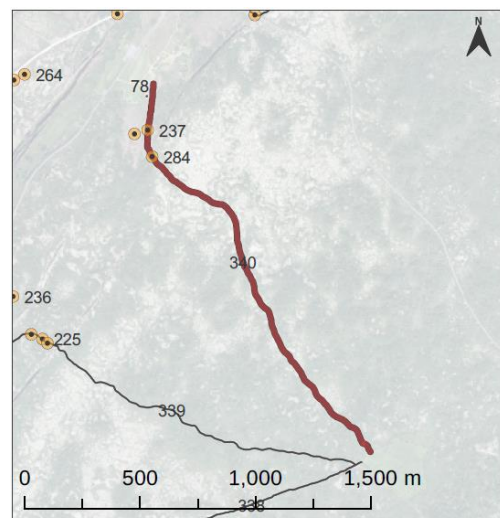
Númer: 2880-338**Sérheiti:** Göngustígur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 398530.0 N: 419112.9**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í hrauninu austan við Þingvelli.**Minjalýsing:** Göngustígur liggur í hrauninu í austur frá Þingvöllum að Skógarkoti.

Mynd 247. Göngustígur (2880-338) merkt inn á kort

¹³⁷ Örnefnaskrá - Vatnaskot

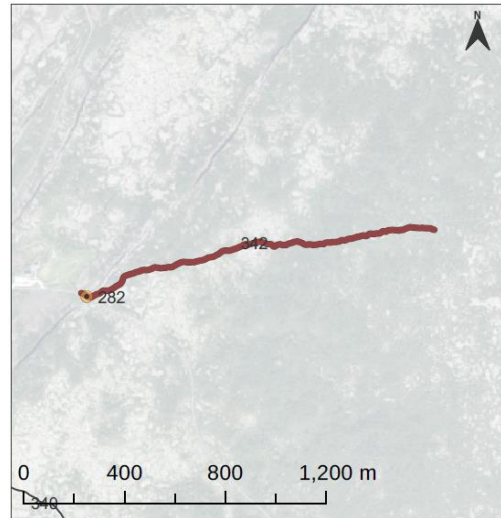
Númer: 2880-339**Sérheiti:** Til Skógarkots**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 398659.1 N: 419623.4**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í hrauninu frá Þingvöllum að Skógarkoti.**Minjalýsing:** Önnur leið að Skógarkoti.

Mynd 248. Til Skógarkot (2880-339) merkt inn á kort

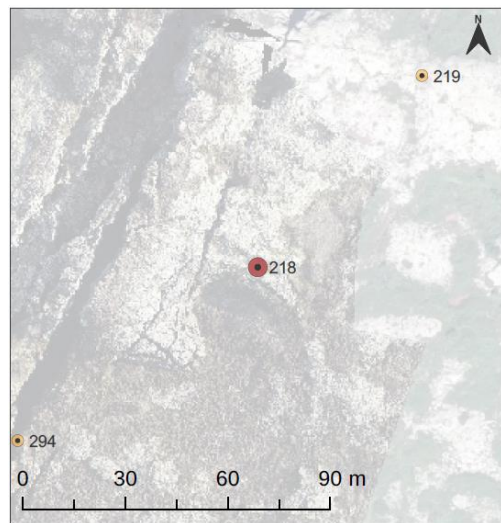
Númer: 2880-340**Sérheiti:** Krókhólagata**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 399057.6 N: 420183.6**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í hrauninu suður frá Sandhólagjá að Skógarkoti.**Minjalýsing:** Leiðin liggur í hrauninu í suður frá Sandhólagjá í átt að Skógarkoti.

Mynd 249. Krókhólagata (2880-340) merkt inn á kort

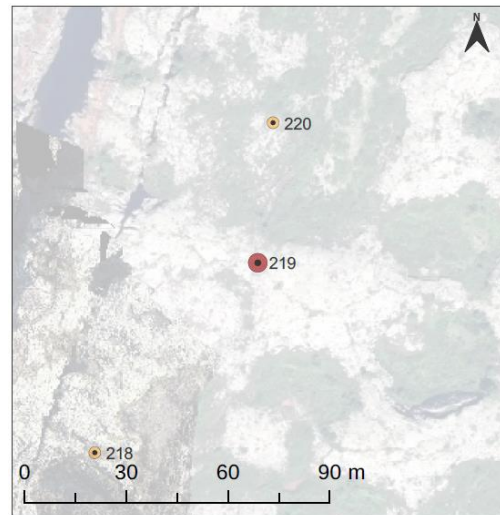

Númer: 2880-342**Sérheiti:** Leiragata**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 399770.0 N: 421466.3**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í hrauninu í austur frá Sandhólagjá að Hrauntúni.**Minjalýsing:** Leiðin liggur um 1750m í austur frá Sandhólagjá að Hrauntúni.

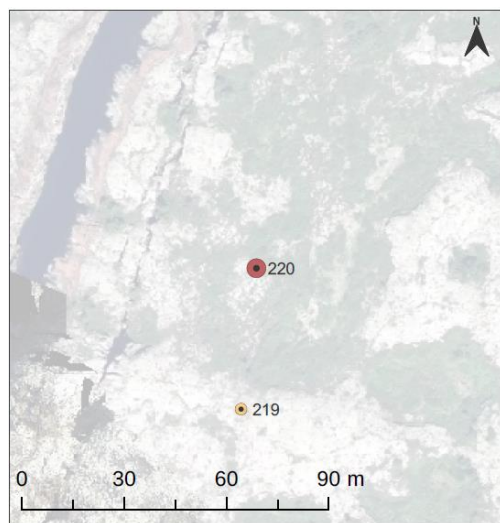
Mynd 250. Leiragata (2880-342) merkt inn á kort

Númer: 2880-218**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397561.9 N: 419310.1**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 100m frá vegi í austri er hugsanleg varða.**Minjalýsing:** Hér er á ferðinni hrunin varða, líklega, grjót er hrunið úr vörðunni og liggur allt í kringum hana. Veðurbarnir mosavaxnir steinar.

Mynd 251. Varða (2880-218) merkt inn á kort

Númer: 2880-219**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397610.0 N: 419366.1**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Varða er um 100m frá vegi í austri. Er á bergklöpp á háu svæði.**Minjalýsing:** Um 60cm há varða. Hlaðin úr veðurbörðu grjóti. Grjót hefur aðeins hrunið úr vörðunni. Búið er að hlaða aðra minni vörðu við hliðina á þeirri stærri. Það hafa líklega ferðamenn gert með grjótinu sem hrundi úr stærri vörðunni.

Mynd 252. Varða (2880-219) merkt inn á kort

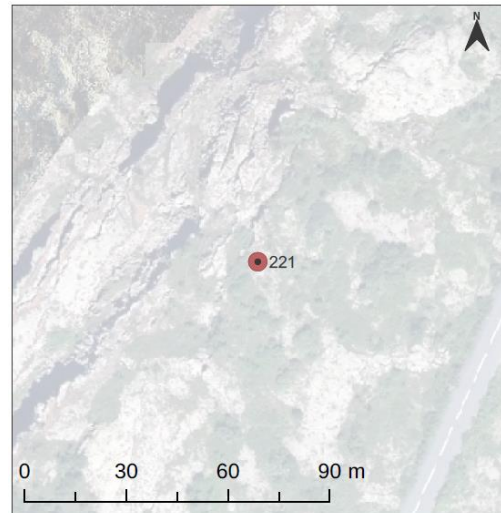
Númer: 2880-220**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397614.5 N: 419407.4**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 100m frá vegi í austri er varða. Varða (2880-219) sést vel héðan og er í um 20m fjarlægð.**Minjalýsing:** Mjög hrunin varða. Stórt mosagróíð og veðurbarið grjót er í hrúgu á um 4fm svæði.

Mynd 253. Varða (2880-220) merkt inn á kort

Númer: 2880-221**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397759.2 N: 419711.2**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 10m frá gjá í vestri, 30m frá vegi í austri, er varða sem er á svæði sem er aðeins hærra en umhverfi.

Minjalýsing: Varðan er hrugin en virðist vera forn. Mikið af stóru veðurbörðu grjóti og mosavöxnu grjóti á litlum bletti.

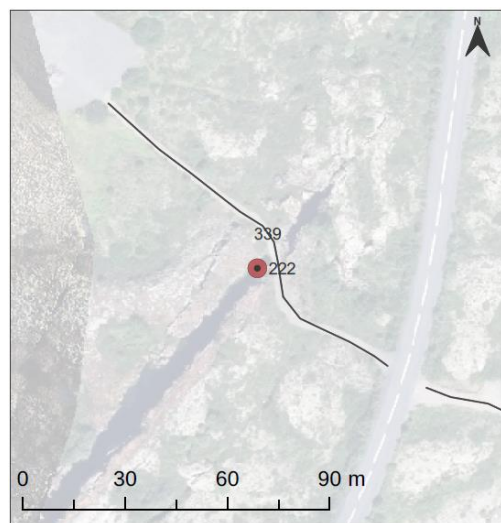

Mynd 254. Varða (2880-221) merkt inn á kort

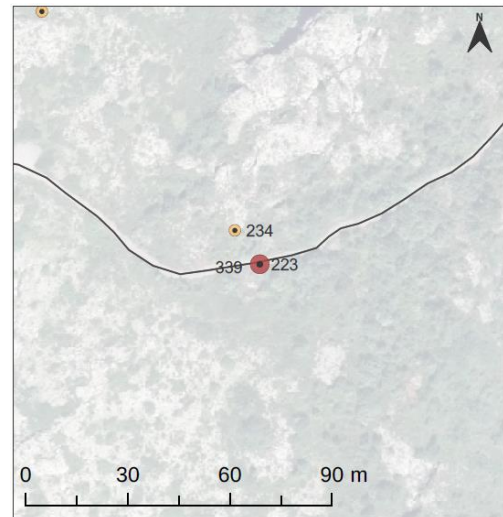
Númer: 2880-222**Sérheiti:** Vallastígur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397877.0 N: 419931.2**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 5m frá göngustíg. 20m frá vegi í austri liggur stígur yfir gjá.

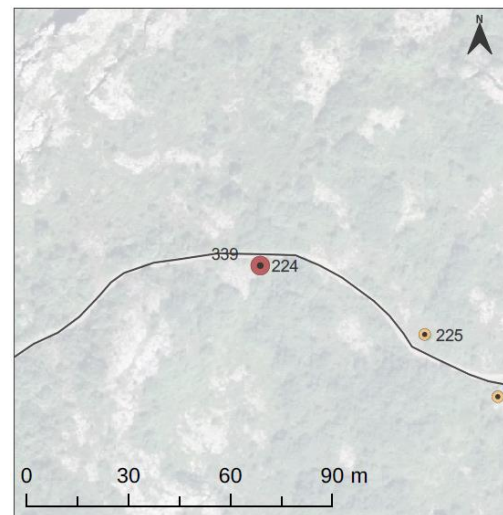
Minjalýsing: Stígur liggur yfir gjá. Hugsanlega náttúrulegt hrún en hefur þó sennilega þrátt fyrir það verið notaður sem stígur yfir gjánna. Mjög stórt veðurbarið grjót.

Mynd 255. Vallastígur (2880-222) merktur inn á kort

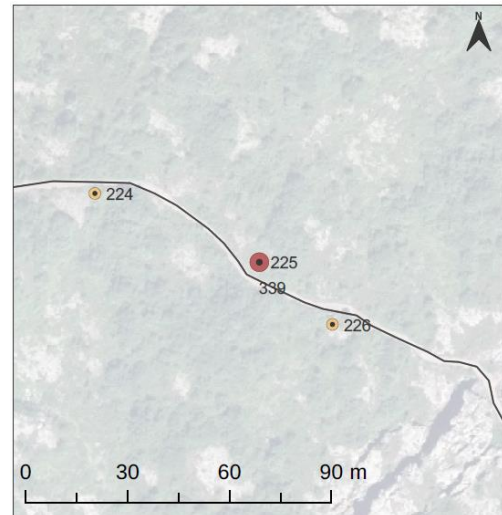
Númer: 2880-223**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 398015.6 N: 419862.3**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Varða, hrugin, er staðsett um 25m frá vegi í vestri og er við hliðina á göngustíg.**Minjalýsing:** Hrunin varða, stórt grjót á um 9fm svæði. Mosavaxið og veðurbarið grjót.

Mynd 256. Varða (2880-223) merkt inn á kort

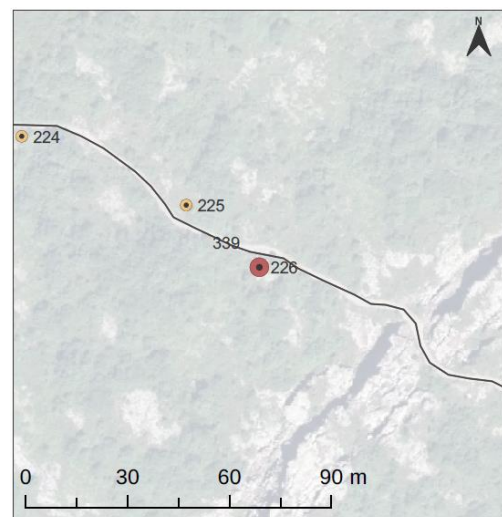
Númer: 2880-224**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 398131.7 N: 419909.0**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 100m frá vegi er varða, varðan er staðsett við göngustíg.**Minjalýsing:** Varðan er hrugin að mestu. Mosavaxið og veðurbarið stórt grjót. Önnur lítil varða er staðsett við hliðina, en hún er þó hugsanlega gerð af ferðamönnum.

Mynd 257. Varða (2880-224) merkt inn á kort

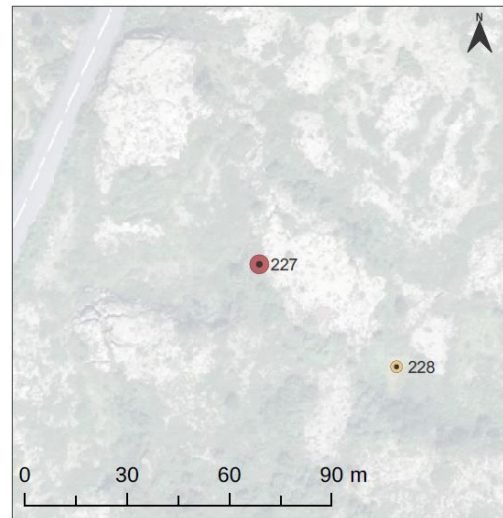
Númer: 2880-225**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 398180.1 N: 419888.7**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 150m frá vegi í vestri við hliðina á göngustíg er varða.**Minjalýsing:** Hunin varða, stórt mosavaxið og veðurbarið grjót á víð og dreif.

Mynd 258. Varða (2880-225) merkt inn á kort

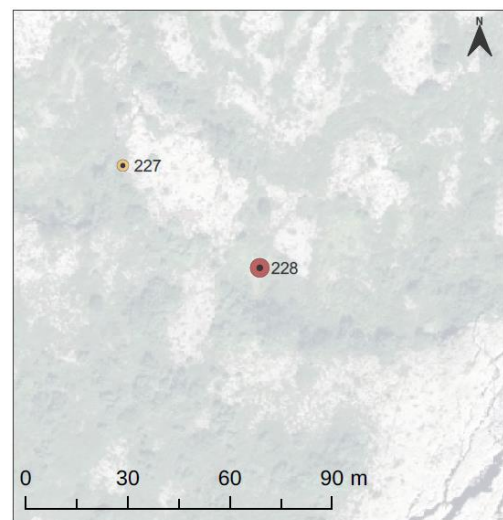
Númer: 2880-226**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Steinalögn**Hnit ISN93:** A: 398201.6 N: 419870.4**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 160m frá vegi í vestri, við hliðina á göngustíg er hleðsla/garður**Minjalýsing:** Stórir mosavaxnir og veðurbarðir steinar mynda hleðslu/garð. Sýnileg á um 4m löngu svæði. Gróður fer yfir hugsanlegt framhald hleðslunnar.

Mynd 259. Steinalögn (2880-226) merkt inn á kort

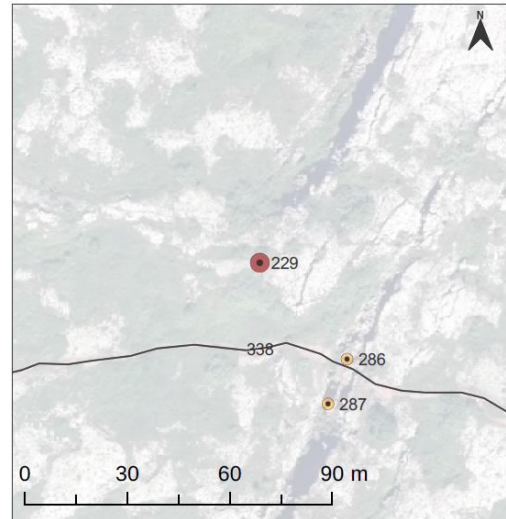

Númer: 2880-227**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397895.1 N: 419664.8**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 50m frá vegi í vestri er hrúnin varða. Varðan er á háu svæði.**Minjalýsing:** Hrunin varða, mjög mosagrónir og veðurbarðir steinar liggja í hrúgu saman.

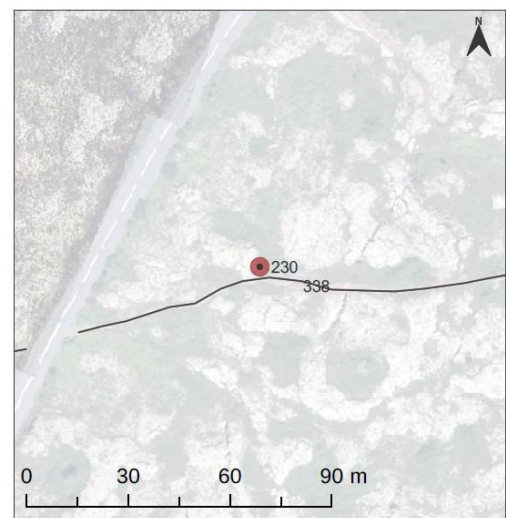
Mynd 260. Varða (2880-227) merkt inn á kort

Númer: 2880-228**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Steinalögn**Hnit ISN93:** A: 397935.3 N: 419634.8**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 100m frá vegi í vestri, ofan í nokkurskonar dal er lítil fornleif.**Minjalýsing:** Mjög sérstök steinhleðsla í kring, steinar eru komnir vel ofan í jörðu og eru á ca 1fm svæði. Hugsanlega gæti þó verið hér á ferð steinar raðað í hring svo ferðamaður gæti sett grillið sitt ofan á.

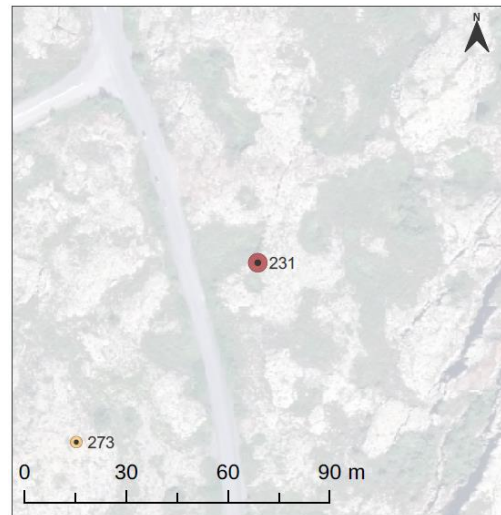
Mynd 261. Steinalögn (2880-228) merkt inn á kort

Númer: 2880-229**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397734.7 N: 419089.5**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 150m frá vegi í vestri, á bak við birkitré á háu svæði er varða.**Minjalýsing:** 50cm há varða með stóru mosavöxnu og veðurbörðu grjóti er í felum bakvið birkitré. Aðeins hefur hrunið úr vörðunni.

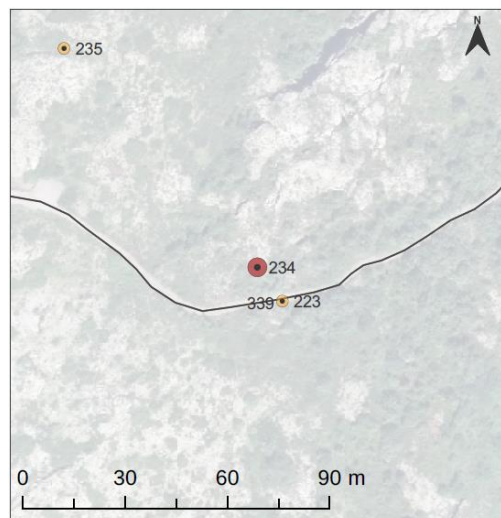
Mynd 262. Varða (2880-229) merkt inn á kort

Númer: 2880-230**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397565.7 N: 419059.1**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 20m frá vegi í vestur er varða, staðsett á göngustíg á mosagrónum hól.**Minjalýsing:** Ca 1m há varða. Hefur verið bætt í hana af ferðamönnum. Einn steinninn hefur verið merktur. Lítil mosi er á grjóti vörðunnar.

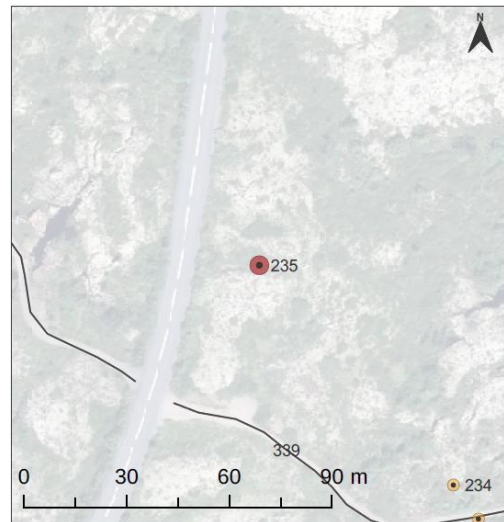
Mynd 263. Varða (2880-230) merkt inn á kort

Númer: 2880-231**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397524.7 N: 418748.9**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 10m frá vegi í vestri er hrunin varða, er staðsett á smá hæð.**Minjalýsing:** Varða, mjög hrunin. Grjót er undir mosa allt í kringum vörðuna. Mosavaxið og veðurbarið grjót.

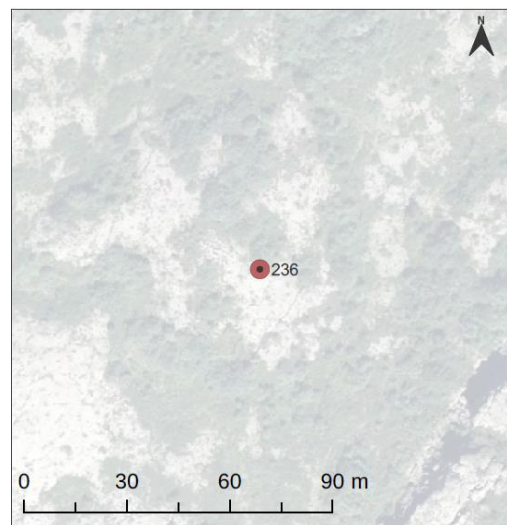
Mynd 264. Varða (2880-231) merkt inn á kort

Númer: 2880-234**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 398008.3 N: 419872.2**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 30m frá vegi í vestur og 10m frá göngustíg er hrunin varða. Kjarrgróður vex allt í kring. Varðan er á mosavöxnu svæði.**Minjalýsing:** Hrunin varða, stórt grjót, mosavaxið og veðurbarið. Grjót komið vel ofan í mosann.

Mynd 265. Varða (2880-234) merkt inn á kort

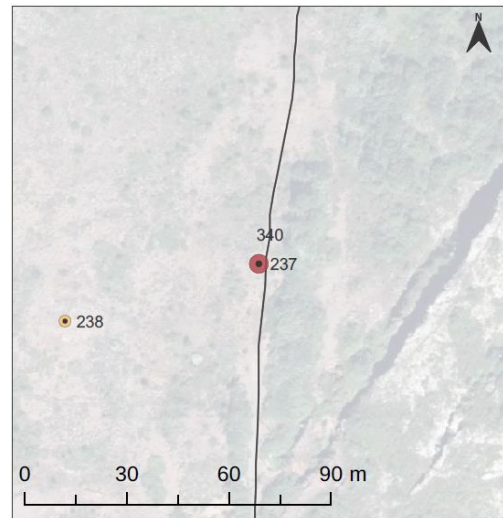
Númer: 2880-235**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397951.6 N: 419936.4**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 15m frá vegi í vestur er varða, hrunin.

Mynd 266. Varða (2880-235) merkt inn á kort

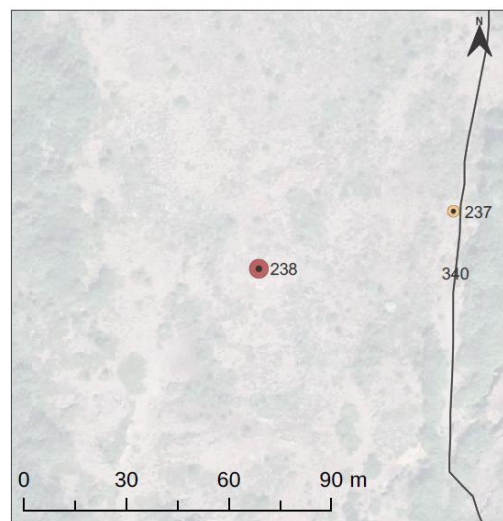
Minjalýsing: Stórir mosagrónir og verðurbarðir steinar í hrúgu. Grjót er komið undir mosa í kringum vörðuna, er á flötu svæði og lynggróður vex allt í kring.**Númer: 2880-236****Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 398051.8 N: 420072.9**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 60m frá vegi í vestri er varða, hrunin.

Mynd 267. Varða (2880-236) merkt inn á kort

Minjalýsing: Stórt mosagróið og veðurbarið grjót í hrúgu. Birkitré vex á vörðunni, er á mosagrónum hól eða hæð.

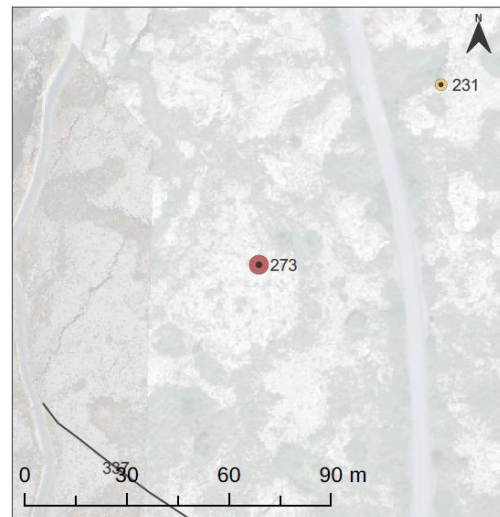
Númer: 2880-237**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 398636.3 N: 420795.1**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Um 170m frá vegi í vestri er hrugin varða, svæðið er uppblásið og flatt.**Minjalýsing:** Hrunin varða, margir steinar í hrúgu. Ekki mikið mosavaxin. Hugsanlega ekki mjög forn, er afar nálægt tjaldsvæði.

Mynd 268. Varða (2880-237) merkt inn á kort

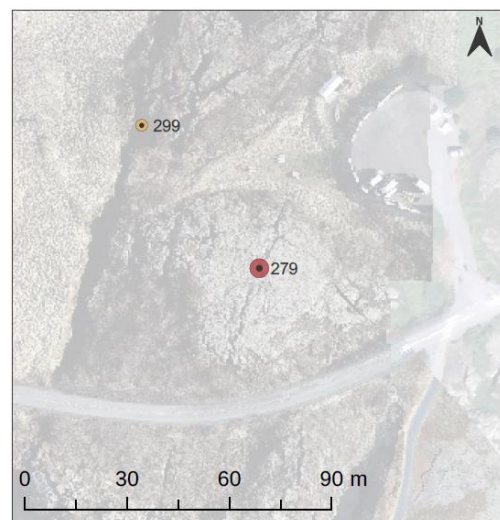
Númer: 2880-238**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 398579.3 N: 420778.3**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** 120m frá vegi í vestri á herra svæði á bergklöpp er varða. Svæðið í kring er uppblásið.**Minjalýsing:** 30cm há varða. Stórt grjót, aðeins hrunið úr vörðunni. Veðurbarðir steinar.

Mynd 269. Varða (2880-238) merkt inn á kort

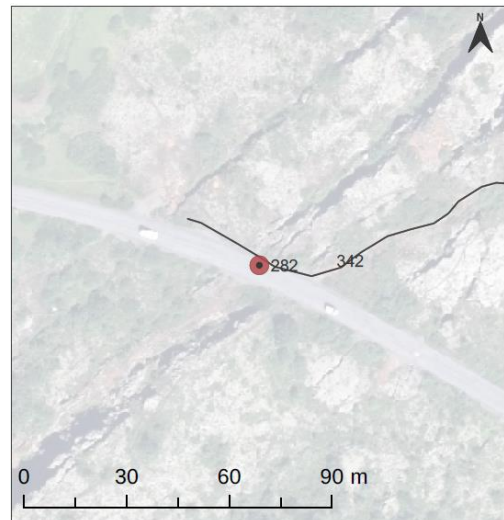

Númer: 2880-273**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397471.2 N: 418696.0**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 110m sunnan við gatnamóta Vallavegar og Valhallavegar.**Minjalýsing:** Líklegt vörðubrot. Fallnir steinar.

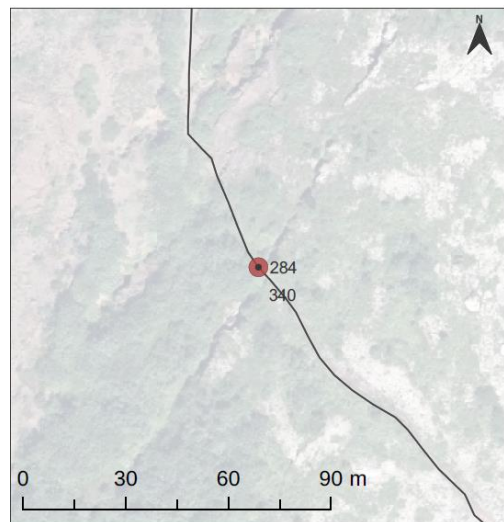
Mynd 270. Varða (2880-273) merkt inn á kort

Númer: 2880-279**Sérheiti:** Dagmálahóll**Hlutverk:** Eyktarmark**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397365.0 N: 418792.9**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Hraunhóllinn er vestan við bílastæðið við gatnamót Vallavegar og Valhallavegar.**Minjalýsing:** Eyktarmark frá Þingvallabæ. Dagmál var um klukkan 9 að morgni.

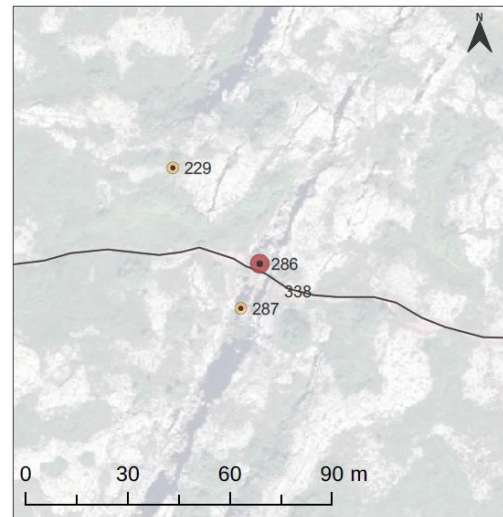
Mynd 271. Dagmálahóll (2880-279) merktur inn á kort

Númer: 2880-282**Sérheiti:** Leirastígur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 399101.6 N: 421294.6**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna vegagerðar)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Vegagerð**Staðhættir:** Sjá Leiragötu (2880-342).**Minjalýsing:** Sjá Leiragötu (2880-342).

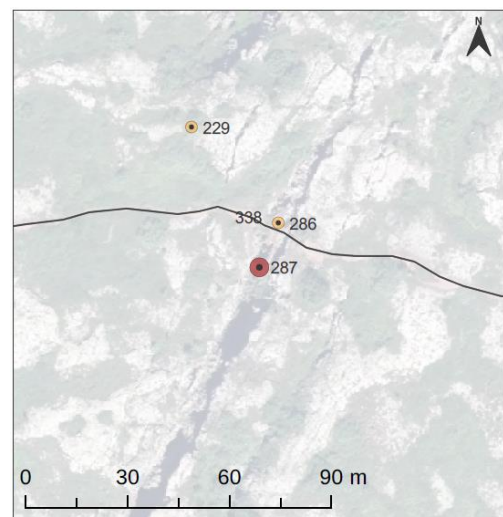
Mynd 272. Staðsetning Leirastígs (2880-282) merkt inn á kort

Númer: 2880-284**Sérheiti:** Sandhólastígur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 398655.7 N: 420679.8**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifnar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Sjá Krókhólagötu (2880-340).**Minjalýsing:** Sjá Krókhólagötu (2880-340).

Mynd 273. Sandhólastígur (2880-284) merktur inn á kort

Númer: 2880-286**Sérheiti:** Göngustígur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397760.3 N: 419061.3**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Sjá Gönguveg (2880-338).**Minjalýsing:** Sjá Gönguveg (2880-338).

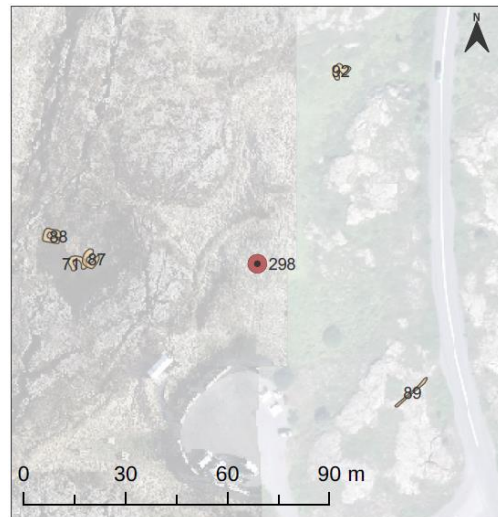
Mynd 274. Göngustígur (2880-286) merktur inn á kort

Númer: 2880-287**Sérheiti:** Brúnstígur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397754.7 N: 419048.2**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í Hellugjá, neðan við Gönguveg (2880-338).**Minjalýsing:** Leiðin liggur í Hellugjá.

Mynd 275. Brúnstígur (2880-287) merktur inn á kort

Númer: 2880-298**Sérheiti:** Stöðull**Hlutverk:** Útihús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 397414.5 N: 418876.9**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Norðan við bílastæðið við gatnamót

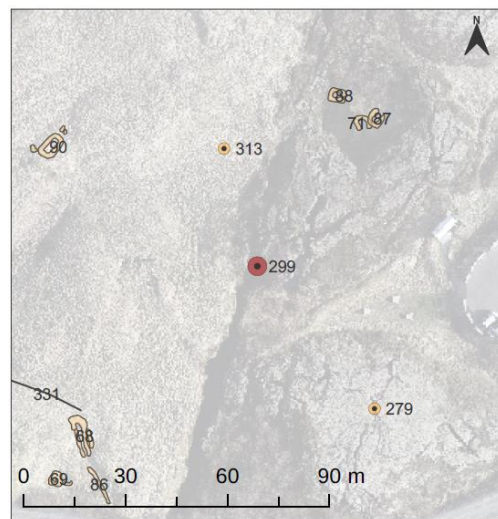
Vallavegar og Valhallarvegur.

Minjalýsing: Útihús frá Þingvallabæ stóðu hér fram eftir 20. öld.

Mynd 276. Stöðull (2880-298) merktur inn á kort

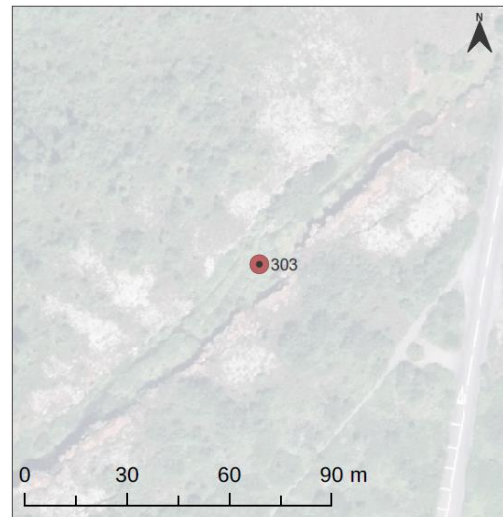
Númer: 2880-299**Sérheiti:** Fjósaklif**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397330.5 N: 418834.9**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Vestan við bílastæðið við gatnamót

Vallavegar og Valhallarvegur.

Minjalýsing: Nafnið á hólnum bendir til þess að þar hafi verið leið sem hafi gengið ofan við fjósið.

Mynd 277. Staðsetning Fjósaklifs (2880-299) merkt inn á kort

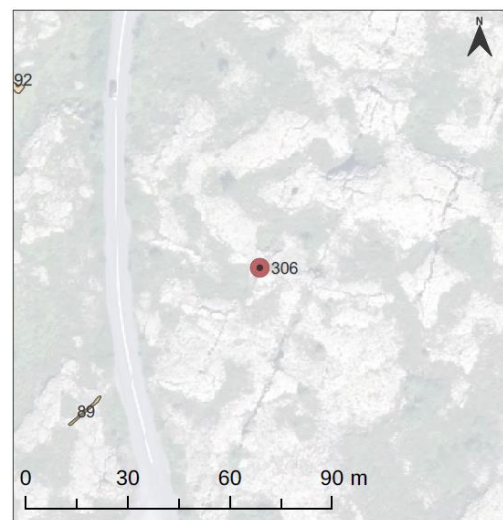

Númer: 2880-303**Sérheiti:** Leiralækur**Hlutverk:** Þvottastaður**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 398664.1 N: 421444.7**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í Leiralæk**Minjalýsing:** Heimild um þvottastað.

Mynd 278. Staðsetning Leiralæks (2880-303) merkt inn á kort

Númer: 2880-306**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397511.3 N: 418881.2**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 35m SA við afleggjara að Valhallarvegi.

Minjalýsing: Afar mosagróin varða, nokkuð hrunin, sem reist hefur verið á lítilli klöpp og fer lítið. Ummál ca. 70cm og nær mest um 40cm hæð. Varðan sést helst úr suðri en ekki var hægt að greina neina leið við hana.

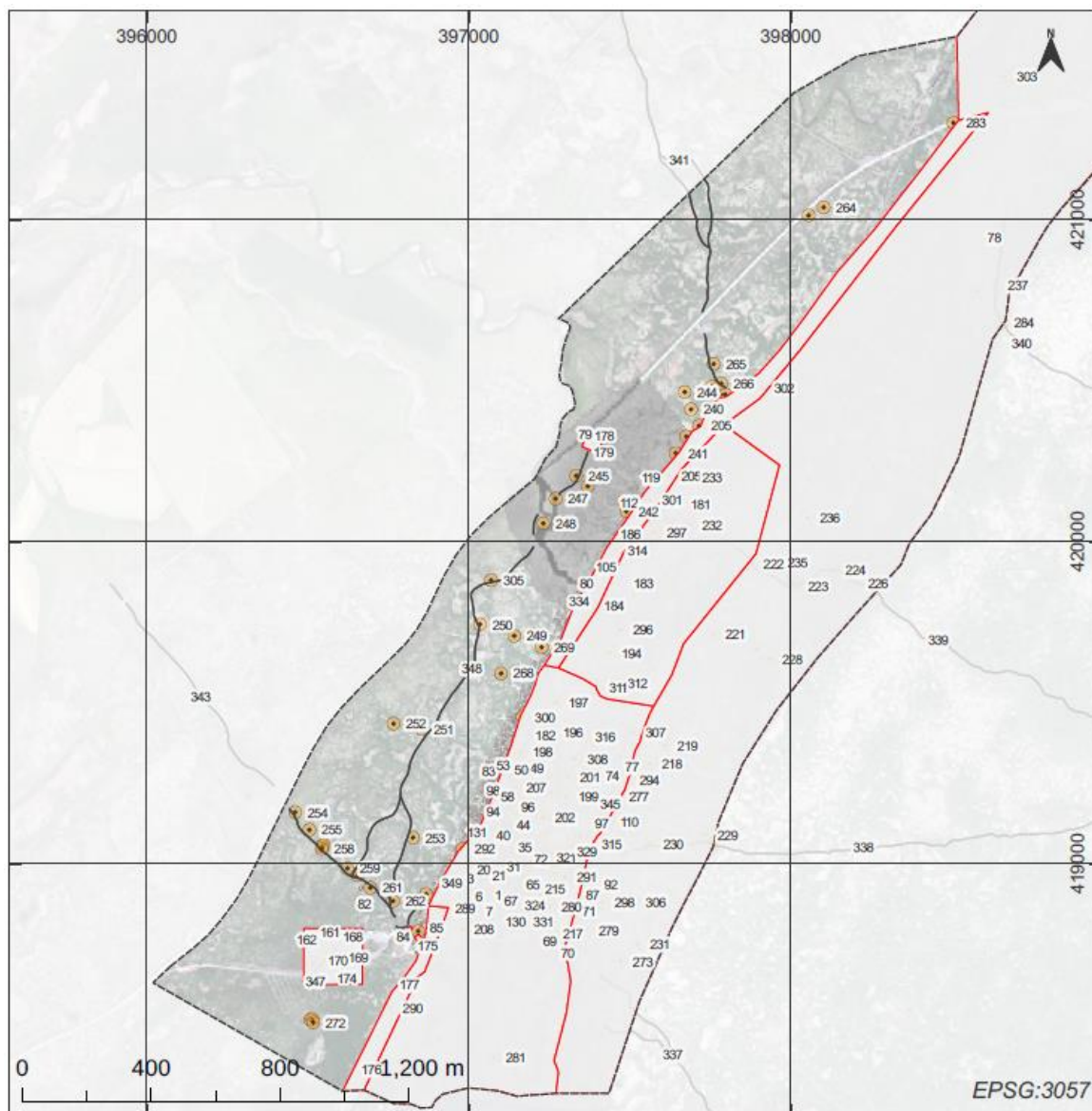
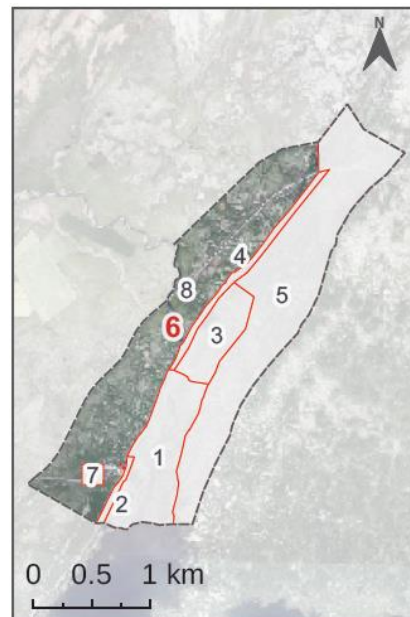

Mynd 279. Varða (2880-306) merkt inn á kort

10. VESTAN ÞINGHELGARINNAR

Svæði þetta er vestan og ofan Almannagjár, Stekkjargjár og Snókagjár, að her- og selminjum undanskildum. Flestar minjar á þessu svæði eru tengdar samgöngum í formi varðna og leiða.

10.1 FORNLEIFASKRÁNING VESTAN ÞINGHELGARINNAR

Númer: 2880-080

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 397342.6 N: 419842.3

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

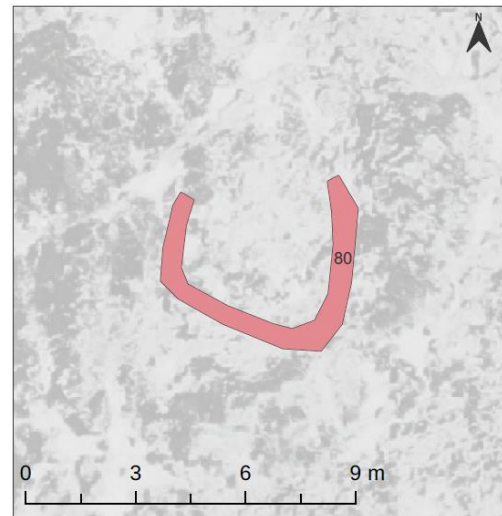
Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 80m frá vegi í vestri og 15m frá staðnum sem Öxará breystist í Öxarárfoss er hleðsla.

Minjalýsing: Hleðsla um 11m löng, nokkuð skýr. Miðlungsstórt grjót. Vír er flæktur í hleðsluna.

Mynd 280. Hleðsla (2880-080) merkt inn á kort

Númer: 2880-081

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 396665.8 N: 418923.3

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

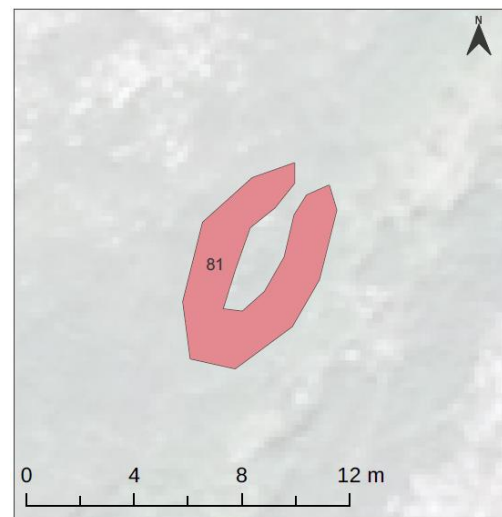
Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

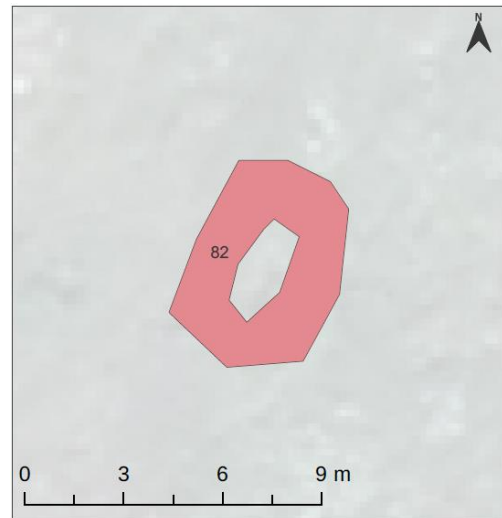
Hættuorsök:

Staðhættir: Um 110m frá vegi í vestur og 40m frá girðingu í austur er lítil rúst.

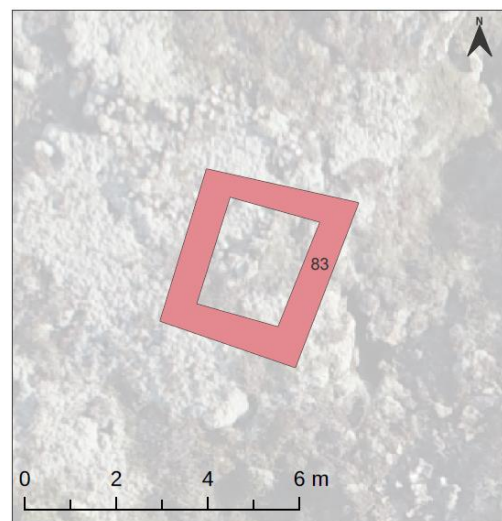
Minjalýsing: Lítil rúst á milli tveggja hæða. Grjóthlaðin. Lengd 2m, breidd 1.5m. Hæð veggja er um 50cm. Inngangur er ekki skýr. Lyng hefur vaxið allstaðar í rústinni og er á góðri leið með að láta hana hverfa. Mosi er á steinum og grjót hefur aðeins hrunið úr veggjum.

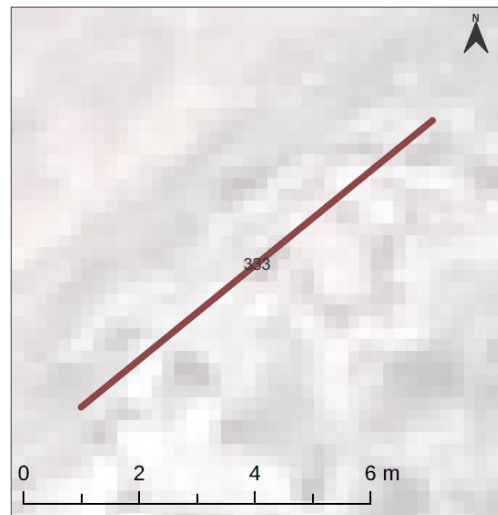
Mynd 281. Þúst (2880-081) merkt inn á kort

Númer: 2880-082**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 396653.5 N: 418888.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 110m frá vegi í vestur og 50m í norður frá Fræðslumiðstöð á Hakinu.**Minjalýsing:** Rúst, enginn skýr inngangur. 50cm djúp. Vel falin inni í lynggríðri. Grjót virðist vera undir lynginu. 2m löng og 1.5m breið.

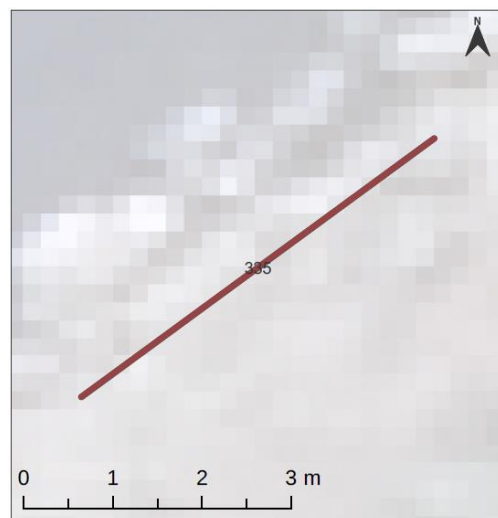
Mynd 282. Þúst (2880-082) merkt inn á kort

Númer: 2880-083**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 397069.6 N: 419260.4**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 15m frá Almannagjá í austri, á sléttu svæði er rúst.**Minjalýsing:** Á mosa og lynggrónu svæði er lítil rúst, tvö hólf ekkert torf bara grjóthleðslur. Eins og lítil útgáfa af stekk. 3m löng og 2m breið.

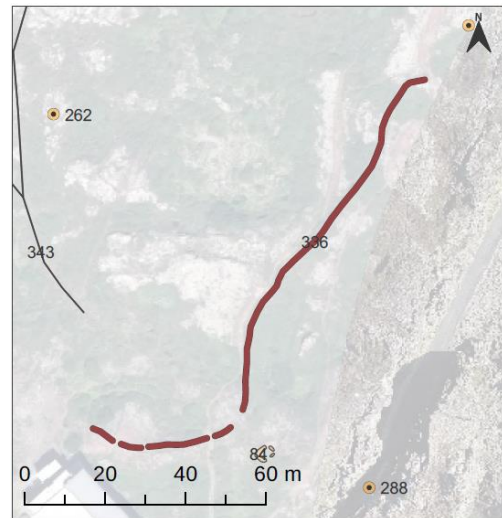
Mynd 283. Þúst (2880-083) merkt inn á kort

Númer: 2880-333**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Steinalögn**Hnit ISN93:** A: 397788.4 N: 420456.9**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Efst í Stekkjagjá um 60m frá vegi í norðri er hleðsla. Vesturveggjur Stekkjargjár.**Minjalýsing:** Mjög mosagrónir steinar raðað í línu, hleðsla. Er á brún vesturveggjar Stekkjargjár. Steinarnir eru stórir og er hleðslan ca. 40cm breið, um 17m löng. Smá gat er í hleðslunni, sennilega vegna ferðamanna. Veðurbarðir og mosagrónir steinar.

Mynd 284. Steinalögn (2880-333) merkt inn á kort

Númer: 2880-335**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Steinalögn**Hnit ISN93:** A: 397801.8 N: 420451.5**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Hjá Stekkjagjá, á austurvegg Stekkjargjár er hleðsla. Um 70m frá vegi í vestur.**Minjalýsing:** Ca. 6m löng grjóthleðsla. Veðurbarðir og mosavaxnir steinar, frekar stórir, smá lynggróður vex í kring, er á mótum fornleifum (2880-333) sem er ofan á veggnum á mótum. Samskonar hleðslur.

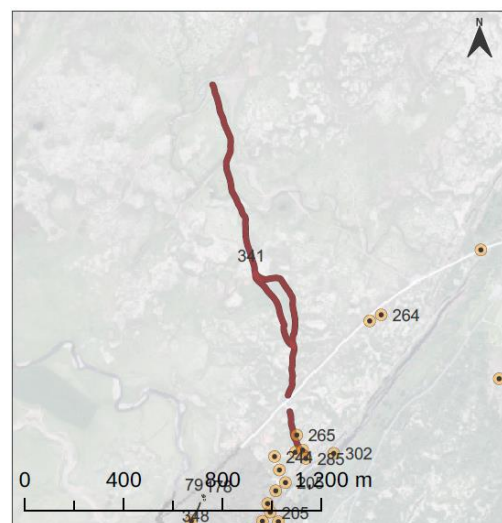
Mynd 285. Steinalögn (2880-335) merkt inn á kort

Númer: 2880-336**Hlutverk:** Vörslugarður**Tegund:** Garðlag**Hnit ISN93:** A: 396821.9 N: 418840.2**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** 5m frá Fræðslumiðstöð í vestri er hleðsla.**Minjalýsing:** Hleðsla gerð úr stóru mosagrónu og veðurbörðu grjóti. Hlið er á hleðslunni. Hleðslan er mest um 1m breið og mesta hæð er um 1.3m. Gat er á hleðslunni.

Mynd 286. Vörslugarður (2880-336) merktur inn á kort

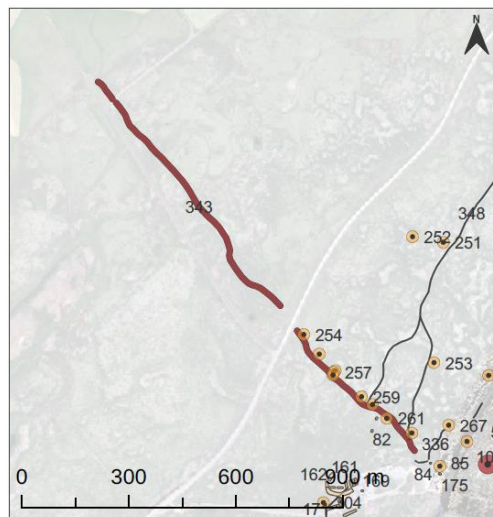
Númer: 2880-341**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 397628.2 N: 421206.7**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í hrauninu norðan við Þingvelli.**Minjalýsing:** Leiðin liggur í um 1600m í norður frá

Gálgaklettum (2880-205). Mögulega sama og Langistígur (2880-285).

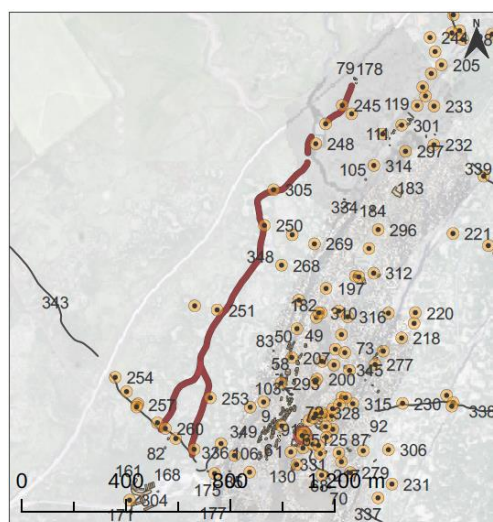

Mynd 287. Leið (2880-341) merkt inn á kort

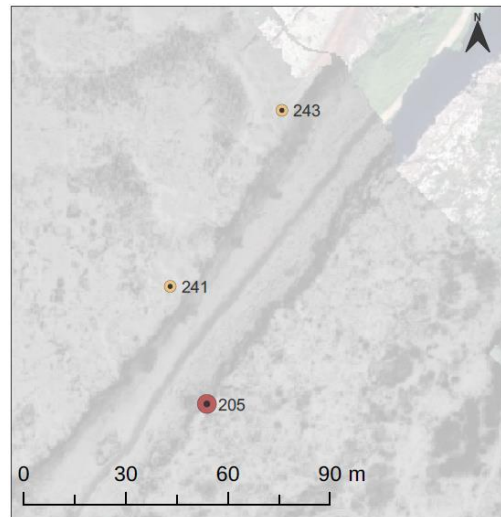

Númer: 2880-343**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 396315.3 N: 419339.7**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Leiðin liggur í um 1400m í NV frá Fræðslumiðstöð á Hakinu.**Minjalýsing:** Leiðin liggur í um 1400m í NV frá fræðslumiðstöð á Hakinu.

Mynd 288. Leið (2880-343) merkt inn á kort

Númer: 2880-348**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 396936.3 N: 419484.7**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Göturnar liggja í um 1700m í NNA frá fræðslumiðstöð á Hakinu.**Minjalýsing:** Allnokkrar leiðir, misgreinilegar, liggja vestan Almannagjár. Þessi tiltekna leið liggur framhjá nokkrum vörðubrotum í átt að gamalli selstöðu Þingvallabæjar, sem er rétt austan Öxarár.

Mynd 289. Leið (2880-348) merkt inn á kort

Númer: 2880-205**Sérheiti:** Gálgaklettur**Hlutverk:** Aftökustaður**Tegund:** Náttúruminjar**Hnit ISN93:** A: 397663.4 N: 420266.5**Ástand:** Heillegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Gálgi eða Gálgaklettur er aftökustaður

Mynd 290. Staðsetning Gálgakletta (2880-205) merkt inn á kort

í Stekkjargjá við Langastíg. Þar eru einu heimildirnar um að menn hafi verið hengdir á Þingvöllum.¹³⁸ Í Þingvöllum, Alþingisstaðurinn forni segir Matthías Þórðarson um Gálgakletta; „Ekki voru allir þeir sakamenn hálshöggirnir, sem teknir voru af lífi á Alþingisstaðnum; þjófar voru hengdir, konum var drekkt, eftir að tókst um að deyða þær þar, og þeir menn, sem dæmdir höfðu verið til dauða fyrir galdra og deyddir voru á Þingvelli, voru brenndir. Hegning sakamanna var framkvæmd með hálssnöru á gálga, og var honum víst venjulega komið syrir í sambandi við klett eða hamar, gálgatré fest á hann og látið standa fram af honum, sums staðar yfir á annan klett. Á Alþingisstaðnum var hegning framkvæmd í Almannagjá. Sigurður Guðmundsson spurðist fyrir um það, er hann safnaði að sér upplýsingum um Þingvöll, og segir í riti sínu, Alþingisstaður hinn forni, bls 56, að menn hafi verið hengdir „í 2 eða 3 stöðum í Almannagjá“, en samt séu „þeir staðir talsvert óvissir.“ Hann aflaði sér upplýsinga um ýmsa staði á Þingvöllum hjá Einar prófasti Einarsen, sem hafði verið þar prestur 1821-28, og sonum næsta eftirmanns hans, séra Björns Pálssonar, þeim Árna í Hvammkoti og Birni á Heiðarbæ. Hann spurði séra Einar, hvar gálginn hefði verið, hvort hann hefði verið í lægri eða hærri gjárbarminum, og hvort þar hefði verið einn gálgi eða fleiri, og hvort hann myndi eftir mannabeinum þar eða annars staðar. Séra Einar svaraði: „Gálginn var hvorki í lægri né hærri gjárbarminum, heldur var hann milli tveggja viðlausra kletta, sem kölluðust Gálgaklettur, í Almannagjá, austanvert við götuna; sem liggur eftir gjánni til Langapstígs. Ekki held ég, þar hafi verið

¹³⁸ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 56

rúm til hengingar nema einum, þó 2 kynnu hafa getað dinglað í einu. Þar nálægt voru mannabein að finnast, og leggur af manni fannst þar nálægt í minni tíð.“ Eru þessir Gálgaklettur í Stekkjargjá, eða þeim hluta almannagjár, er svo kallast. Árni í Hvammkoti svaraði „Gálga hef ég - - heyrt kallaðan í Stekkjargjá, hér um 30 faðma fyrir norðan stekkin, milli lægri barms og klettana, og sést frá stekknunum; hefur annar trésendinn átt að liggja á hellu út-úr barminum, en hinn á hleðslumynduðu þrepi í frálausu klettunum.“ En Björn á Heiðarbæ sagði Sigurði, að 6-7 hauskúpur hefðu verið „í holu við gálgann norðan-við stekkin sem þá var, 1863, í tíð séra Björns, um 1829 eða '8, þær lét séra Björn flytja í kirkjugarðinn.“¹³⁹

Númer: 2880- 239

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 397755.1 N: 420481.2

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

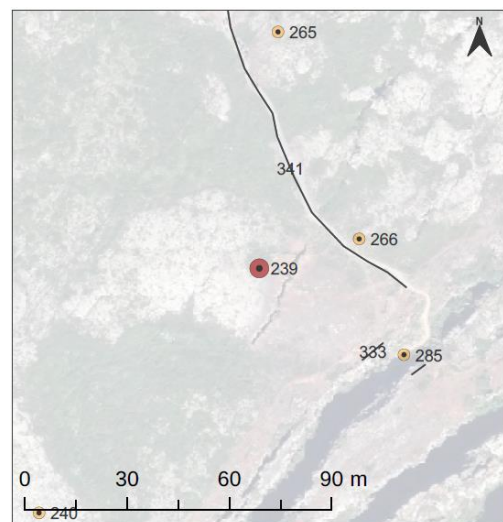
Friðlýst: Nei

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

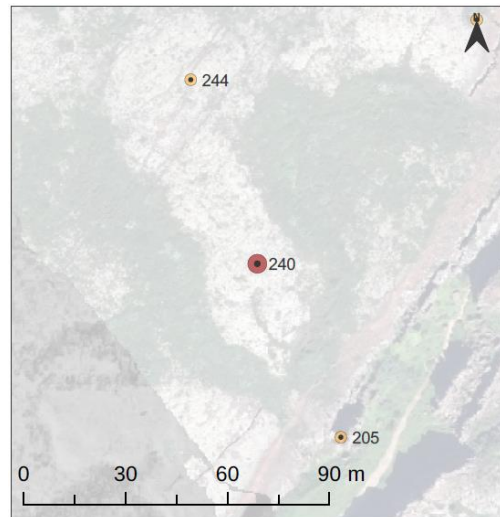
Staðhættir: 30m frá vegi í vestur og 15m frá göngustíg er hrunin varða.

Minjalýsing: Varðan er á háu svæði, lynggróður og birkitré vaxa í kring. Önnur aðeins minni varða virðist vera við hliðina, en hún er þó hugsanlega verk ferðamanna. Mosagróið og veðurbarið grjót.

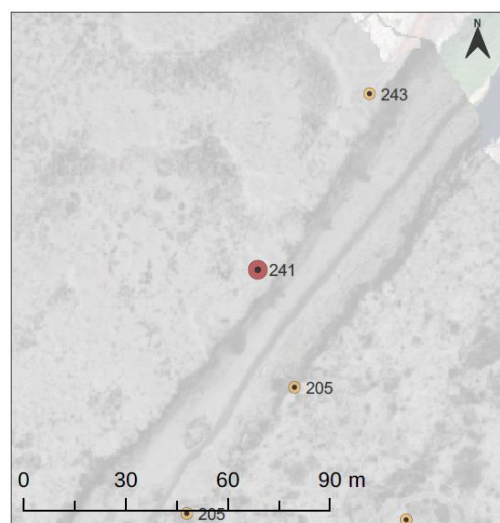

Mynd 291. Varða (2880-239) merkt inn á kort

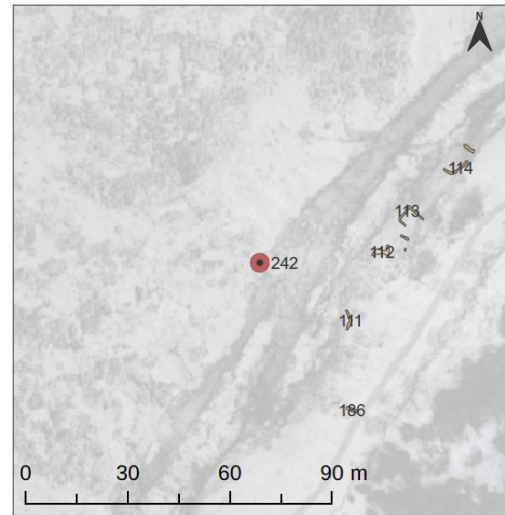
¹³⁹ Björn Th. Björnsson, 1984, bls. 211-212

Númer: 2880-240**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397690.4 N: 420409.5**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 50m frá vegi í vestur og 20m frá Stekkjagjá, á bergklöpp er varða.**Minjalýsing:** Hrunin varða að hluta til. Mjög stórt og mosavaxið grjót og mjög veðurbarið. Er um 70cm há.

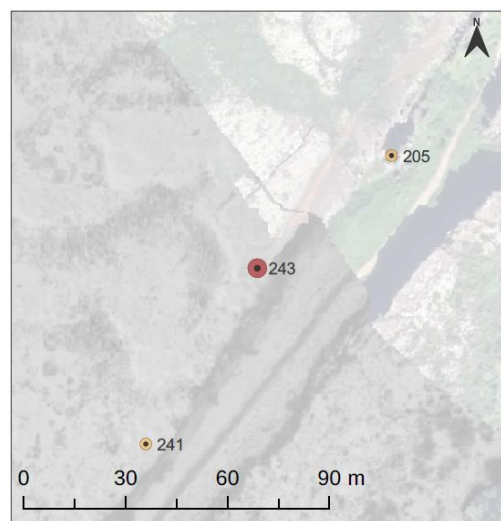
Mynd 292. Varða (2880-240) merkt inn á kort

Númer: 2880-241**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397642.7 N: 420273.6**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** 7m frá Stekkjagjá og um 70m frá vegi í vestur er hrunin varða, í gönguslóða ferðamanna.**Minjalýsing:** Stórt mosavaxið og veðurbarið grjót er í vörðunni. Hrunið grjót liggur í kring. Varðan er á sléttu svæði, mosi og lynggróður vex í kring.

Mynd 293. Varða (2880-241) merkt inn á kort

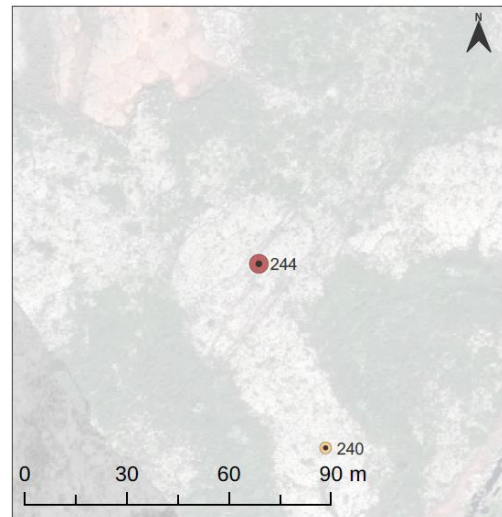
Númer: 2880-242**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397489.2 N: 420093.1**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Um 70m frá vegi í vestur og við Stekkjagjá er hrunin varða.**Minjalýsing:** Hrunin varða, stórt grjót, mosavaxið og veðurbarið. Lynggróður í kring, vír flæktur í vörðunni, er við göngustíg sem hefur myndast eftir ferðamenn.

Mynd 294. Varða (2880-242) merkt inn á kort

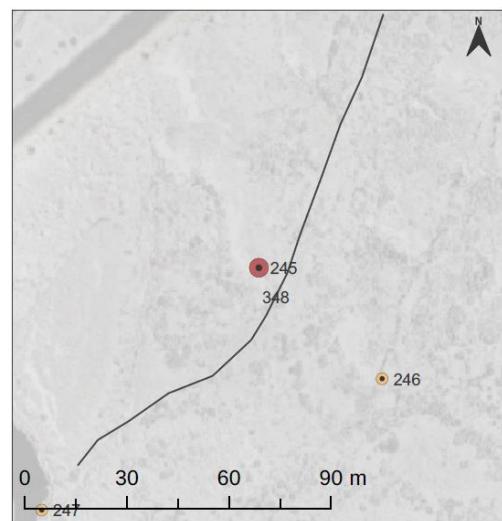
Númer: 2880-243**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397675.5 N: 420325.4**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Um 60m frá vegi í vestur og 5m frá Stekkjagjá í gönguslóða eftir ferðamenn er hrunin varða.**Minjalýsing:** Varða, hrunin, miðlungsstórir steinar. Mosavaxnir. Lynggróður í kring og mosi. Er á sléttu svæði.

Mynd 295. Varða (2880-243) merkt inn á kort

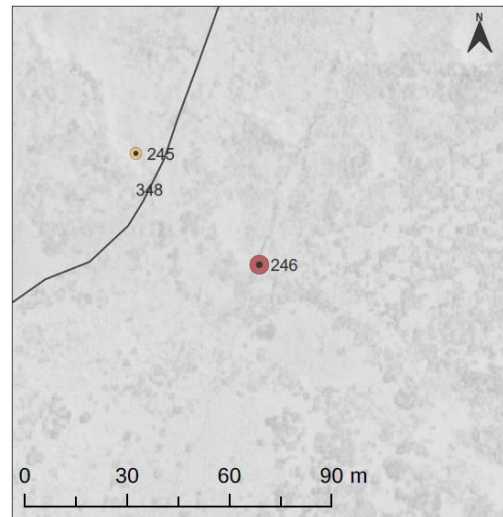

Númer: 2880-244**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397670.8 N: 420463.6**Ástand:** Kennimark**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 40m frá vegi í vestur, 50m frá Stekkjagjá er varða.**Minjalýsing:** Hrunin varða, miðlungsstórir steinar í hrúgu. Veðurbarðir. eru í gönguslóða eftir ferðamenn. Víðir vex við hlið vörðunnar.

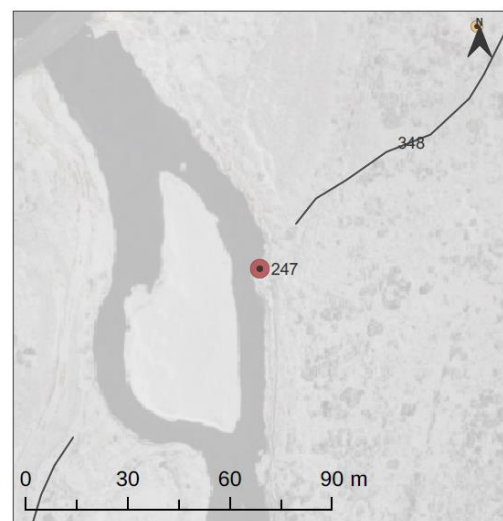
Mynd 296. Varða (2880-244) merkt inn á kort

Númer: 2880-245**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397333.8 N: 420203.4**Ástand:** Greinanlega fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 30m frá vegi í vestur og um 60m frá Stekkjagjá er varða.**Minjalýsing:** Á mosagróinni hæð er varða, hrunin. Grjótið er mosavaxið og veðurbarið.

Mynd 297. Varða (2880-245) merkt inn á kort

Númer: 2880-246**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 397370.1 N: 420170.8**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 40m frá vegi í vestri og 40m frá Stekkjagjá er stígur yfir litla gjá.**Minjalýsing:** Grjóti hefur verið staflað í gjána svo hægt væri að ganga yfir hana. Um 3-4m breið hleðsla.

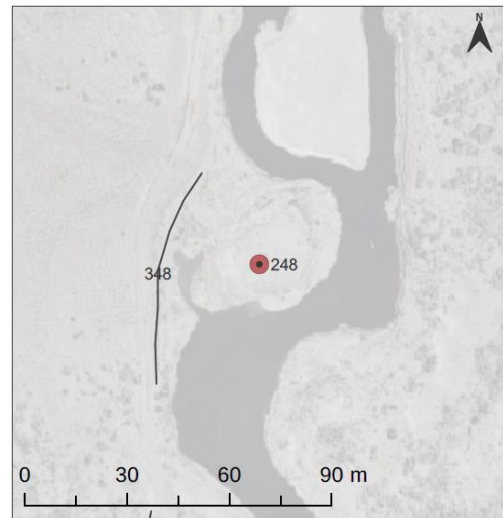
Mynd 298. Hleðsla (2880-246) merkt inn á kort

Númer: 2880-247**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Steinalögn**Hnit ISN93:** A: 397270.0 N: 420132.2**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Um 40m frá vegi í vestri og við Öxará, eða réttara sagt í henni er eins og móti fyrir stétt.**Minjalýsing:** Nokkrum steinum hefur verið raðað eins og stétt. Gæti hafa verið stígur yfir ána.

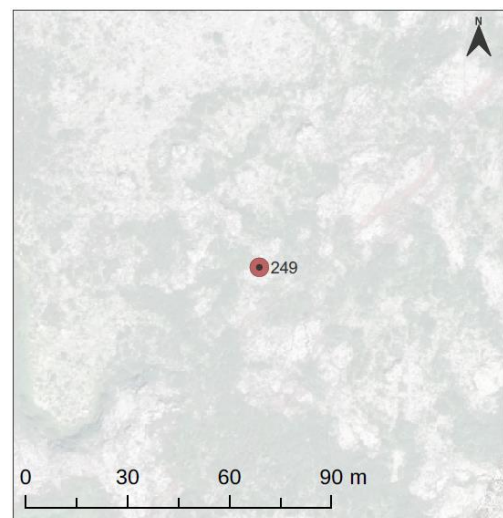
Mynd 299. Steinalögn (2880-247) merkt inn á kort

Númer: 2880-248**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397232.0 N: 420055.8**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rof**Staðhættir:** Um 60m frá vegi í vestri, við bakka

Öxarár á sléttu svæði er varða.

Minjalýsing: Hrunin varða, nokkrir stórir steinar. Hinir gætu hafa skolest burt með Öxará.

Mynd 300. Varða (2880-248) merkt inn á kort

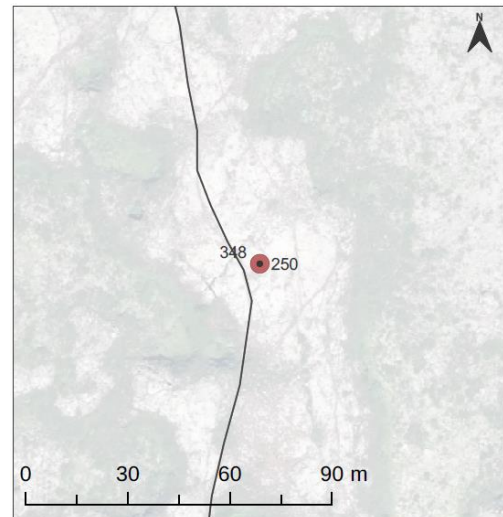
Númer: 2880-249**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397141.7 N: 419706.2**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 150m frá vegi í vestri og 15m frá girðingu í austri er varða.**Minjalýsing:** Á mosagrónu svæði er varða. Ca. 50cm há. Mjög mosavaxin og veðurbarin. Hrunið grjót liggur í kring.

Mynd 301. Varða (2880-249) merkt inn á kort

Númer: 2880-250**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397034.8 N: 419742.3**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 80m frá vegi í vestri og um 70m frá girðingu í austri á háu mosavöxnu svæði er varða. Varðan varðar leið (2880-348).

Minjalýsing: Varða stendur á háu mosavöxnu svæði. Miðlungsstórt, mosavaxið og veðurbarið grjót. Ca. 30cm há.

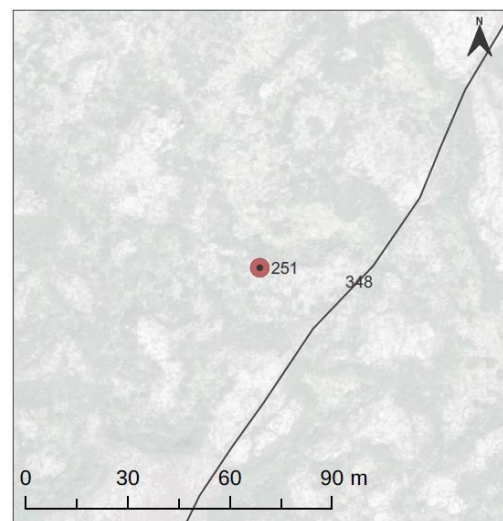

Mynd 302. Varða (2880-250) merkt inn á kort

Númer: 2880-251**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396853.4 N: 419417.7**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 90m frá vegi í vestur og 40m frá girðingu í austur er varða. Varðan varðar leið (2880-348).

Minjalýsing: Varðan er að einhverju leiti hrunin. Stórir, veðurbarðir og mosavaxnir steinar. Varðan er ca. 40cm há. Er á háu og mosavöxnu svæði.

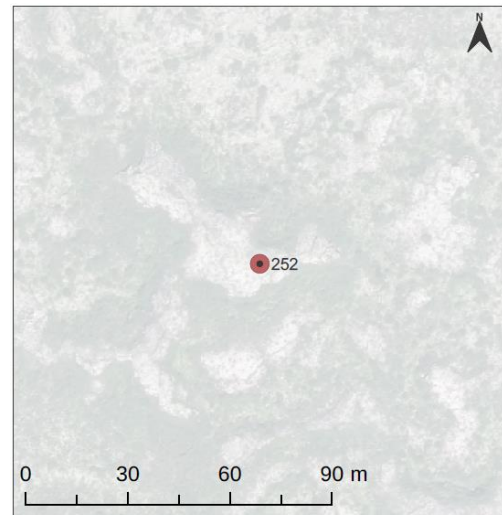

Mynd 303. Varða (2880-251) merkt inn á kort

Númer: 2880-252**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396766.9 N: 419433.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 50m frá vegi í vestur og 50m frá girðingu í austur, uppi á hól er sérkennilegur steinn.

Minjalýsing: Hugsanleg varða, einn stór steinn og nokkrir minni í kringum hann, eins og þeim hafi verið raðað í hring. Er allt á mosagróinni bergklöpp.

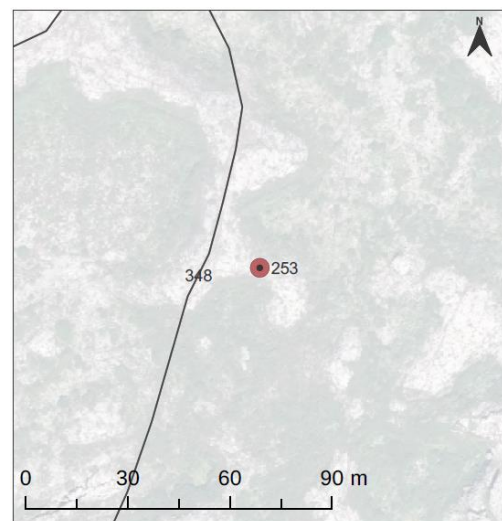

Mynd 304. Varða (2880-252) merkt inn á kort

Númer: 2880-253**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396827.1 N: 419080.1**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 170m grá vegi í vestri og 15m frá girðingu í austri er varða á mosabeði. Varðan varðar leið (2880-348).

Minjalýsing: Varða, 30cm há. Hrunið hefur úr vörðunni, lynggróður og mosi vex í kringum vörðuna. Ekki mikill mosi á steinum en þó veðurbarðir.

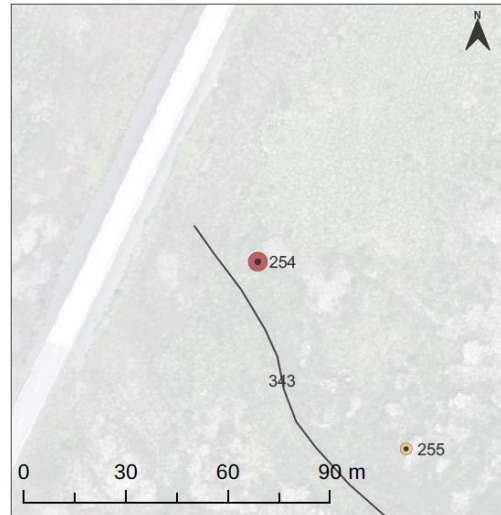
Mynd 305. Varða (2880-253) merkt inn á kort

Númer: 2880-254**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396461.7 N: 419158.9**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 15m frá vegi í vestri og 150m frá girðingu í austri á bergklöpp er varða. Varðan varðar leið (2880-343).

Minjalýsing: Varða 0.6m há. Grjót hefur aðeins hrunið úr vörðunni. Veðurbarðir og aðeins mosavaxnir steinar.

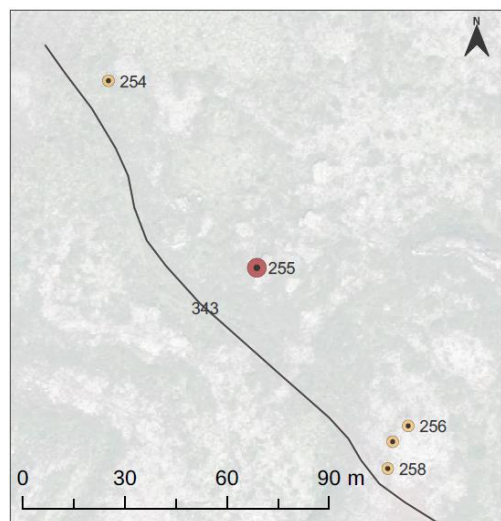

Mynd 306. Varða (2880-254) merkt inn á kort

Númer: 2880-255**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396505.4 N: 419103.9**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 40m frá vegi í vestri og 100m frá girðingu í austri er varða. Varðan varðar leið (2880-343).

Minjalýsing: Varða stendur á bergklöpp. Er ca 70cm há. Mjög stórt veðurbarið og mosavaxið grjót.

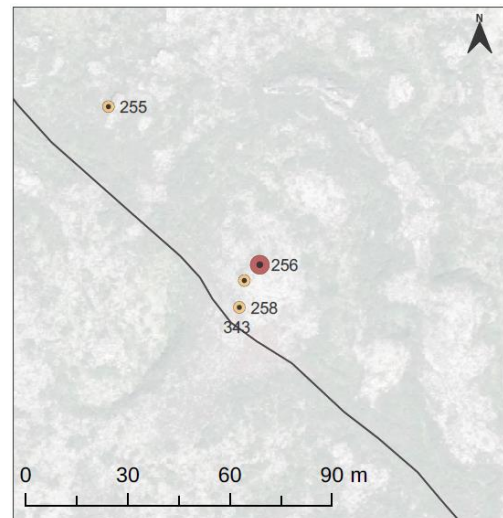

Mynd 307. Varða (2880-255) merkt inn á kort

Númer: 2880-256**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396549.8 N: 419057.4**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 60m frá vegi í vestri og 90m frá girðingu í austri er varða á bergklöpp. Varðan varðar leið (2880-343).

Minjalýsing: Varða, ca. 60cm há. Grjót hefur aðeins hrunið úr vörðunni. Stórt mosavaxið og veðurbarið grjót.

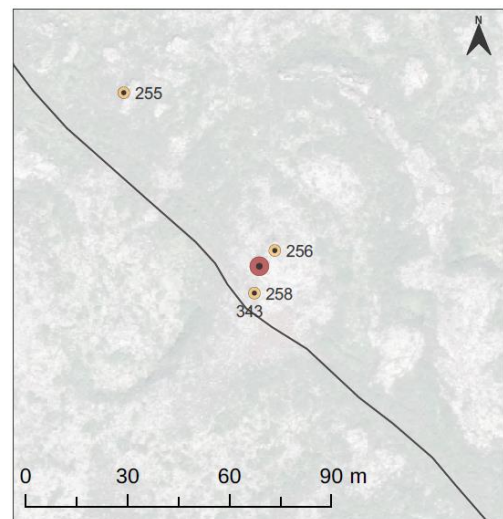

Mynd 308. Varða (2880-256) merkt inn á kort

Númer: 2880-257**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396545.3 N: 419052.8**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 60m frá vegi í vestri og 90m frá girðingur í austri á mosagrónu svæði er varða. Varðan varðar leið (2880-343).

Minjalýsing: Varða, hrunin, stórt mosavaxið og veðurbarið grjót. Lyng og mosi vex í kring.

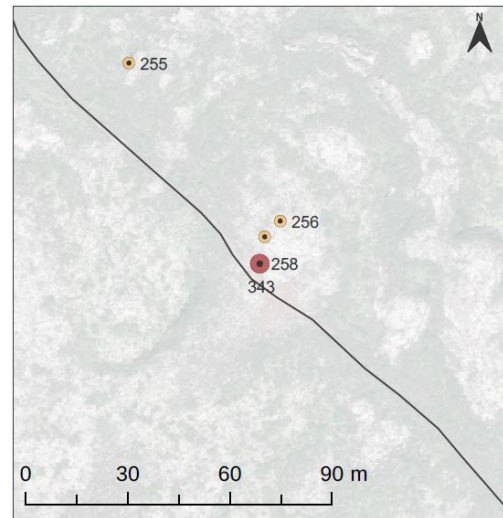

Mynd 309. Varða (2880-257) merkt inn á kort

Númer: 2880-258**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396543.8 N: 419044.9**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 60m frá vegi í vestri og 90m frá girðingu í austri er varða á mosa og lynggróðurssvæði. Varðan varðar leið (2880-343).

Minjalýsing: Varða, hrunin, stórt mosavaxið og veðurbarið grjót.

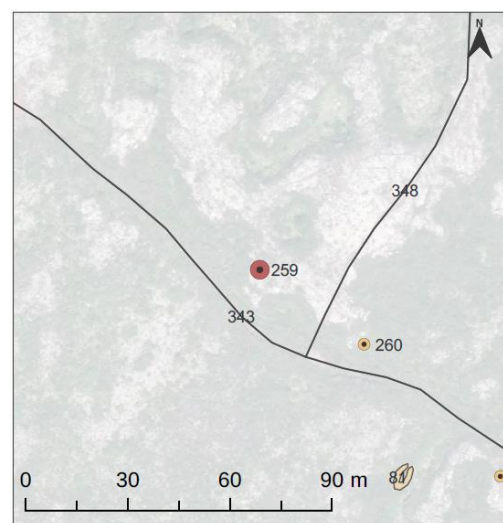

Mynd 310. Varða (2880-258) merkt inn á kort

Númer: 2880-259**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396623.8 N: 418984.4**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 80m frá vegi í vestur og 70m frá girðingu í austur, á bergklöpp er varða. Varðan varðar leið (2880-343) og er norðan við þann stað þar sem leiðir (2880-343) og (2880-348) mætast.

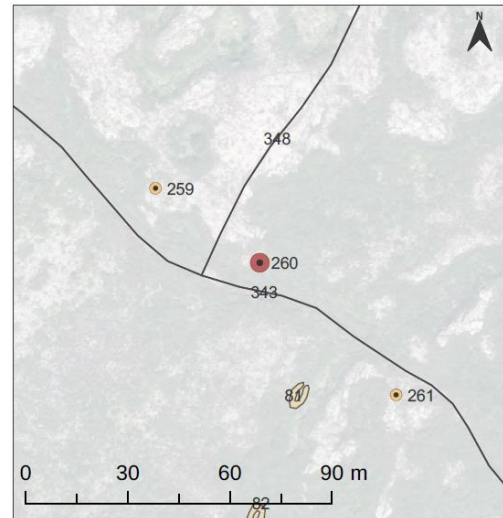
Minjalýsing: Varða, 1.2m á hæð. Stórt mosavaxið og veðurbarið grjót, mosi og lynggróður vex í kring. Aðeins hefur hrunið úr vörðunni.

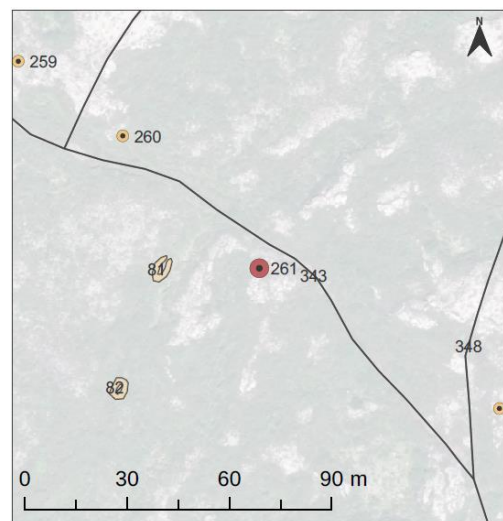
Mynd 311. Varða (2880-259) merkt inn á kort

Númer: 2880-260**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396654.5 N: 418962.5**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** 100m frá vegi í vestur og 50m frá girðingu í austur er varða á mosavaxinni

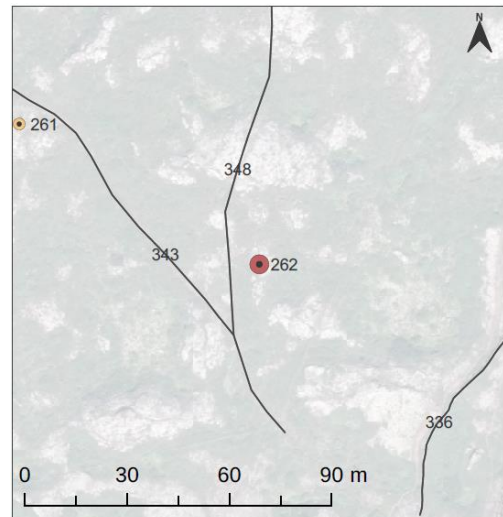
bergklöpp. Varðan varðar leiðir (2880-343) og (2880-348) og er austan við þann stað þar sem leiðirnar mætast.

Minjalýsing: Varða, ca. 50cm há, aðeins hrunin. Stórir mosavaxnir og veðurbarðir steinar. Lynggróður og mosi vex í kring.

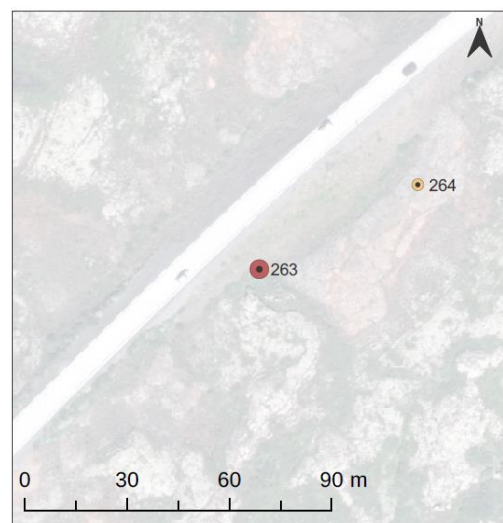
Mynd 312. Varða (2880-260) merkt inn á kort

Númer: 2880-261**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396694.5 N: 418923.6**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 120m frá vegi í vestur og 40m frá girðingu í austur er varða sem stendur á bergklöpp. Varðan varðar leið (2880-343).**Minjalýsing:** Varða ca. 1.2m á hæð. Aðeins hefur hrunið úr vörðunni. Mosavaxnir og veðurbarðir stórir steinar. Lyng og mosi vex í kring.

Mynd 313. Varða (2880-261) merkt inn á kort

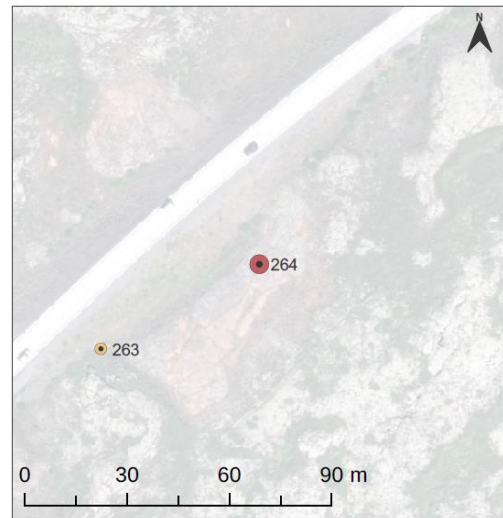
Númer: 2880-262**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396765.0 N: 418882.5**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 150m frá vegi í vestur og 15m frá girðingu í austur er varða.**Minjalýsing:** Varða hrunin, stendur á mosagrónum berghól. Lynggróður vex á vörðunni. Mosavaxið, veðurbarið og stórt grjót.

Mynd 314. Varða (2880-262) merkt inn á kort

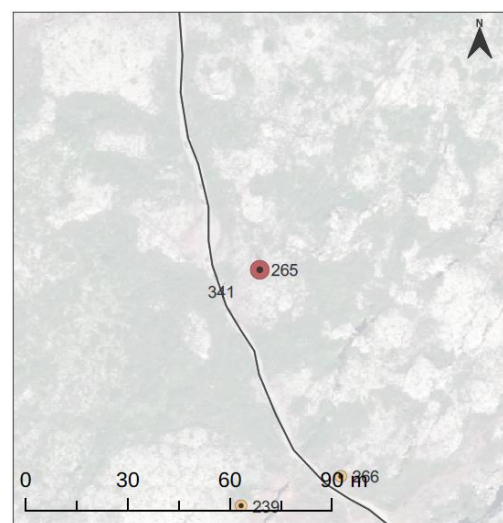
Númer: 2880-263**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 398055.7 N: 421012.0**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 7m frá vegi í vestur og 20m frá girðingu í austur er hrunin varða.**Minjalýsing:** Varða, hrunin er í nokkurskonar brekku. Lynggróður vex í vörðunni. Stórt og mosavaxið veðurbarið grjót.

Mynd 315. Varða (2880-263) merkt inn á kort

Númer: 2880-264**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 398102.2 N: 421036.8**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 10m frá vegi í vestur og 20m frá girðingu í austur er hrunin varða.**Minjalýsing:** Hjá bergklöpp, mosagróinni er hrunin varða. Miðlungsstórt grjót, mosavaxið og veðurbarið, byrjað að grafast í jörðu. Birkitré lítið vex í vörðunni.

Mynd 316. Varða (2880-264) merkt inn á kort

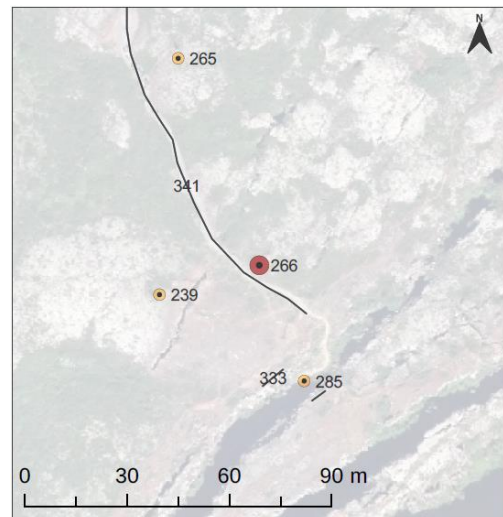
Númer: 2880-265**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397760.6 N: 420550.6**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask**Staðhættir:** Um 30m frá vegi í vestur, 7m frá göngustíg sem liggur að Stekkjagjá. Er varða á bergklöpp. Varðan varðar leið (2880-341).**Minjalýsing:** Varða, stórt mosavaxið og veðurbarið grjót. Bætt hefur verið í vörðuna af ferðamönnum. Grjót hefur hrunið úr vörðunni. Er ca. 1.6m á hæð.

Mynd 317. Varða (2880-265) merkt inn á kort

Númer: 2880-266**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397784.4 N: 420489.9**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Rask

Staðhættir: Um 1m frá göngustíg sem liggur niður í Stekkjagjá. Um 50m frá vegi í vestur. Varðan varðar leið (2880-341).

Minjalýsing: Varða ca. 2m há. Ferðamenn hafa bætt mikið í vörðuna. Aðeins hefur hrunið úr vörðunni. Lítið grjót, sennilega er eldri varða undir öllu auka grjótinu.

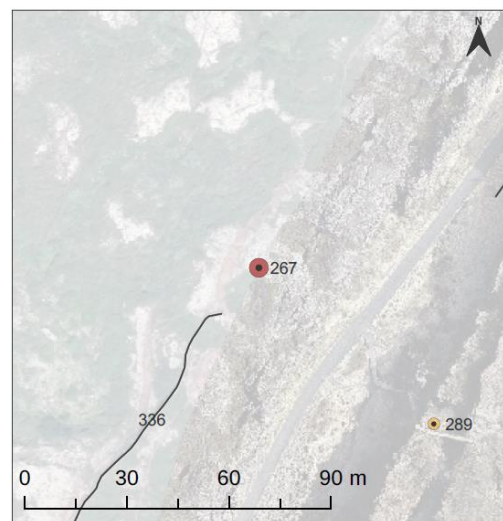

Mynd 318. Varða (2880-266) merkt inn á kort

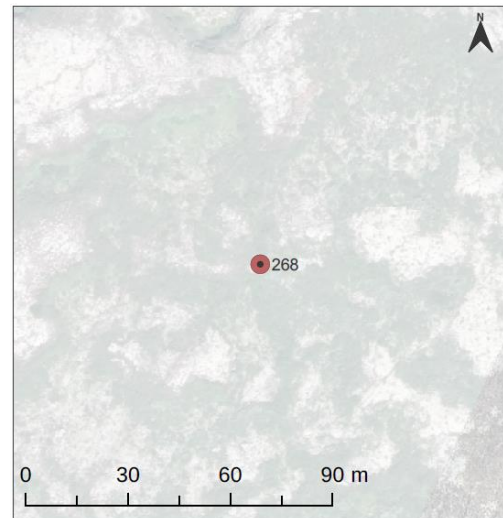
Númer: 2880-267**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 396868.3 N: 418904.6**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:**

Staðhættir: Um 10m frá barmi Almannagjár og um 40m frá Fræðslumiðstöð á Hakinu. Varðan er við enda leiðar (2880-336).

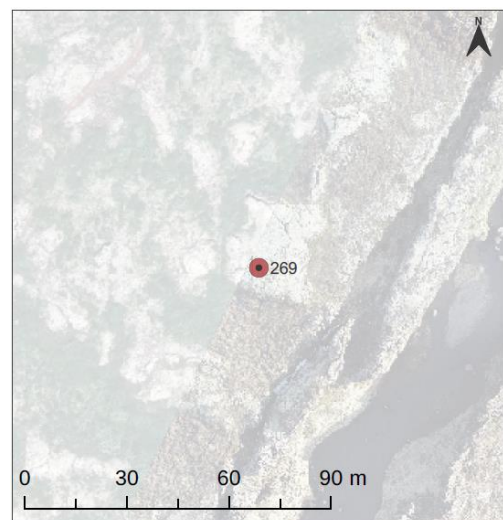
Minjalýsing: Varða, hrunin. Nokkrir stórir mosagrónir steinar, lyngm smátt birki, steinar mynda nokkurskonar hring.

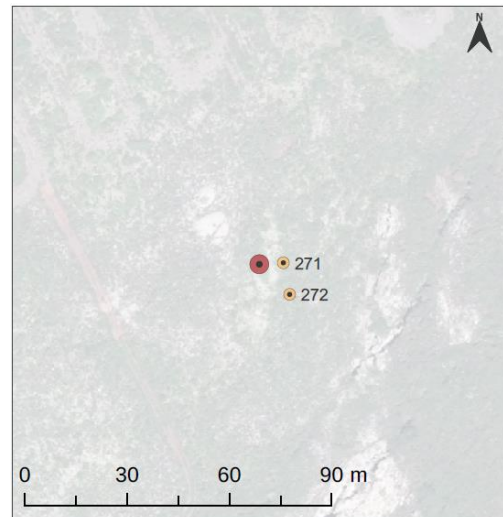
Mynd 319. Varða (2880-267) merkt inn á kort

Númer: 2880-268**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397100.7 N: 419589.6**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 2m frá girðingu í vestri.**Minjalýsing:** Varða ca. 20cm há. Hrunin, stórt grjót undir mosa, mjög mosavaxin varða.

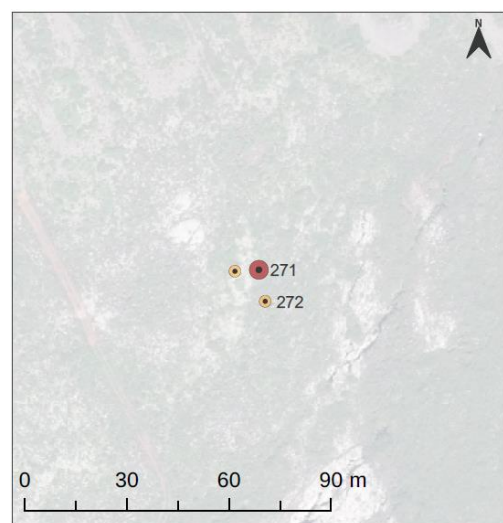
Mynd 320. Varða (2880-268) merkt inn á kort

Númer: 2880-269**Hlutverk:** Kennimark**Tegund:** Varða**Hnit ISN93:** A: 397227.0 N: 419671.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 20m frá gjá og 30m frá girðingu í vestur er varða.**Minjalýsing:** Varða virðist vera gerð af ferðamönnum, lítið grjót, ekki mosavaxið en aðeins veðurbarið.

Mynd 321. Varða (2880-269) merkt inn á kort

Númer: 2880-270**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 396507.9 N: 418515.2**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 70m frá fræðslumiðstöð í NA og um 40m frá vegi í norður er lítil rúst.**Minjalýsing:** Lítil rúst, ca. 2m breið og 2.5m löng. Grjóthleðslur sjást víða. Mosi, lyng og gras vex í rústinni. Grjótið er farið að grafast nokkuð

Mynd 322. Þúst (2880-270) merkt inn á kort

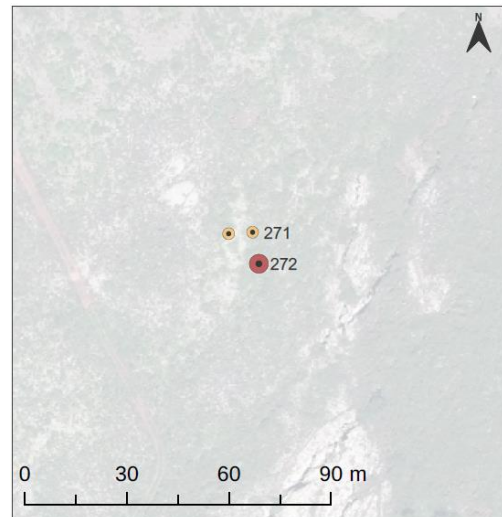
Númer: 2880-271**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 396515.0 N: 418515.6**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 70m frá fræðslumiðstöð í NA og um 40m frá vegi í norður er rúst.**Minjalýsing:** Rústin er um 2m breið og 3m löng. Grjóthleðslur sjást í veggjum. Aðeins hefur hrunið úr veggjum. Mikill mosi vex í rústinni. Rústin er á móti (2880-272).

Mynd 323. Þúst (2880-271) merkt inn á kort

Númer: 2880-272**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Þúst**Hnit ISN93:** A: 396516.8 N: 418506.3**Ástand:** Illgreinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt

Staðhættir: Um 70m frá Fræðslumiðstöð í NA og um 40m frá vegi í norður, rétt hjá þústum (2880-270) og (2880-271).

Minjalýsing: Rúst, lítil. Um 2.5m löng og 1.5m breið. Grjót er ekki sýnilegt en virðist vera undir grasi og mosa. Mikill mosi og lynggróður vex í rústinni.

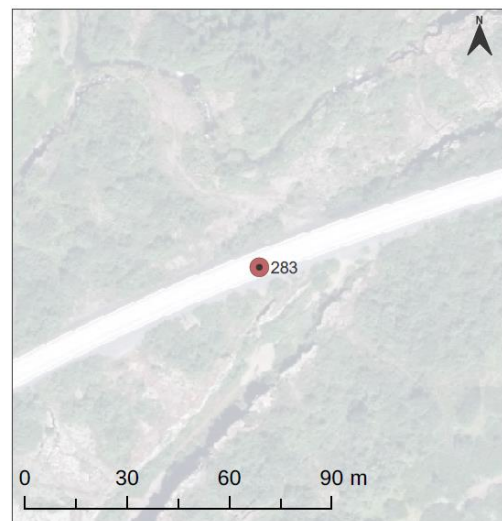

Mynd 324. Þúst (2880-272) merkt inn á kort

Númer: 2880-283**Sérheiti:** Tæpastígur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 398505.3 N: 421299.4**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna vegagerðar)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Mikil hætta**Hættuorsök:** Vegagerð

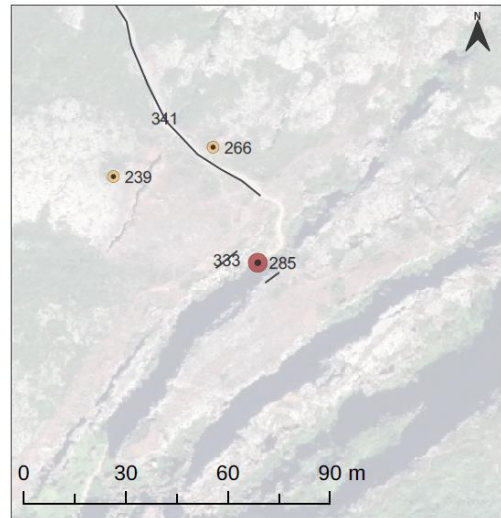
Staðhættir: Undir Þingvallavegi um 350m vestan við Þjónustumiðstöð.

Minjalýsing: Ekki sést til fornleifa.

Mynd 325. Staðsetning Tæpastígs (2880-283) merkt inn á kort

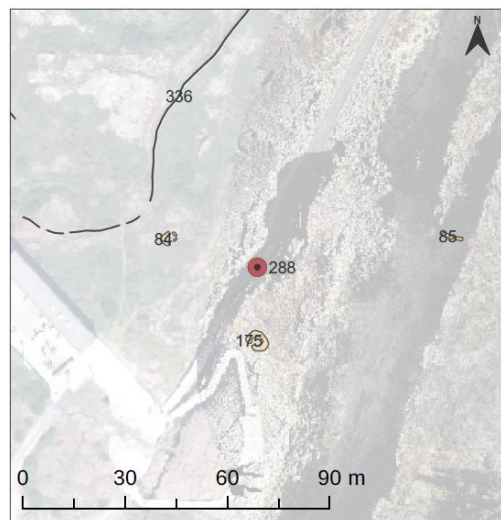

Númer: 2880-285**Sérheiti:** Langistígur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 397797.5 N: 420455.9**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Sjá leið (2880-341).**Minjalýsing:** Sjá leið (2880-341).

Mynd 326. Langistígur (2880-285) merkt inn á kort

Númer: 2880-288**Sérheiti:** Kárastaðastígur**Hlutverk:** Leið**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 396843.5 N: 418789.6**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Í gjánni austan við

Fræðslumiðstöðina á hakinu.

Minjalýsing: Leiðin er í gjánni austan við Fræðslumiðstöðina á hakinu.

Mynd 327. Kárastaðastígur (2880-288) merkt inn á kort

Númer: 2880-305

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 397070.0 N: 419879.2

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

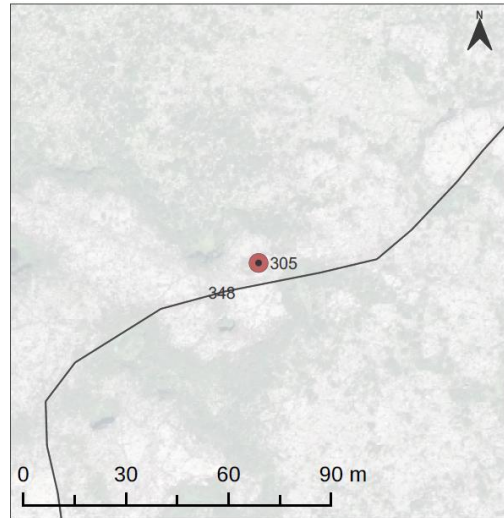
Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hættu

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 430m vestan við Furulund (2880-297).

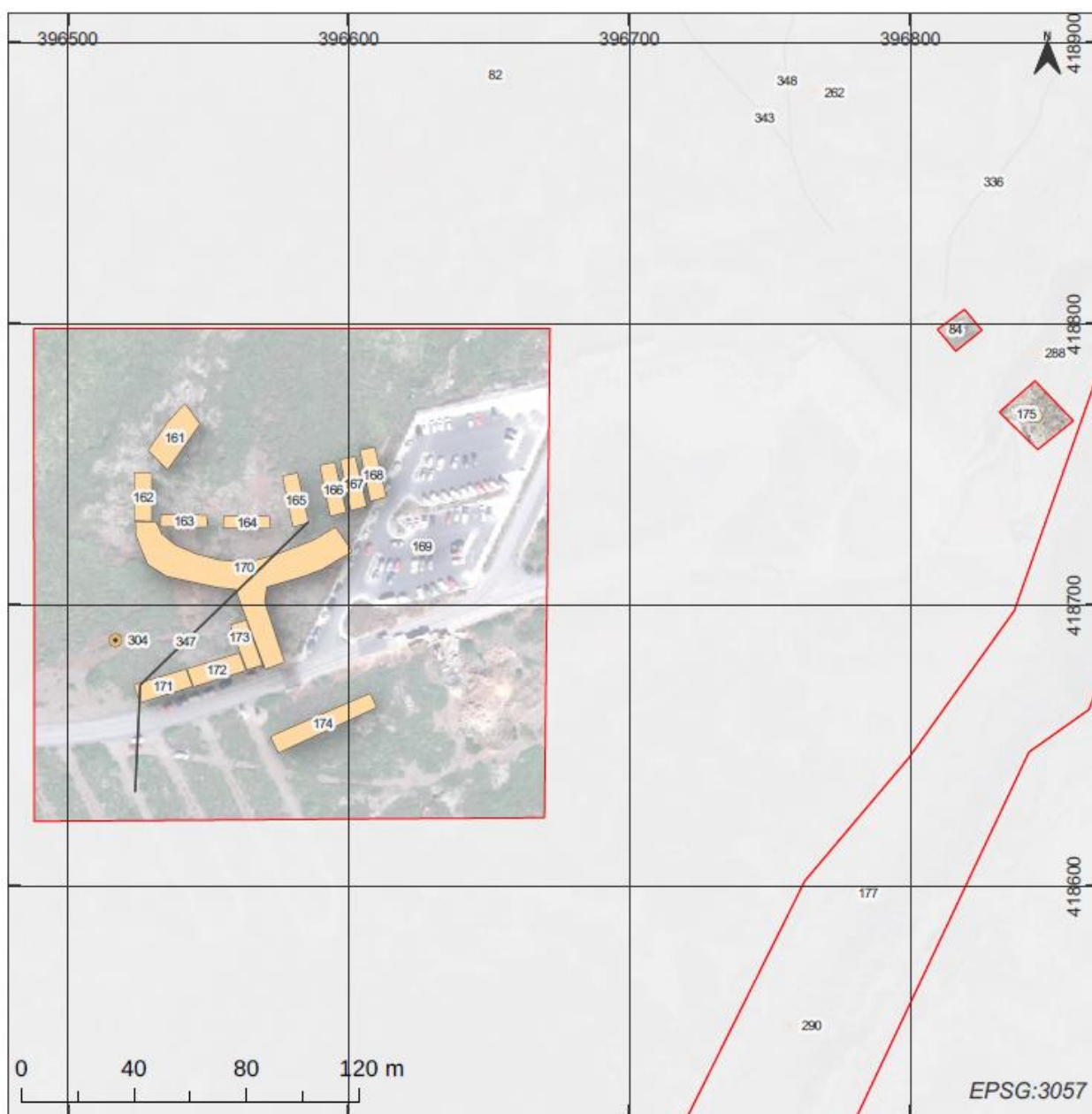
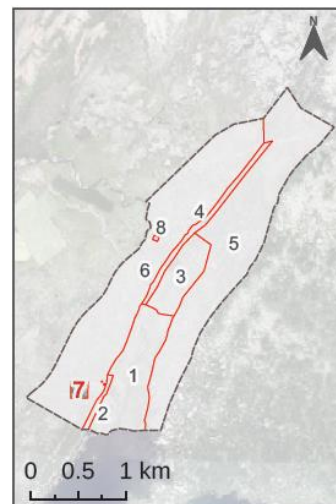
Minjalýsing: Varðan varðar leið (2880-348).

Mynd 328. Varða (2880-305) merkt inn á kort

11. HERMINJAR Á HAKINU

Þetta svæði er við Hakið, þar sem gestastofa þjóðgarðsins er nú. Minjar á þessu svæði eru leifar ratsjárstöðvar úr seinni heimsstyrjöldinni. Þar hafði breski herinn reist bækistöðvar 1940. Bandaríski herinn tók við þeim 1941, hafði viðveru í örfá ár og kallaði þær Camp Cornell (556th SAW).

11.1 FORNLEIFASKRÁNING HERMINJA Á HAKINU

Númer: 2880-084

Hlutverk: Hús

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 396817.1 N: 418798.0

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

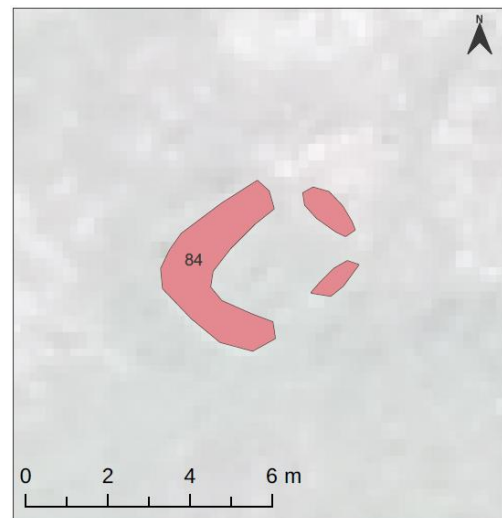
Hættuorsök:

Staðhættir: Um 10m austan við Fræðslumiðstöð.

Minjalýsing: Skúr reistur af bandaríska hernum í

tengslum við ratsjárstöð á Hakinu. Stærð er um 3x3m að utanmáli en talsvert hefur hrunið úr veggjaleifum.

Hér er merkt heytóft á uppdrætti Sigurðar Guðmundssonar.

Mynd 329. Hús (2880-084) merkt inn á kort

Númer: 2880- 161

Hlutverk: Hús

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 396537.9 N: 418759.8

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já (vegna niðurrifs)

Friðlýst: Nei

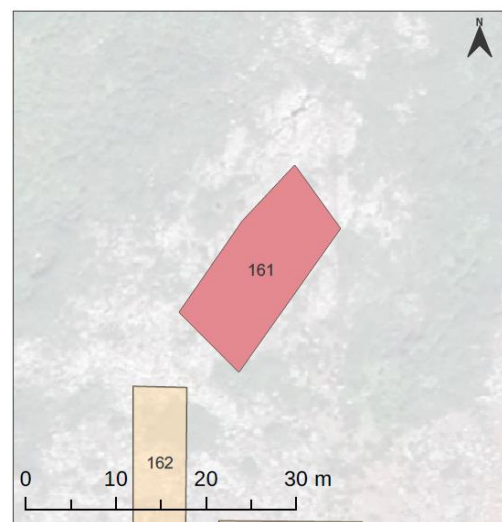
Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

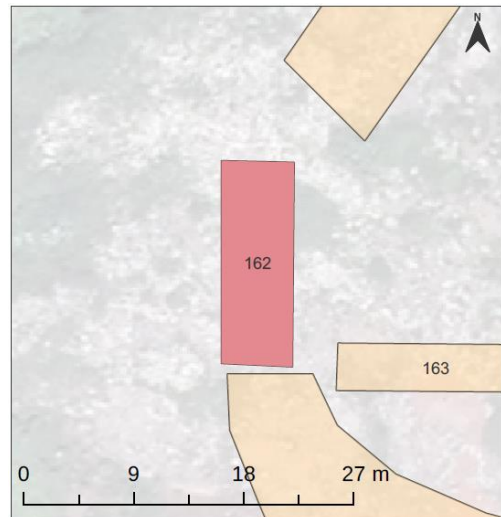
Staðhættir: Um 70m vestan við bílastæði við

Þjónustumiðstöð á Hakinu.

Minjalýsing: Einar Á. E. Sæmundsen hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að á þessum stað hafi verið Radarstöð.

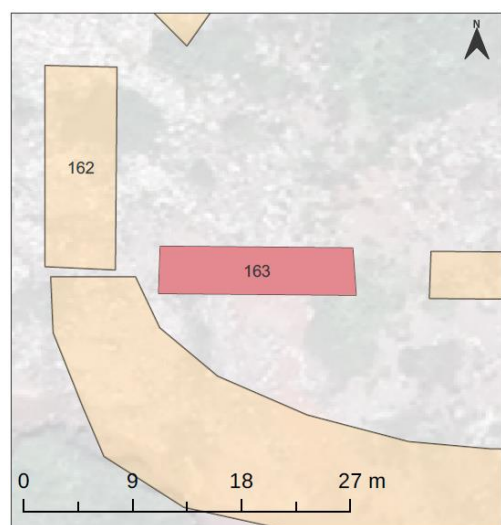
Mynd 330. Staðsetning radarstöðvar (2880-161) merkt inn á kort

Númer: 2880-162**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396526.7 N: 418738.4**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Bragginn var staðsettur skammt SV við radarstöð (2880-161).**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið braggi

Mynd 331. Braggi (2880-162) merktur inn á kort

Númer: 2880-163**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396541.3 N: 418729.8**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast austan við bragga (2880-162).**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen,

þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið braggi

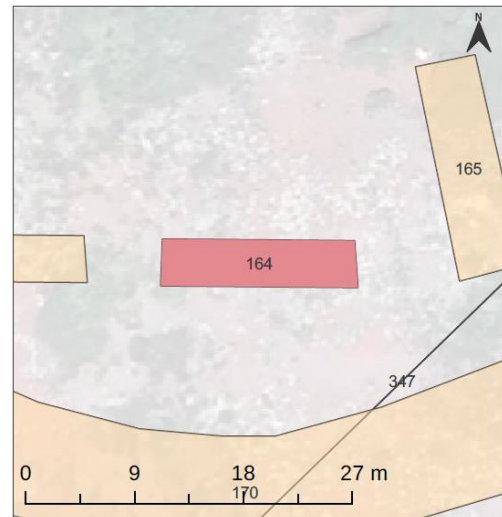

Mynd 332. Braggi (2880-163) merktur inn á kort

Númer: 2880-164**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396563.7 N: 418729.4**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast austan við bragga (2880-163).**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen,

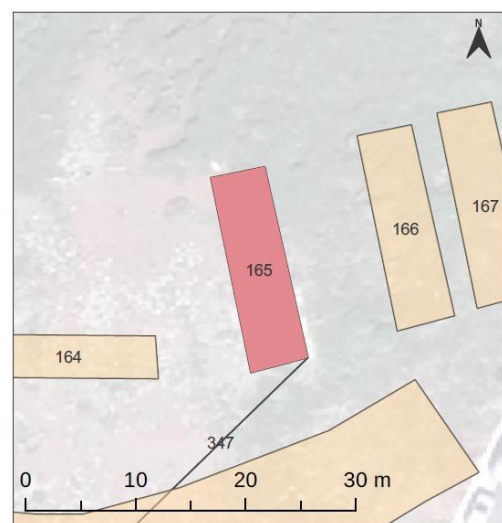
þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið braggi

Mynd 333. Braggi (2880-164) merktur inn á kort

Númer: 2880-165**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396581.0 N: 418737.3**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast austan við bragga (2880-164).**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen,

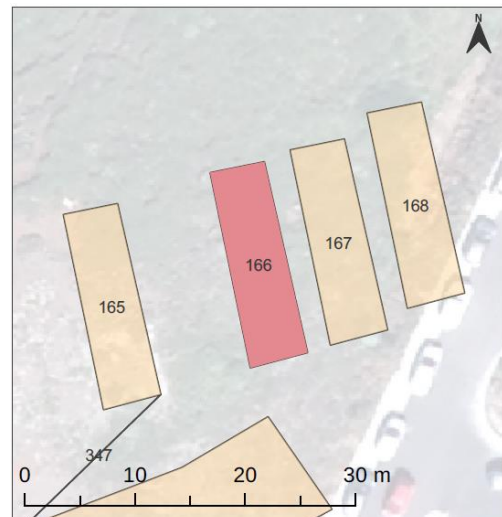
þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið braggi.

Mynd 334. Braggi (2880-165) merktur inn á kort

Númer: 2880-166**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396594.3 N: 418741.1**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast austan við bragga (2880-165).**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen,

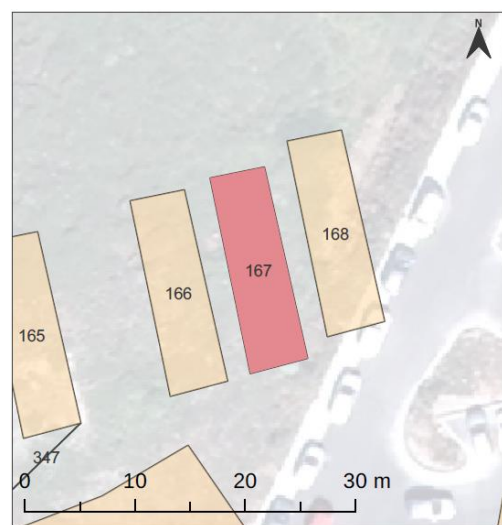
þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið braggi

Mynd 335. Braggi (2880-166) merktur inn á kort

Númer: 2880-167**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A:**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast austan við bragga (2880-166).**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen,

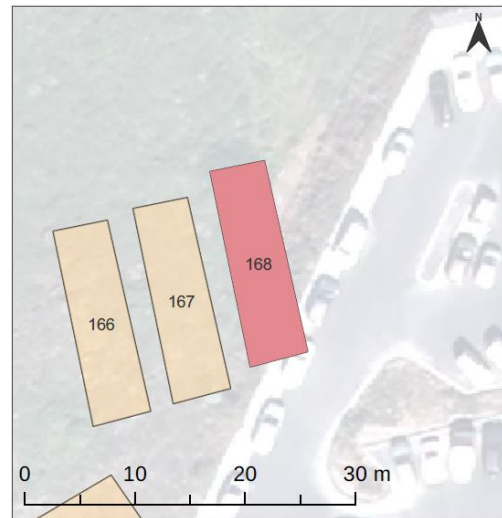
þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið braggi

Mynd 336. Braggi (2880-167) merktur inn á kort

Númer: 2880-168**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396608.6 N: 418746.5**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrífs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast austan við bragga (2880-167).**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen,

þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið braggi

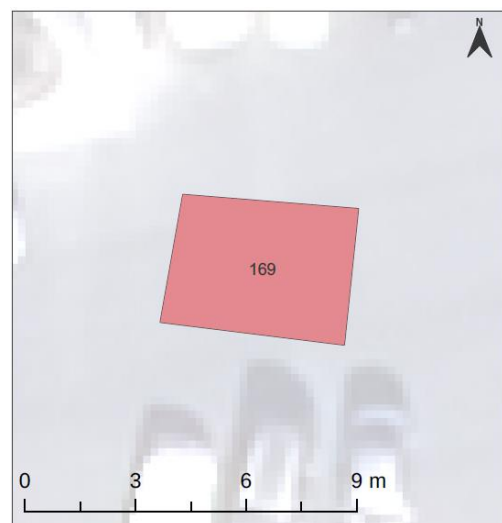

Mynd 337. Braggi (2880-168) merktur inn á kort

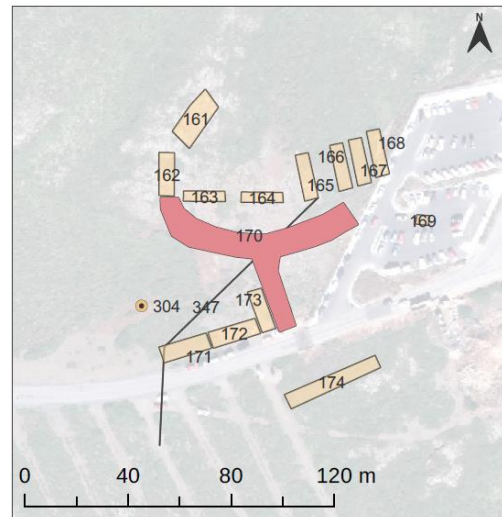
Númer: 2880-169**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396626.0 N: 418720.6**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrífs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:**

Staðhættir: SA við bragga (2880-168). Húsið var þar sem nú er bílastæði við þjónustumiðstöðina á Hakinu.

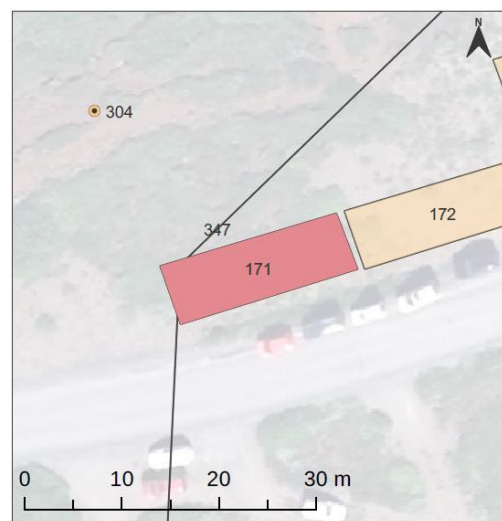
Minjalýsing: Einar Á. E. Sæmundsen, þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið hús.

Mynd 338. Hús (2880-169) merkt inn á kort

Númer: 2880-170**Hlutverk:** Heimild**Tegund:** Gata**Hnit ISN93:** A: 396562.5 N: 418710.5**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Vegurinn lá vestan við bílastæðið við þjónustumiðstöðina á Hakinu.**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen, þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið vegur.

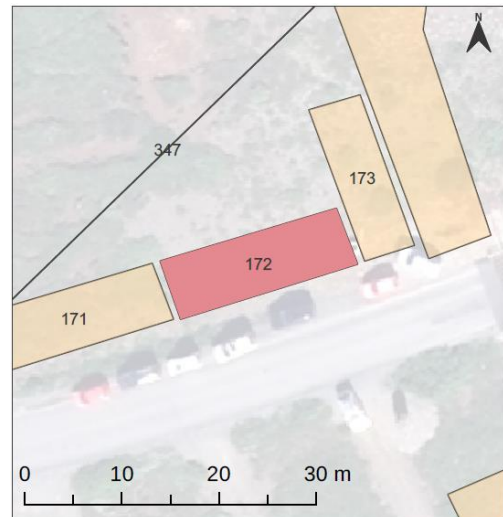
Mynd 339. Vegur (2880-170) merktur inn á kort

Númer: 2880-171**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396533.8 N: 418671.1**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 40m vestan við bílastæðið við þjónustumiðstöðina á Hakinu.**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen, þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið braggi

Mynd 340. Braggi (2880-171) merktur inn á kort

Númer: 2880-172**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396552.8 N: 418676.8**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast austan við bragga (2880-172).**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen,

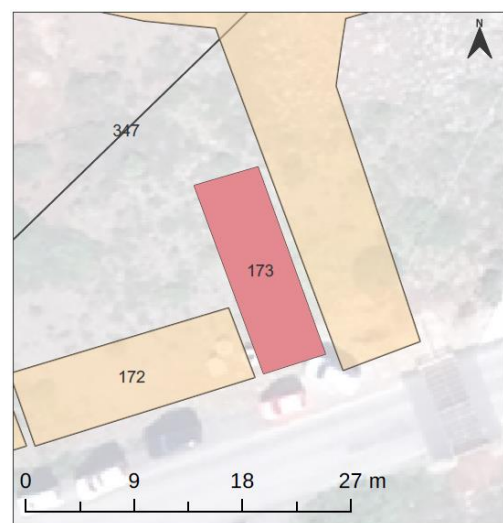
þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið braggi

Mynd 341. Braggi (2880-172) merktur inn á kort

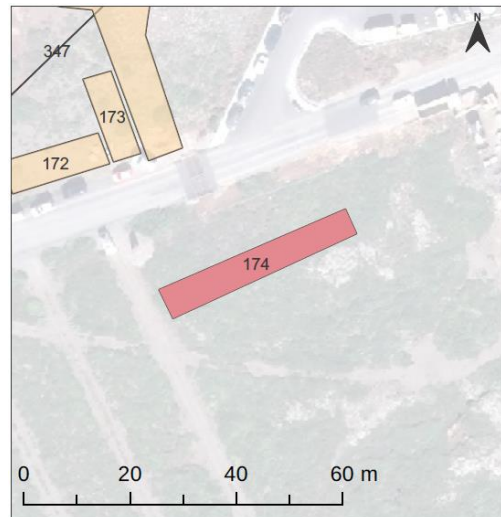
Númer: 2880-173**Hlutverk:** Hús**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396563.5 N: 418685.6**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Fast austan við bragga (2880-172).**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen,

þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið braggi

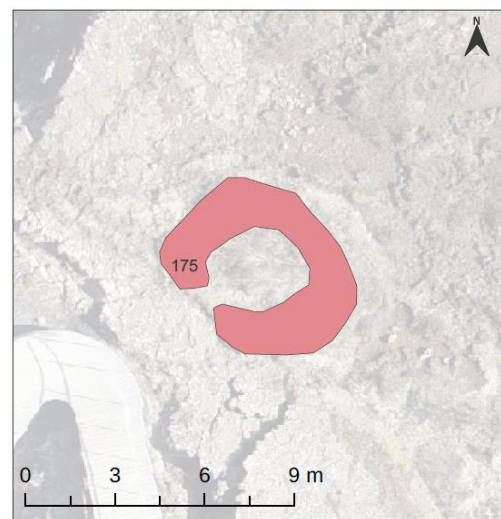

Mynd 342. Braggi (2880-173) merktur inn á kort

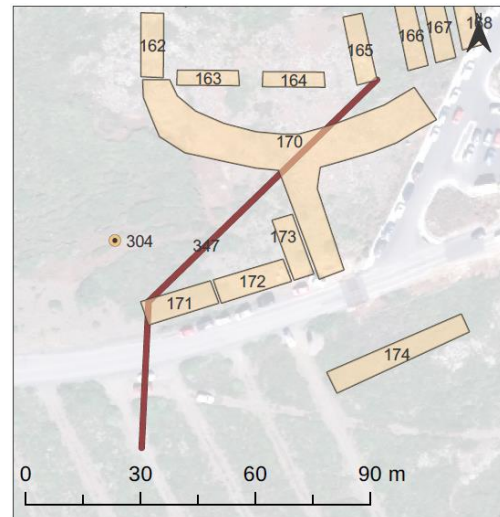

Númer: 2880-174**Hlutverk:** Öskuhaugur**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396590.6 N: 418657.8**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hætta**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 30m sunnan við bílastæðið við þjónustumiðstöðina á Hakinu.**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen, þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið ruslahaugur

Mynd 343. Ruslahaugur (2880-174) merktur inn á kort

Númer: 2880-175**Hlutverk:** Vélbyssuhreiður**Tegund:** Hleðsla**Hnit ISN93:** A: 396843.8 N: 418768.0**Ástand:** Vel greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Skógrækt**Staðhættir:** Um 95m SA við þjónustumiðstöðina á hakinu.**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen, þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið vélbyssuhreiður

Mynd 344. Vélbyssuhreiður (2880-175) merkt inn á kort

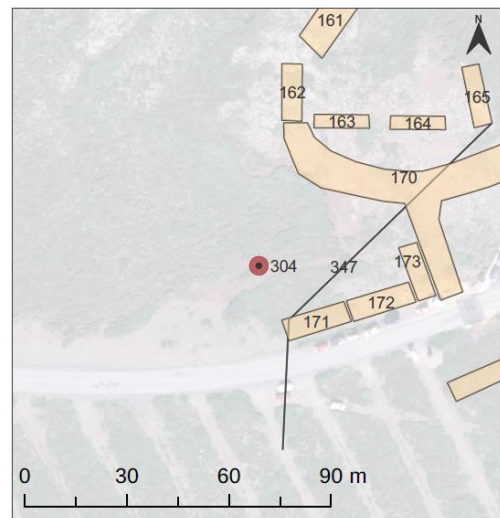
Númer: 2880-347**Hlutverk:** Lagnir**Tegund:** Heimild**Hnit ISN93:** A: 396545.9 N: 418685.2**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Vestan við bílastæðið við þjónustumiðstöðina á Hakinu.**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen, þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið klóak

Mynd 345. Klóak (2880-347) merkt inn á kort

Númer: 2880-304**Hlutverk:** Heimild**Tegund:** Herminjar**Hnit ISN93:** A: 396516.9 N: 418687.4**Ástand:** Ekki sést til fornleifa**Horfin:** Já (vegna niðurrifs)**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Engin hættu**Hættuorsök:****Staðhættir:** Um 15m NV við bragga (2880-171).**Minjalýsing:** Einar Á. E. Sæmundsen,

þjóðgarðsvörður á Þingvöllum, hafði eftir Charlie

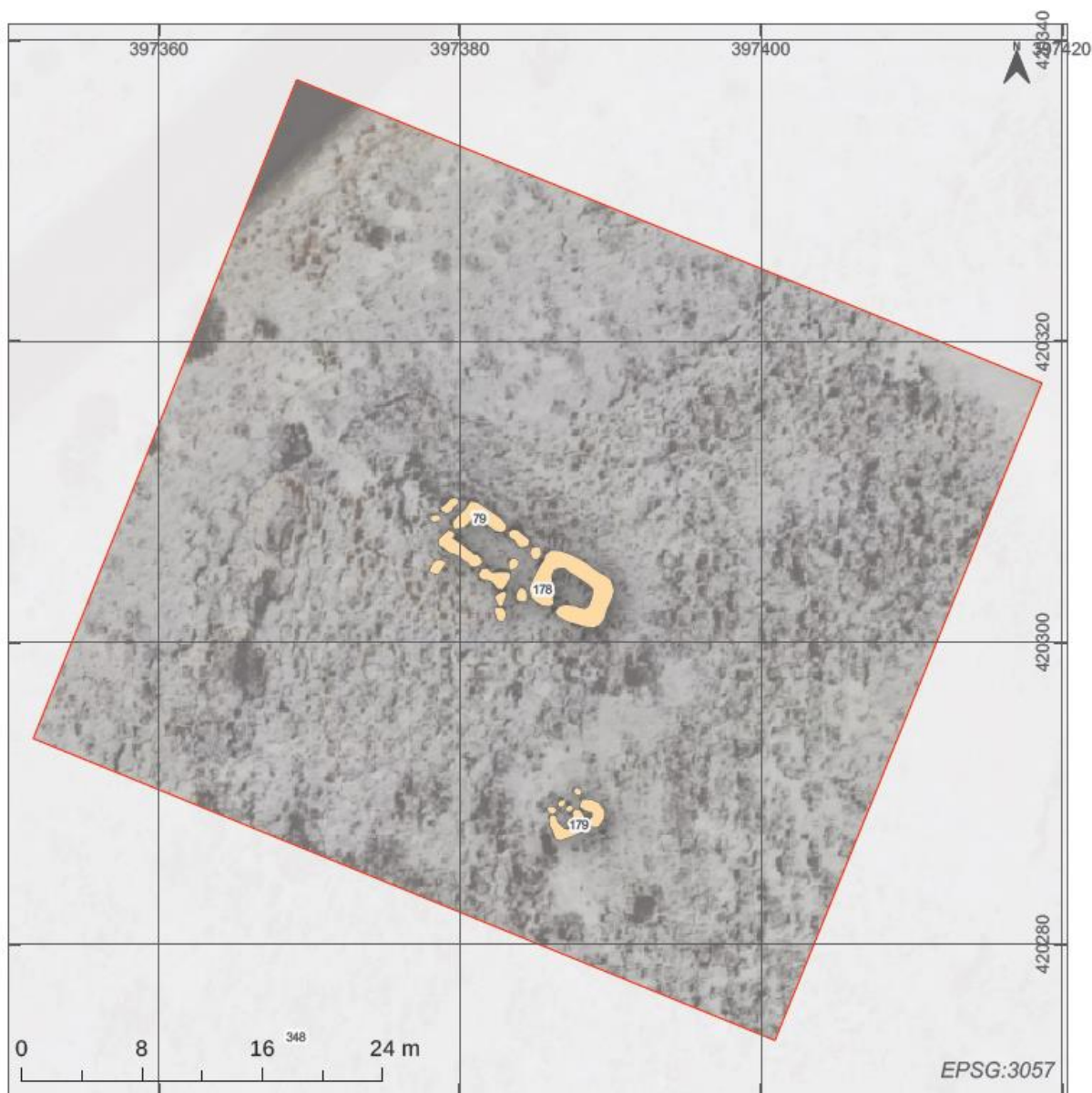
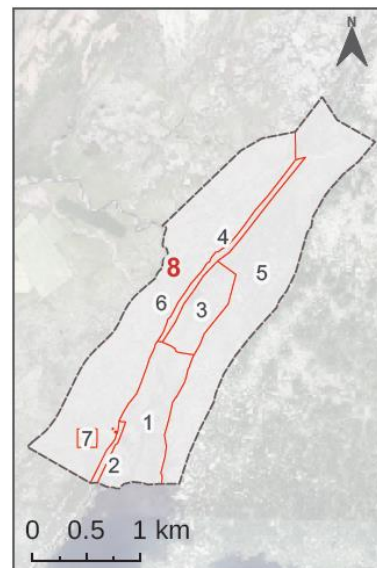
Frame, hermanni sem var einn af þeim sem byggði húsakosti hersins, að þarna hafi verið vélbyssu

Mynd 346. Staðsetning vélbyssu (2880-304) merkt inn á kort

12. SEL VIÐ ÖXARÁ

Um 175 metrum norðaustan akbrúarinnar yfir Öxará, rétt sunnan vegar, eru leifar selstöðu. Björn Pálsson Þingvallaprestur merkir þær á kort í sóknarlýsingu sinni árið 1840 og eignar þær Þingvallabæ. Ekki er ljóst hvenær selið fór úr notkun. Minjar selsins voru merktar af Heklu Þöll Stefánsdóttur sumarið 2012 og myndmældar og teiknaðar upp í landupplýsingakerfum af Gunnari Grímssyni haustið 2021.

12.1 FORNLEIFASKRÁNING SELS VIÐ ÖXARÁ

Númer: 2880-079

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 397381.4 N: 420306.2

Ástand: Greinanlegar fornleifar

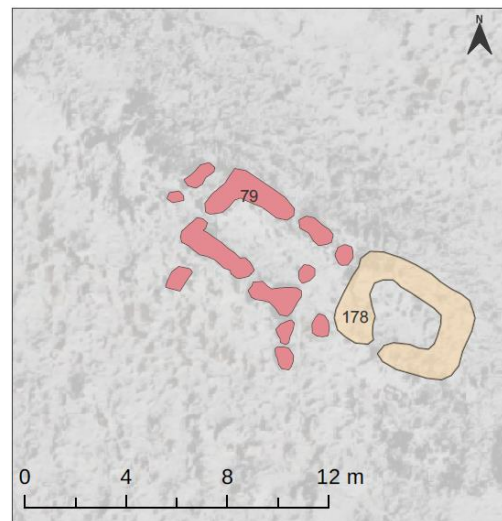
Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Framkvæmdir

Staðhættir: Á lágri hæð um 100m austan Öxarár og 25m SA Þingvallavegar.

Mynd 347. Stekkur (2880-079) merktur inn á kort

Minjalýsing: Björn Pálsson, sóknarprestur Þingvallasveitar, merkir seljarústir á þessu svæði á kort í sóknarlýsingu sinni 1840 og eignar þær Þingvallabæ. Líklega hefur notkun á selinu þegar verið hætt þá. Tóft þessi er önnur tveggja sem standa á um m hárrí hæð, hugsanlega manngerðri að hluta til, rúmum 100 m austan Öxarár og um 25 m SA Þingvallavegar. Hún snýr hér um bil NV-SA, er um 5.3 x 3.7 m að utanmáli og vegg hæð nær mest um 40 cm. Inngangur hefur líklega verið á vestur- eða austurgafli. Norðvesturhorn er gróið en annars staðar sést í bera hleðslusteina. Líklega er þetta stekkjartóft frá síðari öldum. Hleðslusteinar sjást utan við suðurvegg hlið, gætu þeir verið veggjahrun eða til marks um fleiri hleðslur.

Minjar þessar voru fyrst mældar inn af Heklu Þöll Stefánsdóttur árið 2012: "Rústin er 4,5m breið í vesturenda, alls 15m löng og er hugsanlega svokallaður stekkur. Rústin virðist vera þrískipt. Mesta breidd eru 8m. Hrúnið hefur úr veggjum. Mjög stórt mosavaxið grjótið. Sumstaðar er grjótið komið vel ofan í jörðu. Lynggróður og sína er í rústinni. Breidd veggja er ca 0,5-1m. Gæti hugsanlega verið tvær aðskildar rústir."¹⁴⁰

¹⁴⁰ Björn Pálsson 1840 (1979); Hekla Þöll Stefánsdóttir 2012

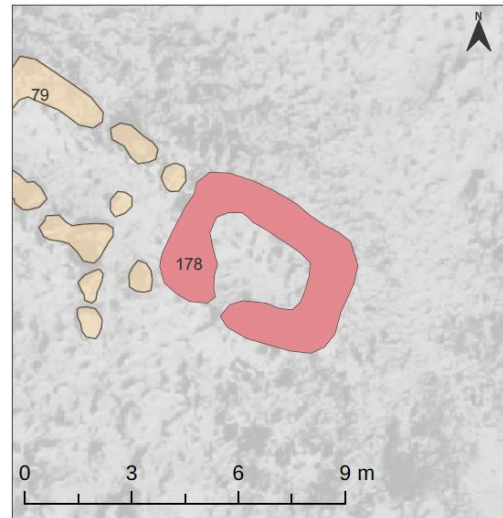

Númer: 2880-178**Hlutverk:** Óþekkt**Tegund:** Tóft**Hnit ISN93:** A: 397387.5 N: 420303.5**Ástand:** Greinanlegar fornleifar**Horfin:** Nei**Friðlýst:** Nei**Hættumat:** Hætta**Hættuorsök:** Framkvæmdir**Staðhættir:** Fast austan við stekk (2880-079).**Minjalýsing:** Björn Pálsson, sóknarprestur

Þingvallasveitar, merkir seljarústir á þessu svæði á kort í sóknarlýsingu sinni 1840 og eignar þær Þingvallabæ. Líklega hefur notkun á selinu þegar verið hætt þá.

Tóft þessi er austarlega á um m hárrí hæð, hugsanlega manngerðri að hluta til, upp við eða jafnvel áföst við meintan stekk. Hún snýr NV-SA, er um 5.3 x 4 m að utanmáli og vegg hæð nær mest um 20 cm. Veggþykkt er allt að 1 m og inngangur hefur líklega verið á suðurhliðvegg. Það sést í hleðslusteina þótt þeir eru öllu grónari en stekkurinn svokallaði. Líklega eru þetta leifar selstöðu.

Minjar þessar voru fyrst mældar inn af Heklu Þöll Stefánsdóttur árið 2012: "Rústin er 4,5m breidd í vesturenda, alls 15m löng og er hugsanlega svokallaður stekkur. Rústin virðist vera þrískipt. Mesta breidd eru 8m. Hrúnið hefur úr veggjum. Mjög stórt mosavaxið grjótið. Sumstaðar er grjótið komið vel ofan í jörðu. Lynggróður og sína er í rústinni. Breidd veggja er ca 0,5-1m. Gæti hugsanlega verið tvær aðskildar rústir."

Mynd 348. Tóft (2880-178) merkt inn á kort

Númer: 2880-179

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 397387.7 N: 420288.3

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

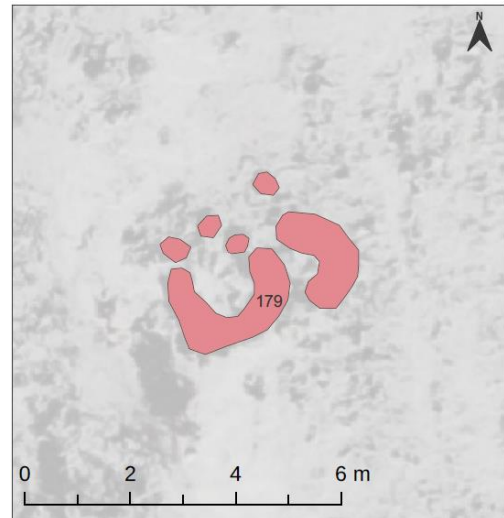
Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Staðhættir: Tæpum 15m sunnan meints stekks og seltóftar við Öxará.

Minjalýsing: Hleðslusteinar á lágri upphækkun sem nær mest um 20cm hæð upp fyrir nærumhverfi sitt. Stærð u.þ.b. 4x2m en erfitt er að segja til um upprunalega lögun mannvirkisins sem áður stóð hér.

Heimsótt á vettvangi árið 2012 af Heklu Þöll Stefánsdóttur.

Mynd 349. Hleðsla (2880-179) merkt inn á kort

13. NIÐURSTÖÐUR

Alls voru 347 minjar skráðar innan deiliskipulagsreits Þjóðgarðsins á Þingvöllum. Saga Þingvalla hefur gríðarlegt menningargildi og er fornleifaskráning þessi á samantekt á þeim fornleifaskráningum sem hafa átt sér stað á margra ára tímabili.

Langflestar minjarnar voru skráðar innan Þingvalla og Þinghelgarinnar eða 202 talsins. Stærsti minjaflokkurinn voru búðir en þær voru alls 91, næst komu óþekktar fornminjar sem voru 84, og þar á eftir kennimörk sem voru samtals 53. Töluvert færri minjar voru í öðrum minjaflokkum.

168 minjar sem voru skráðar eru friðlýstar og hafa friðlýstar fornleifar 100 metra friðhelgað svæði út frá ystu sýnilegu mörkum þeirra.

Fornleifaskráning innan Þjóðgarðsins er mikilvæg en með henni fæst heildstæði sýn á minjar sem eru innan Þjóðgarðsins. Þar að auki er fornleifaskráning forsenda allra rannsókna í framtíðinni, skráningin gæti í raun talist sem frumrannsókn, og er hún mikilvæg heimild til að vernda minjar á svæði þar sem gríðarlegt álag er vegna umferð ferðamanna.

Allar framkvæmdir á deiliskipulagssvæði miða við verndun minja.

Ýmsar minjar á Þingvöllum teljast í hættu af utanaðkomandi aðstæðum, þ.e. ekki af fyrirhuguðum framkvæmdum heldur af t.d. skógrækt, ágangi ferðamanna og rofs. Minjarnar í töflunni hér að neðan teljast í hættu vegna fyrirhugaðra framkvæmda og gerðar eru tillögur að mótvægisáðgerðum.

Númer	Hlutverk	Tegund	Hættuorsök	Tillaga af mótvægisáðgerðum
2880-241	Kennimark	Varða	Framkvæmdir	Merkja vörðuna á meðan framkvæmdum stendur. Einnig væri hægt að hliðra göngustíginum til svo að varðan sleppi.
2880-243	Kennimark	Varða	Framkvæmdir	Merkja vörðuna á meðan framkvæmdum stendur. Einnig væri hægt að hliðra göngustíginum til svo að varðan sleppi.
2880-243	Kennimark	Varða	Framkvæmdir	Merkja vörðuna á meðan framkvæmdum stendur. Einnig væri hægt að hliðra göngustíginum til svo að varðan sleppi.

Tafla 1 - Þær minjar sem teljast í hættu vegna fyrirhugaðra framkvæmda skv. deiliskipulagi.

14. UMRÆÐUR

Í töflunni hér að neðan er skrá yfir minjarnar sem voru skráðar, hlutverk þeirra og tegund, hvort minjarnar séu friðlýstar og hvort þær séu í hættu og af hverju.

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Hættumat	Hættuorsök
2880-1	Njálsbúð	tóft	búð	já	Mikil hættu	vegna rofs
2880-2		tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-3	Búð Nikulásar Magnússonar	tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-4		tóft	óþekkt	já	Engin hættu	
2880-5		þúst	búð	já	Hættu	vegna trjáræktar
2880-6		þúst	óþekkt	já	Mikil hættu	vegna rofs
2880-7		þúst	búð	já	Mikil hættu	vegna rofs
2880-8	Búð Bjarna Halldórssonar	tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-9	Búð Jens Matdsonar Spendrups	tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-10		tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-11		tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-12		tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-13		tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-14		þúst	búð	já	Hættu	vegna rasks
2880-15		þúst	búð	já	Hættu	vegna rofs
2880-16	Amtmannsbúð eldri	tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-17		þúst	búð	já	Engin hættu	
2880-18		tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-19		þúst	óþekkt	já	Engin hættu	
2880-20	Búð Guðmundar Sigurðssonar	tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-21		þúst	óþekkt	já	Engin hættu	
2880-22		tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-23		þúst	búð	já	Hættu	vegna rofs
2880-24		tóft	óþekkt	já	Engin hættu	
2880-25		tóft	búð	já	Hættu	vegna rasks
2880-26		tóft	búð	já	Hættu	vegna rasks
2880-27		tóft	búð	já	Hættu	vegna rasks
2880-28		tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-29	Búð Christophers Heidemanns	tóft	búð	já	Hættu	vegna rasks
2880-30		tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-31		tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-32		tóft	búð	já	Engin hættu	
2880-33		þúst	búð	já	Engin hættu	
2880-34		þúst	búð	já	Engin hættu	
2880-35	Landfógetabúð	tóft	búð	já	Hættu	vegna rofs
2880-36		tóft	búð	já	Hættu	vegna rofs

2880-37	Stiftamtmannsbúð	tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-38	Stiftamtmannsbúð	tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-39		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-40		tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-41		niðurgröftur	búð	já	Engin hætta	
2880-42		þúst	búð	já	Mikil hætta	vegna vegagerðar
2880-43		þúst	búð	já	Hætta	vegna rasks
2880-44	Búð Benedikts Þorsteinssonar	tóft	búð	já	Hætta	vegna rofs
2880-45	Búð Þorleifs Nikulásarsonar landskrifara	tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-46	Lögberg	tóft	Lögsögustaður	já	Hætta	vegna rofs
2880-47	Búð Magnúsar Stephensens	tóft	búð	já	Hætta	vegna rofs
2880-48	Búð Björns Markússonar	tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-49		þúst	búð	já	Mikil hætta	vegna rofs
2880-50	Búð Lýðs Guðmundssonar	tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-51		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-52	Búð Jóns Helgasonar	tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-53		niðurgröftur	búð	já	Engin hætta	
2880-54		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-55		tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-56		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-57	Búð Magnúsar Ketilssonar	tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-58	Búð Guðmundar Ketilssonar	tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-59		tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-60		tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-61		tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-62		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-63	Snorrabúð	tóft	búð	já	Hætta	vegna rasks
2880-64	Þingvallakirkja	hús	kirkja	já	Engin hætta	
2880-65		garðlag	traðir	já	Hætta	vegna rasks
2880-66	Klukkanhóll	hóll	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-67	Þingvallakirkjugarður	garðlag	kirkjugarður	já	Engin hætta	
2880-68		tóft	útihús	nei	Engin hætta	
2880-69		tóft	óþekkt	nei	Mikil hætta	vegna trjáræktar
2880-70		hleðsla	óþekkt	nei	Hætta	vegna rofs
2880-71		niðurgröftur	klakhús	nei	Hætta	vegna rofs
2880-72		hóll	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-73		tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-74		tóft	búð	já	Hætta	vegna trjáræktar
2880-75		þúst	óþekkt	já	Hætta	vegna trjáræktar
2880-76		þúst	búð	já	Hætta	vegna trjáræktar
2880-77		tóft	búð	já	Hætta	vegna landbrots
2880-78		hleðsla	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-79		tóft	stekkur	nei	Hætta	vegna framkvæmda
2880-80		hleðsla	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-81		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta	

2880-82		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-83		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-84		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-85		hleðsla	sumarfjós	nei	Engin hætta	
2880-86		garðlag	túngarður	nei	Engin hætta	
2880-87		tóft	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-88		tóft	klakhús	nei	Engin hætta	
2880-89		hleðsla	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-90		tóft	útihús	nei	Engin hætta	
2880-91		tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-92		dæld	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-93		tóft	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-94		niðurgröftur	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-95		dæld	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-96	Lögrétta	tóft	lögrétta	já	Engin hætta	
2880-97		niðurgröftur	búð	já	Engin hætta	
2880-98		dæld	þingpallur	nei	Engin hætta	
2880-99		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-100		þúst	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-101		þúst	óþekkt	já	Hætta	vegna rasks
2880-102		steinsteypa		nei	Engin hætta	
2880-103		hleðsla		nei	Engin hætta	
2880-104		steinsteypa	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-105		tóft	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-106		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs
2880-107		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs
2880-108		þúst	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-109		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs
2880-110		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-111		hleðsla	rétt	nei	Engin hætta	
2880-112		hleðsla	vörslugarður	nei	Engin hætta	
2880-113		hleðsla	rétt	nei	Engin hætta	
2880-114		hleðsla	rétt	nei	Engin hætta	
2880-115		tóft	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-116		tóft	stekkur	nei	Engin hætta	
2880-117		tóft	rétt	nei	Engin hætta	
2880-118		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-119		garðlag	vörslugarður	nei	Engin hætta	
2880-120		tóft	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-121		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs
2880-122		hleðsla	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs
2880-123		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs
2880-124		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-125		dæld	útihús	já	Engin hætta	
2880-126		þúst	útihús	já	Engin hætta	

2880-127		þúst	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-128		hleðsla	túngarður	já	Engin hætta	
2880-129		hleðsla	óþekkt	já	Hætta	vegna rasks
2880-130		tóft	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-131	Sönghellir	tóft	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-132		þúst	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-133	Fógetabúð	tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-134	Stiftamtmannsbúð	tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-135		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-136		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-137		þúst	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-138		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-139		tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-140		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-141		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-142		tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-143		tóft	búð	nei	Engin hætta	
2880-144		tóft	búð	nei	Engin hætta	
2880-145		tóft	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-146	Biskupsbúð	tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-147		tóft	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-148		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna trjáræktar
2880-149		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna trjáræktar
2880-150		mannvistarleifar	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-151		tóft	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-152		tóft	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-153		tóft	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-154		þúst	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-155		þúst	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-156	Þorleifshaugur	hóll	óþekkt	já	Hætta	vegna rasks
2880-157	Byrgisbúð	tóft	búð	já	Hætta	vegna rasks
2880-158		tóft	óþekkt	já	Hætta	vegna rasks
2880-159		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-160		tóft	búð	já	Engin hætta	
2880-161		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-162		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-163		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-164		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-165		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-166		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-167		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-168		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-169		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-170		gata	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-171		hús	herminjar	nei	Engin hætta	

2880-172		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-173		hús	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-174		heimild	herminjar	nei	Engin hætta	
2880-175		hleðsla	herminjar	nei	Hætta	vegna trjáræktar
2880-176		hleðsla	vörslugarður	nei	Engin hætta	
2880-177		hleðsla	vörslugarður	nei	Engin hætta	
2880-178		tóft	óþekkt	nei	Hætta	vegna framkvæmda
2880-179		hleðsla	óþekkt	nei	Hætta	vegna framkvæmda
2880-180		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-181		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-182		tóft	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rasks
2880-183	Mikliskáli	hús		nei	Á ekki við	
2880-184	Konungshús	hús	íveruhús	nei	Á ekki við	
2880-185	Valhöll	hús		nei	Engin hætta	
2880-186		hleðsla	vörslugarður	nei	Hætta	vegna framkvæmda
2880-187		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-188		þúst	búð	já	Engin hætta	
2880-189		dæld	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-190	Reiðgötur við Kastala	gata	leið	já	Engin hætta	
2880-191		þúst	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-192		tóft	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-193		þúst	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-194		hleðsla	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-195	Almannagjá	náttúruminjar	þingstaður	já	Engin hætta	
2880-196	Prestakrókur	heimild	sögustaður	nei	Engin hætta	
2880-197	Fangbrekka	náttúruminjar	Samkomustaður	já	Engin hætta	
2880-198	Drekkingarhylur	náttúruminjar	aftökustaður	já	Engin hætta	
2880-199	Lögrétta	heimild	lögrétta	já	Engin hætta	
2880-200	Öxarárhólmi	náttúruminjar	sögustaður	nei	Hætta	vegna rofs
2880-201	Þorleifshólmi	náttúruminjar	sögustaður	nei	Hætta	vegna rofs
2880-202	Hirðstjórabúð	heimild	búð	já	Engin hætta	
2880-203	Höggstokkseyri	heimild	aftökustaður	já	Engin hætta	
2880-204	Brennugjá	náttúruminjar	aftökustaður	já	Engin hætta	
2880-205	Gálgaklettur	náttúruminjar	aftökustaður	nei	Engin hætta	
2880-206	Kagahólmi	heimild	aftökustaður	já	Engin hætta	
2880-207	Krossskarð	náttúruminjar	sögustaður	nei	Engin hætta	
2880-208	Valhöll	heimild	gistihús	nei	Engin hætta	
2880-209	Miðmundatún	heimild	eyktamark	nei	Engin hætta	
2880-210	Þingvallabær	heimild	býli	nei	Engin hætta	
2880-211		steinalögn	kirkja	nei	Engin hætta	
2880-212		mannvistarleifar	búð	já	Engin hætta	
2880-213	Álnasteinn	áletrun	Mælieining	já	Engin hætta	
2880-214		mannvistarleifar	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-215		heimild	matjurtagarður	nei	Engin hætta	
2880-216		heimild	útihús	nei	Engin hætta	

2880-217	Fjóshóll	náttúruminjar	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-218		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-219		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks
2880-220		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-221		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-222	Vallastígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta	
2880-223		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-224		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-225		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-226		steinalögn	óþekkt	nei	Hætta	vegna trjáræktar
2880-227		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-228		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-229		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna trjáræktar
2880-230		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-231		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-232		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna trjáræktar
2880-233		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-234		varða	kennimark	nei	Mikil hætta	vegna trjáræktar
2880-235		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna trjáræktar
2880-236		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna trjáræktar
2880-237		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks
2880-238		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-239		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks
2880-240		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-241		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks
2880-242		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks
2880-243		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks
2880-244		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna trjáræktar
2880-245		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-246		hleðsla	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-247		steinalögn	óþekkt	nei	Hætta	vegna rofs
2880-248		varða	samgöngubót	nei	Hætta	vegna rofs
2880-249		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-250		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-251		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-252		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-253		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-254		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-255		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-256		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-257		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-258		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-259		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-260		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-261		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	

2880-262		varða	samgöngubót	nei	Hætta	vegna trjáræktar
2880-263		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-264		varða	samgöngubót	nei	Hætta	vegna trjáræktar
2880-265		varða	samgöngubót	nei	Hætta	vegna rasks
2880-266		varða	samgöngubót	nei	Hætta	vegna rasks
2880-267		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-268		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-269		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-270		þúst	óþekkt	nei	Hætta	vegna trjáræktar
2880-271		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-272		þúst	óþekkt	nei	Hætta	vegna trjáræktar
2880-273		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta	
2880-274		heimild	brú	já	Engin hætta	
2880-275		hleðsla	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-276		hleðsla	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-277	Lögsögumannahóll	náttúruminjar	sögustaður	já	Engin hætta	
2880-278	Kastalar	náttúruminjar	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-279	Dagmálahóll	náttúruminjar	eyktamark	nei	Engin hætta	
2880-280	Hjallhóll	heimild	útihús	nei	Engin hætta	
2880-281	Kúahólmi	heimild	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-282	Leirastígur	náttúruminjar	stígur	nei	Hætta	vegna vegagerðar
2880-283	Tæpistígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta	
2880-284	Sandhólastígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta	
2880-285	Langistígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta	
2880-286	Göngustígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta	
2880-287	Brúnstígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta	
2880-288	Kárastaðastígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta	
2880-289	Stuttistígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta	
2880-290	Hestagjá	náttúruminjar		nei	Engin hætta	
2880-291	Skötutjörn	náttúruminjar	þjóðtrú	já	Engin hætta	
2880-292	Miðmundardrangur	náttúruminjar	eyktamark	nei	Engin hætta	
2880-293	Hamraskarð	náttúruminjar	sögustaður	nei	Engin hætta	
2880-294	Flosahlaup	náttúruminjar	sögustaður	nei	Engin hætta	
2880-295	Neðri-Vellir	náttúruminjar	sögustaður	nei	Engin hætta	
2880-296	Efri-vellir	náttúruminjar	sögustaður	nei	Engin hætta	
2880-297	Furulundur	jarðræktarsvæði	skógrækt	já	Engin hætta	
2880-298	Stöðull	heimild	útihús	nei	Engin hætta	
2880-299	Fjósaklif	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta	
2880-300	Lambagjá	náttúruminjar		nei	Engin hætta	
2880-301	Stekkjargjá	náttúruminjar		nei	Engin hætta	
2880-302	Snóka	náttúruminjar		nei	Engin hætta	
2880-303	Leiralækur	náttúruminjar	þvottastaður	nei	Engin hætta	
2880-304		heimild	vígi	nei	Engin hætta	
2880-305		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-306		varða	kennimark	nei	Engin hætta	

2880-307		varða	kennimark	nei	Engin hætta	
2880-308		heimild	búð	nei	Hætta	vegna rofs
2880-309		heimild	þvottastaður	nei	Hætta	vegna rofs
2880-310		heimild	búð	já	Hætta	vegna rasks
2880-311		heimild	geymsla	nei	Engin hætta	
2880-312		heimild	rétt	nei	Engin hætta	
2880-313		heimild	rétt	nei	Engin hætta	
2880-314		heimild	vörslugarður	nei	Engin hætta	
2880-315	Konungsvegur	gata	leið	já	Engin hætta	
2880-316		heimild	búð	já	Hætta	vegna rasks
2880-317	Skötugjá	náttúruminjar	brunnur	já	Engin hætta	
2880-318		heimild	búð	já	Engin hætta	
2880-319		heimild	klakhús	já	Engin hætta	
2880-320		mannvistarleifar	óþekkt	nei	Mikil hætta	vegna trjáræktar
2880-321		mannvistarleifar	óþekkt	nei	Mikil hætta	vegna trjáræktar
2880-322		heimild	búð	já	Mikil hætta	vegna rofs
2880-323		heimild	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-324		heimild	óþekkt	já	Engin hætta	
2880-325	Tæpistígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta	
2880-326		heimild	búð	já	Mikil hætta	vegna rofs
2880-327		heimild	búð	já	Mikil hætta	vegna rofs
2880-328		heimild	búð	nei	Mikil hætta	vegna trjáræktar
2880-329		heimild	óþekkt	já	Hætta	vegna rofs
2880-330		heimild	óþekkt	já	Hætta	vegna rofs
2880-331		gata	leið	nei	Engin hætta	
2880-332		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-333		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-334		gata	Stígur	nei	Engin hætta	
2880-335		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta	
2880-336		hleðsla	vörslugarður	nei	Engin hætta	
2880-337	Vatnskotsgata	gata	leið	nei	Engin hætta	
2880-338	Göngustígur	gata	leið	nei	Engin hætta	
2880-339	Til Skógarkots	gata	leið	nei	Engin hætta	
2880-340	Krókhólagata	gata	leið	nei	Engin hætta	
2880-341		gata	leið	nei	Engin hætta	
2880-342	Leiragata	gata	leið	nei	Engin hætta	
2880-343		gata	leið	nei	Engin hætta	
2880-344		gata	leið	já	Engin hætta	
2880-345		niðurgröftur	fornleifarannsókn	já	Engin hætta	
2880-346		niðurgröftur	fornleifarannsókn	já	Engin hætta	
2880-347		heimild	veita	nei	Engin hætta	
2880-348		gata	leið	nei	Engin hætta	
2880-349		gata	leið	nei	Engin hætta	

Tafla 2 - Skrá yfir minjarnar sem skráðar voru á Þingvöllum

15. HEIMILDASKRÁ

- Adolf Friðriksson & Orri Vésteinsson. (1998). *Um fornleifar á Þingvöllum - Frumathugun*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.
- Adolf Friðriksson. (2002). *Þinghald til forna - Framvinduskýrsla 2002*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.
- Adolf Friðriksson, Howell M. Roberts, Garðar Guðmundsson, Guðrún Alda Gísladóttir, Magnús Á. Sigurgeirsson & Brian Damiata. (2005). *Þingvellir og þinghald að fornu - Framvinduskýrsla 2005*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.
- Árni Magnússon & Páll Vídalín. (1913-1917). *Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns. Árnessýsla* (B. II). Kaupmannahöfn: S. L. Möller.
- Biskupasögur*. (1853). Kaupmannahöfn: Hið íslenska bókmenntafélag.
- Björn Th. Björnsson. (1984). *Þingvellir - staðir og leiðir*. Reykjavík: Menningarsjóður.
- Diplomatarium Islandicum - Íslenskt fornbréfasafn 1-16. bindi*. (1947-1950). Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag.
- Flateyjarbók* (B. III). (1868). Reykjavík, Flateyjarútgáfan.
- Guðmundur Ólafsson. (1986). *Uppdráttur minja á Þingvöllum*. Reykjavík: Þjóðminjasafn Íslands.
- Gunnar Grímsson. (2020). *Kortlagning eyðibýggðarinnar á Þingvöllum með flygildum og hitamyndavél. Ritgerð til B.A.-prófs í fornleifafræði*. Reykjavík: Háskóli Íslands.
- Howell M. Roberts. (2006). *Könnunarskurðir við kirkjuna á Þingvöllum*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.
- Íslendingabók og Landnáma*. (1942). Reykjavík: Herbertsprent.
- Jim Woollet. (2004). *Report of an Archaeological Soil Core Survey conducted at Thingvellir, 2003*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.
- Jón Árnason. (1954-1961). *Íslenskar þjóðsögur og ævintýri*. Reykjavík: Þjóðsaga.
- Kristian Kålund. (1984). *Íslenskir sögustaðir*. Reykjavík: Örn og Örlygur.

Margrét Hrönn Hallmundsdóttir & Sigrid Cecilie Juel Hansen. (2012). *Fornleifarannsókn á Þingvöllum vegna framkvæmda við Þingvallakirkju 2009*. Bolungarvík: Náttúrustofa Vestfjarða.

Matthías Þórðarson. (1921-22). Fornleifar á Þingvelli (með 4 fylgiskjölum, búðaskrá og 2 uppdráttum). *Árbók Hins íslenska fornleifafélags*, 1-107.

Matthías Þórðarson. (1941-1942). Lögrjetta og Lögberg. Fylgiskjöl: Búðaskrár Jóns prófasts Steingrímssonar. (Hjer með mynd, búðaskrá og kort). *Árbók Hins íslenska fornleifafélags*, 40-68.

Matthías Þórðarson. (1945). *Þingvöllur: alþingisstaðurinn forni*. Reykjavík: Alþingissögufund.

Örnólfur Thorsson ritstj. (1988). *Sturlunga saga*. Reykjavík: Sturlunguútgáfan.

Sigrún Helgadóttir. (2011). *Þingvellir: þjóðgarður og heimsminjar*. Reykjavík: Opna.

Sigurður Vigfússon. (1880-1881). Rannsókn á hinum forna alþingisstað Íslendinga, og fleira, sem þar að lýtr. *Árbók Hins íslenska fornleifafélags*, 8-31.

Skógræktin. (22. Desember 2022). Sótt frá Furulundurinn á Þingvöllum: <https://www.skogur.is/is/thjodskogar/sudurland/furulundurinn-a-thingvollum>

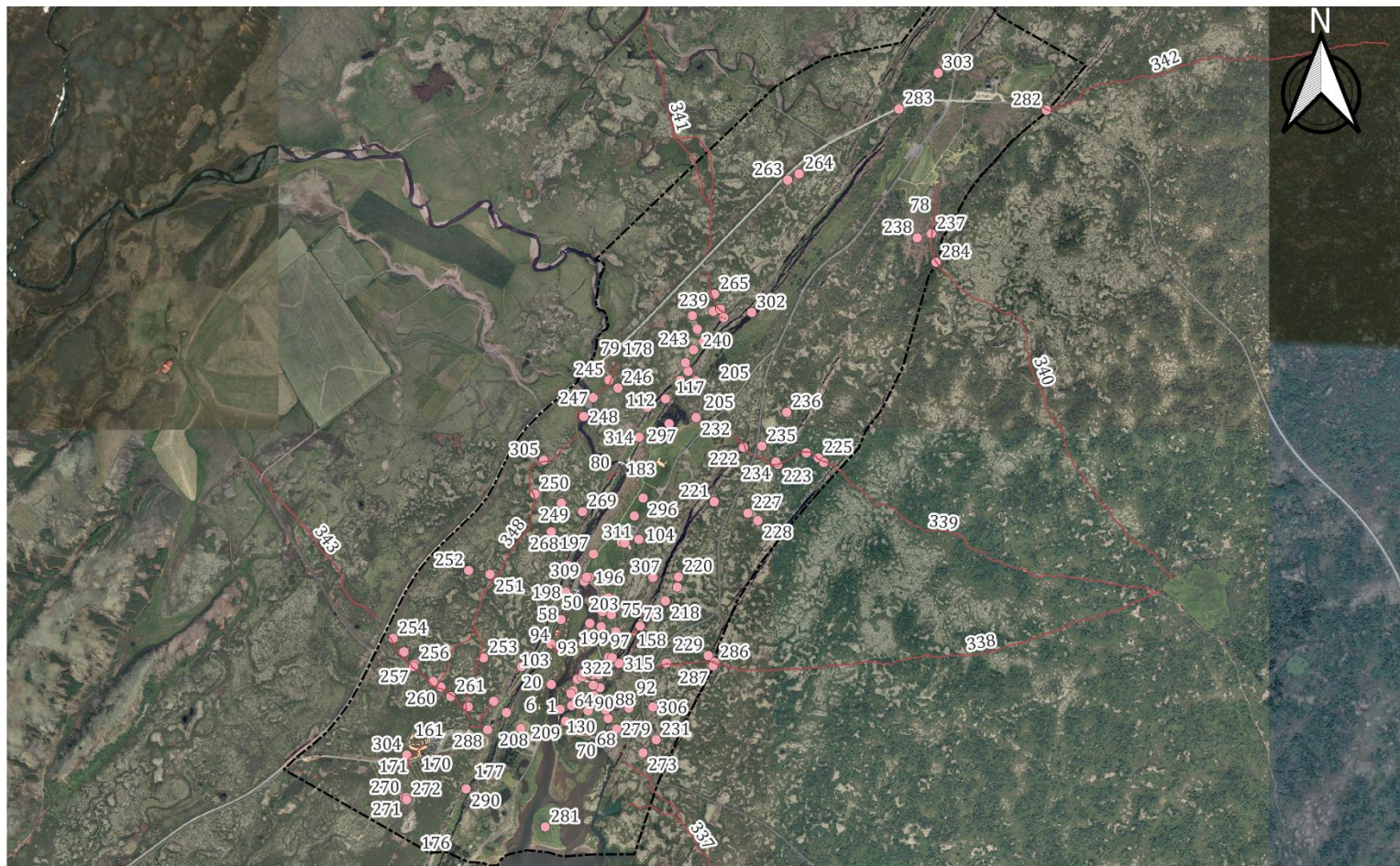
Snorri Sturluson; ritstjórn Bergljót S. Kristjánsdóttir et.al. (1991). *Heimskringla*. Reykjavík: Mál og menning.

Þingvellir. (9. janúar 2023). Sótt frá Þingvellir - Saga: <https://www.thingvellir.is/fraedsla/saga/>

Óútgefnar heimildir

Samtal Einars Á. E. Sæmundsen við Charlie Frame um staðsetningu herminja á Hakinu

16. KORT

Skýringar

- Fornleifar - Punktar
- Fornleifar - Flákar
- Fornleifar - Línur
- ⋮ Mörk skráningarsvæðis

0 500 1,000 m

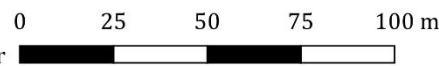
Skráðar fornleifar innan þjóðgarðsins
Mælikvarði 1:20000 Dags.10.1.2023
Kort 1 Náttúrustofa Vestfjarða AR

Skýringar

- Fornleifar - Punktar
- Fornleifar - Flákar
- Fornleifar - Línur

Skráðar fornleifar við Þingvallabæinn og búðahyrping vestan við Öxará.
 Mælikvarði 1:1500 Dags.10.1.2023
 Kort 2 Náttúrustofa Vestfjarða AR

NÁTTÚRUSTOFA
VESTFJARÐA
Fornleifadeild

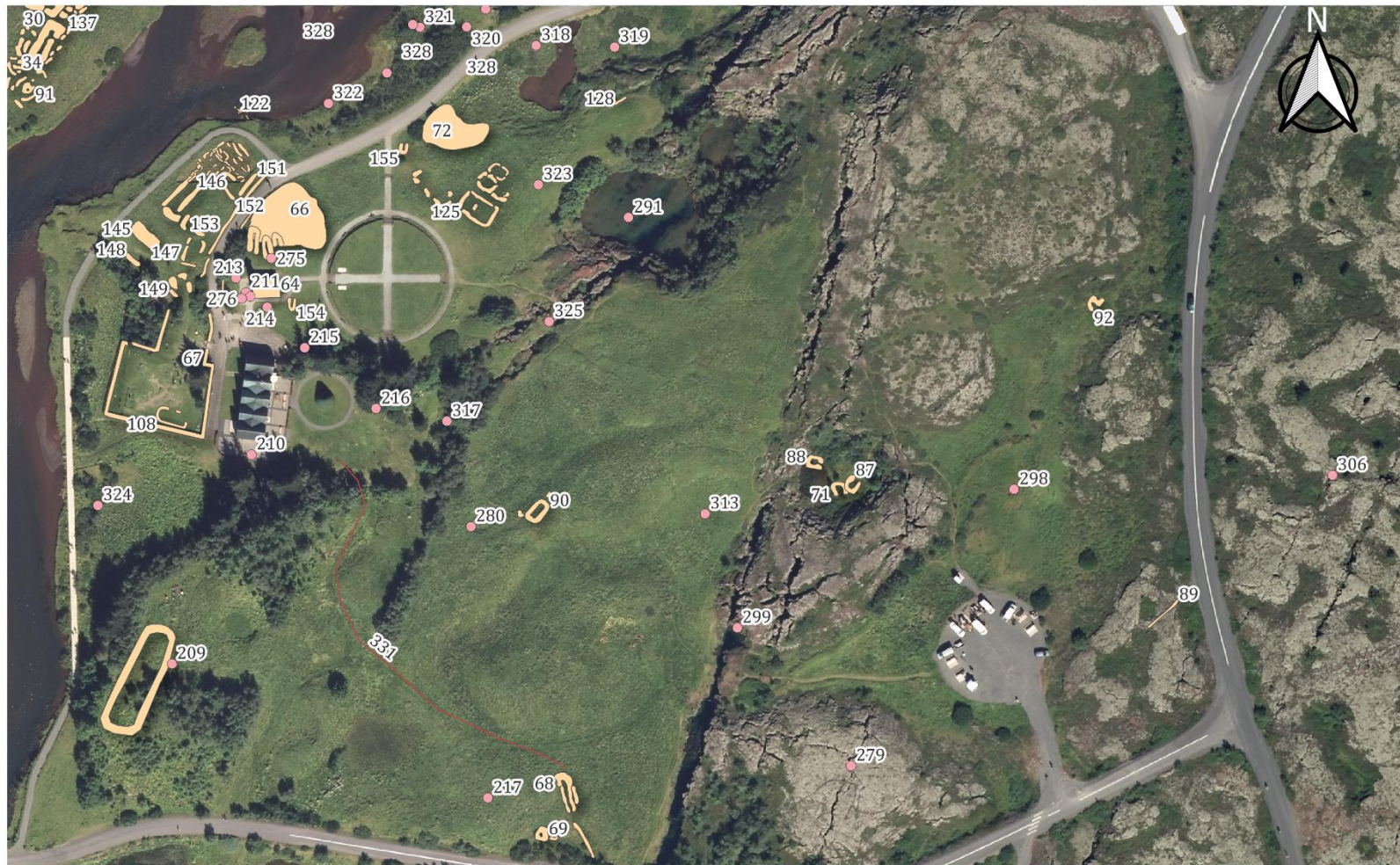
Skýringar

- Fornleifar - Punktar
- Fornleifar - Flákar
- Fornleifar - Línur

Kort af búðabyrpingunni vestan við Öxará.
Mælikvarði 1:900 Dags.10.1.2023
Kort 3 Náttúrustofa Vestfjarða AR

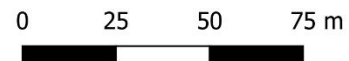

NÁTTÚRUSTOFA
VESTFJARÐA
Fornleifadeild

Skýringar

- Fornleifar - Punktar
- Fornleifar - Flákar
- Fornleifar - Línur

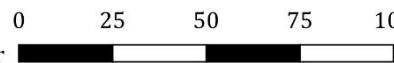
Skráðar fornleifar við Þingvallabæinn
Mælikvarði 1:1500 Dags.10.1.2023
Kort 4 Náttúrustofa Vestfjarða AR

Skýringar

- Fornleifar - Punktar
- Fornleifar - Flákar
- Fornleifar - Línur

Skráðar fornleifar í og við
Almannagjá.
Mælikvarði 1:1500 Dags.10.1.2023
Kort 5 Náttúrustofa Vestfjarða AR

Skýringar

- Fornleifar - Punktur
- Fornleifar - Flákar
- Fornleifar - Línur

Skráðar fornleifar í og við Spöngina.
Mælikvarði 1:1500 Dags.10.1.2023
Kort 6 Náttúrustofa Vestfjarða AR

Skýringar

- Fornleifar - Punktur
- Fornleifar - Flákar
- Fornleifar - Línur

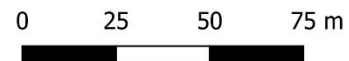
Skráðar fornleifar í Stekkjargjá.
Mælikvarði 1:1500 Dags.10.1.2023
Kort 7 Náttúrustofa Vestfjarða AR

Skýringar

- Fornleifar - Punktur
- Fornleifar - Flákar
- Fornleifar - Línur

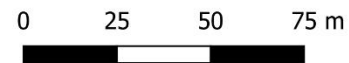
Skráðar fornleifar á Neðri-Völlum
Mælikvarði 1:1500 Dags.10.1.2023
Kort 8 Náttúrustofa Vestfjarða AR

Skýringar

- Fornleifar - Punktar
- Fornleifar - Flákar
- Fornleifar - Línur

Skráðar fornleifar á Efri-Völlum
Mælikvarði 1:1500 Dags.10.1.2023
Kort 9 Náttúrustofa Vestfjarða AR

Skýringar

- Fornleifar - Punktur
- Fornleifar - Flákar
- Fornleifar - Línur

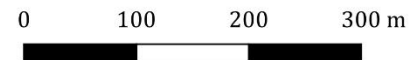
Skráðar herminjar við þjónustu-
miðstöðina á Hakinu.
Mælikvarði 1:1500 Dags.10.1.2023
Kort 10 Náttúrustofa Vestfjarða AR

Skýringar

- Fornleifar - Punktar
- Fornleifar - Flákar
- Fornleifar - Línur

Skráðar fornleifar innan aðal-
framkvæmdasvæðis deiliskipulag-
sins
Mælikvarði 1:5000 Dags.13.1.2023
Kort 11 Náttúrustofa Vestfjarða AR

17. PUNKTASKRÁ

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Friðlýst	Hættumat	Hættuorsök	Eastings	Northings
2880-1	Njálsbúð	tóft	búð	já	Mikil hætta	vegna rofs	397080.8881	418904.0917
2880-2		tóft	búð	já	Engin hætta		397024.4963	418942.4757
2880-3	Búð Nikulásar Magnússonar	tóft	búð	já	Engin hætta		397017.7334	418926.6049
2880-4		tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397020.6173	418933.1251
2880-5		þúst	búð	já	Hætta	vegna trjáræktar	397012.4411	418911.5137
2880-6		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs	397041.7312	418922.7071
2880-7		þúst	búð	já	Mikil hætta	vegna rofs	397052.9037	418877.7847
2880-8	Búð Bjarna Halldórssonar	tóft	búð	já	Engin hætta		397031.7471	418954.6608
2880-9	Búð Jens Madtsonar Spendrups	tóft	búð	já	Engin hætta		397054.6844	418971.7787
2880-10		tóft	búð	já	Engin hætta		397055.1215	418972.0211
2880-11		tóft	búð	já	Engin hætta		397066.594	418988.9279
2880-12		tóft	búð	já	Engin hætta		397063.982	418955.7582
2880-13		tóft	búð	já	Engin hætta		397042.7985	418957.5022
2880-14		þúst	búð	já	Hætta	vegna rasks	397050.2057	418954.03
2880-15		þúst	búð	já	Hætta	vegna rofs	397037.4874	418945.7459
2880-16	Amtmannsbúð eldri	tóft	búð	já	Engin hætta		397073.1764	418966.2528
2880-17		þúst	búð	já	Engin hætta		397078.9529	418962.4375
2880-18		tóft	búð	já	Engin hætta		397086.0187	418979.8614
2880-19		þúst	óþekkt	já	Engin hætta		397082.2991	418980.8178
2880-20	Búð Guðmundar Sigurðssonar	tóft	búð	já	Engin hætta		397069.1315	418956.6634
2880-21		þúst	óþekkt	já	Engin hætta		397072.385	418946.7843
2880-22		tóft	búð	já	Engin hætta		397066.2839	418945.1222
2880-23		þúst	búð	já	Hætta	vegna rofs	397062.9665	418931.4984
2880-24		tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397070.4057	418981.9415
2880-25		tóft	búð	já	Hætta	vegna rasks	397074.2192	418996.8672
2880-26		tóft	búð	já	Hætta	vegna rasks	397076.0864	419000.3549

2880-27		tóft	búð	já	Hætta	vegna rasks	397086.0728	418991.8867
2880-28		tóft	búð	já	Engin hætta		397102.667	418999.2817
2880-29	Búð Christophers Heidemanns	tóft	búð	já	Hætta	vegna rasks	397075.8629	418981.5027
2880-30		tóft	búð	já	Engin hætta		397119.5006	419025.273
2880-31		tóft	búð	já	Engin hætta		397120.6845	419012.7222
2880-32		tóft	búð	já	Engin hætta		397130.813	419027.3267
2880-33		þúst	búð	já	Engin hætta		397123.8449	419033.2404
2880-34		þúst	búð	já	Engin hætta		397113.774	419012.7384
2880-35	Landfógetabúð	tóft	búð	já	Hætta	vegna rofs	397150.9021	419036.569
2880-36		tóft	búð	já	Hætta	vegna rofs	397147.0208	419042.8005
2880-37	Stiftamtmannsbúð	tóft	búð	já	Engin hætta		397135.1414	419074.035
2880-38	Stiftamtmannsbúð	tóft	búð	já	Engin hætta		397138.9627	419070.6978
2880-39		þúst	búð	já	Engin hætta		397130.4946	419055.6588
2880-40		tóft	búð	já	Engin hætta		397124.9516	419071.3917
2880-41		niðurgröftur	búð	já	Engin hætta		397122.1452	419082.1946
2880-42		þúst	búð	já	Mikil hætta	vegna vegagerðar	397107.0782	419034.6175
2880-43		þúst	búð	já	Hætta	vegna rasks	397099.0761	419019.7419
2880-44	Búð Benedikts Þorsteinssonar	tóft	búð	já	Hætta	vegna rofs	397150.2593	419145.57
2880-45	Búð Þorleifs Nikulásarsonar landskrifara	tóft	búð	já	Engin hætta		397147.3363	419136.64
2880-46	Lögberg	tóft	Lögsögustaður	já	Hætta	vegna rofs	397125.3788	419180.1192
2880-47	Búð Magnúsar Stephensens	tóft	búð	já	Hætta	vegna rofs	397162.2315	419215.3233
2880-48	Búð Björns Markússonar	tóft	búð	já	Engin hætta		397170.4863	419236.6077
2880-49		þúst	búð	já	Mikil hætta	vegna rofs	397192.5525	419280.3723
2880-50	Búð Lýðs Guðmundssonar	tóft	búð	já	Engin hætta		397140.5297	419277.5721
2880-51		þúst	búð	já	Engin hætta		397136.4117	419265.3358
2880-52	Búð Jóns Helgasonar	tóft	búð	já	Engin hætta		397125.6926	419272.6369
2880-53		niðurgröftur	búð	já	Engin hætta		397128.7385	419280.8538
2880-54		þúst	búð	já	Engin hætta		397132.0515	419288.3234
2880-55		tóft	búð	já	Engin hætta		397150.0372	419293.552

2880-56		þúst	búð	já	Engin hætta		397146.257	419288.3938
2880-57	Búð Magnúsar Ketilssonar	tóft	búð	já	Engin hætta		397135.9582	419251.0164
2880-58	Búð Guðmundar Ketilssonar	tóft	búð	já	Engin hætta		397130.8392	419232.9581
2880-59		tóft	búð	já	Engin hætta		397098.6863	419162.1988
2880-60		tóft	búð	já	Engin hætta		397100.8556	419169.3025
2880-61		tóft	búð	já	Engin hætta		397083.2387	419123.6676
2880-62		þúst	búð	já	Engin hætta		397078.4943	419114.593
2880-63	Snorrabúð	tóft	búð	já	Hætta	vegna rasks	397109.5726	419150.267
2880-64	Þingvallakirkja	hús	kirkja	já	Engin hætta		397187.3312	418938.0752
2880-65		garðlag	traðir	já	Hætta	vegna rasks	397177.1434	418956.506
2880-66	Klukkuhóll	hóll	óþekkt	já	Engin hætta		397194.1663	418958.9726
2880-67	Þingvallakirkjugarður	garðlag	kirkjugarður	já	Engin hætta		397156.1023	418905.7267
2880-68		tóft	útihús	nei	Engin hætta		397278.9168	418785.5997
2880-69		tóft	óþekkt	nei	Mikil hætta	vegna trjáræktar	397271.6838	418772.0472
2880-70		hleðsla	óþekkt	nei	Hætta	vegna rofs	397285.8792	418736.6454
2880-71		niðurgröftur	klakhús	nei	Hætta	vegna rofs	397361.461	418877.3654
2880-72		hóll	óþekkt	nei	Engin hætta		397244.127	418986.6725
2880-73		tóft	búð	já	Engin hætta		397460.8216	419230.7871
2880-74		tóft	búð	já	Hætta	vegna trjáræktar	397464.1051	419244.3975
2880-75		þúst	óþekkt	já	Hætta	vegna trjáræktar	397467.9826	419249.7912
2880-76		þúst	búð	já	Hætta	vegna trjáræktar	397478.6328	419261.6528
2880-77		tóft	búð	já	Hætta	vegna landbrots	397484.3882	419273.3646
2880-78		hleðsla	óþekkt	nei	Engin hætta		398632.6754	420942.0244
2880-79		tóft	stekkur	nei	Hætta	vegna framkvæmda	397381.465	420306.2768
2880-80		hleðsla	óþekkt	nei	Engin hætta		397342.6241	419842.3643
2880-81		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta		396665.85	418923.3436
2880-82		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta		396653.5253	418888.3957
2880-83		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta		397069.6075	419260.4218
2880-84		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396817.1124	418798.0866

2880-85		hleðsla	sumarfjós	nei	Engin hætta		396900.7138	418798.5449
2880-86		garðlag	túngarður	nei	Engin hætta		397283.9456	418770.8697
2880-87		tóft	óþekkt	nei	Engin hætta		397365.2864	418878.3134
2880-88		tóft	klakhús	nei	Engin hætta		397353.9846	418885.1431
2880-89		hleðsla	óþekkt	nei	Engin hætta		397460.2469	418839.3037
2880-90		tóft	útihús	nei	Engin hætta		397269.2965	418870.0889
2880-91		tóft	búð	já	Engin hætta		397113.2828	418998.9595
2880-92		dæld	óþekkt	nei	Engin hætta		397439.0784	418933.6995
2880-93		tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397117.6408	419144.6161
2880-94		niðurgröftur	óþekkt	já	Engin hætta		397098.8137	419147.1128
2880-95		dæld	óþekkt	já	Engin hætta		397157.5332	419170.7122
2880-96	Lögrétta	tóft	lögrétta	já	Engin hætta		397159.7081	419188.2628
2880-97		niðurgröftur	búð	já	Engin hætta		397422.5784	419148.5415
2880-98		dæld	þingpallur	nei	Engin hætta		397085.4907	419202.8161
2880-99		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta		397444.8687	419203.1037
2880-100		þúst	óþekkt	já	Engin hætta		397189.4814	418953.0494
2880-101		þúst	óþekkt	já	Hætta	vegna rasks	397065.1034	418964.6843
2880-102		steinsteypa		nei	Engin hætta		397361.9000	419185.4000
2880-103		hleðsla		nei	Engin hætta		397101.7165	419077.0062
2880-104		steinsteypa	óþekkt	nei	Engin hætta		397473.8884	419549.9664
2880-105		tóft	óþekkt	nei	Engin hætta		397423.6024	419918.5842
2880-106		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs	397018.4659	418851.3544
2880-107		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs	397045.6493	418872.8816
2880-108		þúst	óþekkt	já	Engin hætta		397157.4395	418898.226
2880-109		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs	397015.9035	418868.4031
2880-110		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta		397471.8967	419104.4369
2880-111		hleðsla	rétt	nei	Engin hætta		397515.4023	420076.2353
2880-112		hleðsla	vörslugarður	nei	Engin hætta		397526.1906	420097.0093
2880-113		hleðsla	rétt	nei	Engin hætta		397532.95	420107.3364

2880-114		hleðsla	rétt	nei	Engin hætta		397548.3586	420122.8093
2880-115		tóft	óþekkt	nei	Engin hætta		397585.7494	420130.7057
2880-116		tóft	stekkur	nei	Engin hætta		397590.0504	420148.2822
2880-117		tóft	rétt	nei	Engin hætta		397596.9177	420148.4107
2880-118		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta		397594.3149	420140.5501
2880-119		garðlag	vörslugarður	nei	Engin hætta		397597.6636	420161.3891
2880-120		tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397035.0011	418967.0943
2880-121		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs	397091.541	418933.0759
2880-122		hleðsla	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs	397180.052	418991.4937
2880-123		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rofs	397044.2252	418843.5649
2880-124		þúst	búð	já	Engin hætta		397078.7069	418972.6288
2880-125		dæld	útihús	já	Engin hætta		397251.5136	418962.038
2880-126		þúst	útihús	já	Engin hætta		397256.3605	418969.9275
2880-127		þúst	óþekkt	já	Engin hætta		397237.7681	418967.3295
2880-128		hleðsla	túngarður	já	Engin hætta		397295.0156	418995.0157
2880-129		hleðsla	óþekkt	já	Hætta	vegna rasks	397091.5071	419168.1207
2880-130		tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397148.6675	418818.44
2880-131	Sönghellir	tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397054.9472	419071.7045
2880-132		þúst	óþekkt	já	Engin hætta		397109.6703	419157.2401
2880-133	Fógetabúð	tóft	búð	já	Engin hætta		397177.0447	419246.1172
2880-134	Stiftamtmannsbúð	tóft	búð	já	Engin hætta		397130.9328	419074.9406
2880-135		þúst	búð	já	Engin hætta		397152.5664	419048.7294
2880-136		þúst	búð	já	Engin hætta		397117.895	419133.3521
2880-137		þúst	óþekkt	já	Engin hætta		397130.9597	419025.1963
2880-138		þúst	búð	já	Engin hætta		397110.5878	419005.5261
2880-139		tóft	búð	já	Engin hætta		397137.3462	419039.541
2880-140		þúst	búð	já	Engin hætta		397131.7181	419061.3062
2880-141		þúst	búð	já	Engin hætta		397079.6618	418988.5005
2880-142		tóft	búð	já	Engin hætta		397086.607	418974.1692

2880-143		tóft	búð	nei	Engin hætta		397085.6823	418969.6168
2880-144		tóft	búð	nei	Engin hætta		397017.5548	418919.629
2880-145		tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397150.6853	418953.9444
2880-146	Biskupsbúð	tóft	búð	já	Engin hætta		397161.3872	418965.1047
2880-147		tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397165.2077	418950.3259
2880-148		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna trjáræktar	397146.8696	418946.5433
2880-149		þúst	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna trjáræktar	397160.9736	418939.3561
2880-150		mannvistarleifar	óþekkt	já	Engin hætta		397174.6946	418976.0815
2880-151		tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397181.6877	418969.524
2880-152		tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397175.8262	418967.2088
2880-153		tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397162.6687	418958.1136
2880-154		þúst	óþekkt	já	Engin hætta		397195.1982	418933.1107
2880-155		þúst	óþekkt	já	Engin hætta		397229.0991	418980.3701
2880-156	Þorleifshaugur	hóll	óþekkt	já	Hætta	vegna rasks	397345.5573	419198.4115
2880-157	Byrgisbúð	tóft	búð	já	Hætta	vegna rasks	397434.6851	419180.9738
2880-158		tóft	óþekkt	já	Hætta	vegna rasks	397435.7275	419180.428
2880-159		þúst	búð	já	Engin hætta		397027.0281	418948.3156
2880-160		tóft	búð	já	Engin hætta		397097.2654	418994.0292
2880-161		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396537.9941	418759.8164
2880-162		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396526.7513	418738.4201
2880-163		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396541.3302	418729.8431
2880-164		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396563.725	418729.4284
2880-165		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396581.0488	418737.3186
2880-166		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396594.377	418741.1181
2880-167		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396601.6412	418743.18
2880-168		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396608.6337	418746.523
2880-169		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396626.0246	418720.6625
2880-170		gata	herminjar	nei	Engin hætta		396562.5621	418710.5585
2880-171		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396533.8852	418671.1601

2880-172		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396552.8813	418676.8426
2880-173		hús	herminjar	nei	Engin hætta		396563.5713	418685.699
2880-174		heimild	herminjar	nei	Engin hætta		396590.6967	418657.8756
2880-175		hleðsla	herminjar	nei	Hætta	vegna trjáræktar	396843.8114	418768.0197
2880-176		hleðsla	vörslugarður	nei	Engin hætta		396697.0331	418360.0054
2880-177		hleðsla	vörslugarður	nei	Engin hætta		396784.8163	418597.3114
2880-178		tóft	óþekkt	nei	Hætta	vegna framkvæmda	397387.5427	420303.5461
2880-179		hleðsla	óþekkt	nei	Hætta	vegna framkvæmda	397387.7882	420288.3449
2880-180		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta		397656.1958	420084.0667
2880-181		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta		397689.8876	420090.9808
2880-182		tóft	óþekkt	já	Mikil hætta	vegna rasks	397239.5375	419398.7064
2880-183	Mikliskáli	hús		nei	Á ekki við		397544.0388	419868.1144
2880-184	Konungshús	hús	íveruhús	nei	Á ekki við		397450.6457	419801.7527
2880-185	Valhöll	hús		nei	Engin hætta		397416.5809	419529.3122
2880-186		hleðsla	vörslugarður	nei	Hætta	vegna framkvæmda	397516.311	420049.9546
2880-187		þúst	búð	já	Engin hætta		397132.4839	419243.4535
2880-188		þúst	búð	já	Engin hætta		397130.5717	419240.7925
2880-189		dæld	óþekkt	já	Engin hætta		397106.9882	419142.6621
2880-190	Reiðgötur við Kastala	gata	leið	já	Engin hætta		397436.4972	419653.6354
2880-191		þúst	óþekkt	já	Engin hætta		397121.6545	419160.9348
2880-192		tóft	óþekkt	já	Engin hætta		397120.9112	419153.8886
2880-193		þúst	óþekkt	já	Engin hætta		397106.9229	419111.1626
2880-194		hleðsla	óþekkt	já	Engin hætta		397129.8004	419239.0877
2880-195	Almannagjá	náttúruminjar	þingstaður	já	Engin hætta		397031.7565	419064.2538
2880-196	Prestakrókur	heimild	sögustaður	nei	Engin hætta		397254.3397	419406.5598
2880-197	Fangbrekka	náttúruminjar	Samkomustaður	já	Engin hætta		397271.5999	419500.1877
2880-198	Drekkingarhylur	náttúruminjar	aftökustaður	já	Engin hætta		397159.9105	419345.8554
2880-199	Lögrétta	heimild	lögrétta	já	Engin hætta		397302.373	419206.2526
2880-200	Öxarárhólmi	náttúruminjar	sögustaður	nei	Hætta	vegna rofs	397236.6341	419151.9382

2880-201	Þorleifshólmi	náttúruminjar	sögustaður	nei	Hætta	vegna rofs	397307.4562	419266.6023
2880-202	Hirðstjórabúð	heimild	búð	já	Engin hætta		397229.6601	419140.7704
2880-203	Höggstokseyri	heimild	aftökustaður	já	Engin hætta		397343.7102	419253.9554
2880-204	Brennugjá	náttúruminjar	aftökustaður	já	Engin hætta		397361.9144	419185.4333
2880-205	Gálgaklettar	náttúruminjar	aftökustaður	nei	Engin hætta		397663.4977	420266.5947
2880-206	Kagahólmi	heimild	aftökustaður	já	Engin hætta		397256.3277	419219.9062
2880-207	Krossskarð	náttúruminjar	sögustaður	nei	Engin hætta		397140.0089	419234.9745
2880-208	Valhöll	heimild	gistihús	nei	Engin hætta		396978.0727	418794.7995
2880-209	Miðmundatún	heimild	eyktamark	nei	Engin hætta		397158.7938	418823.9386
2880-210	Þingvallabær	heimild	býli	nei	Engin hætta		397182.912	418887.4968
2880-211		steinalögn	kirkja	nei	Engin hætta		397181.23	418936.7517
2880-212		mannvistarleifar	búð	já	Engin hætta		397182.5851	418935.5728
2880-213	Álnasteinn	áletrun	Mælieining	já	Engin hætta		397178.2353	418941.1489
2880-214		mannvistarleifar	óþekkt	já	Engin hætta		397187.7072	418932.3139
2880-215		heimild	matjurtagarður	nei	Engin hætta		397199.0917	418919.9744
2880-216		heimild	útihús	nei	Engin hætta		397220.7753	418901.5222
2880-217	Fjóshóll	náttúruminjar	kennimark	nei	Engin hætta		397254.7437	418783.2324
2880-218		varða	kennimark	nei	Engin hætta		397561.9784	419310.1383
2880-219		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks	397610.0569	419366.137
2880-220		varða	kennimark	nei	Engin hætta		397614.5609	419407.4604
2880-221		varða	kennimark	nei	Engin hætta		397759.2276	419711.2809
2880-222	Vallastígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta		397877.0896	419931.2017
2880-223		varða	kennimark	nei	Engin hætta		398015.6681	419862.3155
2880-224		varða	kennimark	nei	Engin hætta		398131.7022	419909.0334
2880-225		varða	kennimark	nei	Engin hætta		398180.1327	419888.7794
2880-226		steinalögn	óþekkt	nei	Hætta	vegna trjáræktar	398201.6636	419870.4688
2880-227		varða	kennimark	nei	Engin hætta		397895.1051	419664.8809
2880-228		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta		397935.3578	419634.8179
2880-229		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna trjáræktar	397734.7906	419089.5363

2880-230		varða	kennimark	nei	Engin hætta		397565.7543	419059.1049
2880-231		varða	kennimark	nei	Engin hætta		397524.7532	418748.9989
2880-232		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna trjáræktar	397685.9129	420051.6186
2880-233		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta		397686.3614	420200.1848
2880-234		varða	kennimark	nei	Mikil hætta	vegna trjáræktar	398008.3366	419872.236
2880-235		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna trjáræktar	397951.6213	419936.458
2880-236		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna trjáræktar	398051.8749	420072.9955
2880-237		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks	398636.346	420795.1533
2880-238		varða	kennimark	nei	Engin hætta		398579.3685	420778.3136
2880-239		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks	397755.1271	420481.2787
2880-240		varða	kennimark	nei	Engin hætta		397690.4973	420409.5772
2880-241		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks	397642.7381	420273.6719
2880-242		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks	397489.2603	420093.1447
2880-243		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna rasks	397675.5785	420325.4167
2880-244		varða	kennimark	nei	Hætta	vegna trjáræktar	397670.8885	420463.6651
2880-245		varða	kennimark	nei	Engin hætta		397333.8836	420203.4164
2880-246		hleðsla	óþekkt	nei	Engin hætta		397370.1152	420170.8094
2880-247		steinalögn	óþekkt	nei	Hætta	vegna rofs	397270.0741	420132.2037
2880-248		varða	samgöngubót	nei	Hætta	vegna rofs	397232.064	420055.8977
2880-249		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		397141.7195	419706.2957
2880-250		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		397034.8947	419742.3561
2880-251		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396853.4434	419417.7225
2880-252		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396766.9365	419433.3723
2880-253		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396827.1843	419080.1079
2880-254		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396461.7806	419158.9042
2880-255		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396505.4058	419103.9307
2880-256		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396549.8851	419057.4666
2880-257		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396545.3295	419052.833
2880-258		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396543.8715	419044.9358

2880-259		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396623.8576	418984.4261
2880-260		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396654.5081	418962.533
2880-261		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396694.5772	418923.6991
2880-262		varða	samgöngubót	nei	Hætta	vegna trjáræktar	396765.0288	418882.5611
2880-263		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		398055.7351	421012.0527
2880-264		varða	samgöngubót	nei	Hætta	vegna trjáræktar	398102.2215	421036.8412
2880-265		varða	samgöngubót	nei	Hætta	vegna rasks	397760.6165	420550.618
2880-266		varða	samgöngubót	nei	Hætta	vegna rasks	397784.4265	420489.902
2880-267		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		396868.3538	418904.6331
2880-268		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		397100.7798	419589.6152
2880-269		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		397227.0837	419671.333
2880-270		þúst	óþekkt	nei	Hætta	vegna trjáræktar	396507.99	418515.2318
2880-271		þúst	óþekkt	nei	Engin hætta		396515.027	418515.6577
2880-272		þúst	óþekkt	nei	Hætta	vegna trjáræktar	396516.878	418506.395
2880-273		varða	samgöngubót	nei	Engin hætta		397471.2127	418696.0805
2880-274		heimild	brú	já	Engin hætta		397100.9686	418972.4212
2880-275		hleðsla	óþekkt	já	Engin hætta		397188.9653	418947.1677
2880-276		hleðsla	óþekkt	já	Engin hætta		397179.9592	418934.9595
2880-277	Lögsögumannahóll	náttúruminjar	sögustaður	já	Engin hætta		397459.8996	419208.46
2880-278	Kastalar	náttúruminjar	kennimark	nei	Engin hætta		397384.1799	419547.3607
2880-279	Dagmálahóll	náttúruminjar	eyktamark	nei	Engin hætta		397365.0386	418792.9661
2880-280	Hjallhóll	heimild	útihús	nei	Engin hætta		397249.6142	418865.6414
2880-281	Kúahólmi	heimild	kennimark	nei	Engin hætta		397076.4278	418396.7208
2880-282	Leirastígur	náttúruminjar	stígur	nei	Hætta	vegna vegagerðar	399101.6497	421294.6303
2880-283	Tæpistígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta		398505.337	421299.4129
2880-284	Sandhólastígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta		398655.7687	420679.8646
2880-285	Langistígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta		397797.5673	420455.9502
2880-286	Göngustígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta		397760.3471	419061.3264
2880-287	Brúnstígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta		397754.7706	419048.2225

2880-288	Kárastaðastígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta		396843.5986	418789.6263
2880-289	Stuttistígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta		396919.7906	418858.743
2880-290	Hestagjá	náttúruminjar		nei	Engin hætta		396756.8734	418550.4424
2880-291	Skötutjörn	náttúruminjar	þjóðtrú	já	Engin hætta		397297.4639	418959.5646
2880-292	Miðmundardrangur	náttúruminjar	eyktamark	nei	Engin hætta		396980.5583	419044.301
2880-293	Hamraskarð	náttúruminjar	sögustaður	nei	Engin hætta		397099.2058	419136.7621
2880-294	Flosahlaup	náttúruminjar	sögustaður	nei	Engin hætta		397491.657	419259.4592
2880-295	Neðri-Vellir	náttúruminjar	sögustaður	nei	Engin hætta		397320.9459	419413.3049
2880-296	Efri-vellir	náttúruminjar	sögustaður	nei	Engin hætta		397471.8642	419726.1018
2880-297	Furulundur	jarðræktarsvæði	skógrækt	já	Engin hætta		397576.8624	420026.8619
2880-298	Stöðull	heimild	útihús	nei	Engin hætta		397414.5961	418876.9983
2880-299	Fjósaklif	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta		397330.5301	418834.9031
2880-300	Lambagjá	náttúruminjar		nei	Engin hætta		397167.3291	419455.2057
2880-301	Stekkjargjá	náttúruminjar		nei	Engin hætta		397562.342	420127.2957
2880-302	Snóka	náttúruminjar		nei	Engin hætta		397910.1684	420476.6127
2880-303	Leiralækur	náttúruminjar	þvottastaður	nei	Engin hætta		398664.1166	421444.7235
2880-304		heimild	vígi	nei	Engin hætta		396516.9971	418687.4037
2880-305		varða	kennimark	nei	Engin hætta		397070.0931	419879.2747
2880-306		varða	kennimark	nei	Engin hætta		397511.3362	418881.2564
2880-307		varða	kennimark	nei	Engin hætta		397511.1539	419405.3767
2880-308		heimild	búð	nei	Hætta	vegna rofs	397330.811	419323.1042
2880-309		heimild	þvottastaður	nei	Hætta	vegna rofs	397234.4195	419389.1762
2880-310		heimild	búð	já	Hætta	vegna rasks	397243.7302	419406.559
2880-311		heimild	geymsla	nei	Engin hætta		397397.7429	419544.5331
2880-312		heimild	rétt	nei	Engin hætta		397454.9187	419558.8747
2880-313		heimild	rétt	nei	Engin hætta		397320.7324	418869.5404
2880-314		heimild	vörslugarður	nei	Engin hætta		397455.232	419972.4752
2880-315	Konungsvegur	gata	leið	já	Engin hætta		397374.656	419057.6304
2880-316		heimild	búð	já	Hætta	vegna rasks	397354.857	419391.5473

2880-317	Sköttugjá	náttúruminjar	brunnur	já	Engin hætta		397242.2822	418897.7158
2880-318		heimild	búð	já	Engin hætta		397269.3789	419011.8136
2880-319		heimild	klakhús	já	Engin hætta		397293.2536	419011.3204
2880-320		mannvistarleifar	óþekkt	nei	Mikil hætta	vegna trjáræktar	397248.3246	419017.4515
2880-321		mannvistarleifar	óþekkt	nei	Mikil hætta	vegna trjáræktar	397234.1156	419017.3565
2880-322		heimild	búð	já	Mikil hætta	vegna rofs	397206.3282	418994.2004
2880-323		heimild	óþekkt	já	Engin hætta		397270.0904	418969.5143
2880-324		heimild	óþekkt	já	Engin hætta		397136.2809	418872.093
2880-325	Tæpistígur	náttúruminjar	stígur	nei	Engin hætta		397273.3363	418927.9606
2880-326		heimild	búð	já	Mikil hætta	vegna rofs	397332.0864	419082.4552
2880-327		heimild	búð	já	Mikil hætta	vegna rofs	397346.9822	419080.6913
2880-328		heimild	búð	nei	Mikil hætta	vegna trjáræktar	397236.7012	419014.8363
2880-329		heimild	óþekkt	já	Hætta	vegna rofs	397297.0618	419038.2752
2880-330		heimild	óþekkt	já	Hætta	vegna rofs	397322.7009	419054.4811
2880-331		gata	leið	nei	Engin hætta		397230.9455	418831.751
2880-332		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta		397450.2643	419128.4145
2880-333		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta		397788.426	420456.9112
2880-334		gata	Stígur	nei	Engin hætta		397347.7039	419818.1606
2880-335		steinalögn	óþekkt	nei	Engin hætta		397801.8296	420451.588
2880-336		hleðsla	vörslugarður	nei	Engin hætta		396821.9143	418840.2989
2880-337	Vatnskotsgata	gata	leið	nei	Engin hætta		397903.0033	418111.6838
2880-338	Göngustígur	gata	leið	nei	Engin hætta		398530.0112	419112.936
2880-339	Til Skógarkots	gata	leið	nei	Engin hætta		398659.1827	419623.4493
2880-340	Krókhólagata	gata	leið	nei	Engin hætta		399057.6832	420183.6504
2880-341		gata	leið	nei	Engin hætta		397628.2079	421206.7804
2880-342	Leiragata	gata	leið	nei	Engin hætta		399770.0529	421466.3566
2880-343		gata	leið	nei	Engin hætta		396315.3805	419339.7559
2880-344		gata	leið	já	Engin hætta		397126.3868	419108.8007
2880-345		niðurgröftur	fornleifarannsókn	já	Engin hætta		397435.9203	419182.6848

2880-346		niðurgröftur	fornleifarannsókn	já	Engin hætta		397126.2058	419177.8046
2880-347		heimild	veita	nei	Engin hætta		396545.9839	418685.2975
2880-348		gata	leið	nei	Engin hætta		396936.3401	419484.7665
2880-349		gata	leið	nei	Engin hætta		396950.6267	418945.9429